

תוכן עניינים

3.....	תואר ראשון.....
4.....	קורסים שנתיים.....
5.....	אתרי זיכרון וטקסי זיכרון במרחב הישראלי.....
17.....	בין מבנה נפשי למבנה חברתי.....
27.....	דת כאן ועכשיו.....
36.....	דת ופולחן – היבטים אנתרופולוגיים.....
40.....	החברה הישראלית.....
49.....	יחסים בין-תרבותיים.....
61.....	יסודות הסוציולוגיה.....
67.....	מבוא לסוציולוגיה של הכלכלה.....
74.....	סוציולוגיה, אנתרופולוגיה ואקטיביזם חברתי.....
80.....	סוציולוגיה של הרפואה.....
86.....	תנועות מחאה בפרספקטיבה השוואתית.....
89.....	סמסטר א' – סתיו.....
90.....	מזון למחשבה: אנתרופולוגיה של אוכל.....
95.....	אתנוגרפיה פמיניסטית.....
102.....	בין פרט למבנה - חקר רשתות חברתיות.....
106.....	בית, משפחה, עבודה.....
116.....	יסודות הסטטיסטיקה.....
119.....	כלכלה פוליטית.....
122.....	"לצאת מארון הקודש": סוגיות מגדריות באנתרופולוגיה של היהדות.....
131.....	מבוא לאנתרופולוגיה - סמסטר א'.....
137.....	מבוא לשיטות מחקר.....
140.....	מבוא לשיטות מחקר איכותניות.....
150.....	מדינה, חברה ותרבות בסין הקומוניסטית.....
157.....	מהפכה או מוות? אנתרופולוגיה של קובה.....
161.....	סוציולוגיה של התרבות.....
170.....	סטטיסטיקה ב' - סטטיסטיקה הסקית.....
175.....	סמים וחברה.....
181.....	תאוריות סוציולוגיות מתקדמות.....
187.....	תנועות תחיה תרבותיות.....

192.....	סמסטר ב' – אביב.....
193.....	אנתרופולוגיה ויזואלית - בחינה מחודשת של האנתרופולוגיה בעידן המסכים
200.....	אנתרופולוגיה של היצירתיות
207.....	בין טברנה להפגנה – חברה ותרבות ביוון המודרנית
215.....	הפוליטיקה של הפורנוגרפיה
220.....	מבוא לאנתרופולוגיה - סמסטר ב'
226.....	מיגדר, פמיניזם וחברה.....
238.....	סוציולוגיה פוליטית
239.....	סוציולוגיה של הסכסוך הישראלי פלסטיני
242.....	עוני בתוך שפע: הסוציולוגיה של העוני
248.....	רוסיה בישראל : אנשים, תרבות ואידיאולוגיה
264.....	תיאוריות אנתרופולוגיות מתקדמות
276.....	תרבות בהגירה
283.....	תואר שני
284.....	קורסים שנתיים
285.....	החברה האזרחית בעידן הניאו ליברלי
301.....	פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית – תשע"ח
305.....	סמסטר א' – סתיו
307.....	מחקרי פוליטיקה ביקורתיים
310.....	שיטות מחקר איכותניות
318.....	תאוריות חברתיות ותרבותיות א': קהילה, (דה)אבולוציה ושונות
323.....	תרבות ארגונית – תשע"ח
329.....	סמסטר ב' – אביב
330.....	אנתרופולוגיה של הידע: משולחן ערוך לריאליטי TV
342.....	הדרך והמראה: התיירות כתופעה חברתית
351.....	מחאה ומדיה חדשה במרחב הציבורי
360.....	שיטות מחקר אתנוגרפיות מתקדמות
366.....	תיאוריות של חברה ותרבות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 3 }

תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 4 }

קורסים שנתיים

אתרי זיכרון וטקסי זיכרון במרחב הישראלי

סמינר מחקר – שנתי – שנה ג'

יום א' 14:00 – 16:00

פרופ' ג'קי פלדמן: ifeldman@bgu.ac.il

בנין 72 חדר 382 טל. 08-6472083

תקציר:

השטח שבין ים התיכון לירדן טעון במשמעויות: כערש הציביליזציה, כארץ הקודש, כחבית חומר נפץ, כמולדת, וכבית. בקורס נלמד איך ישראלים, פלסטינים ואחרים זוכרים (או שוכחים) את העבר באמצעות פרקטיקות של סימון המרחב ועיצוב הזמן. באמצעות קריאה ביקורתית, תצפיות בשטח וסיורים נחקור איך מבטאים פרקטיקות אלו תפיסות היסטוריות משתנות, שייכות פוליטית וזהות חברתית? איך מטעינות פרקטיקות אלו את המקומות במשמעויות חדשות? ואיך כל זה קשור לחיי היומיום של תושבים? באמצעות מספר תרגילים ועבודת מחקר, הקורס גם יקנה לסטודנטים כלים מתודולוגיים לעריכת תצפיות ולכתיבת עבודה סמינריונית שתוגש לקראת סוף שנת הלימודים.

מבנה וחובות הקורס: במהלך סמסטר א' נסקור את הגישות והשאלות המרכזיות בתחום הזיכרון הקולקטיבי בארץ ובעולם. לקראת כל שיעור נקרא מאמרים לפי הרשימה הביבליוגרפית. הקורס מיועד גם לטפח כישורים מחקרניים ומתודולוגיים לקראת כתיבת עבודת שדה מחקרית הכוללת בחירת אתר או אירוע בארץ, תצפיות, ראיונות וניתוח חמרי רקע. לשם כך, במהלך הסמסטר הראשון, נקיים מספר תרגילים: תרגיל הדרכה ביבליוגרפית מודרך, ותרגיל סיכום ספרות בנושא לקראת כתיבת עבודה סמינריונית. לקראת ראשית סמסטר ב', נקיים סיור (השתתפות חובה), חלקו בהדרכת התלמידים.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 6 }

לקראת סוף סמסטר א', יציגו תלמידים (לבד או בזוגות) תכנית עבודה ראשונית לקראת מחקר שדה אנתרופולוגי שיבצעו במהלך הסמסטר השני. העבודות יזכו לתגובה מסטודנטים אחרים, ויתנהל דיון על כל עבודה. לאחר עריכת מספר תצפיות, יוצגו העבודות שוב בכיתה בחלק השני של סמסטר ב'.

מרכיבי הציון:

נוכחות חובה.

השתתפות פעילה בשעורים, וקריאת המאמרים הן חלק חשוב מחובות השיעור. תלמידים יתבקשו להעלות שאלות על המאמרים למודל לפני כל שיעור. יתקיימו גם תרגילי ביבליוגרפי ותרגילי סיכום ספרות. (15%).

בוחן על מאמרי החובה בסוף סמסטר א' (15%).

השתתפות פעילה בסיור וכתובת דו"ח סיור (5%).

עבודה סמינריונית: הגשת תכנית מחקר ראשונית בעל פה ובכתב (5%) + הצגת העבודה

בתהליך: בעל פה ובכתב (10%) + כתיבת עבודה סמינריונית לפי הכללים הנהוגים

באוניברסיטה (50%). הנחיות מדויקות יימסרו בהמשך.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ח (2017-18)
 תואר ראשון

{ 7 }

סמטר א'

מס' שיעור	תאריך	נושא	קריאת חובה	קריאת רשות (גם לקראת פיתוח נושא לעבודות סמינריוניות)	הערות
1	22.10	מבוא: הזיכרון הקולקטיבי והזיכרון האישי	Maurice Halbwachs, <i>The Collective Memory</i> , New York, 1980, pp. 23-30, 60 – 76.	Maurice Halbwachs, <i>On Collective Memory</i> , Lewis A. Coser, translator and editor, University of Chicago Press: Chicago, 1992, pp. 38-53.	
2	29.10	היסטוריה, זיכרון ומה שביניהם – "מחזות הזיכרון"	פייר נורה, "בין זיכרון להיסטוריה - מחזות הזיכרון" – LES LIEUX DE MEMOIRE , בתוך זמנים 45 (קיץ 1993), ע' 2-19.	Schwartz, Barry. 1982. "The Social Context of Collective Memory: A Study in Commemoration", <i>Social Forces</i> 61(2): 374-402.	
3	5.11	טקסים ויצור הזיכרון הקולקטיבי	Connerton, Paul. 1989. <i>How Societies Remember</i> , Cambridge: Cambridge University Press, pp. 1-40.	Eric Hobsbawm, 1983. "Introduction: Inventing Tradition". in E. Hobsbawm & T. Ranger (Eds.), <i>The Invention of Tradition</i> . Cambridge:	

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

<p>Cambridge University Press, pp. 1-14. David Kertzer. 1996. "Ritual, Power and Politics" in <i>Readings in Ritual Studies</i> Roland Grimes, ed., Prentice-Hall, Upper Saddle River, NJ, pp. 335-352,</p>				
<p>Aleida Assmann. 2009. "Memory, Individual and Collective" in <i>Oxford Handbook of Contextual Political Analysis</i>, Robert Goodin and Charles Tilley, eds., pp. 221-234. Yael Zerubavel, <i>Recovered Roots: Collective Memory and the Making of Israeli National Tradition</i>, University of Chicago Press, Chicago and London, 1995, Ch 5, 8 (Masada). OR</p>	<p>יוסף חיים ירושלמי, <u>זכור</u>, עם עובד: תל-אביב, 1984, פרק א' Yael Zerubavel, <i>Recovered Roots: Collective Memory and the Making of Israeli National Tradition</i>, University of Chicago Press, Chicago and London, 1995, Ch1, 2.</p>	<p>זיכרון יהודי וזיכרון ישראלי</p>	<p>12.1 1</p>	<p>4</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 9 }

	Zerubavel, Y. 1995. "The Multivocality of a National myth: Memory and Counter-Memories of Masada". <i>Israel Affairs</i> , 1 (3), 110-128				
במידה שלא נעשה בשנים קודמו ת			תרגיל ספרייה בחיפוש בבליוגרפיה	19.1 1	5
	Masalha, Nur. 2008. "Remembering the Palestinian Nakba: Commemoration, Oral History and Narratives of Memory", Holy Land Studies: A Multidisciplinary Journal, Volume 7, Number 2 : 123-156. Sivan, Emmanuel. 1999. "Private Pain and Public Remembrance in Israel", in War and	ג'ורג' מוסה, "פולחן החייל המת: בתי קברות לאומיים ותחייה לאומית", <u>זמנים</u> 6, (1981), ע' 3-14. Sorek, Tamir. 2008. "Cautious Commemoration: Localism, Communalism, and Nationalism in Palestinian Memorial Monuments in	מלחמת תש"ח/ הנכבה	26.1 1	6

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 10 }

<p><i>Remembrance in the Twentieth Century</i>, Winter, Jay and Emmanuel Sivan, eds., Cambridge and New York: Cambridge University Press, pp. 177-204. Antoine Prost. 1999. "The Algerian War in French Collective Memory." In <i>War and Remembrance</i>, edited by Jay Winter and Emmanuel Sivan. Cambridge: Cambridge University Press, pp.161-176</p>	<p>Israel". <i>Comparative Studies in Society and History</i> 50(2):337–368.</p>			
<p>Verdery, Katherine. 1999. <i>The Political Lives of Dead Bodies: Renewal and Postsocialist Change</i>, New York: Columbia University Press, pp. 95-127.</p>	<p>Allen. Lori. 2006. "The Polyvalent Politics of Martyr Commemorations in the Palestinian Intifada", <i>History & Memory</i>, Volume 18, Number 2,</p>	<p>מחוזות זיכרון: אנדרטאות ובתי קברות צבאיים</p>	<p>3.12</p>	<p>7</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 11 }

<p>שלייפמן, נורית. 2001. "פארק הניצחון במוסקבה: קרב הזיכרון על 'המלחמה הפטריוטית הגדולה". <u>זמנים</u> 78, עמ' 18-27.</p>	<p>Fall/Winter 2006, pp. 107-138. "יצחק רבין, הנצחתו והנצחת הנצחתו", בתוך <u>זיכרון במחלוקת: מיתוס, לאומיות ודמוקרטיה; עיונים בעקבות רצח רבין</u>, לב גרינברג, עורך, אוניברסיטת בן גוריון, באר שבע, 2000, עמ' 39-64</p>			
<p>Cole, Tim. 2004, "Nativization and Nationalization: A Comparative Landscape Study of Holocaust Museums in Israel, the US and the UK", <i>Journal of Israeli History</i> 23/1: 130-145. *Andreas Huyssen, "Monument and Memory in a Postmodern Age", in James E. Young, ed., <i>The Art of Memory:</i></p>	<p>James Young. 1993. <i>The Texture of Memory: Holocaust Memory and Meaning</i>, New Haven: Yale University Press, pp. 219-262. ג'קי פלדמן, "עכשיו יש גשר ביניהם: השביל המחבר בין יד ושם להר הרצל", זיכרון, השכחה</p>	<p>אתרי זיכרון של השואה</p>	<p>10.1 2</p>	<p>8</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 12 }

<p><i>Holocaust Memorials in History</i>, Prestel: Munich and New York, 1994, pp. 9-18. שפירא, אניטה. "השואה: זיכרון פרטי וזיכרון ציבורי", "בין שואה למלחמה", <u>יהודים ישנים, יהודים חדשים</u>, עמ' 86-104, 105-125.</p>	<p>ו[ה]בניית המרחב, חיים יעקובי וטובי פנסטר, עורכים, תל-אביב, מכון ון ליר/הקיבוץ המאוחד, 2011, עמ' 56-78.</p>			
<p>(2 סרטים קצרים של יעל Levy, Daniel and Natan Sznajder. 2002. "Memory Unbound: The Holocaust and the Formation of Cosmopolitan memory." <i>European Journal of Social Theory</i> 5(1): 87-106.</p>	<p>צפייה בסרטים על ייצוג השואה היום: "YOLOCAUST" "פיצה באושוויץ", "ואז באו התיירים" HIPSTER HITLER "ואירופה תידהם"</p>	<p>טראומה וזיכרון - זיכרון השואה בעידן הייצוגים</p>	<p>24.1 2</p>	<p>9</p>
<p>לקרא את התרגילים במודל. כמה יבחרו לדיון כיתתי.</p>	<p>בחירת נושא, סקר ספרות</p>	<p>הצגת תרגיל כיתתי ראשון</p>	<p>31.1 2</p>	<p>10</p>
<p>Boym, Svetlana, "Nostalgia and its Discontents", <i>The</i></p>	<p>לצפות בסרט של נדב אברמוביץ' "הטיול הפנימי"</p>	<p>נוסטלגיה וטיולי שרשים</p>	<p>7.1</p>	<p>11</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 13 }

<p><i>Hedgehog Review</i>, Summer 2007: 7-18. Levy, Andre. 2004. "Homecoming to the Diaspora: Nation and State in Visits of Israelis to Morocco", in <i>Homecomings: Unsettling Paths of Return</i>, Levy, Andre and Alex Weingrod, eds., Lanham, Kentucky: Lexington Books, 2004, pp. 92-108.</p>	<p>*Paul Basu, "Root Metaphors of 'Roots-Tourism' in the Scottish Highland Diaspora", in Coleman, Simon and John Eade, <i>Reframing Pilgrimage: Cultures in Motion</i>, Routledge, 2004, pp. 150-174.</p>			
		<p>בוחן על מאמרי סמסטר א'</p>	14.1	12
<p>Kohl, Philip L. 1998. "Nationalism and Archaeology: On the Construction of Nations and the Reconstructions of the Remote Past", <i>Annual Review of</i></p>	<p>Abu el-Haj, Nadia. 1998. "Translating Truths: Nationalism, the Practice of Archaeology and the Remaking of Past and Present</p>	<p>ארכיאולוגיה, שרידי העבר, והבניית הלאום</p>	21.1	13

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 14 }

<p><i>Anthropology</i> 27, pp. 223-246. Greenberg, Rafi. 2009. Towards an Inclusive Archaeology in Jerusalem: The Case of Silwan/The City of David. <i>Public Archaeology</i> 8/1: 35-50.</p>	<p>in Contemporary Jerusalem", <i>American Ethnologist</i> 25(2), pp. 166-188. Elon, Amos. 1997. "Politics and Archaeology", in Silberman, Neil David and David Small, eds., <i>The Archaeology of Israel: Constructing the Past, Interpreting the Present</i>, Sheffield: Sheffield Academic Press, pp. 93-100.</p>			
<p>עוז אלמוג, הצבר: <u>דיקון</u>, עמי ??-?? Efrat Ben- Ze'ev. 2004. "Transmission and</p>	<p>Tamar Katriel. 1995. "Touring the Land: Trips and Hiking as</p>	<p>טיולי ידיעת הארץ</p>		<p>ראשית סמסטר ב'</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 15 }

<p>Transformation: The Palestinian Second Generation and the Commemoration of the Homeland" in <i>Homelands and Diasporas: Holy Lands</i>, pp. 123-139.</p>	<p>Secular Pilgrimages in Israeli Culture", <i>Jewish Ethnology and Folklore Review</i> 17: 6-13. Efrat Ben-Ze'ev and Issam Aburaiya, 2004. "Middle-Ground Politics and the Re-Palestinization of Places in Israel", <i>International Journal of Middle East Studies</i>, 36:4:639-655.</p>			
		<p>סיור ודין בסיור</p>		<p>ראשית סמסטר ב'</p>
<p>Hooper-Greenhill, Elain. <i>Museums and the Shaping of Knowledge</i>. Elain Hooper-Greenhill, pp.</p>	<p>*Richard Handler. "An Anthropological Definition of the Museum and its Purpose",</p>	<p>מוזיאונים ואתרי מורשת כסוכני זיכרון</p>		<p>ראשית סמסטר ב'</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ח (2017-18)
 תואר ראשון

1-22, 191-215. (free download) אלונה נצן-שיפטן, "יש אבנים עם לב אדם": על מונומנטים, מודרניזם ושימור בכותל המערבי, תיאוריה וביקורת 38-39, חורף 2011.	<i>Museum Anthropology</i> 17(1): 33-36. *תמר כתריאל, "נהיה כולנו חלוצים: כלים וסיפורים במוזיאון לתולדות ההתיישבות", בספרה: <u>מילות</u> <u>מפתח</u> , אוניברסיטת חיפה, 1999, פרק 12			
	קריאה תיבחר בהמשך	הר הבית		ראשית סמ' ב'

נושאי הקריאה בסמסטר ב' ייקבעו בהתאם לעבודות הסטודנטים.

בין מבנה נפשי למבנה חברתי

102-1-43

ד"ר אורי שויד (shwed@bgu.ac.il)

שעת קבלה: יום ג', 11:50, חדר 378 – ורצוי בתאום מראש

מטרות: הקורס יעסוק בקו התפר שבין מבנה נפשי למבנה חברתי, באופנים בהם המקצועות המטפלים, מחד, והמוסדות החברתיים, מאידך, מייצרים את התנאים להגדרתם של סוגים שונים של אנשים מצד זה או אחר של הגבול בין נורמלי לפתולוגי, וכיצד מהותו של גבול זה משתנה. דיון תיאורטי זה יודגם בעזרת ארבעה מקרי מבחן של תופעות הממוקמות בנקודות שונות על הציר שבין נורמלי לפתולוגי: שימוש בסמים, אוטיזם, תסמונת דחק פוסט-טראומטית, ומיניות לא-הטרסקסואלית. נתבונן באינטראקציה שבין ייצור ידע על תופעות אלו ובין המבנים החברתיים הקשורים אליהן, וכן כיצד משתנים הידע הפרופסיונאלי והתפיסות החברתיות לגבי תופעות אלו בתהליכים של הבניה הדדית.

הדיון יתרחב במהלך הקורס למקרים נוספים, שיעלו עם התקדמות התלמידים לקראת עבודה סמינריונית. הסטודנטים יבחרו מקרי מבחן נוספים המתאימים לבחינת בקשר בין מבנים חברתיים ובריאות הנפש, ויתנסו בעריכת מחקר לשלביו השונים החל מניסוח שאלת מחקר, דרך איתור ספרות רלוונטית וכתובת הצעת מחקר, איסוף חומר אמפירי, ניתוח וכתובת דו"ח מחקר כעבודה סמינריונית. לכן הסמינר יכלול למידה של מיומנויות אקדמיות בסיסיות הנחוצות למשימה.

מהלך: למשתתפים תפקיד מרכזי בהצלחת השיעור. לקראת רוב הפגישות על כל המשתתפים לשלוח תגובות לחומר הקריאה (עמוד אחד ברווח כפול לכל היותר, אפשר ורצוי הרבה פחות). בכל שבוע ימונה "מנהל דיון" שרשאי לשלוח דו"ח קריאה מפורט יותר (עד שני עמודים ברווח כפול), הכולל גם שאלות לדיון. את דוחות הקריאה הרגילים יש לשלוח לכל המאוחר ביום שני בשמונה בבוקר. את הדו"ח המפורט יש לשלוח לכל המאוחר ביום ראשון בחצות.

מצופה מהתלמידים להשתתף באופן פעיל בדיונים בכיתה, לא לחסוך בביקורת, ולהעבירה בצורה חברית ומכבדת.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 18 }

דרישות הקורס: הגשת לפחות 10 דוחות קריאה שוטפים בציון עובר (כשני שלישי מהשיעורים אליהם יש קריאה, כחצי מהשבועות)
ציון עובר בכל מטלות המיומנות האקדמית (2-4 מטלות קטנות)
הרכב הציון: 10% הצגה בכיתה (ניהול דיון אחד או שניים).
10% עבודת אמצע – הצעת מחקר.
10% הצגת המחקר האישי בכיתה
15% השתתפות פעילה וחידוני קריאה
55% עבודה מסכמת.

תוכנית הקורס (ייתכנו שינויים):

23.10 היכרות, נהלים, פתיחה.

קריאת חובה: שויד, אורי. 2015. "מחלות מומצאות ותרופות אמיתיות". *אודיסיאה* -27:50-51.

30.10 הצהרת כוונות: מעבר לקרבות דיסציפלינריים.

קריאת חובה:

אילוז, אווה. כך הפסיכולוגיה יכולה להרוס מחאה חברתית. *מוסף הארץ*, 15.6.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/the-edge/1.1731183>

לוי, איתמר, ענת פלגי-הקר וערן רולניק. אי הבנה, רדוקציה פשטנית ובורות כקרדום לחפור בו. *מוסף הארץ*, 23.6.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/1.1736679>

אילוז, אווה. הסוציולוגיה נגד הפסיכולוגיה: סיבוב שני. *מוסף הארץ*, 6.7.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/the-edge/1.1748968>

קריאת רשות: קשוע, סייד. החיים ע"פ אווה אילוז. *מוסף הארץ*, 31.8.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/sayed/1.1812885>

6.11* הדרכת ספריה

תרגיל אוריינות אקדמי 1 – חיפוש מקור, הגשה עד השיעור הבא במודל.

13.11 סמים והתמכרות I: מה ולמה

Faupel, Charles and Alan Horowitz. The Sociology of American Drug use.
Chapter 5.

רשות: פרק 3.

Lloyd Michael. 2005. "A Gambler Called Steel Balls". *Addiction Research and Theory* 13(6):555-562

צפיית רשות מומלצת ביותר: the scientist . זמין במלואו ב-youtube

20.11 סמים והתמכרות א': היסטוריה חברתית של השימוש והמלחמה בסמים
חובה: חגי רם. 2014. ההסטוריה החדשה של הג'וינט: חשיש בפלסטין המנדטורית ובמדינת
ישראל.

רשות: Faupel & Horowitz פרקים 2,6
צפיית רשות מומלצת: "The House I live in"

רשות: פרק 3.

27.11 סמים והתמכרות ון: מהי התמכרות, מה ניתן לעשות?

חובה:

Weinberg, Darin. 2013. Post Humanism, addiction, and the loss of self-control: Reflections on the missing core in addiction science. International Journal of Drug Policy 24(3):173-181

רשות: Faupel and Horowitz פרקים 12,13,14,15

Johann Hari. 2015. *Chasing the Scream*. Bloomsbury publishing.

4.12 נורמלי ופתולוגי

קריאת חובה:

Allen, Frances. 2013. Saving Normal: An Insider's Revolt Against Out of Control Psychiatric Diagnosis, DSM-V, Big Pharma, and the Medicalization of Ordinary Life. Chapter 1. Pages 3:33

רשות:

דורקהיים, אמיל. (2006). הכללים של המתודה הסוציולוגית. פרק 3, כללים להבחנה בין הנורמלי לפתולוגי 93-114.

חובה להתחיל (ולסיים תוך שלושה שבועות) את הלומדה לאוריינות מידע:

http://www.smkb.ac.il/aha/information%20literacy_2007/open.htm#

11.12 רקע הסטורי -

פוקו, מישל. 1972. הולדת בית המשוגעים. עמודים 180-206 בתוך פוקו, מישל. *תולדות השיגעון בעידן התבונה*. כתר.

קריאת רשות:

פורטר, רוי. 2009. *תולדות הרפואה: מהיפוקרטס ועד ימינו*. פרק 8: מחלות נפש. עמודים 275-300. וגם פרקים 2-3, עמודים 55-123.

18.12 תיאוריה 1: מערכת העיסוקים.

קריאת חובה:

Abbot, Andrew. 1988. The Construction of the Personal Problems Jurisdiction. Chapter 10 (pp 280-314) in: Abbot, A. *The System of Professions*. U. of Chicago Press.

קריאת רשות: ההקדמה, ובמיוחד עמודים 9-1 ו-20-32, פרקים 1 ו-2 (59-33) ופרק 11 (315-326) מאותו ספר.

25.12 תיאוריה 2: מדיקליזציה

Conrad, Peter. 1992. Medicalization and Social Control. *Annual Review of Sociology*. 18:209-232

(חובה לקרוא עד עמוד 214)

Conrad, Peter. 2005. The Shifting Engines of Medicalization. *Journal of Health and Social Behavior*. 46(1):3-14

רשות:

Ballard, Karen and Mary Ann Elston. 2005. Medicalization: A Multi Dimensional Concept. *Social Theory and Health* 3(3):228-241

1.1 תיאוריה 3: שיום דינמי – ממצאים אנשים

קריאת חובה:

Hacking, Ian. 2006. Kinds of People: Moving Targets. *Proceedings of the British Academy*. 151:285-318.

קריאת רשות: גרסאות אחרות של אותו טיעון –

Hacking, Ian. 2006. Making Up People. *London Review of Books* 28(16)
<http://www.wild.org/Victims%20of%20Crime/Downloads/Research/Disability%20Theory/Hacking%20n.d.pdf>

Hacking, Ian. 1999. *The Social Construction of What?* Harvard University Press

מקרים שלא נגיע אליהם:

Hacking, Ian. 1995. *Rewriting the Soul: Multiple Personality and the Sciences of Memory*. Princeton University Press.

Waidzunus, Tom. 2012. Young, Gay and Suicidal: Dynamic nominalism and the Process of Defining a social problem with statistics. *Science Technology*

and Human Values. 37(2):199-225.

<http://sth.sagepub.com/content/37/2/199.full.pdf+html>

מטלת אוריינות 2: הגשה של הצעה לשאלת מחקר (לכל היותר 150 מלים) לפגישה אישית
בשבוע הבא

8.1 פגישות אישיות

15.1 מקרה שני: אוטיזם

חובה:

Eyal, Gil (2013). For a Sociology of Expertise: The Social Origins of the
Autism Epidemic. *American Journal of Sociology*. 118(4):863-907.

[http://www.jstor.org/discover/10.1086/668448?uid=3739256&uid=2129&uid=2
&uid=70&uid=4&sid=21104393026891](http://www.jstor.org/discover/10.1086/668448?uid=3739256&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21104393026891)

קריאת רשות:

Gil Eyal et. al. 2010. *The Autism Matrix*. Polity Press.

חופשת סמסטר – חובת הגשה של הצעת עבודה בסוף חופשת הסמסטר (3 עמודים).

5.3 טראומה 1 – מנוסטלגיה לPTSD

עירית קינן. 2012. כאילו היא פצע נסתר: טראומת מלחמה בחברה הישראלית. פרקים 1-2
עמודים 35-50.

קריאת רשות:

Scot, Wilbur J. 1990. PTSD in DSM III: A case study in the politics of
diagnosis and disease. *Social Problems* 37(3):294-310.

Brunner, Jose. 2002. Identifications, Suspicions, and the History of Traumatic

Disorders. *Harvard Review of Psychiatry* 10:179-84.

קריאת רשות רשות: שאר הספר של הרמן

12.3 טראומה 2 – התרחבות ההגדרה

ג'ודית לואיס הרמן. טראומה והחלמה. פרק 1, עמודים 19-34, 43-49, אפי זיו. 2012. טראומה עיקשת. מפתח 5:55-73.

לשבוע הבא: מטלת אוריינות 3: סיכום מתודי של מאמר (ממאמרי הרשות לשיעור הבא).

רשות

Young, Allan. 2004. When Traumatic Memory was a Problem: On the historical antecedents of PTSD. Pp127-142 In Rosen, Gerald M. PostTraumatic Stress Disorders: Issues and Controversies. Wiley.

לקריאה נוספת:

Young, Allan. 1995. *The Harmony of Illusions*. Princeton University Press

לצפייה משעשעת: (2011) Hysteria

19.3 טראומה 3 – אפידמיולוגיה מקומית

חובה

גליה פלוטקין. 2013. התנתקות כטראומה אידיאולוגית: הבניית נאראטיב ההתנתקות במפגש בין האתוס הדתי לבין האתוס הפרופסיונאלי הטיפולי. בתוך: דווידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

ו/או

קרן פרידמן פלג. 2013. שיח הטראומה בין מדינה, שוק וחברה אזרחית: סיפור הקמתה של 'הקואליציה הישראלית לטראומה'. בתוך: דווידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

רשות:

עיסאם נסאר. 2013. טראומת אל-נכבה. בתוך: דווידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

ז'וזה ברונר. 2013. יחסם של אנשי בריאות הנפש לניצולי השואה בעשורים הראשונים של מדינת ישראל: הצעה לחשיבה מחדש. בתוך: דווידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

שרה ווילן. 2013. 'לעולם לא עוד'? מבקשי מקלט אפריקנים, מתווכי טראומה ישראלים, וההפוליטיקה של הקצאת החמלה. בתוך: דווידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן. אורלי אלמי. 2013. בתים בחזית: השלכות אישיות וחברתיות של הריסת בתים בכפרים הלא מוכרים בנגב. בתוך: דווידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

סולומון, זהבה, אביטל לאופר ותמר לביא. 2005. בצל האינתיפדה: חשיפה ותגובות פוסט-טראומטיות של מתבגרים בישראל. פרק 3 בתוך זומר, אלי ואבי בלייך (עורכים). *בריאות הנפש בצל הטרור: הנסיון הישראלי*. רמות.

זומר, אלי, קרן אור-חן ומאיה פלד-אברם. 2005. כשעמי נלחם במדינתו: חשיפה לטרור, מצוקה והתמודדות בקרב ערביי מדינת ישראל. פרק 4 בתוך זומר, אלי ואבי בלייך (עורכים). *בריאות הנפש בצל הטרור: הנסיון הישראלי*. רמות.

26.3 פגישות אישיות, אח"כ חופשת פסח ובסופה הגשה של תרגיל אוריינות 4: סקירת ספרות.

9.4 "גילוי" המגוון המיני.

קריאת חובה:

פוקו, מישל. (1976) תולדות המיניות. כרך ראשון: הרצון לדעת. פרק II: 2 משתלה של סטיות וגם פרק III מדע המין. עמודים 29-53. הקיבוץ המאוחד.
מקינטוש, מרי. (1968) התפקיד ההומוסקסואלי. פרק 1 בתוך קדר, יאיר, עמליה זיו ואורן קנר (עורכים). 2003. מעבר למיניות: מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית. הקיבוץ המאוחד. (גישה לספר אלקטרוני דרך קטלוג הספרייה).

16.4 מיניות ב DSM

קריאת חובה:

הסתדרות הפסיכולוגים בישראל (2011): נייר עמדה בנושא טיפולי המרה. (בהיי לרן).
Dreschner, Jack. 2010. Queer Diagnostics: Parallels and Contrasts in the History of Homosexuality, Gender Variance, and the Diagnostic and Statistical Manual. *Archives of Sexual Behavior*. 39(2):427-460

23.4 מיניות וזהות

Epstein, Steven. 1991. Sexuality and Identity: The Contributions of Object Relations Theory to a Constructionist Sociology. *Theory and Society*. 20:825-873.

30.4 סיכום

7.5 ואילך – ע"פ הצורך פגישות אישיות, מפגש(י) אוריינות, והצגת העבודות בכיתה (7 מפגשים).

בהצלחה

דת כאן ועכשיו

תוכנית מצטיינים 2017-18, קורס בחירה שנה ב'

יום שלישי, 16 – 18

פרופ' ג'קי פלדמן jackiefeld@gmail.com

משרד: בנין 72, חדר 382. טלפון: 72083

תאור הקורס

בניגוד לתחזיתם של הוגים רבים במאה ה-20, היום הדת הפכה לאחת הכוחות המשפיעים ביותר על חברה ותרבות בישראל ובעולם. מה גרם להתחדשות דתית זאת? האם הדתיות של היום שונה מזו של העבר ובמה? מה מחפשים אנשים בדת היום ומה מאפיין אנשים אלה? מה הקשר בין התפתחות המדיה החדשה לבין הדתיות החדשה? איך הדת משתלבת עם תנועות פוליטיות ואתניות בארץ ובעולם? בקורס נעסוק בשאלות אלה באמצעות ביקורים באירועים ואתרים דתיים, שיחות עם אנשי דת מקבוצות שונות וקריאה בספרות עדכנית על דת בתרבות, על דתות קלאסיות ועל דתיות ורוחניות חדשה. הקורס ישלב למידה של תיאוריות של דת ותרבות, עם עבודה אתנוגרפית בקבוצות קטנות על תופעות דתיות עכשוויות בארץ.

חובות הקורס:

נוכחות חובה בכל השיעורים כולל שיעורי הייעוץ, סיורים והרצאות אורח
הגשה של הצעת פרוייקט מחקר קבוצתי ארבעה שבועות לפני תום סמסטר א
דיווח שוטף של התקדמות בפרוייקט המחקר הקבוצתי באמצעות פורום הקורס
הצגת חומר קריאה בכיתה ומסירת דוחות קריאה (לחוד או בזוגות, בהתאם למספר
המשתתפים)

הגשת עבודות סיום של קבוצות המחקר

הרכב הציון:

השתתפות שוטפת – 15 אחוז (קריאה שוטפת והשתתפות בדיון כיתתי ומקוון)
הכנת התייחסות לחומר הקריאה או לסיורים בכיתה, מלווה בהגשת דוחות – 15 אחוז

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 28 }

הצעת פרוייקט קבוצתי והצגתו – 10 אחוז
עבודת סיום - 60 אחוז

מהלך הקורס

הקורס יפתח בקריאה ודיון במצב הדת העכשווי בישראל וימשיך בלמידה של גישות, סוגיות מושגים מרכזיים בחקר הדת במדעי החברה, ובאנתרופולוגיה וסוציולוגיה במיוחד. בחלק הראשון של סמסטר א' הכיתה תתחלק לקבוצות עבודה של 3 איש, לכול קבוצה יהיה מוקד מחקר שונה. במהלך הסמסטר הראשון הקבוצה תגבש פרוייקט לעבודה משותפת. במהלך הסמסטר השני הקבוצה תציג את פרוייקט שלה ואת הממצאים האמפיריים הראשוניים שנאספו. המחקר יכול לערב כול שיטות המחקר האיכותני הרלוונטיות אך בכול קבוצה יהיה רכיב אתנוגרפיה של תצפית משתתפת. התכנים של השיעורים בסמסטר ב' ורשימת פרטי הקריאה תעוצב בהתאם למוקדי המחקר של קבוצות של התלמידים.

אמצעי ההוראה יכללו:

סיורים – במהלך הקורס יערכו מספר סיורים לאתרים שונים הקשורים בדתיות כאן ועכשיו. הנכחות בסיורים היא חובה. הרצאות אורח – במהלך הקורס ישולבו הרצאות של אנשים הקשורים בפעילות דתית או אנשים החוקרים את הסוגיות של דת כאן ועכשיו. כל אלה יעשירו את מאגר המופעים האמפיריים של דת הנלמדים בקורס ויספקו חומר השוואתי. קטעי וידיאו – ישולבו קטעי וידיאו במהלך השיעורים בכדי לחדד את הנקודות ולהעלות סוגיות עכשוויות. קריאה – הלמידה מבוססת על קריאה שוטפת של טקסטים אקדמיים קלאסיים ועדכניים בתחום של חקר הדת. ללא קריאה ועבודה על הטקסט לא תתאפשר השתתפות בקורס. עבודה אתנוגרפית ומחקרית בקבוצות קטנות שתוצג לכיתה בשלבים שונים במהלך שנת הלימודים.

סמסטר ראשון

בדיון על דת אנחנו מציעים לצאת דווקא מהמוכר והקרוב ולדון במופעים ומאפיינים של הדתיות היהודית בישראל. בשיעורים אלה ננסה לזהות את הסוגיות המרכזיות שמזמנת דתיות יהודית עכשווית בישראל. בנוסף, ננסה להבין מה מהתופעות האלה הוא מקומי לאומי ישראלי ומה גלובאלי ומאפיין את מצבה של הדת בעולם היום. כל נושא יעסיק אותנו לשיעור אחד או שניים. ייתכנו שינויים במאמרים ובנושאי משנה במהלך השנה.

נושא ראשון: מבוא

מה ניתן ללמוד על דת כאן ועכשיו באמצעות סיפור של חוזר בתשובה (צבי יחזקאלי)?

<https://www.youtube.com/watch?v=LBXLCjcMb3U>

(אמנון יצחק <https://www.youtube.com/watch?v=dJhAYjooGzo>)

אורי זוהר על הנס https://www.youtube.com/watch?v=8d_tS57L6To (0:00-6:00)?

איך הדת מהווה חלק מזהות יהודית-ישראלית: סיפור אישי.

סילבוס ומבנה הקורס, מטלות

קריאה: יהודה גודמן, "החזרה בתשובה וזהויות דתיות חדשות בישראל בתחילת שנת האלפיים", מתוך הקובץ - לא להאמין: מבט אחר על דתיות וחילוניות" בעריכת אביעד קליינברג. 2004. הוצאת כתר. בעיקר עמ' 104 - 160.

[קריאת רשות: מבוא לקובץ מאת יונה וגודמן "דתיות וחילוניות בישראל – אפשרויות מבט

אחרות"]

נושא שני: החוויה הדתית

שיחה על המאמר של גודמן

החיפוש הדתי והמרת דת כתופעה עולמית עכשווית:

שאלות לצפייה: מה מושך בני אדם לדת ולא כיצד המשיכה הדתית מוצגת? איזו משמעות

מעניקה הדת לחייו של הדובר?

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 30 }

אופרה וינפרי – התמסרות לישוע (והתנגדות נוצרית אליה)

[v=CjYRLX4ukO4?https://www.youtube.com/watch](https://www.youtube.com/watch?v=CjYRLX4ukO4)

"הייעוד - פרופסור" - של מדען סובייטי אורתודוקסי

המרה לאיסלאם בגרמניה

[v=dgEr-GZmfnQ?https://www.youtube.com/watch](https://www.youtube.com/watch?v=dgEr-GZmfnQ)

https://www.youtube.com/watch?v=nD_Lk3jwYo8

הצגת רשימה של אפשרויות לעבודה קבוצתית שתלווה את עבודת הסטודנטים בקורס

נושא שלישי: סוגיות בסיסיות באפיסטמולוגיה ומתודולוגיה של חקר הדת
הדת – מהי? הגדרות של הדת – קריאה ודיון
בין המאמין לחוקר הדת
איך לומדים על הדת בכלל ובישראל? גישות ודיסציפלינות שונות, מקומות ומוסדות שונים

קריאת חובה: מאמר של יהודה גודמן ושלמה פישר (עמ' 346-390) להבנתן של חילוניות
ודתיות בישראל: תיזת החילון וחלופות מושגיות, מתוך הקובץ בעריכת יוסי יונה ויהודה גודמן
– מערבות הזהויות: דיון ביקורתי בדתיות ובחילוניות בישראל. 2014. מכון ון ליר בירושלים
והקיבוץ המאוחד.

ר.י. צבי ורבובסקי, ערך "דת", גישות פסיכולוגיות, פנומנולוגיות, סוציולוגיות, האנציקלופדיה
העברית, כרך י"ג, ע' 238--274.
אפשר גם:

ערך "דת" מאנציקלופדיה בריטניקה
פרויד, התרבות והדת, (עתידה של אשלייה, פרקים 1,2) ע' 75-83, (תרבות ללא נוח,
פרקים 3-6) ע' 39-55.

Carl Jung, "The Spiritual Problem of Modern Man", in *The Portable Jung*, 464-471.

מירצ'יאה אליאדה, המיתוס של החזרה האין-סופית, תל אביב, 2000, ע' 10-37.

נושא רביעי: מה המשמעות של דת כאן ועכשיו?
נעמוד על האופן בו המאפיינים של העולם העכשווי (מודרני, פוסט-מודרני, טכנולוגי, צרכני
ועוד) מתכתבים עם הדת והדתיות – חופפים? סותרים? משלימים? ונמפה את הסוגיות של
דתיות עכשווית יעסיקו אותנו במהלך השנה.

הקהילה הדתית

Emile Durkheim, *The Elementary Forms of Religious Life*, translated by Carol
Cosman, Oxford, 2001, pp. 35-46; 162-168.

נדון במשמעות המרכזית של הקהילה בדת ושל חיים קהילתיים כמקנה שייכות ונשאל מה
המשמעות של צורת חיים זאת היום. לבחון את האינטרנט לראות אך קהילות שונות בארץ

ובעולם – בתי כנסת, תנועות קבליות, כנסיות אוונגליות או קתוליות, דאווה מוסלמים מדברים על השייכות לגוף הקהילה. לשאל – האם משהו שונה בתקופה הנוכחית בדפוסי השייכות? לגבש אוצר מלים המתקשרים בין אנשים וקובעים מי שייך (באמת) ומי לא. מה הם השמות והכינויים שגוף דתי משתמש בהם בכדי לכנות את חבריה ולהעניק להם ערך? כנסיות – פונות באינטרנט לצאן מרעיתם. איך? איך הם מגדירים מי נמצא בפנים ומי בחוץ? בעזרת פיתוים, חרמים, הבטחות של שכר בעולם אחר? משמעות הקהילה במודרניות נזילה

Wuthnow, R. (1998), "From Dwelling to Seeking", in *After Heaven: Spirituality in America Since the 1950s*. Berkeley: University of California Press, pp. 1-14.

וקסלר, פיליפ. 2005. "המהפכה הרוחנית צומחת מלמטה". ארץ אחרת. 26, עמ' 26--29. או מאמר של תומר פרסיקו על רוחניות חדשה (פרטים בהמשך). סיור בכנסיית מהגרים ובבית כנסת בתל-אביב.

נושא חמישי: היהדות המשיחית בישראל – הגירה, המרה, התגלות, אתניות קטעי עדות מתוך ויליאם ג'יימס, החוויה הדתית לסוגיה, ירושלים, 1949, 125--127, 132--135, 146--149. והברית החדשה.

נתייחס לסיפור גם כמקרה לגופו וגם הפריזמה לשיקוף תהליכים אלו. Daniel Juster and Peter Hocken, *The Messianic Jewish Movement – An Introduction*, Toward Jerusalem Council II, 2004.

+ תמיר ארז – כמה עמודים
שיחה עם חבר בקהילה יהודית משיחית

נושא שישי: עצמי תרפויטי ועצמי דתי – דת בעידן הפסיכולוגי
דת ופסיכולוגיה פונים ל"נפש" האדם אך בשפות שונות. האם היום שתיהן הן מדברות אל העצמי הפנימי האוטנטי? איך הדת עונה לצרכים פסיכולוגיים של העצמי? איך היא מעצבת את העצמי? איך זה בא לידי ביטוי בישראל היום? בעולם המערבי? האם הדת היא מזור לחלשים? האם היא מעניקה לו מנה של בטחון תמורת מנה של חופש? האם היא מונעת

ממנו להתמודד עם פחדים קמאיים או עוזרת לו להתגבר עליהם? האם הפחדים העכשוויים הם שונים מאשר בעבר ואיך דתות מתמודדות עם צרכים עכשוויים פסיכולוגיים? "רוחניקים" ישראלים – האם הם דתיים? מאמר של אדם קליין אורון על תקשור או רחלי ווצברגר על תנועות התחדשות? Tucker, J. (2002), "New Age Religion and the Cult of the Self", Society 39(2):46-51.

עידו תבורי, "האנרגיה של השכינה: המפגש בין העידן החדש למדעי החברה" בתוך רוקדים בשדה רותים, הקיבוץ המאוחד, תל אביב, 2007, עמ' 7--27.

נושא שביעי: דת, מגדר, בעידן (הפוסט-)הפמיניזם
האם דתות מכניסות נשים למצב נחות? איך נשים דתיות משלבות בין מצבם כנשים לבין אמונתן ושייכותן לקהילה דתית? קטעים מספר של תמר אלאור "הפסח הבא". הסרט של יוחאי חקאק על עדינה בר-שלום. מאמר נוסף ייקבע בהמשך.

נושא שמיני: דת ופוליוטיקה – מקרה הר הבית/חראם אש-שריף ביהדות, איסלאם ונצרות יש טענה חזקה שלאומיות החליפה את הדת כאתוס המארגן שייכות קולקטיבית. מה קורה היום בעולם הפוסט-לאומי ופוסט-חילוני? האם הדת שוב מהווה מצע לשייכות קולקטיבית? באילו הקשרים עבור אילו אנשים? איו שייכות זה מייצר? ובהקשר היהודי ישראלי - מהו האתגר של הציונות והמדינה עבור היהדות? עבור מוסלמים ונוצרים החיים כאן? נראה שבימנו, השידוך בין הדתיות, המסורת והציונות היא כל כך רעשנית ונפוצה, שכבר שכחו באיזו מידה הציונות הייתה מרד נגד הדת. אנחנו מציעים לחשוב על קשר זה כחלק מדיון הרבה ותר רחב של דת ומדינות מודרניות. קריאה במקורות היהדות, הנצרות והאיסלאם על היחס לדתות האחרות. "הדרשה" של חיים חזז קטע מתוך "אורת" של רב קוק. ישעיהו ליבמן ואליעזר דון-יחיא, הדת האזרחית בישראל (עמודים מדוייקים בהמשך).

Charles Liebman and Eliezer Don-Yehiya, Civil Religion in Israel, Chapter 1 and 2.

הסרט "געוואלט" של יוחאי חקק.
עימנאל סיון, גבריאל אלמונד, א. אפלבי סקוט, קנאות דתית מודרנית: יהדות, נצרות, איסלם, הינדואיזם, תל-אביב, ידיעות אחרונות, 2004, עמ' 11--28, 261--288.
נוהאד עלי, "התנועה האסלאמית בישראל: בין דת, לאומיות ומודרניות", בתוך מערבולת הזהויות: דיון ביקורתי בדתיות ובחילוניות בישראל", הקיבוץ המאוחד/ון ליר, תל-אביב, 2004, עמ' 133-139, 155—164.
מאמרים על הר הבית של תומר פרסיקו, הלל הכן ואחרים, טקסטים של רב גורן, לייבוביץ, ועוד.
אלכס ויינגרוד, "הצדיקים דוהרים קדימה: השוואות בין צפון-אפריקה לישראל", בתוך ישראל: אנתרופולוגיה מקומית, עמ' 625—639.

נושא תשיעי: דת, אתניות ופולוטיקה של זהויות
מאמר על דת, אתניות ופולוטיקה של זהות (ייבחר בהמשך)
הרחבה על קשרים בין דת לאתניות (Orsi?), בין דת להגירה
יורם בילו ואייל בן-ארי, "קדוש בצמתי משמעויות: על המתיפיקציה של הבאבא סאלי", מיתוס וזיכרון, דוד אוחנה ורוברט ס' ויסטריך, עורכים, הקיבוץ המאוחד, תל אביב, עמ' 290--303.
ביקור בהילולה של הבבא סלי (כנראה ב-21.1.18).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 35 }

דת ופולחן – היבטים אנתרופולוגיים

מרצה: דר' אנדרה לוי

שעת שיעור ב' 10:00-11:00

שעת קבלה מרצה: א' 18:00-19:00

דוא"ל מרצה: andre.e.levy1@gmail.com

הסדנא תציג את הדיון אודות האופן בו אנתרופולוגים חוקרים מה שנתפס כ"תופעות דתיות" בישראל, תוך כדי הצגה כללית של גישות מרכזיות העוסקות באנתרופולוגיה של טכסים ודת. מלבד זאת, הסדנא תבחן באופן ביקורתי את הקשר שבין מושאי המחקר של הפעילויות הדתיות ושאלות בדבר יחסי הכוח בישראל.

חובות הקורס:

1. השתתפות מלאה בשיעורים.
2. הצגת מאמר לדין (15% מהציון הסופי).
3. הצגת פירות עבודה ראשוניים (15% מהציון הסופי).
4. הגשת עבודה על בסיס עבודת שדה (70% מהציון הסופי).

רשימת קריאה לסמסטר סתיו

משחקים בטכסים

שיעור ראשון – משחקים במשחקים

Levy, André

2000 Playing for Control of Distance: Card Games between Jews and Muslims on a Casablancon Beach. *American Ethnologist* 26(3):632-653.

לוי, אנדרה

2012 ברצינות על משחק וטקס. קתרסיס. 17(19-40).

שעור שני – משחקים בכוח

רבינוביץ, דן

1998 סיכון, רציונליות ואמון: יחסים בין פלסטינים לישראלים בנצרת-עלית. בתוך: אבוהב, אורית ושות' (עורכים). ישראל: אנתרופולוגיה מקומית. תל אביב: צ'ריקובר. 321-353.

שעור שלישי – מפרשים טכסים

גירץ, קליפורד

1973 משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי. מתוך: קליפורד גירץ, פרשנות של תרבויות, ירושלים: כתר. 273-306.

שעור רבעי – מבנה של משחק וטכס

טרנר, ויקטור

2004 קומיוניטס: דגם ותהליך. בתוך: ויקטור טרנר, התהליך הטקסי: מבנה ואנטי-מבנה. תל אביב: רסלינג. 87-115.

צבא

שעור חמישי – "מסדר המפקד": על טכסים בצבא הישראלי

בן-ארי, אייל

1990 חיילים במסכות: צה"ל והאינתיפאדה. בתוך: גל, ראובן, השביעית. השפעות האינתיפאדה על החברה בישראל. תל אביב: ידיעות אחרונות. 106-121.

שעור שישי – "מסדר המפקד": על טכסים בצבא הישראלי (המשך)

כתריאל, תמר

1999 פיקניקים בשטח צבאי: 'ביקורי הורים' ורטוריקה של קונסנזוס. בתוך: תמר כתריאל, מילות מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל. חיפה: אוניברסיטת חיפה זמורה-ביתן. 131-147.

על החיים ועל המוות: התפרקות

שעור שביעי – התפרקות חברתית

גירץ, קליפורד

1973 טקס ושינוי חברתי: דוגמה יאוואית. בתוך: קליפורד גירץ, פרשנות של תרבויות, תל אביב: כתר, סדרת מעוף. 138-162.

שעור שמיני – התפרקות חברתית

רובין, ניסן

1988 אבלות בקיבוץ, מגמות, 31, 53-64.

על החיים ועל המוות: חיבור מחדש

שעור תשיעי – התחדשות

אברמוביץ, הנרי

1998 הלוויה בירושלים: נקודת מבט אתרופולוגית. בתוך: אבוהב, אורית ושות' (עורכים). ישראל: אתרופולוגיה מקומית. תל אביב: צ'ריקובר. 553-569.

שעור עשירי – התחדשות והופעה מחדש

לוי, אנדרה

תשנ"א 'הילולה רבה ועצרת תשובה': ניתוח מקרה. בתוך: בן-עמי, יששכר (עורך), מחקרים בתרבותם של יוצאי צפון אפריקה, ירושלים: ועד עדת המערביים. 167-179.

פסיכולוגיה של טכסים

שעור אחד עשרה -- גדילה

בילו יורם

2000 ממילה למלה: ניתוח פסיכו-חברתי של הבניית זהות גברית בטקסי ילדות בחברה החרדית. אלפיים, 19, 16-45.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 39 }

שעור שתיים עשרה – מחאת נשים

בילו, יורם

1983 הדיבוק ביהדות: הפרעה נפשית כמשאב תרבותי. מחקרי ירושלים במחשבת ישראל,

ב' (3), 529-563.

החברה הישראלית

(מהדורה זמנית)

פרופ' דניאל ממן

תשע"ח 2017-2018

מספר קורס: 102-1-0019-1 (סמסטר א'); 102-1-0029-1 (סמסטר ב')

צוות הקורס:

פרופ' דניאל ממן

מר קווין פרידמן

גב' סהר רימר

זמני השיעור והתרגילים

השיעור מתקיים ביום ד', 10:15-11:45

סמסטר א': .....

תרגילים:

יום ד: 8-10 – גב' סהר רימר

יום ד: 12-14 – גב' סהר רימר

יום ד: 14-16 – מר קווין פרידמן

יום ד: 16-18 – מר קווין פרידמן

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 41 }

שעות קבלה:

פרופ' דניאל ממון, יום ג 14:30-15:30, חדר 370 טלפון 08-6478244,
דואר אלקטרוני: dmaman@bgu.ac.il

מר קוין פרידמן: kevin@post.bgu.ac.il
גב' סהר רימר: saharr@post.bgu.ac.il

תאור השיעור ומטרותיו:

השיעור יעסוק בניתוח התכונות האופייניות לחברה הישראלית ובעיותיה המיוחדות החל מהתקופה הטרומ-מדינתית ועד לימינו. המטרה של השיעור להקנות ידע, כלים לניתוח וכן לפתח חשיבה ביקורתית. השיעור יתמקד במבחר שאלות יסוד כגון המשכיות ושינוי; יחסי מדינה-חברה; הגירה-עלייה-קליטה; סכסוך, מלחמה וצבא; כלכלה חברה ושסעים חברתיים. הניתוח יעשה סביב שני צירים עיקריים: שינוי והמשכיות ושילוב והתבדלות.

מתכונת השיעור והתרגילים:

השיעור

השיעור יתנהל באמצעות הרצאות פרונטליות וקבוצות תרגיל. מטרת ההרצאות הפרונטליות לפרוש יריעה רחבה של הנושאים השונים. השיעורים השונים יאורגנו סביב ראשי פרקים אשר נמצאים באתר הקורס. ניתן להגיע לאתר הקורס באמצעות מערכת Moodle.
כל תלמידי הקורס רשומים באתר וניתן להגיע אליו דרך הכתובת:

<http://moodle2.bgu.ac.il/?lang=en>

הכניסה באמצעות שם משתמש והסיסמא האישית שלכם.
רצוי להביא לכל שיעור את ראשי הפרקים של השיעור.

נוכחות חובה בקורס – אנו נעביר דף נוכחות בכל שיעור.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

התרגילים

מטרת התרגילים היא יצירת מסגרת לדיון במאמרים וחיבור המאמרים עם ההרצאות הפרונטליות. במהלך התרגולים נעסוק גם בהכנה לבחינות הבית, בחינות כיתה והבחינה המסכמת

* הסטודנטים מתבקשים להגיע לקבוצה לה נרשמו ולא להחליף קבוצות.

חובות השיעור

הקורס יעשה שימוש במספר שיטות הערכה: בוחן, בחני בית, בחני כיתה ובחינה מסכמת.

בוחן ידע היסטורי -- 17.11.2017 (לא סופי)

בוחן הידע ההיסטורי מהווה 15% מהציון הסופי. היות ומדובר בבוחן אין מועד ב' וחובה לגשת לבוחן בתאריך שנקבע. מי שלא יבחן לא יוכל לסיים את הקורס. המטרה של הבוחן להביא לידי כך שכל הסטודנטים יישלטו בתהליכים היסטוריים ומושגים מרכזיים בחברה הישראלית החל מהתקופה הטרומ מדינתית ועד ימינו. רובכם למדתם במסגרת ביה"ס התיכון וגם קודם לכן חלקים נרחבים מההיסטוריה של החברה הישראלית ועל-כן, חלק לא מבוטל מהמושגים והתהליכים מוכרים לכם.

ערכנו מקראה של חומר הקריאה לבוחן וניתן לרכוש את המקראה:

בקופימדיה – בבית הסטודנט

החומרים נמצאים גם **במודול**.

בחני בית ובחני כיתה

במהלך הקורס נקיים 8 בחני בית ובחני כיתה: 5 בחני בית ו-3 בחני כיתה. משקל המטלות הוא 35% מהציון הסופי. משקל כל בוחן כיתה/בית הוא 7% מהציון הסופי.

חובה לגשת לכל 3 בחני הכיתה. מי שלא יבחן בבחני כיתה לא יוכל לסיים את הקורס.

חובה לגשת ל-4 בחני בית

(למען הסר ספק – חובה לגשת ל-7 בחני בית/כיתה).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 43 }

בשיקול הסופי ניקח את 5 הציונים הטובים ביותר:

2 הציונים הטובים מ-3 בחני הכיתה

3 הציונים הטובים ביותר מ-5 בחני הבית

בחני הבית ובחני הכיתה נועדו לבחון שליטה במאמרים ויישום של חומרי הקריאה לניתוח של סוגיות שונות בחברה הישראלית. חילקנו את רשימת הקריאה ל-8 מקבצים (כל מקבץ 2 עד 4 מאמרים). אנו נפרסם מבעוד מועד את תכנית העבודה ומועד הבוחן, בחינות בית וכיתה. בחני הבית – על-פי נוהל הבחינות משך הבחינה הוא **עד 4 ימים (96 שעות)**. השאלות יפורסמו באמצעות המודול ויש להגיש את הבחינה באמצעות המודול. בחני כיתה – הבחינות יתקיימו במהלך השיעור. משך הבחינה שעה אחת.

ערכנו מקראה של כל פריטי הקריאה וניתן לרכוש את המקראה **בקופימדיה** – בבית הסטודנט.

בנוסף, כל פריטי הקריאה נמצאים **במודול**.

בחינה מסכמת – 50% הציון הסופי. חובה לקבל ציון 56 לפחות בבחינה המסכמת כדי לסיים את הקורס.

א. המשכיות ושינוי

רשימת קריאה למבחן ידע היסטורי

1. בן ששון חיים הלל (עורך), *תולדות עם ישראל*, כרך ג', תל-אביב, דביר, 1969, עמ'; 262-271 ; 297-301 ; 313-319 ; 340-350
2. *האנציקלופדיה העברית*, כרך 6 (1), ארץ ישראל, ירושלים, ספרית פועלים, תשנ"ג, עמ' 726-748 ; 766-828
3. סעדון חיים ויואל רפל (עורכים), *במחתרת מארצות האיסלם: פרשיות העפלה והגנה*, ירושלים, מכון בן צבי, 1997, עמ' 25-36.
4. *האנציקלופדיה העברית*, כרך 6 (2), מדינת ישראל, ירושלים, ספריית פועלים, תשנ"ג, עמ' 191-51.
5. *אניטה שפירא*, ככל עם ועם: ישראל 1881-2000, ירושלים, מרכז זלמן שזר, 2014, עמ' 13-33, 327-424.

ב: מחלוקות בסוציולוגיה הישראלית

1. אורי רם, *הזמן של ה'פוסט': לאומיות והפוליטיקה של הידע בישראל*, תל-אביב, רסלינג, 2006, עמ' 71-126

ג. מדינה וחברה

1. יצחק גלנור, דנה בלאנדר, המערכת הפוליטית בישראל: שנים ראשונות; מבנה מוסדי; התנהגות פוליטית; בעיות לא פתורות; הדמוקרטיה, תל-אביב, עם עובד, 2013, עמ' 475-521.

2. דני פילק, "אנחנו העם (אתם לא!): פופוליזם מכיל ופופולזם מדיר בישראל", עיונים בתקומת ישראל, 2010, 20: עמ' 28-48.

ד. ריבוד בחברה הישראלית

1. עזיזה כזום, "תרבות מערבית, תיוג אתני וסגירות חברתית: הרקע לאי השוויון האתני בישראל", סוציולוגיה ישראלית, 1999, א(2), עמ' 385-428.

2. אורי כהן, נסים ליאון, "לשאלת המעמד הבינוני-המזרחי בישראל", אלפיים, 2008, 32, עמ' 83-101.

אורנה ששון-לוי, "אבל אני לא רוצה לעצמי זהות אתנית": גבולות חברתיים ומחיקתם בשיחים עכשוויים של אשכנזיות", תיאוריה וביקורת, 2008, 33, עמ' 101-129.

4. דני רבינוביץ, ח'אולה אבו בקר, הדור הזקוף, ירושלים, כתר הוצאה לאור, 2002, עמ' 25-79.

5. אמל ג'מאל, "על דפוסי כינון האי-שוויון הלאומי בישראל", אבי בראלי, דניאל גוטווין, טוביה פרילינג (עורכים), חברה וכלכלה בישראל: מבטי היסטורי ועכשווי, 2005, ירושלים ושדה בוקר, יד יצחק בן צבי, הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 145-182.

6. זאב רוזנהק, "דינמיקות של הכלה והדרה במדינת הרווחה הישראלית: בניית מדינה וכלכלה מדינית", חנה הרצוג, טל כוכבי, שמשון צלניקר (עורכים), *דורות, מרחבים, זהויות: מבטים עכשוויים על חברה ותרבות בישראל*, 2007, ירושלים, מכון ון ליר בירושלים, הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 317-349.

7. חנה הרצוג, "המשפחה הלוחמת: השפעת הקונפליקט הערבי-הישראלי על מעמד הנשים בישראל", מאג'ד אלחאג, אורי בן אליעזר (עורכים), *בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה*, 2003, חיפה וירושלים, הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה, פרדס הוצאה לאור, עמ' 401-419.

8. סלביה פוגל-ביזאוי, "אם טוב כל כך אז למה רע כל כך? ההיבטים המגדריים של הנאו-ליברליזם בשוק העבודה בישראל", אבי בראלי, דניאל גוטווין, טוביה פירלינג (עורכים), *חברה וכלכלה בישראל: מנבט היסטורי ועכשווי, ירושלים ושדה בוקר, יד יצחק בן צבי, מכון בן גוריון לחקר ישראל*, 2005, עמ' 183-216.

ה. הגירה עלייה וקליטה

1. אנה פרשיצקי, לריסה רמניק, "הון תרבותי בהגירה: ארגון פישקא של צעירים דוברי רוסית בתל-אביב", *סוציולוגיה ישראלית*, 2015, יז, 1, 121-146.

2. אורי בן אליעזר, "כושי סמבו, בילי בילי במבו': כיצד יהודי הפך שחור בארץ המובטחת", יהודה שנהב ויוסי יונה (עורכים), *גזענות בישראל*, 2008, ירושלים, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 130-157.

ו. דת ומדינה

1. חזקי שוהם, "דת", 'חילונית', ו'מסורת' במחשבה הציבורית בישראל", עיונים בתקומת ישראל, 2014, 24, 29-58.
2. דב שוורץ, "האם סיימה הציונות את תפקידיה? פרספקטיבה ציונות דתית", *תרבות דמוקרטית*, 2012, 14, 223-255.
3. נסים ליאון, "הסיטואציה המזרחית בחברה החרדית בישראל והתגובות לה", 2013, 15, 161-191.

ז. סכסוך, מלחמה וצבא

1. דן הורוביץ, משה ליסק, *מצוקות באוטופיה: ישראל - חברה בעומס-יתר*, תל-אביב, עם עובד, 1990, עמ' 240-271.
2. ברוך קימרלינג, "מיליטריזם בחברה הישראלית", *תיאוריה וביקורת*, 1993, 4, עמ' 123-140.
3. אורי בן אליעזר, "החברה הצבאית והחברה האזרחית בישראל: גילויים של אנטי-מילטריזים ונאו-מילטריזים בעידן פוסט הגמוני", מאג'ד אלחאג' ואורי בן-אליעזר (עורכים), *בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה*, 2003, עמ' 29-76.
4. יגיל לוי, "צבא העם נגד גיוס חובה", *משפט וצבא*, 2015, 21 (א), 310-340.

ח. כלכלה וחברה

1. מיכאל שלו, "האם הגלובליזציה והליברליזציה 'נרמלו' את הכלכלה המדינית בישראל?", דני פילק ואורי רם (עורכים), *שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי*, תל-אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, 2004, עמ' 84-115.
2. דניאל ממון, "שינויים מבניים ב'כלכלה הגדולה' ובקבוצות העסקיות בישראל", *משפט ועסקים*, 2008, כרך ח, 123-157.

יחסים בין-תרבותיים

סמינר מחקר שנתי

ד"ר יפעת גוטמן

יום ג', 12-14, חדר ישיבות 354 בבניין 72.

ד"ר יפעת גוטמן, ליצירת קשר: gutmany@bgu.ac.il, שעות קבלה: ימי שלישי 10-12
בתיאום מראש

הקורס סוקר גישות תיאורטיות לחקר היחסים בין תרבויות כדי להבין טוב יותר את הנדידה של רעיונות, אנשים, רפרטוארים, טכנולוגיות, ופרקטיקות תרבותיות בין ובתוך קבוצות וחברות. ביו היתר יידונו המושגים רב-תרבותיות, על-תרבותיות, זהות ושייכות לנוכח תהליכים פוליטיים וחברתיים היסטוריים ועכשוויים. בין הנושאים שייסקרו: הגירה, רב-תרבותיות ואסימילציה; מחאה עדתית ומלחמת תרבויות; אימוץ והטמעה - או התנגדות ודחייה - של רפרטוארים ופריטי תרבות מיובאים; מאבקים בעד ונגד גלובליזציה ו"מקדונלדיזציה" של התרבות; "התנגשות הציוויליזציות" ודיאלוג בין-דתית; תרגום ורב-לשוניות; וביטוי של שיח זכויות האדם הגלובלי במאבקים מקומיים. בעבודת הסיום יבחרו הסטודנטים תופעה של יחסים בין תרבויות וינסו להסביר אותה באמצעות הגישות התיאורטיות ומקרי המבחן שנלמדו במשך השנה.

Intercultural Relations

The seminar reviews theoretical approaches to the study of intercultural relations in order to better understand the travel of ideas, people, repertoires, technologies, and cultural practices among and within groups and societies.

The concepts to be discussed, among others, are multiculturalism, transculturalism, identity and belonging, in light of historical and contemporary social and political processes. The themes include immigration, multiculturalism and assimilation; ethnic protest and culture wars;

acculturation and adaptation – or opposition and rejection – of cultural repertoires and items; pro and anti-globalization and “MacDonaldization;” the “clash of civilizations” and interfaith dialogue; translation and multilingualism; and the global human rights discourse in local struggles. In the concluding assignment the students select an instance of intercultural relations and try to explain it using the theoretical approaches and empirical cases we have studied throughout the year.

מטלות הקורס והרכב הציון הסופי:

1. קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מנומקת מלא יותר משלושה שיעורים במהלך השנה. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר של הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לשיעור (בעותק דיגיטלי או מודפס).
2. תגובות לקריאה - 20%. כל אחד/ת ממשתתפי הסמינר ת/יהיה מחויבים להגיש שלוש תגובות אישיות קצרות בכל סמסטר (2-3 פסקאות כל אחת) לחומרי הקריאה של הסמינר. התגובות צריכות להישלח דרך אתר הקורס עד תשע בבוקר יום השיעור שבו יידון הנושא שאליו הן מתייחסות. על התגובות לכלול שניים ממאמרי החובה לאותו שיעור. תגובות שיגיעו באיחור לא יתקבלו. בתגובה יש לכתוב את דעתכם הביקורתית על קטעי הקריאה בכמה פסקאות. הכוונה איננה לתאר את הכתוב אלא להביע דעה, לשאול שאלות, להשוות לקטעי קריאה אחרים שעסקנו בהם, או לדון בתרומתו לנושאים שעלו בקורס עד כה. התגובות לא יקבלו ציון אך ייקראו ויוזכרו בשיעור לעתים. אי הגשת שלוש תגובות בזמן או כתיבתן באופן שאינו תואם לדרישה ייפגעו בציון הסופי.
3. הצגת מאמר בכיתה - 20%: כל משתתף/ת בסמינר ת/יציג מאמר המופיע בקריאת החובה בסילבוס בכיתה. מאמר זה לא יכלל בין שלוש התגובות שיוגשו בסמינר.
4. פרויקט מחקר - 60%: כל משתתף/ת ת/יבחר מקרה של יחסים בין-תרבותיים שעליו ת/יכתוב את עבודת הגמר של הסמינר. העבודה, בהיקף של רפראט או סמינר, תציג ותנתח את המקרה לאור תיאוריות ומקרים אחרים שנסקרו בסמינר. באמצע הסמסטר יציגו המשתתפים את הנושא שבחרו ועליהם להיות מוכנים לעדכן את הכיתה בהתפתחות עבודתם מפעם לפעם במהלך הסמסטר.

מערך השיעורים:

1. הקדמה

2. רקע תיאורטי והיסטורי:

*יחסים בין תרבויות במחקר האתנוגרפי

Clifford, James. 1988. Ch. 3. "On Ethnographic Self-Fashioning" *The Predicament of Culture*, Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 92-113

גירץ, קליפורד. 1990. "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאליניזי". עמ' 273-306. בתוך *פרשנות של תרבויות*. ירושלים: כתר.

3.

* גישת הרפרטואר לתרבות -

סוידלר, אן. 2004 (1986). "התרבות בפעולה: סמלים ואסטרטגיות" תרגום: אורית פרידלנד. בתוך: *תקשורת כתרבות*, כרך א': טלוויזיה כסביבה של תרבות היום-יום. תמר ליבס ומירי טלמון (עורכות), רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 77-102

Even-Zohar, Itamar 2005 Laws of Cultural Interference. *In Papers in Culture Research*, pp. 52-69. [Electronic Book, available from <http://www.even-zohar.com>]
http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/books/EZ-CR-2005_2010.pdf

4.

* שינוי ושימור רפרטואר תרבותי -

Sela-Sheffy, Rakefet. 2005. "Interference and Aspects of Repertoire Consolidation in Culture." *In The Challenge of the Hyksos: Cultural*

Interference in the New Kingdom, Bietak, Manfred & Orly Goldwasser eds.
Vienna: Austrian Academy of Sciences.

Holland, Dorothy 1987. "Culture Sharing Across Gender Lines An Interactionist Corrective to the Status-centered model" *The American Behavioral Scientist* 31 (2), pp. 234-249

קריאה מומלצת:

דרורי, רינה. 2001. "שלושה ניסיונות להחייאת העברית בימי-הביניים: המזרח, ספרד המוסלמית, ספרד הנוצרית". בתוך: אדרת לבנימין: ספר היובל לבנימין הרשב, כרך ב'. עורכת: זיוה בן-פורת. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד והמכון הישראלי לפואטיקה וסמיוטיקה ע"ש פורטר, 176–191.

5. מושגים בסיסיים ביחסים בין-תרבותיים: אסימילציה, הטמעה, מגע ודיפיוז'ן.

Redfield, Robert; Ralph Linton; and Melville J. Herskovits 1935. "A Memorandum for the Study of Acculturation". *Man*, Volume 35 (Oct., 1935), pp. 145-148.

Boyer, P. 2001. "Cultural Assimilation." In *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, Amsterdam: Elsevier Science, pp. 3032-3035.

מקרי מבחן: תכנון, עיצוב וגיבוש תרבות לאומית

אבן-זהר, איתמר. 1980. "הצמיחה וההתגבשות של תרבות עברית מקומית וילידית בארץ-ישראל

1882-1948 קתדרה 16, עמ': 165-189

6. המשך מקרי מבחן: תכנון ואנטי-תכנון של תרבות לאומית דרך צריכה תרבותית

Ben-Ari, Nitsa. 2011. "Popular Literature in Hebrew as Marker of Anti-Sabra Culture" in Rakefet Sela-Sheffy & Gideon Toury [eds], *Culture Contacts and the Making of Cultures: Papers in Homage to Itamar Even-Zohar* Tel Aviv: Unit of Culture Research, Tel Aviv University, pp. 219-243

Hirsch, Dafna. "Hummus is best when it is fresh and made by Arabs': The gourmetization of hummus in Israel and the return of the repressed Arab" *American Ethnologist* 38 (4), pp. 617–630

7. המשך מקרי מבחן: הבניית סטטוס

Kaufman, Jason & Orlando Patterson 2005. "Cross-National Cultural Diffusion: The Global Spread of Cricket". *American Sociological Review*; 70(1), pp. 82-110

Sela-Sheffy, Rakefet. 2011. "High-Status Immigration Group and Culture Retention: German Jewish Immigrants in British-Ruled Palestine" in Rakefet Sela-Sheffy & Gideon Toury [eds], *Culture Contacts and the Making of Cultures: Papers in Homage to Itamar Even-Zohar* Tel Aviv: Unit of Culture Research, Tel Aviv University, pp. 79-99

8. המשך מקרי מבחן: הבנית תרבות מעמדית

Willis, Paul. 1977. *Learning to Labour: How Working Class Kids Get Working Class Jobs*. Aldershot: Gower, pp. 89-116, 147-159.

הצגה ראשונית של נושאי העבודות

9. רב תרבותיות: התפתחות ותיאוריה

Gans, Herbert J 1997. "Toward a Reconciliation of 'Assimilation' and 'Pluralism': The Interplay of Acculturation and Ethnic Retention." *International Migration Review* 31(4), 875–892

Hartmann, Douglas and Joseph Gerteis. 2005. "Dealing with Diversity: Mapping Multiculturalism in Sociological Terms" *Sociological Theory*, 23 (2), pp. 218-240

קריאה מומלצת:

ולצר, מ. 2003 'אילו זכויות מגיעות לקהילות תרבותיות? בתוך: א' נחתומי (עורך)
רב-תרבותיות במבחן הישראלי , 53-63 , ירושלים.

טיילור, צ. 2003 'הפוליטיקה של ההכרה'. "בתוך: א' נחתומי (עורך)
רב-תרבותיות במבחן הישראלי , 21-52 , ירושלים.

10. המשך רב תרבותיות: התפתחות ותיאוריה

Rogers Brubaker. 2001. "The Return of Assimilation? Changing Perspectives on Immigration and its Sequels in France, Germany, and the United States" *Ethnic and Racial Studies* 24(4), pp. 531-548.

Available at: <http://works.bepress.com/wrb/9>

רב תרבותיות בישראל - מלחמת תרבויות לעומת רב תרבותיות:

קימרלינג, ברוך. 1998 . הישראלים החדשים , ריבוי-תרבויות ללא רב-תרבותיות . אלפיים ,
16 עמודים 308-264

קריאה מומלצת:

יונה, יוסי ויהודה שנהב. 2005. רב-תרבותיות מהי? על הפוליטיקה של השונות בישראל. תל אביב: בבל, מתוך פרק 2 – עמודים 52-87 או 52-74

11. רב תרבותיות בישראל, מקרי מבחן:

Uri Ben Eliezer. 2008. "Multicultural society and everyday cultural racism: second generation of Ethiopian Jews in Israel's 'crisis of modernization'" *Ethnic and Racial Studies* 31 (5).

Amit Kama. 2011 "Parading Proudly into the Mainstream: Gay & Lesbian Immersion in the Civil Core". In Gug Ben-Porat and Bryan Turner Eds. *The Contradictions of Israeli Citizenship: Land, Religion and State* Routledge, pp.180-202.

Ariela Popper-Giveon and Naomi Weiner-Levy. 2014. "Returning to Ourselves: Palestinian Complementary Healers in Israel" *Qualitative Health Research* 24, pp. 33-45

12. המשך מקרי מבחן:

אורי רם ודני פילק. "עלייתה ונפילתה של המחאה החברתית (עד כה): ניתוח סוציו-פוליטי". אתר תאוריה וביקורת.

<http://theory-and-criticism.vanleer.org.il/pdf/FilkRamMaabada.pdf>

Ram, Uri. 2005. "Jerusalem, Tel Aviv and the Bifurcation of Israel." *Int J Polit Cult Soc* 19, pp. 21–33

סמסטר ב'

13. רב תרבותיות בישראל לנוכח הגלובליזציה

Illouz, Eva & Nicholas John. 2003. "Global Habitus, Local Stratification, and Symbolic Struggles Over Identity". *The American Behavioral Scientist* 47(2), pp. 201-229.

Frankel, Oz. 2012. "The Black Panthers in Israel and the Politics of Radical Analogy." In Nico Slate (ed.), *Black Power Beyond Borders* Bakingdale: Palgrave Macmillan, pp. 81-106

14. קץ ההיסטוריה ומלחמת הציוויליזציות

Fukuyama, Francis. 1989 "The End of History" *The National Interest*
<http://ps321.community.uaf.edu/files/2012/10/Fukuyama-End-of-history-article.pdf>

Huntington, Samuel. 1993. "The Clash of Civilizations" *Foreign Affairs*
<http://history.club.fatih.edu.tr/103%20Huntington%20Clash%20of%20Civilizations%20full%20text.htm>

or

Barber, Benjamin R. 1992. "Jihad vs. MacWorld" *The Atlantic*
<http://www.theatlantic.com/doc/199203/barber>

קריאה מומלצת:

אורי רם, הגלובליזציה של ישראל: מק'דונלד בתל אביב, ג'יהאד בירושלים. תל אביב: רסלינג

15. ריבוי מודרנות

Casanova, José. 2011. "Cosmopolitanism, the clash of civilizations and multiple modernities" *Current Sociology* 59(2), pp. 252–267

Eisenstadt, S. N. 2000, "Multiple Modernities" *Daedalus*, 129 (1)

http://www.havenscenter.org/files/Eisenstadt2000_MultipleModernities.pdf

הצגת נושאי עבודות

16. מקרי מבחן: זהות וש"יכות אתנית-לאומית מול אזרחות:

Rothberg, Michael and Yasemin Yildiz. 2011. "Memory Citizenship: Migrant Archives of Holocaust Remembrance in Contemporary Germany" *Parallax*, 17 (4), pp. 32–48

Hammack, Phillip L. 2010. "Narrating hyphenated selves: Intergroup contact and configurations of identity among young Palestinian citizens of Israel." *International Journal of Intercultural Relations* 34 (4), pp. 368-385.

Recommended:

Schwarz, Ori. 2013. "Arab sounds in a contested space: life quality, cultural hierarchies and national silencing" *Ethnic and Racial Studies* 37 (11), pp. 2034-2054

Simchai, Dalit. 2014. "Ethno-national Identity and the New Age World View in Israel"

Israel Studies Review 29 (2), pp. 17-38

Rogers Brubaker. 1995. "National Minorities, Nationalizing States, and External National Homelands in the New Europe" *Daedalus* 124 (2), pp. 107-132.

Available at: <http://works.bepress.com/wrb/16>

17. מקרי מבחן: תרגום ושיח בין דתי

Brink-Danan, Marcy. 2003. "Atheists do it better: Agonism in secularist public culture (draft)

Doerr, Nicole. 2012. "Translating Democracy: How activists in the European Social Forum practice multilingual deliberation" *European Political Science Review*, 4 (03), November 2012, 361-384

18. מקרי מבחן – תרגום ושפה

Yasemin Yildiz. 2011. "Introduction: Beyond the Mother Tongue?: *Multilingual Practices and the Monolingual Paradigm*" *Beyond the Mother Tongue: The Postmonolingual Condition* Fordham University Press, pp.1-29

Brisset, Annie 2010. "Cultural Perspectives on Translation." *International Social Science Journal* 61 (199), pp. 69-81

Recommended:

Dafna Kariv et al. 2009. "Transnational networking and business performance: Ethnic entrepreneurs in Canada" *Entrepreneurship & Regional Development* 21 (3), pp. 239–264

19. על תרבותיות – רקע תיאורטי והיסטורי

מושגי יסוד: גלובלי, על-לאומי, בינלאומי ועל תרבותי
סדנת כתיבת סמינר

סבב עדכון נושאי עבודות והתקדמות המחקר

20. על-תרבותיות בין הגלובלי ללוקאלי

Rothberg, Michael. 2009. "Introduction: Theorizing Multidirectional Memory in a Transnational Age" *Multidirectional Memory: Remembering the Holocaust in the Age of Decolonization* Stanford CA: Stanford University Press, pp. 1-19

Radstone, Susannah. 2011. "What Place Is This? Transcultural Memory and the Locations of Memory Studies," *Parallax*, 17:4, pp. 109-123

Recommended:

Olick, Jeffrey K and Brenda Coughlin. 2003. "The Politics of Regret: Analytical Frames" In John Torpey, ed., *Politics and the Past: On repairing historical injustices*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers, pp. 37-62

21. מקרי מבחן: מחאה וזכויות אדם

Tarrow, Sidney. 2005. "Introduction" *The New Transnational Activism*
Cambridge University Press

Mclagan, Meg. 2006. "Making Human Rights Claims Public" *American Anthropologist* 108 (1), pp. 191–220

22. מקרי מבחן - מדיה

Brown S.D. and Hoskins, A. 2010. "Terrorism in the New Memory Ecology: Mediating and Remembering the 2005 London Bombings," *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 2(2), pp. 87-107

Nahon, Karin, and Jeff Hemsley. 2013. "What Virality is: I know it when I see it." In *Going Viral* Cambridge, UK: Polity Press, pp. 15-40

23. שוק האמנות והמוסיקה הגלובאלי

Crane, Dianne. 2010. "Culture worlds: From urban worlds to global worlds." Lecture at the ESA Research Network Sociology of Culture Midterm Conference: Culture and the Making of Worlds, Milan, Italy October 2010.

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1692092

בן ארי, נירית. 2012. "מדרום הברונקס לכל קצווי עולם: תרבות ההיפ-הופ אחרי שלושים שנה" *בהקשר*, היחידה להיסטוריה ותיאוריה, בצלאל גיליון מספר 26 קונפליקט: אנטגוניזם ויצירה

<http://bezalel.secured.co.il/zope/home/he/1349198192/1349357207>

24. הצגת עבודות

25. הצגת עבודות וסיכום

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 60 }

יסודות הסוציולוגיה

מרצה: ד"ר יפעת גוטמן

מתרגלים: גב' הדס חגי ומר נעמן טל

תיאור: סוציולוגיה היא חקר החברה בעת המודרנית ובתקופתנו המוגדרת כפוסט-מודרנית. כשנוצרה כדיספלינה מטרתה היתה להבין ולהסביר כיצד חברות מודרניות שונות מחברות מסורתיות. בקורס זה יילמדו השאלות, המושגים והסוגיות הבסיסיות לחקר החברה והגישות התיאורטיות השונות אליה, מכתביהם של אבות הסוציולוגיה דורקהיים, ובר ומרקס ועד סוציולוגים בני זמננו כמו גופמן, בורדייה ופוקו. הגישות ייבחנו דרך השאלות והמושגים המרכזיים של התחום: היחיד והחברה, סולידריות וקונפליקט, סדר חברתי ושינוי חברתי, כמו גם המבנה החברתי לעומת האינטרקציה היומיומית של סוכנים חברתיים, ופוזיטיביזם לעומת פרשנות. בנוסף, יעניק הקורס כישורי חשיבה ביקורתית ויערוך היכרות עם כללי הקריאה והכתיבה האקדמית שיישמשו את הסטודנטים בהמשך לימודיהם. הגישות והמושגים שירכשו הסטודנטים בקורס מבוא זה הם מסד שעל הבנתו ויישומו מבוססים קורסי חובה נוספים במהלך התואר.

מטלות הקורס והרכב הציון הסופי:

1. נוכחות קבועה, קריאה שוטפת והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מנומקת מלא

יותר משלושה שיעורים במהלך כל סמסטר. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר המודל

של הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לתרגול (בעותק דיגיטלי או

מודפס).

2. תגובות: 20% במהלך השנה יוגשו עשר תגובות קצרות לפריטים מקריאת החובה – חמש

בכל סמסטר. התגובות יוגשו באמצעות המודל לפני יום התרגול שבו יידון הפריט הרלוונטי

לפי קבוצת התרגול שאליה הסטודנט ית רשום. הציון עבור התגובות הוא עובר/ לא עובר.

סטודנט/ית שהגיש/ה פחות מ-4 תגובות שציון עובר – ציונו יהיה אפס.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 62 }

סטודנט. ית אשר הגישה 4 תגובות שציון עובר – ציונה יהיה 16% מהציון הכולל.
סטודנט. ית אשר הגישה 5 תגובות שציון עובר תקבל 20% מהציון בקורס.
שימו לב: ציון לא עובר. ת ידרוש כתיבת תגובה למאמר אחר בשבוע הרלוונטי בקורס על מנת להשלים את מכסת התגובות המזכות בציון עובר.
3. שתי עבודות: 20% - משקל כל עבודה 10% מהציון הסופי בקורס.
4. בחינה: 60% - בסוף השנה תתקיים בחינה על כל החומר שנלמד במשך שני הסמסטרים ותהווה 60% מהציון הסופי בקורס.
מועדים טנטטיביים להגשת מטלות (נתונים לשינויים בהתאם למערכת):
התגובות לפריטי קריאה שיבחרו הסטודנטים יוגשו במודל עד ערב יום שלישי שלפני יום התרגול שיעסוק במאמר (שעה מדויקת תימסר ע"י המתרגלים).

העבודה הראשונה תימסר לסטודנטים ב- 7 בינואר 2018 ותוגש לבדיקה ב- 21.1.18.
עבודה שנייה תימסר לסטודנטים ב- 3.6.18 ותוגש לבדיקה ב- 17.6.18.
מועד המבחן המסכם יופיע בלוח המבחנים המחלקתי ויימסר בהקדם.

מהלך השיעורים ורשימת מאמרי החובה:

מסטר א'

22.10.17 – הקדמה

29.10.17 – הקרנת הסרט 7UP של מייקל אפטד

5.11.17 – הדמיון הסוציולוגי והחקירה הסוציולוגית

1. ברגר, פיטר. 1985. "סוציולוגיה כבידור ליחיד" ו"סוציולוגיה כצורה של תודעה". בתוך:

הזמנה לפגישה עם

הסוציולוגיה. תל אביב: עם עובד. עמ' 33-60 ; 9-32

2. Wright Mills, C., "The Promise" in *The Sociological Imagination*, pp. 3-24

12.11.17 – דורקהיים והגישה הסטרוקטורליסטית-פונקציונליסטית

3. דורקהיים, א., 2006. "מהי עובדה חברתית". מתוך: הכללים של המתודה הסוציולוגית, תל-אביב: רסלינג. עמ' 57-66. [לבדוק גם עמ' 33-7; עמ' 125 – 152].

4. Durkheim, Emile "The Division of Labour and Social Differentiation" in *Selected Writings*, pp. 141-154

19.11.17 המשך הגישה הסטרוקטורליסטית-פונקציונליסטית

5. Parsons, T., 1972. "The Concept of Society: the Components and Their Interrelations", in *Societies*, pp. 5-24.

6. דיוויס, ק. ומור ו.א., 1973. "כמה עקרונות של הריבוד החברתי", מתוך ליסק מ. (עורך) סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד עמ' 99-111.
*רשות: שפירא, י. (1983) "הגישה הפונקציונליסטית", יסודות הסוציולוגיה, תל אביב: עם עובד. עמ' 176-180.

26.11.17 - מרקס וגישת הקונפליקט

7. מרקס, ק. ואנגלס, פ., (1848 [1989]) "המניפסט הקומוניסטי", מתוך רוט-הלר ונווה, היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד, עמ' 295-306.
8. מרקס, ק. "העבודה המנוכרת", אנוך, י. ואחרים (1993) תיאוריות סוציולוגיות קלאסיות: קובץ מקורות ומאמרים, תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, כרך א', עמ' 46-31.
9. ארנרייך, ברברה. 2004. כלכלה בגרוש - איך (לא) להסתדר באמריקה. תל-אביב: הוצאת בבל. עמ' 1-32

* רשות:

- מרקס, ק., (1955-1959) "מבוא לביקורת הכלכלה המדינית", כתבים נבחרים א', עמ' 255-252

- ברנשטיין, דבורה וסבירסקי, שלמה. 1993. מי עבד במה, עבור מי ותמורת מה? הפיתוח

הכלכלי של ישראל והתהוות חלוקת העבודה העדתית. בתוך: החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים. אורי רם (עורך). תל אביב: ברירות. עמ' 120-147.

3.12.17 - ובר: דת, תרבות ורציונליות

10. ובר, מ., (1984) "האסקזה ורוח הקפיטליזם" מתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם, תל-אביב: עם עובד. עמ' 76-90.

11. George Ritzer, "The McDonald's System" (from The McDonaldization of Society), in *Readings for Sociology*, Fifth Edition, Garth Massey (ed.), New York: W. W. Norton.

* רשות: ובר, מ., (1984) "פתח דבר" מתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם, תל-אביב: עם עובד. עמ' 1-10.

10.12.17 - הבניה חברתית וגישת האינטרקציה הסימבולית

12. ברגר, פ.ל. ולאקמן, ת., (1989) "מיסוד", מתוך רוט-הלר ונווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד, עמ' 395-408.

13. גופמן, א'. (1989 [1950]). הצגת האני בחיי היום יום. תל אביב: דביר. עמ' 35-13; 96-122.

17.12.17 – חופשת חנוכה (אין שיעור)

24.12.17 - ריבוד ואי שיוויון - מעמד, סטטוס, סמל

14. ובר, מכס. 1999. "מעמד, סטטוס, מפלגה." בתוך: היחיד והסדר החברתי. דניאל רוט הלר וניסן נוה (עורכים). תל אביב: עם עובד. עמ' 332-345.

15. בורדייה, פייר. 1979. "שלוש דרכים להיבדל". מתוך La Distinction, Pierre Bourdieu, 204-215. תרגום מצרפתית: ז'יזל ספירו ופרופ' גדי אלגזי.

רשות:

* רם, אורי וניצה ברקוביץ. 2006. "מבוא: שיויון ושוני". בתוך: אי/שיויון. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון.

* רגב, מוטי. "הון תרבותי". בתוך: רם, אורי וניצה ברקוביץ' (עורכים), אי/שיויון. באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון, עמודים 480-488.

31.12.17 - ריבוד ואי שיויון בחינוך

16. Collins, R (1971) Functional and Conflict Theories of Educational Stratification. *American Sociological Review*, 36: 1002-1019.

17. אילון, חנה. "מי לומד מה, היכן ומדוע? השלכות חברתיות של ההתרחבות והגיוון במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל. סוציולוגיה ישראלית י' עמודים 31-66.

רשות:

* לוי-אפשטיין, נוח. "ניעות" בתוך: רם, אורי וניצה ברקוביץ' (עורכים), אי/שיויון. באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון, עמודים 480-488.

7.1.18 - ריבוד ואי שיויון –אתניות וגזע

*** מתן העבודה הראשונה בקורס. מועד הגשה: 21.1.18****

18. פאנון, פרנץ . 2004. "השחור והשפה" עור שחור מסכות לבנות. תל אביב: הוצאת מעריב. עמ. 14-26.

19. שנהב, יהודה . 2006. "אתניות". בתוך: אי/שיויון. אורי רם וניצה ברקוביץ' (עורכים). באר שבע: אוניברסיטת בן-גוריון. עמ. 55-63 '

רשות:

* שוחט, אלה. "2001 זהויות שסועות: הרהורים של יהודייה ערבייה", בתוך: זכרונות אסורים לקראת-

מחשבה רב תרבותית, הוצאת בימת קדם לספרות, קשת המזרח, 13 - עמ. 242-251 '

14.1.18 - ריבוד ואי שיוויון – מגדר, מיניות ותיאוריה פמיניסטית

20. הוקס, ב. 1984. אחיות: סולידריות פוליטית בין נשים. ללמוד פמיניזם: מקראה (קבץ):
האגודה הישראלית ללימודים פמיניסטיים ולחקר המגדר, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2006,
223-243 .

21. Butler, J. (1990). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York and London: Routledge. Pp. TBA

*רשות:

* ברקוביץ, ניצה (2006). "פמיניזם", בתוך: אורי רם וניצה ברקוביץ (עורכים) אי / שוויון, עמ'
324-331.

* דהאן קלב, הנרייט . 2006 - פמיניזם מזרחי, פוסט קולוניאליזם וגלובליזציה. תרבות
דמוקרטית 10, עמודים
135-161

21.1.18 - סיכום

מבוא לסוציולוגיה של הכלכלה

(מהדורה זמנית)

מספר קורס: 102-1-0039 (סמסטר א); 102-1-0049 (סמסטר ב')

פרופ' דניאל ממן

תשע"ח, 2017-2018

שעה: יום ג – 10:15-11:45

שעות קבלה: יום ג' 14:30-15:30

חדר מספר: 370

טלפון: 08-6478244

E-mail: dmaman@bgu.ac.il

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 68 }

תיאור הקורס:

האם הסוציולוגיה יכולה לתרום להבנה ולהסבר של הפעילות, ההתנהגות והמוסדות הכלכליים? במהלך הקורס ננתח את הארגון החברתי של תופעות כלכליות בהקשרם החברתי והתרבותי. כולל היבטים הקשורים בייצור, מסחר, צריכה ופנאי. כמו כן נדון בהשפעה ההדדית שבין הכלכלה לתחומים חברתיים אחרים כמו תרבות, דת, משפט ופוליטיקה.

חובות הקורס:

נוכחות חובה; קריאה שוטפת, השתתפות בדיונים, 2 בחנים על רשימת הקריאה ובחינה בסוף הקורס.
מבנה בחינת ביניים: בסימסטר א' בחינה על פריטים 1-11; ובשיעור האחרון של סימסטר ב' – בחינה על יתר חומר הקריאה (פריטים 12-24)
מבנה בחינת הסיום: שני חלקים ויש להתייחס הן לחומר הנלמד בשיעורים והן לרשימת הקריאה (כל רשימת הקריאה).

ציון:

בוחן קריאה: כל אחד מהבחנים 20%

בחינת סיום: 60%.

רשימת קריאה

העוגנים התיאורטיים של הסוציולוגיה של הכלכלה

1. Swedberg, Richard. 2001. "Max Weber's Vision of Economic Sociology." Pp. 77-95 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
2. Granovetter, Mark. 2001. "Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness." Pp. 51-76 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
3. Bourdieu, Pierre. 2001. "The Forms of Capital." Pp. 96-111 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
4. Brogatti Stephen, Mehar Ajay, Brass Daniel, and Labianca Giuseppe, 2009, "Network Analysis in the Social Sciences", *Science*, 323, 892-895.

כלכלה – רמת מיקרו

פעולה כלכלית

5. אדם סמית, עושר העמים, 1996, תל-אביב וירושלים, האוניברסיטה הפתוחה והוצאת ביאליק, 95-107; 130-136.

השווקים הכלכליים – נקודת מבט סוציולוגית

6. Fligstein, Neil, 1996, "Markets as Politics: A Political-Cultural Approach to Market Institutions, *American Sociological Review*, 61 (4): 656-673.
7. David, Knoke, 2012, *Economic Networks*, Cambridge, Polity, Pp. 25-41.

כלכלה – רמת מאסו

הסוציולוגיה של הכסף והשווקים הפיננסיים

8. Carruthers, Bruce G. 2012, "Historical Sociology of Modern Finance", Pp. 491-509 in *The Oxford Handbook of the Sociology of Finance*, edited by K. Knorr Cetina and A. Preda, Oxford, Oxford University Press
9. Zelizer, Viviana A. 2001. "Human Values and the Market: The Case of Life Insurance and Death in 19th-Century America." Pp. 146-162 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
10. Abolafia, Mitchel Y. 2002. "Making Markets: Opportunism and Restraint on Wall Street." Pp. 94-111 in *Readings in Economic Sociology*, edited by N. W. Biggart. Malden, MA: Blackwell Publishers.

הסוציולוגיה של הקשרים

11. Laurel Smith-Doerr and Powell, Walter W. 2005. "Networks and Economic Life." Pp. 379-402 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הארגונים הכלכליים: פירמות וקבוצות עסקיות

12. Roy, William G. 2001. "Functional and Historical Logics in Explaining the Rise of American Industrial Corporation." Pp. 305-326 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder: Westview Press.

13. Uzzi, Brian. 2001. "Social Structure and Competition in Interfirm Networks: The Paradox of Embeddedness." Pp. 207-238 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder: Westview Press.

14. Granovetter, Mark. 1994. "Business Groups." Pp. 453-475 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton: Princeton University Press.

כלכלה וג'נדר

15. Paula England and Flobre Nancy, 2005, "Gender and Economic Sociology" Pp. 627-649 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הכלכלה של העבודה והפנאי

16. Biggart, Nicole W. 1994. "Labor and Leisure." Pp. 672-690 in *Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הכלכלה של התרבות

17. Bandelj, Nina and Paul J. Morgan, 2015, "Culture and Economy", Pp. 535-541, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2nd Edition, Vol 5, Elsevier.

ג. כלכלה – רמת המקור

קפיטליזם וסוגיו

18. Collins, Randel. 2001. "Weber Last Theory of Capitalism: A Systematization." Pp. 379-400 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
19. Jens Beckert, 2013, "Capitalism as a System of Expectations: Toward a Sociological Microfoundation of Political Economy", *Politics & Society*, 41 (3), 323-350.
20. Bandelj Nina, 2016, "On Postsocialist Capitalism", *Theory and Society*, 45. 89-106.
21. Boutang, Yann Moulrier, 2011, *Cognitive Capitalism*, Cambridge, Polity, 47-75.

מדינה וכלכלה

22. Dobbin, Frank. 2001. "Why the Economy Reflects the Polity: Early Rail Policy in Britain, France, and the United States." Pp. 401-424 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
23. Maman, Daniel. 2002. "The Emergence of Business Groups: Israel and South Korea Compared." *Organization Studies* 23:737-758.

תורגם לעברית

ממן דניאל, 2010, "התהוות הקבוצות העסקיות: השוואה בין ישראל לדרום קוריאה", ניצה ברקוביץ (עורכת), *סוציולוגיה של ארגונים*, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 101-123.

גלובליזציה וכלכלה

24. Guillen, Mauro F. 2001. *The Limits of Convergence: Globalization and Organizational Change in Argentina, South Korea, and Spain*. Princeton and Oxford: Princeton University Press, Pp. 3-19.

סוציולוגיה, אנתרופולוגיה ואקטיביזם חברתי

קורס מצטיינים

שם המרצה: דר' שרית הלמן
שעות קבלה: יום א' 14.30-15.30
דוא"ל: sarith@bgu.ac.il

דברי הסבר:

מטרתו של קורס זה הוא לבחון את היחסים המורכבים בין עשייה אקדמית ליבן אקטיביזם חברתי. האנתרופולוגיה והסוציולוגיה מקורם בעניין שהן גילו בתהליכי שינוי חברתי, השלכותיהם על קבוצות חברתיות שונות, וכן במה שכונה בהמשך "בעיות חברתיות". עם זאת, אחרי מיסודן של הסוציולוגיה ואנתרופולוגיה כדיסציפלינות אקדמיות נתחמו גבולות ברורים בין העיסוק האקדמי לבין המעורבות בחברה האזרחית, או לחילופין הפכו סוציולוגים/יות ואנתרופולוגים/יות ליועצי מדינות, וגופים ממוסדים. בשנים האחרונות החלו סוציולוגים ואנתרופולוגים להרהר מחדש על תפקידם בחברה, על הממשקים בין עשייה אקדמית לבין אקטיביזם חברתי, ואף היו קריאות פומביות ליציאה ממגדל השן אל החברה האזרחית. קריאה זו והגשמתה לא פטורות מדילמות: החל מהאובדן הפן הביקורתי המגולם בעיסוק האקדמי, דרך שאלות כגון האם הידע של הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה עדיפים על זה של אזרחים/יות מן השורה וכלה בביקורת רדיקאלית יותר הגורסת שהשתתפות בארגוני החברה האזרחית מייצרת אופנים חדשים של שליטה. במהלך הסמסטר נתמודד עם סוגיות אלו ורבות נוספות. נעשה זאת תוך כדי קריאה, ודיון בעבודות של סוציולוגים ואנתרופולוגים. כמו כן יבקר בשיעור סוציולוגים ואנתרופולוגים אשר הינם אקטיביסטים חברתיים בתחומים שונים. במהלך הסמסטר נצא לסיור/ים.

חובות השיעור:

השתתפות שוטפת: ההשתתפות בקורס היא חובה. עליכם להודיע מראש על היעדרות. לא תתאפשרנה יותר מהעדרות אחת מוצדקת בסמסטר וזאת תוך הודעה מראש. הצגת רפראט בכיתה, והכנת שאלות לקראת הרצאת האורח: הכנת הרפרט מהווה מעין עבודת מחקר בזעיר אנפין. במילים אחרות, על המציגים/ות ליצור הקשר למאמר, ולבדוק היבטים של הסוגיה שלא בהכרח מופיעים במאמר. מכאן שאין להסתפק בהצגת המאמר אלא להרחיב סביבו על ידי מחקרים נוספים וגם נתונים אמפיריים. כיוון שהרפרט מהווה עבודת רקע לביקור מרצה אורח/אורחת חשוב לגזור ממנו שאלות שאפשר לבנות עליהן דיון בכיתה וכן בהרצאת האורח/תהשתלבות. כיוון שאנחנו עוסקים בנושאים קונטרוברסיאליים, על המציגים להציג גם עמדות שלא בהכרח מסתדרות עם התיזה של המאמר/מארים לקריאה.

התנדבות בארגון שינוי חברתי (באישור המרצה): לפחות שעתים בשבוע. ההשתלבות בארגון תיעשה בתאום עם המרצה עד אמצע חודש נובמבר 2017..

כתיבת יומן שדה. כתיבת יומן שדה על הפעילות בארגון: החלק הראשון של יומן השדה יוגש בסוף הסמסטר הראשון. החלק השני יצורף לעבודה סמינריונית. חלקו הראשון של יומן השדה יימסר בשיעור האחרון של סמסטר א'. יומן השדה מהווה 40% מהציון בקורס. יומן השדה מתפרש על פני כל שנת הלימודים. חלקו השני של יומן השדה יוגש בסוף סמסטר ב' הצעת מחקר

השתתפות בסיורים: השתתפות בסיורים הינה חובה. אחרי כל סיור תיכתב התרשמות קצרה והערות.

כתיבת עבודה סמינריונית.

העבודה סמינריונית תהיה מבוססת על התובנות שעלו מהשתתפות בארגון החברה האזרחית שבו בחרתם/ן להתנדב. מתוך יומן השדה יבחר/תבחר כל אחד/ת מכם/ן שאלה סוציולוגית ותפתח אותה תוך התייחסות לספרות המקצועית ולחומרים שהופקו במהלך ההשתתפות בארגון. העבודה לא תעלה על 15 עמודים, ברוח כפול, פונט 12, לא כולל נספחים וביבליוגרפיה. העבודה תכלול: תיאור הארגון, פעילותו, השתלבותכם בו, מהי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 76 }

השאלה או השאלות שעלו תוך כדי התצפיות המשתתפות, התייחסות התיאוריה לשאלות אלו, הצגת תצפיות וניתוחן, ודין סיכום. הביבליוגרפיה תיכתב על פי פורמט ה-ASA (American Sociological Association). עליכם למסור את העבודה עד ה-30.9.18 כמקובל בפקולטה למדעי הרוח והחברה. נקדיש שני שיעורים לכתבית העבודה הסמינריונית.

סדר שיעורים ורשימת קריאה:

22.10.2017: שיעור מבוא: הסבר מטרות הקורס, והקדמה קצרה אודות הקשרים בין סוציולוגיה, אנתרופולוגיה ואקטיביזם חברתי.

29.10.17: : בין אקדמיה לבין פעילות ציבורית: מעורבות סטודנטים ומרצים בפעילות ציבורית ופוליטית בחברה מפולגת

Sam Dalley, Mark Marinetto and Carl Cedestrom

2015 "The Academic as a Public Intellectual: Examining Public Engagement in the Professionalized Academia." *Sociology* 49 (6): 1031-1046

Ho, L. C., Alviar-Martin, T., & Leviste, E. N. (2014). "There is space, and there are limits": The challenge of teaching controversial topics in an illiberal democracy. *Teachers College Record*, 116(5), 1-28.

Flood, M., Martin, B., & Dreher, T. (2013). Combining academia and activism: Common obstacles and useful tools. *Australian Universities Review*, 55(1), 17-26.

5.11.17: הרצאת אורח – פרטים בהמשך

12.11.17: שיח בין קבוצות בחברה מפולגת ומפוצלת- שיח זכויות האדם וזהות לאומית

Fischer, S. (2016). Two Patterns of Modernization. *Israel Studies Review*, 31(1), 66-85.

Mizrachi, N. (2016). Sociology in the Garden. *Israel Studies Review*, 31(1), 36-65.

19.11.17: הרצאת אורח: גב' עינב צברי -מכון שחרית

26.11.17: אקטיביזם למען מבקשי מקלט ופליטים

Yaron, H., Hashimshony-Yaffe, N., & Campbell, J. (2013). "Infiltrators" or Refugees? An Analysis of Israel's Policy Towards African Asylum-Seekers. *International Migration*, 51(4), 144-157.

Yacobi, H. (2010). 'Let me go to the city': african asylum seekers, racialization and the politics of space in Israel. *Journal of Refugee Studies*, 24(1), 47-68.

3.12.17: הרצאת אורח -פרטים יבואו

10.12.17: אקטיביזם פמיניסטי:

Jo Reger. (2015) "The Story of a Slutwalk: Sexuality, Race and Generational Divisions in Contemporary Feminist Activism." *Journal of Contemporary Ethnography* 44 (1): 84-112.

Rinaldo, R. (2014). Pious and critical: Muslim women activists and the question of agency. *Gender & Society*, 28(6), 824-846.

24.12.17: הרצאת אורח

31.12.17: אקטיביזם סביבתי

Tal, A., Leon-Zchout, S., Greenspan, I., Oshry, L., & Akov, S. (2013). Israel's environmental movement: strategic challenges. *Environmental Politics*, 22(5), 779-791.

Alfasi, N., & Fenster, T. (2014). Between socio-spatial and urban justice: Rawls' principles of justice in the 2011 Israeli Protest Movement. *Planning Theory*, 13(4), 407-427.

7.1.18: הרצאת אורח

14.1.18: מסירת יומן שדה.

סוציולוגיה של הרפואה

שנה"ל תשע"ח

קוד קורס 102-1-0051

פרופ' אביעד רז aviadraz@bgu.ac.il

הקורס מציע רקע תיאורטי ומושגי להבנת הניתוח הסוציולוגי והאנתרופולוגי של הרפואה. כמו כן נעסוק בניתוח סוציולוגי של עמדות נורמטיביות וביאותיות בקרב מומחים (רופאים, ביאותיקנים, משפטנים) ובקרב הציבור כלפי השימוש בטכנולוגיות רפואיות חדשות המאתגרות הגדרות חברתיות ותרבותיות קיימות. לצורך הדגמתם של נושאים אלה נתמקד בדילמות חברתיות הקשורות לשימוש בטכנולוגיות רפואיות בתחילת החיים ובסופם.

מטלות הקורס

עבודת סמינר – 100%

המטלה המרכזית בקורס הינה כתיבת עבודה אמפירית או עיונית (המבוססת על הצעת מחקר, ראו בהמשך) על נושא לפי בחירתכם/ ואשר תתייחס לחומר התיאורטי ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס.

5 נקודות בונוס על הצגת מאמר מחקרי ללא טעויות בכיתה – באישור המרצה.

בסמסטר א' יתקיימו שיעורים פרונטליים המבוססים על הסילבוס המצורף על מנת לוודא בסיס תאורטי ומושגי אחיד.

בסוף סמסטר א' תוצג דוגמה של הצעת מחקר ושלד של עבודת סמינר, ותתחיל עבודה פרטנית של המרצה מול כל זוג סטודנטים עד להגשת הצעת המחקר המוגמרת ואישורה הסופי על ידי המרצה.

אישור ההצעה הכתובה עד השיעור השני של סמסטר ב. לאחר מכן, הסטודנטים יציגו בכיתה ובפני עמיתיהם את התקדמות המחקר. במקביל לשיעורים הפרונטליים ולדין בחומרי המצגת בסמ' ב', יינתן ליווי בהדרכה אישית סביב התקדמות העבודה הסמינריונית. תאריך הגשת הסמינר (עד סוף ספטמבר) לפי כללי המחלקה והפקולטה.

תכני הקורס

מפגש 1

רקע תיאורטי ומושגי בסוציולוגיה של הרפואה, גישות תיאורטיות מושגים: מדיקליזציה ("הארש"ת הרפואית"), illness, sickness, disease, דוגמה אינטגרטיבית: ADHD

Cockerham, W. Medical Sociology and Social Theories, chapter 1 in Cockerham, W. (Ed.): *The Blackwell's Companion to Medical Sociology* (2001).

מפגש 2

Nye, Robert (2003) 'The Evolution of the Concept of Medicalization in the Late Twentieth Century.' *Journal of History of the Behavioral Sciences*, 39(2), 115–129.

Conrad. Peter. 1975. "The discovery of hyperkinesis: Notes on the medicalization of deviant behavior." *Social Problems* 23: 12-21.

מפגש 3

היכרות עם disability studies – לימודי מוגבלות ביקורתיים

מור, ש., זיו, נ. ואיכנגרין, א. (2016). לימודי מוגבלות בעברית – שדה אקדמי בהתהוות. מבוא למקראה. בתוך: ש. מור, נ. זיו, א. קנטר, א. איכנגרין ונ. מזרחי: **לימודי מוגבלות: מקראה**. ירושלים: מכון ואן ליר.

מפגש 4

ביואתיקה: הגישה הפרינספליסטית, קוד אתי ברפואה, lay moralities דוגמאות לניתוח.

Benjamin H. Levi. Four Approaches to Doing Ethics. *The Journal of Medicine and Philosophy* 21: 7-39, 1996

J McCarthy . Principlism or narrative ethics: must we choose between them? *Med Humanities* 2003;29:65-71

<http://mh.bmj.com/content/29/2/65.long>

מפגש 5

הצגת המודל הסוציו-אתי.

Haimes, E. 2002. "What Can The Social Sciences Contribute to The Study of Ethics? Theoretical, Empirical and Substantive Considerations," *Bioethics* 16(2): 89-95

Raz, A. & S. Schicktanz (2009). "Diversity and Uniformity in Genetic Responsibility: Moral Attitudes of Patients, Relatives and Lay People in Germany and Israel." *Medicine, Healthcare and Philosophy*, 12(4): 433-442.

מפגש 6. מעמד העובר, PGD, PND, היבטים חברתיים של סוגיית ההפלה.

Remennick, Larissa (2006). 'The quest after the perfect baby: why do Israeli women seek prenatal genetic testing?' *Sociology of Health and Illness*, 28(1): 21–53.

יעל השילוני-דולב "מיהו תינוק רצוי? הפלות סלקטיביות בשל אנומליות בכרומוזומי מין בגרמניה ובישראל", **תאוריה וביקורת** 25, 97-122 (2004)

מפגש 7. בחירת מין העובר – עמדות ביואתיות ומשפטיות של מומחים, ועמדות ציבוריות

נועה גרוסמן (2009) בחירת מין היילוד. **רפואה ומשפט** גיליון מס' 40 – יוני 92-82
<http://www.ismal.co.il/imgs/uploads/ethics40/Grossman.pdf>

Leach-Scully, J., T. Shakespeare, & S. Banks (2006). "Gift not commodity? Lay people deliberating social sex selection" *Sociology of Health & Illness* 28, 6, 749–767

מפגש 8 סקר יילודים בהקשר חברתי ותרבותי
האם עלינו לקבוע את רצף הגנום המלא של תינוקות? (לינק למאמר על סקר יילודים משודרג
בסיינטיפק אמריקן ישראל)

מפגש 9. גנטיקה ובחירת בני זוג בהקשר קהילתי
Raz, Aviad. (2005). *The Gene and the Genie: Tradition, Medicalization, and Genetic Counseling in a Bedouin Community*, Ethnographic Studies in Medical Anthropology Series. Durham, NC: Carolina Academic Press. Or: Raz, A. (2010). Chapter 4 in his book *Community Genetics and Genetic Alliances*. Routledge.

מפגש 10 בדיקות נשאות לפני נישואים בקהילה החרדית: דור ישרים
Raz, Aviad and Vizner, Yafa (2008). 'Carrier matching and collective
socialization in
community genetics: Dor Yesharim and the reinforcement of stigma', *Social
Science
& Medicine* 67(9): 1361–9. Or: Raz, A. (2010). Chapter 2 in his book
Community Genetics and Genetic Alliances. Routledge.

מפגש 11. היבטים סוציולוגיים של "המוות הטוב" (יותנזיה)
Lock, M. Death in Technological Time: Locating the End of Meaningful Life.
Medical Anthropology Quarterly, 1996, 10(4): pp. 575-600

Weyers, H. (2006). Explaining the emergence of euthanasia law in the
Netherlands: how the sociology of law can help the sociology of bioethics.
Sociology of Health & Illness, 28: 802–816.

'חוק החולה הנוטה למות' התשס"ו 2005- (כולל נספח הנחיות רפואיות מקדימות) – אתר
משרד הבריאות:
<http://www.health.gov.il/pages/default.asp?pageid=3732&parentid=10&catid=6&maincat=1>

מפגש 12-13. דיון על הצעות מחקר, דוגמאות לסמינרים.

ניתוח סמינר לדוגמה: "פיברומיאליגיה".
ניתוח סמינר תרומת ביציות מופרות + מאמר שהתפרסם על בסיס הסמינר:

Raz, Aviad; Jonia Amer-Alshiek; Mor Goren-Margalit; Gal Jacobi; Alyssa Hochberg; Ami Amit; Foad Azem; Hadar Amir (2016). "Donation of Surplus Frozen Pre-embryos to Research in Israel: Underlying Motivations." *Israel Journal of Health Policy Research* 5:25-32

בתחילת סמ' ב' יועברו הנחיות למהלך המפגשים וקריאה בסמ' ב'.

תנועות מחאה בפרספקטיבה השוואתית

פרופ' לב גרינברג

הסמינר מיועד להקנות כלים להבנת תיאוריות של תנועות חברתיות והשוואה ביניהן תוך כדי הצגת דיונים מרכזיים בתחום. כל מפגש יכלול דיון באחד או שני מאמרים שיוצגו על ידי התלמידים. מדי פעם ישולבו דיונים בתנועות מחאה בישראל. המשתתפים בקורס יקראו את המאמרים לקראת כל שיעור, ומדי פעם יציגו מאמר בשיעור. מתחילת השנה התלמידים יבחרו נושא למחקר ויאספו חומר עליו. מותר לעבוד לבד או בזוגות. במהלך סמסטר א התלמידים יתבקשו לעדכן את הכיתה על התקדמות עבודתם. בסוף סמסטר א' יציגו פוסטרים של הפרויקט המחקרי שלהם. בסמסטר ב' חלק מהזמן יוקדש להדרכות אישיות סביב המחקר. שלושת השיעורים האחרונים של השנה התלמידים יוצגו תוצאות העבודה במהלך השנה בפרזנטאציות בנות 20 דקות כל אחת. השתתפות בכיתה תהיה 20% מהציון, פוסטר סוף סמסטר 20%, ופרזנטציה בסוף השנה 60%. בסוף השנה יוגש תיק מחקר הכולל את הפוסטר, הפרזנטציה, ומכלול החומרים ששימשו את התלמידים במחקרם.

נוכחות חובה

רשימה ביבליוגרפית (לא סופית)

Tarrow, Sidney. 1993. "Cycles of collective action: Between moments of madness and the repertoire of contention." *Social Science History* 17:281-308.

Crouch, Colin and Pizzorno, Alessandro (1978) The Resurgence of Class Conflict in Western Europe since 1968, London: McMillan.

Grinberg L (2013) *Mo(ve)ments of Resistance* ch. 4

Tilly C. 1995. "To Explain Political Processes" *American Journal of Sociology*, 1995, Vol. 100 (6), pp.1594-1610.

Gamson, WA (1995) "Constructing Social Protests"

Koopmans Ruud. 1996. "New social movements and changes in political participation in Western Europe", Western Europe Politics, 19, pp. 28-50.

Wiewiorka M (2005) "After New Social Movements" *Social Movement Studies*, 4-1, pp 1-19.

Giugni M (1998) "Was It Worth the Effort? The Outcomes and Consequences of Social Movements." *Annual Review of Sociology* Vol. 24: 371-393."

Goodwin J Jasper JM, and Polletta F (2000) "The Return of the Repressed: The Fall and Rise of Emotions in Social Movement Theory." *Mobilization* Vol. 5 (1): 65-83.

Snow D (2004) "Social Movements as Challenges to Authority: Resistance to an Emerging Conceptual Hegemony." *Research in Social Movements, Conflicts and Change* Vol. 25: 3-25.

Ayres JM "Framing Collective Action against Neoliberalism: The Case of the 'Anti-Globalization' Movement", *Journal of World-Systems Research*, 10:1, 11-34.

Maeckelbergh M (2012) "Horizontal Democracy Now: From Alterglobalization to Occupation", *Interface*, 4:1, 207-234.

Standing, Guy (2011) *Precariat*, Chapter 1.

Bayat, Asef, 2013a. "Revolution in Bad Times." *New Left Review*, no. 80: 47–60.

Grinberg, L (2013) *Mo(ve)ments of Resistance* Chapter 8.

Grinberg, L (unpublished) "Why Occupy, Why not? Comparing Global-Local Political Processes in 2011: Tunisia, Egypt, Chile and Israel"

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 88 }

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 89 }

סמטר א' – סתיו

מזון למחשבה: אנתרופולוגיה של אוכל

2 נק"ז

מרצה: ד"ר ניר אביאלי

סמסטר א',

יום ג' 16:00 – 17:30

נושא הקורס ומטרותיו: אוכל, כמו אוויר לנשימה, הוא צורך חיוני ובסיסי לקיומו של האדם. אוכל הוא גם מוצר תרבותי מובהק, תוצר של תהליך דיפרנציאציה בו הופכים גרעיני החיטה לבאגט צרפתי, פסטה איטלקית או כופתאה סינית אשר מייצגים את הזהות האישית, החברתית, האתנית והלאומית של כל אחד מאתנו. "האוכל שלנו" מהווה לפיכך סמל קבוצתי רב משמעות ומושא לגאווה משותפת, ואילו "האוכל שלהם" זוכה לא פעם לביקורת ולדחיה ומהווה מוקד לסטראוטיפים תרבותיים ואתניים. קביעתו של הגסטרונום הצרפתי ברילאט סוורין: "אמור לי מה אתה אוכל ואומר לך מי אתה" מהווה נדבך מרכזי לקורס, בו נכיר את הגישות השונות למחקר החברתי של אוכל ונרכוש כלים תיאורטיים ואמפיריים לניתוח ביקורתי של תופעות קוליניריות. במהלך הקורס נלמד לזהות את את הזירה הקולינארית כמרחב שבו מתנהל משא ומתן מורכב על מגדר, מעמד, דת, אתניות ולאומיות. נדון באוכל כאמצעי המקשר בין בני האדם לאלים ובין החיים למתים. ננסה להבין מדוע הפרה קדושה בהודו ומדוע החזיר טמא עבור היהודים והמוסלמים. נחשוב על משמעותם של מאכלים בטקסים דתיים כגון חתונות ולוויות. ננתח את מבנה הארוחה בתרבויות שונות ונלמד על משמעותם של המבנים השונים. נלמד על מק'דונלד, על מזון מהיר ועל מזון איטי. וננסה לאפיין גם את המטבח הישראלי. במהלך הקורס נצפה גם בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים שעניינם אוכל ואכילה. הסטודנטים יתבקשו לקרוא מאמרים רלוונטיים לקראת כל שיעור לפי הרשימה הביבליוגרפית ולהציגם בכיתה. במסגרת הקורס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 91 }

נקיים סיור/סדנה בשוק העירוני של באר שבע. המטלה המרכזית בקורס היא ביצוע עבודה אמפירית. לקראת כתיבת העבודה הסטודנטים יתבקשו להגיש הצעת מחקר.

דרישות הקורס והרכב הציון:

נוכחות מלאה, קריאה רצופה של חומר הלימוד והשתתפות פעילה בשעורים (10%).

ניהול דיון על מאמר בכיתה (10%).

השתתפות בסיור הלימודי ב 8.12 בשוק העירוני של ב"ש (חובה).

הגשת יומן אוכל (10%)

הגשת הצעת מחקר (20%)

הגשת עבודה אמפירית (50%)

מועדי השיעורים ורשימת קריאה (לא סופית)

24.10.17 שיעור פתיחה: אוכל כתופעה רב ממדית
קריאה: האריס, מ. 1987. פרק 3: "תעלומת הפרה הקדושה". בתוך: פרות קדושות וחזירים משוקצים. ת"א: מסדה.

בחרו מאכל שאתם תופסים כטאבו (אסור מוחלט). כתבו טקסט של עד 250 מילים אשר מסביר את האיסור במונחיו של האריס או מבקר את האריס ע"י הסבר אלטרנטיבי.

31.10 אוכל והסדר החברתי
הנחיות להכנת יומן אוכל שבועי
קריאה:

Tuchman, G. and Levine, H.G. 1993. 'New York Jews and Chinese Food: The Social Construction of an Ethnic Pattern'. *Journal of Contemporary Ethnography*. 22(3): 382-407.

7.11 מבנה הארוחה והמבנה החברתי
קריאה:

Douglas, M. (1975). *Implicit Meanings*. Ch. 16 "Deciphering a Meal"

14.11 אין שיעור

21.11 ההסטוריה התרבותית של האכילה
קריאה:

Mintz, S. 1985. *Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History*. Chapter 5: Eating and Being (pp.187-214). Oxford: Penguin Books.

הגשת יומן אוכל – הצגת יומנים בכיתה

28.11 הקרנת הסרט "טמפופו"

שעור ארוך (הרצאה + סרט) - השעור יתחיל ב 16:00 ויסתיים ב 18:15.

קריאה:

Ashkenazi, M. Jacob, J. (2000). *The Essence of Japanese Cuisine*.

Ch.7 Aesthetics in the World of Japanese Foods

5.12 בשר

קריאה:

Sobal, J. 2005. Men, meat, and marriage: Models of masculinity. *Food and Foodways*, 13(1-2), pp.135-158.

8.12.17 סיור בשוק העירוני של באר-שבע (יום ו' 8:30 – 12:00)

קריאה:

Fanselow, F. S. 1990. The Bazaar Economy or How Bizarre is the Bazaar Really? *Man*, Vol. 25, No. 2, pp. 250-265

12.12 הנחיות לגבי הגשת הצעת מחקר והעבודה המסכמת

19.12 אוכל, מעמד חברתי וטעם

קריאה:

Bourdieu, P. 1984. *Distinction*. Ch. 3 "The Habitus" only pp. 175-200

26.12 אוכל וזהות

Allison, A. (1991). Japanese Mothers and Obentos. *Anthropological Quarterly* 64(4)

2.1.18 אוכל ודת

קריאה:

Rouse, C. and Hoskins, J., 2004. Purity, soul food, and Sunni Islam: Explorations at the intersection of consumption and resistance. *Cultural Anthropology*, 19(2), pp.226-249 .

הגשת הצעת מחקר

9.1 מק'דונלד, גלובליזציה ושינוי (השעור יתקיים במקדונלדס בביג ב"ש – תלוי באישור)

קריאה:

Yunxiang, Y. (1997). "McDonald's in Beijing".
in Watson, J.L. (ed). *Golden Arches East: McDonald's in East Asia*.

Ram, U. (2004) Glocommodification: How the Global Consumes the Local- McDonalds in Israel, *Current Sociology*, Vol 52, No.1

16.1 המטבח הישראלי

קריאה:

Hirsch, D., 2011. "Hummus is best when it is fresh and made by Arabs": The gourmetization of hummus in Israel and the return of the repressed Arab. *American Ethnologist*, 38(4), pp.617-630.

אתנוגרפיה פמיניסטית

ימי ה' 10:00-12:00

פרופ' פרן מרקוביץ

חדר: 72/377, טלפון: 647-2060

fran@bgu.ac.il

קורס זה סוקר התפתחויות של המאה ה-20 באנתרופולוגיה אשר שילבו גישות פמיניסטיות עם אתנוגרפיה כשיטת מחקר וסגנון כתיבה וממשיך מחקרים חדשים של המאה ה-21. הקורס מתחיל בשאלה "האם יכולה להיות אתנוגרפיה פמיניסטית?" וממשיך לניתוח "שאלת האישה" ו"נקודת המבט הנשית" דרך שקילת ההשפעה הבלתי-שווה של גזע, מעמד, היסטוריה ומיניות על הקטגוריה "אישה" דרך אתנוגרפיה.

This course reviews 20th century developments in anthropology that fused feminist approaches with ethnography as research method and writing style, and moves into new research of the 21st century. Beginning with the question, "Can there be a feminist ethnography?" the course problematizes "the woman question," "the female point of view," and the awkward relationship between anthropology and feminism by considering the uneven impact of race, class, history and sexuality on the category, "woman" through ethnography.

קורס קדם: מבוא לאנתרופולוגיה

Course Prerequisite: Intro to Anthropology

דרישות הקורס:

Course Requirements

This course was once conducted as a seminar, and participation was required. Now that it is an elective course, I can only recommend class participation. To ensure that you complete the reading assignments, an IN-CLASS QUIZ/ בוחן will be given at the beginning of Class #8. The quiz is worth 20% of the final grade.

Oral presentation/ פרוזנטציה—The last classes of the semester will be devoted to oral presentations. Students will be divided into 6 groups; each one of which deals with an issue central to feminist ethnography. The presentation is designed to inform your classmates about the issue—why it is a feminist concern and how it was researched ethnographically--and to offer a comparative perspective of it. The presentation counts for 20% of the final grade.

Written assignment/ עבודה סופית—Each student, individually or with one partner, will expand her or his research of the oral presentation topic to write an informational and critical review of it as a contribution to feminist ethnography. The paper should be 7-12 double-spaced pages in length, including bibliography. There should be 3-5 bibliographic sources in addition to the course articles read for the presentation and should include mini-fieldwork and/or interviews to round out the project.

Written assignment = 60% of the final grade

All written assignments are due in hard copy no later than 1 March 2018.

Early papers are encouraged. No late papers will be accepted

Further reading on the male/female dichotomy 40 years later: Sherry B. Ortner (2014), Too Soon for Post-Feminism: The Ongoing Life of Patriarchy in Neoliberal America, *History and Anthropology* 25, 4: 530-549.

5 In search of "Every-Woman" and a feminist ethnographic writing style
READING: Marjorie Shostak (1981), Introduction to *Nisa: The Life and Words of a !Kung Woman*.

Compare with: "(M)Other Love: Culture, Scarcity, and Maternal Thinking," in Nancy Scheper-Hughes (1992) *Death Without Weeping; The Violence of Everyday Life in Brazil*, University of California Press.

6 Confronting the Monolith

Intersectionality: Sexual, racial, gender, class and ethnic differences among women

READINGS: Y. Antonia Chao (1999) "Performing as a P'o and Acting as a Big Sister" in Fran Markowitz and Michael Ashkenazi, eds. *Sex, Sexuality and the Anthropologist* (SS&A), University of Illinois Press.

פנינה מוצפי-הלר (2000) "יש לך קול אותנטי" תאוריה וביקורת.

Further reading: Black feminist work by bell hooks, Patricia Hill Collins (among others), and postcolonial feminist work especially by Chandra Mohanty

7 Postmodernism(s) and Feminism(s)

READING: Lila Abu-Lughod (1991) "Writing Against Culture" in Robin Fox, ed. *Recapturing Anthropology*.

8 Female (or is it Feminists'?) Dilemmas

Choose at least one:

READINGS: Éva Huseby-Darvas (1999) "Deconstructing and Reconstructing My Desexualized Identity" in SS&A.

Kimberley Huisman (2008) "Does This Mean You're Not Going to Come Visit Me Anymore? An Inquiry into an Ethics of Reciprocity and Positionality in Feminist Ethnographic Research," *Sociological Inquiry* 78(3):372-96.

***** QUIZ/בוחן/*****

PRESENTATIONS: Feminist Concerns

Anorexia/ אנורקסיה:

Compare Megan Warin (2010) *Abject Relations: Everyday Worlds of Anorexia*, Rutgers University Press with Sigal Gooldin (2008) "Being Anorexic: Humor, Subjectivity, and Embodied Morality," *Medical Anthropological Quarterly* 22(3): 274-296 and/or

סיגל גולדין. 2002. "אנורקסיה בישראל או אנורקסיה ישראלית?" סוציולוגיה ישראלית 4: 105-141

Prostitution/ זנות:

Compare Christine M. Jacobsen and May-Len Skilbrei (2010) "Reproachable Victims?" Representations and Self-representations of Russian women involved in Transnational Prostitution, *Ethnos* 75 (2):190-212 and/or Sabine Grenz (2005), Intersections of Sex and Power in Research on Prostitution, *Signs* 30(4):2091-2113 with Hilla Nehushtan (2013) "The Impurities of Experience: Researching Prostitution in Israel, in Fran Markowitz, ed. *Ethnographic Encounters in Israel*, Indiana U. Press, 187-200

PRESENTATIONS: Feminist Concerns (continued)

Pregnancy/ הריון:

Compare Japanese and Israeli pregnancy through a critical analysis of Tsipy Ivry (2010) *Embodying Culture: Pregnancy in Japan and Israel*, Rutgers University Press. Contrast what Ivry says about Israel with Susan Sered's

(2000) analysis of pregnancy in Israel in *What Makes Women Sick? Modernity, Modesty and Militarism in Israeli Society*.

Surrogacy/ פונדקאות: Most countries of the European Union have prohibited surrogacy. The United States and Israel both allow it.

Compare Helena Ragoné (1999) "Chasing the Blood Tie: Surrogate Mothers, Adoptive Mothers, and Fathers" in *Family in Transition, 10th edition*, with Elly Teman (2001) "Technological Fragmentation and Women's Empowerment: Surrogate Motherhood in Israel," *Women's Studies Quarterly* 29 (3/4):11-34 or Trudie Gerrits (2016) "'It's Not My Eggs, It Is Not My Husband's Sperm, It Is Not My Child': Surrogacy and 'Not Doing Kinship' in Ghana," In *Critical Kinship Studies*, C. Krollokke, L. Myong, S. Adrian, and T. Tjornhoj-Thomsen, eds. Pp. 65-80. London: Rowman & Littlefield.

PRESENTATIONS: Feminist Concerns (continued)

Women in/and Religion/ נשים ב/ודת:

Compare Susan Sered (1988) "Food as a Sacred Act among Middle-Eastern Jewish Women," *Anthropological Quarterly* 61(3):129-139 or her 1998 רוחניות יהודי with Fran Markowitz (2003) "(Still Sacrificing for Salvation: Millenarian Motherhood Reconsidered, *Social Compass* 50(1):97-112 or Saba Mahmood (2001) "Feminist Theory, Embodiment, and the Docile Agent: Some Reflections on the Egyptian Islamic Revival," *Cultural Anthropology* 16(2):202-236.

Gender Violence/ אלימות מגדרית:

Compare Madelaine Adelman (2000), "No Way Out: Divorce Related Domestic Violence in Israel," *Violence Against Women* 6 (11):1223-1254 with

Maria Olujic (1998) "Embodiment of Terror: Gendered Violence in Peacetime and Wartime in Croatia and Bosnia-Herzegovina," *Medical Anthropological Quarterly* 12 (1): 31-50.

Discussion: What have we learned about and from feminist ethnography/ethnographies? Can we do it? Shall we do it?

&

Writing Feminist (Auto-)Ethnography and Concluding Discussion

READINGS: Excerpts from Ruth Behar (2003/1993) *Translated Woman*, Beacon Press: "The Biography in the Shadow" pp. 320-329; 338-342, and from Chapter 6 of Dana-Ain Davis and Christa Craven (2016) *Feminist Ethnography*, Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

בין פרט למבנה - חקר רשתות חברתיות

(מהדורה זמנית)

מספר קורס:

סמסטר א – 102-2-0268 ???

פרופ' דניאל ממן

יום ג', 8:30-9:45

כיתה: ...

שעות קבלה

פרופ' דניאל ממן

יום ג' 14:30-15:30

חדר מספר: 370

טלפון: 08-6478244

e-mail: dmaman@bgu.ac.il

תיאור הקורס

הקורס יעסוק בניתוח רשתות חברתיות – גישה תיאורטית ומתודולוגית לניתוח חברתי שאינה ממוקדת בשחקנים אטומיסטיים או במבני-על אלא ביחסים שבין השחקנים היוצרים את המבנה החברתי. במסגרת הקורס נעמוד על המקורות התיאורטיים של הגישה, מושגיה היסודיים, והצלחותיה האמפיריות.

חובות הקורס:

נוכחות חובה – בכל שיעור אעביר דף נוכחות;

קריאה שוטפת, השתתפות בדיונים, בוחן על רשימת הקריאה ובחינה בסוף הקורס.

בחינת ביניים: תתקיים בשיעור האחרון של סמסטר א: 16.1.2018

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 103 }

מבנה בחינת הסיום: שני חלקים ויש להתייחס הן לחומר הנלמד בשיעורים והן לרשימת הקריאה (כל רשימת הקריאה).

ציון:

בוחן קריאה: 20%

בחינת סיום: 80%.

רשימת קריאה

מבוא לרשתות חברתיות - 24.10.2017

1. Kadushin, Charles, 2012, *Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings*, Oxford, Oxford University Press, 3-12.

הנחות יסוד: היסטוריה, שחקנים וקשרים - 31.10.2017

2. Kadushin, Charles, 2012, *Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings*, Oxford, Oxford University Press, 13-17

מושגי מפתח: סמיכות, המופילה, הדדיות, דיאדות וטריאדות - 7.11.2017

3. Kadushin, Charles, 2012, *Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings*, Oxford, Oxford University Press, 18-26.

מושגי מפתח: רשת מלאה, צפיפות, קשרים חלשים, חורים מבניים, מרכזיות - 14.11.2017

4. Kadushin, Charles, 2012, *Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings*, Oxford, Oxford University Press, 27- 34.

מושגי מפתח: מולטיפלקסיטי ותפקידים - 21.11.2017

5. Kadushin, Charles, 2012, *Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings*, Oxford, Oxford University Press, 35-43.

העולמות הקטנים - 28.11.2017

6. Kadushin, Charles, 2012, *Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings*, Oxford, Oxford University Press, 35, 108-134.

סרט "שש דרגות של הפרדה" (לחפש עותק עם תרגום לעברית)

[/http://topdocumentaryfilms.com/six-degrees-of-separation](http://topdocumentaryfilms.com/six-degrees-of-separation)

5.12.2017 – הפוזיה והשפעה

7. Kadushin, Charles, 2012, *Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings*, Oxford, Oxford University Press, 135-161.

12.12.2017 – רשתות חברתיות וירטואליות וממשיות

8. Scott Golder and Michael Macy, 2014, "Digital Footprints: Opportunities and Challenges for Online Social Research", *Annual Review of Sociology*, 40, 129-152.

19.12.2017 – רשתות חברתיות ושוק העבודה

9. David, Knoke, 2012, *Economic Networks*, Cambridge, Polity, 28-41.

26.12.2017 – רשתות תוך אירגוניות

10. David, Knoke, 2012, *Economic Networks*, Cambridge, Polity, 81-110

2.1.2018 – רשתות בין ארגוניות

. David, Knoke, 2012, *Economic Networks*, Cambridge, Polity, 111-156.11

9.1.2018 – רשתות גלובליות

12. David, Knoke, 2012, *Economic Networks*, Cambridge, Polity, 157-186.

שיעור אחרון-16.1.2018 – בוחן קריאה

בית, משפחה, עבודה

קורס בחירה ב.א.

דר' ניצה ברקוביץ
שעת קבלה: יום ב' 14-15, חדר 356D

(יתכנו שינויים ברשימת הקריאה)

מטרת הקורס:

ההבחנה וההפרדה בין הבית והמשפחה מצד אחד והעבודה מצד שני צמחו עם המהפיכה התעשייתית והתמסדו במהלך המאה ה-19. יחד איתם קיבלה ההבחנה בין הספירה הביתית והספירה הציבורית את דיוקנה הנוכחי. הבחנות אלה מתקשרות באופן ישיר לסדר המגדרי ומארגנות את הקטגוריות של "נשיות" ו"גבריות". יחד עם זאת, בתקופה הנוכחית מתרחשים תהליכים המטשטשים את הגבולות והמארגנים מחדש את הקטגוריות ומאפשרים משא ומתן מחודש על משמעות של גבריות ונשיות ונסיונות להגדרה מחודשת של קטגוריות תרבותיות אלו. במהלך הקורס אנו נעמוד על תהליכים אלה וכיצד הם באים לידי ביטוי בהקשר הישראלי.

דרישות הקורס:

1. קריאת מאמרי החובה כפי שיצוין בכל שיעור לקראת השיעור הבא. המאמרים מצויים באתר הקורס.

2. א. כתיבת מינימום חמישה (אפשר יותר) דוחות קריאה במהלך הסמסטר בהתאם לשאלות מנחות שיינתנו מראש. השאלות יהיו על המאמרים/ים שיהיה עליכם לקרוא. אתם יכולים לבחור איזה דוחות להגיש אבל עליכם להגיש אותם לפני השיעור בו נדון במאמר עליו

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 107 }

כתבתם. שני הדוחות הראשונים הינם חובה. יש להשלים את המכסה הנדרשת עד שבועיים לפני סוף הסמסטר.

אורך הדוחות לא יעלה על 400 מילים.

הציון על הדוחות הינו עובר/לא עובר. על מנת להיות זכאים להגיש את עבודת הבית יש לקבל ציון 'עובר' על חמישתם כך שבמידה וסטודנט/ית קיבל/ה ציון 'לא עובר' עליה/יו להגיש דוח נוסף. דוחות מצטיינים יקבלו נקודות בonus.
3. עבודת בית (עבודת סיכום קורס). את השאלות לעבודה תקבלו בשבוע האחרון ללימודים ויש להגיש אותה שבוע לאחר תום הלימודים.

הרכב הציון:

10% השתתפות בדיונים בכיתה

90% עבודת בית

שימו לב: אין להשתמש במסכים כלשהם - טלפונים סלולריים ו/או מחשבים - במהלך השיעור, למעט מקרים חריגים בהם ינתן אישור מיוחד.

מיגדר וניתוח מיגדרי

חנה הרצוג. 2006. מיגדר. מתוך *אי/שוויון* בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. ע' 220-227.

ג'ואן סקוט. 2006. מגדר קטגוריה שימושית לניתוח היסטורי. מתוך: *ללמוד פמיניזם: מקראה*. בעריכת דלית באום ואחרות. הוצאת הקיבוץ המאוחד. ע' 328-356. נמצא on-line <http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=96026506#8.7124.6.default>

צמיחת ההבחנה בין הספירה הפרטית/הביתית לציבורית, בין עבודה לבין בית ומשפחה והטשטוש שלה

אווה אילוז. 2002. בתוך: *תרבות הקפיטליזם*. האוניברסיטה המשודרת, ע' 41-7.

חנה הרצוג. 1994. פרק 2: נשים ופוליטיקה: השסע בין הפרטי והציבורי. מתוך: *נשים ריאליות*. מכון ירושלים לחקר ישראל. ע' 26-35.

ניצה ברקוביץ'. 1996. על עקרת הבית והחשבונאות הלאומית. *תיאוריה וביקורת*, 9, -189, 197.

אווה אילוז. 2008. *אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי*. 15-62, 150-158.

Feiler, Bruce (2013). "Agile programming - for your family". TED. (http://www.ted.com/talks/bruce_feiler_agile_programming_for_your_family). Retrieved 28.12.14.

Hochschild, Arlie. [*The time bind: when work becomes home and home becomes work*](#)

"המשפחה", משפחות מודרניות/פוסטמודרניות/חדשות; משפחתיות והפוליטיקה של המשפחה

סלביה פוגל ביז'אוי. 2009. משפחות בישראל: מגמות ומאפיינים. כוורת, גליון 17.

אורנה דונת. 2011. בין עידוד ילודה לבין התנגדות לה. מתוך ספרה: *ממני והלאה: הבחירה בחיים בלי ילדים בישראל*. ידיעות אחרונות. ע' 21-47.

סלביה אן הולט 1987. לידתו של פולחן האימהות. מתוך ספרה: *חיים ששוים פחות*. עם עובד. ע' 234-267

נוזהה אלאסד-אלהוזייל. 2016. הבית 134-119, זוגיות 117-107. בתוך ספרה: *כשהצל גדול סימן שהשמש שוקעת: חייהן של נשים בדואיות בראי השינויים*. רסלינג.

סגל-אנגלצ'ין, דורית, פאולין-עירית אררה וג'ולי צוויקל. 2010. משמעות הבחירה בדפוס משפחתי 'הטרו-גיי' מנקודות מבטן של הנשים. מתוך: שריד, א., ואחרים, עורכים. פסיפס גופנפש: בריאות נשים בישראל. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב. ע' 129-154.

בירנבוים-כרמלי, דפנה. 2009. "יותר זול מעולה חדש". על מדיניות הפריון והפוליטיקה של 'המשפחה הטבעית' בישראל. מטעם 18 65-78

עבודה

דבורה ברנשטיין. 2013. בשוק העבודה ובחנות, בבית ובחוף: חיי עבודה של נשים מהגרות בשוק העבודה הפורמלי והלא פורמלי. מתוך: נשים מהגרות בישראל. בעריכת פנינה מור-טלמון ויעל עצמון. מוסד ביאליק ירושלים. עמ' 87-111.

Motzafi-Haller, Pnina. 2014. Essay: Work, family and life at the margins: How to see from below. *Hagar* 11(2): 127-137.

בטי פרידן. 2006 (1963) הבעייה שאין לה שם. מתוך: *ללמוד פמיניזם: מקראה*. בעריכת דלית באום ואחרות. עמ' 48-61. נמצא on-line
<http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=96026506#8.7124.6.d>
[efaul](#)

בל הוקס. 2002. נשים בעבודה. מתוך ספרה: *פמיניזם זה לכולם*. חיפה: פרדס. עמ' 57-62.

Williams, Joan. 2000. "Men are entitled (required) to be ideal worker." In: *Unbending Gender*. Oxford: New York, Oxford University Press. Pp. 25-36.

ההקשר הישראלי

דפנה יזרעאלי. 2001. יחסי עבודה משפחה: המקרה של נשים במעמדות הביניים בישראל. "מעשה ידיה": *אשה בין עבודה ומשפחה*, בעריכת טובה כהן.

מיכל פרנקל, דפנה הקר ויעל ברוידא. 2011. משפחות עובדות בחוק ובמשפט: בין ניאוו-ליברליזם לזכויות אדם. *עיונים בתקומת ישראל*. עמ' 682—727.

עירן-יונה מיטל, 2007. אשת חיל והגבר החדש: שני מודלים של "משפחה אידיאלית" והשלכותיהם על הסדרים מגדריים במשפחות של נשים וגברים המשרתים בצה"ל, *סוציולוגיה ישראלית*, ח (2), עע' 209-239

עבודת הבית; עקרת הבית; עובדת הבית; עבודה מהבית; עבודת הטיפול

Berk, Sara Fenstermarker. 1985. *The Gender Factory*. Pp. 199-209.

Stevi Jackson. 1992. "Towards a Historical Sociology of Housework: a Materialist Feminist Analysis." *Women's Studies International Forum*. 15 (2): 153-172.

Goldberg, Abbie E. 2013. "'Doing' and 'Undoing' Gender: The Meaning and Division of Housework in Same-Sex Couples." *Journal of Family Theory & Review* 5 (2): 85-104.

Sullivan, Oriel. 2011. An end to gender display through the performance of housework? A review and reassessment of the quantitative literature using insights from the qualitative literature." *Journal of Family Theory & Review* 3.1 (2011): 1-13.

ארנרייך, ברברה. 2006. עוזרת בהזמנה. מ מתוך האישה הגלובלית: מטפלות, עוזרות ועובדות מין בכלכלה החדשה. בעריכת ב. ארנרייך, וא. הוכצ'ילד. תל אביב: בבל. עע' 111-135.

דבורה ברנשטיין. 1987. על המשרתת, העוזרת ועובדת הניקיון: התפתחויות בעבודת הניקיון בחברה הישראלית. "מגמות", ל (2): 7-20.

עינת אלבין 2016. בין אינטימיות נדרשת ובלתי מוגבלת לכפייה: המקרה של עובדות הבית. עיוני משפט, ל"א, ע' 369-414

<http://www.law.tau.ac.il/Heb/Uploads/dbsAttachedFiles/Albin%281%29.pdf>

הכלכלה החדשה: ניאו ליברליזם, משפחה ועבודה

סלביה פוגל-ביז'אוי. 2005. "אם טוב כל כך אז למה רע כל כך": ההיבטים המגדריים של הנאו ליברליזם בשוק העבודה בישראל". מתוך *חברה וכלכלה בישראל*, בעריכת אבי בראלי ואחרים. ירושלים: מכון בן צבי ואוניברסיטת בן גוריון, עמ' 183-216.

Leslie A Perlow. 1998. "Boundary control: The social ordering of work and family time in a high-tech". *Administrative Science Quarterly*, 43, 2, 328-357

Lewis, J. (2001). The Decline of the Male Breadwinner Model: Implications for Work and Care. *Social Politics*, 8(2), 152-169.

Suzan Lewis. 2003. The integration of paid work and the rest of life. Is post-industrial work the new leisure? [*Leisure Studies*, 22, 4: 343 - 355](#)

הכלכלה החדשה והחוזת המגדרי

מיכל פרנקל. 2010. מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מיגדרית בתעשיית ההיי-טק בישראל בין הסדר המיגדרי הגלובלי והמקומי. מתוך: *סוציולוגיה של ארגונים* בעריכת ניצה ברקוביץ. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 158-180.

סער, עמליה. 2010. יזמות זעירה של נשים כמסלול ניעות חברתית, מספר היבטים פרדוקסליים. *סוציולוגיה ישראלית*. י"א (2): 441-462.

סער, עמליה. 2011. *תעסוקת נשים פלסטיניות בישראל*. (על החוזת המגדרי) דו"ח מחקר, אוניברסיטת חיפה.

Hennessy, Judith. 2009. "Morality and Work-Family Conflict in the Lives of Poor and Low-Income Women." *The Sociological Quarterly* 50:557–580.

שרה הלמן. 2013. כיצד קופאיות, מנקות ומטפלות סיעוד הפכו ליזמות: סדנאות מרווחה לעבודה וכינון העצמי הניאו ליברלי. *סוציולוגיה ישראלית*, יד (2), 312-335.

גלובליזציה, הכלכלה החדשה וחוזת מגדרי (החדש)

ברברה ארנרייך, וארלי הוכצ'ילד. 2006. מבוא. מתוך *האישה הגלובלית: מטפלות, עוזרות ועובדות מין בכלכלה החדשה*. בעריכת ב. ארנרייך, וא. הוכצ'ילד. תל אביב: בבל. עמ' 7-23

Pierrette Hondagneu-Sotelo and Ernestine Avila Source. "I'm Here, but I'm There": The Meanings of Latina Transnational Motherhood. *Gender and Society*, 11(5): 548-571

אבהות, משפחה ועבודה : החוזה המגדרי (החדש)

Halford, Susan. 2006. Collapsing the Boundaries? Fatherhood, Organization and Home-Working. *Gender, Work & Organization* 13 (4), 383–402.

Kvande, Elin. 2009. "Work–life balance for fathers in globalized knowledge work. Some insights from the Norwegian context." *Gender, Work & Organization* 16 (1) 58-72.

Doucet, Andrea. "Is the Stay-At-Home Dad (SAHD) a Feminist Concept? A Genealogical, Relational, and Feminist Critique." *Sex Roles* (2016): 1-11.

דבורה ווגנר. 2015. אבות אברכים: זהויות ותפקידים במשפחה החרדית בישראל. *חקר החברה החרדית*, תשע"ה, 2, 147-168

Blumen, Orna. "The gendered display of work: the midday scene in an ultra-orthodox street in Israel." *Nashim: A Journal of Jewish Women's Studies & Gender Issues* 13 (2007): 123-154

משפחה בת שני דורות? שלושה? סבים וסבתות, משפחה ועבודה

Thang, Leng et al. 2011. Being a good grandparent: Roles and expectations in intergenerational relationships in Japan and Singapore. *Marriage & Family Review* 47 (8): 548-570.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 115 }

להשלמה: חומר רקע ומושגים

דפנה יזרעאלי. 1999. המיגדור בעולם העבודה. מתוך *מין מיגדר פוליטיקה*. בעריכת דפנה יזרעאלי ואחרות. הקיבוץ המאוחד, קו אדום. עמ' 167-215.

ניצה ברקוביץ. 2007. נשים וגברים של הארגון: רזבט קנטר ויצור הנשיות והגבריות בארגון העבודה. מתוך: *דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר*. בעריכת ניצה ינאי ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה.

יסודות הסטטיסטיקה

מספר קורס: 10210078

שנה"ל: תשע"ח

סמסטר א

שם המרצה: ד"ר אורי ביבי bibi@sapir.ac.il

מטרה: הקורס מיועד להעניק לסטודנטים ידע תיאורטי ומעשי מתחום הסטטיסטיקה כך שיוכלו לתכנן, לאסוף ולנתח ניתוח ראשוני של נתוני מחקר. במסגרת הקורס יילמדו כלים מתחום הסטטיסטיקה התיאורית, הסטטיסטיקה ההיסקית ומתחום הרגרסיה.

חובות:

בוחן אמצע סמסטר – 20% מהציון הסופי. לבוחן מועד אחד בלבד. היעדרויות יאושרו מסיבות תקנוניות בלבד. היעדרות מהבוחן פירושה ציון 0 במרכיב זה של הציון. מבחן סוף סמסטר – 80% מהציון הסופי. על מנת לקבל ציון עובר בקורס יש לקבל ציון עובר לפחות (56) במבחן סוף הסמסטר.

תוכן הקורס:

שיעור מספר 1:

משתנה בדיד ורציף

סולמות מדידה

התפלגות שכיחויות והצגה גראפית תוך התייחסות לצורות שונות של התפלגויות

שיעור מספר 2:

מדדי מיקום מרכזי: שכיח, חציון וממוצע

מדדי פיזור: שונות וסטיית תקן - התחלה

מדדי יחס: עשירונים, ציוני תקן

שיעור מספר 3:

מדדי פיזור: שונות וסטיית תקן - המשך
מדדי יחס: עשירונים, ציוני תקן

שיעור מספר 4:

שיעור מסכם: התפלגות שכיחויות וניתוח נתוני מדגם

שיעור מספר 5:

התפלגות נורמאלית והתפלגות דגימה
מאפייני ההתפלגות הנורמאלית
חישובי הסתברויות תחת ההתפלגות הנורמאלית
משפט הגבול המרכזי

שיעור מספר 6:

רציונל הסקה + מצבי החלטה: טעות I + II, רמת ביטחון ועוצמה
סטטיסטי, פרמטר, אומדנים מוטים ובלתי מוטים לפרמטר ודרגות חופש.
התפלגות הדגימה של הממוצע והפרש הממוצעים.
מהו מבחן סטטיסטי: השערת האפס והשערה אלטרנטיבית, רמת מובהקות אפריורית
ופוסטריורית, אזורי קבלה ודחייה.

שיעור מספר 7:

מבחן Z לממוצע בודד
מבחן t לממוצע בודד

שיעור מספר 8:

מבחן t להפרש ממוצעים

שיעור מספר 9:

מבחן F להפרש ממוצעים ב"ת: ניתוח שונות פשוט - ANOVA

שיעור מספר 10:

שיעור מסכם הסקה סטטיסטית

שיעור מספר 11:

מתאמי ספירמן ופירסון, חישוב ומבחנים סטטיסטיים.

שיעור מספר 12:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 118 }

מתאם קרמר

מבחן χ^2 לאי-תלות

מבחן χ^2 להתאמת התפלגויות שאינן נורמאליות

שיעור מספר 13:

שיעור מסכם מתאם ומובהקותו

ספרות עזר מומלצת:

סטטיסטיקה א' למדעי החברה – יחידות 1-11 - האוניברסיטה הפתוחה

סטטיסטיקה למדעי ההתנהגות – אלחנן מאיר – הוצאת דיונון 2000.

חברות של ד"ר דרורה קרוטקין:

סטטיסטיקה תיאורית – חומר תיאורטי

סטטיסטיקה תיאורית – ספר תרגילים ופתרונות

Hays, W. L. **Statistics. (6th Ed.) 2007.** Fort Worth, Tx. : Harcourt Brace

College Pub. ISBN-13: 978-0534610326

Hawell, C. D. **Fundamental Statistics for the Behavioral Sciences. (5th**

Ed.). 2004. Duxbury Press. ISBN: 0534399517

Pedhazur, E. (1982). Multiple Regression in Behavioral Research. 2nd edition.

Kahane, L. (2001) Regression Basics, Sage Publications

כלכלה פוליטית

פרופ' לב גרינברג

הקורס מיועד להקנות כלים בסיסיים להבנת תיאוריות של כלכלה פוליטית תוך כדי הצגת דיונים מרכזיים בתחום. הקורס מחולק לששה פרקים: 1. הנחות היסוד, 2. המערכת העולמית, 3. קולוניאליזם פנימי ושוק עבודה, 4. ארגוני עובדים, 5. המדינה, 6. שינויים מבניים וגלובליזציה. קריאת החומר הביבליוגרפי היא חובה. מטלות במשך הסמסטר: הגשת 4 דו"חות קריאה לקראת השיעור. בסוף הסמסטר תתקיים בחינה אינטגרטיבית של חומר הקריאה וההרצאות. נוכחות חובה

קריאה מומלצת

גרינברג, לב 1997. יסודות הכלכלה הפוליטית, הוצאת משרד הביטחון.

קריאת חובה

1. הנחות היסוד של הכלכלה הפוליטית:

* אדם סמית, "על חלוקת העבודה" (מתוך עושר העמים)

* קרל מרקס, "שכר העבודה ורווחי הקאפיטל" (מתוך כתבי יד כלכליים-פילוסופיים)

* Weber, M. (1968) Economy and Society Roth & Wittich (eds.) 109-140, 339-354.

2. פיתוח והמערכת העולמית

* Dos Santos, T. "The Structure of Dependence" in Development and Under-Development ed. By Seligson and Passé-Smith.

* Mc Michael, P. "Britain's Hegemony in the Nineteenth-Century World-Economy", States Vs. Markets in the World System, ed. by Evans et al.

3. קולוניאליזם פנימי ושוק עבודה מפולח

- * Hechter, Michael. (1975) Internal Colonialism, Ch. 2 "Towards a Theory of Ethnic Change"
- * Bonacich, E. 1979. "The Past, Present and Future of Split Labor Market Theory". Research in Race and Ethnic Relations, 1:17-42.

4. ארגוני עובדים ומדינה

- * Sturmfthal, A. (1973) "Industrial Relations Strategies" in The International Labor Movement in Transition, ed. by Sturmfthal and Scoville.
- * Skocpol, T. 1980. "Political Response to Capitalist Crisis: Neo-Marxist Theories of the State and the Case of the New Deal", Politics and Society, 10:2.

5. שינויים מבניים וגלובליזציה

- * Kiely R. "The Crisis of Global Development"
- * John Williamson, In Search of a Manual for Technopols 11-28, in The Political Economy of Policy Reform, ed. By Williamson J.
- * Amin, S. (1997) Capitalism in the Age of Globalization: The Management of Contemporary Society, London: Zed Books. Ch. 1
- * Standing, G. (2012) The Precariat, the New Dangerous Class, Bloomsbury, USA

6. השלכות על ישראל

- * Shafir, G. and Peled. Y. 2000. "Peace and Profits: The Globalization of Israeli Business and the Peace Process", in The New Israel: Peace and Socio-Economic Liberalization, ed. by Shafir and Peled.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 121 }

*Grinberg, L (2013) Mo(ve)ments of Resistance: Economy, Politics and Society in Israel, 1931-2013, Academic Study Press, NY, Ch. 8.

"לצאת מארון הקודש": סוגיות מגדריות באנתרופולוגיה

של היהדות

היקף 2 ש"ש

אלעזר בן לולו

סמסטר א' 2017-2018 תשע"ח

ימי שני 18:00-20:00

המחקר האנתרופולוגי מראשיתו הכיר בכוח השפעתו של המגדר בהבניית הסדר החברתי והמבנה התרבותי. בשדה המחקר העכשווי, השיח המגדרי פתוח לפרשנויות רבות, הנחות היסוד שלו הולכות ומתרחבות ומכילות השקפות רבות. חוקרי חברה ותרבות רואים במגדר פרקטיקה יום-יומית שמתורגמת למופעים ולטקסים שונים, חלקם ישירים וציבוריים וחלקם מרומזים ופרטיים. התיאוריה הקווירית, על בסיס הנחות פמיניסטיות ולהט"ביות, רואה בזהות המגדרית כמבנה חברתי היפותטי, תלוית הקשר תרבותי דתי ופוליטי שמוצגת בעשייה ובהופעה שלה. תפיסה זו מאפיינת גם גישות נוכחיות לגבי ניתוח הזהות היהודית כזהות דינמית ונזילה, זהות מצבית המתבטאת באמונה ובעשייה שלא מנותקת מקשרים והשפעות של מאפייני זהות נוספים.

היהדות מתרגמת את התשובות לשאלות של תפקידי מגדר, גוף ומיניות דרך העיסוק בפולחן עצמו, בשו"ת הלכתי ובכינון תפישות אמוניות. כך נוצר משא ומתן בין שני שדות שיח אלו שמבנה באופן דיאלקטי את הטקסט והטקס היהודי באופן מותאם למגדר תוך שרטוט מחדש של גבולות ההשתתפות בפרקסיס הדתי. לכן, מטרתו של קורס זה לדון בכתיבה אנתרופולוגית סוציולוגית על תופעות ופרקטיקות יהודיות שמתמודדות עם סוגיות מגדריות שונות.

נברר; כיצד זהויות מגדריות שהודרו מהטקסט ומהטקס היהודי (נשים ולהט"בים) מפלסות את מיקומן להשתתפות ומבנות את זהותן הדתית? כיצד הגוף, הפרפורמנס, השפה והתפילה עצמה, משתתפים בכינון החוויה הדתית ועושים את הזהות המגדרית של הפרט? כיצד מנגנוני בושה והסתרה מאפיינים הן את הפרקטיקה המגדרית (יציאה מארון) והן את הפרקטיקה הדתית (ענייני טומאה וטהרה)? מה ניתן ללמוד מניתוח מגדרי של פרקטיקות דתיות על מגמות חברתיות רחבות יותר ועל תהליכים אקטואליים שונים?

דרישות הקורס:

נוכחות חובה: השתתפות פעילה בשיעורים (קריאת חומרי הקריאה) = 10%
-מטלה א': הצגת אחד ממאמרי הרשות בלבד: הצגה פרונטאלית בצירוף עמוד הגשה אחד = 30%

-מטלה ב': הגשת עבודת רפרט (מיני סמינריון) בסוף הסמסטר = 60%
מסמך הנחיות לעבודה יוגש בהמשך הסמסטר.

סדר השיעורים וחומרי הקריאה:

חלק א': ארבעה שיעורי מבוא- מסגרת תיאורטית באנתרופולוגיה של המגדר ושל היהדות:

שיעור 1: אנתרופולוגיה של המגדר

שני מאמרי חובה:

*Boellstorff, T. (2007). Queer studies in the house of anthropology. *Annu.*

Rev. Anthropol., 36, 17-35.

*זיו, אפי. (2008). בין הכפפה להתנגדות: הדיאלקטיקה של מנגנוני הבושה. בתוך: תיאוריה וביקורת, 32, עמ' 99-128.

מאמר רשות:

*Weston, K. (1993). Lesbian/gay studies in the house of anthropology. *Annual review of anthropology*, 22(1), 339-367.

שיעור 2: חקר מגדר בישראל

מאמר חובה:

*גרסו, א. (2013). הפוליטיקה של זכויות להט"ב: בין (הומו) נורמטיביות ו(הומו) לאומיות לפוליטיקה קווירית. בתוך: מעשי משפט, ה, 101-142.

שני מאמרי רשות:

*ששון לוי אורנה ומשגב חן (2017). חקר מגדר בישראל בתחילת המאה ה-21: בין ניאור-ליברליזם לבין ניאור-קולוניאליזם. מגמות.

*קמה, ע. (2014). קווים לדמותו של שדה המחקר הלהט"בי בישראל. בתוך: סוציולוגיה ישראלית טו, (2), 261-241.

שיעור 3: אנתרופולוגיה של היהדות

חלק א': תשתית תיאורטית על קהילות דתיות בנות זמננו

שני מאמרי חובה:

*Robert E. Alvis : A review of Robert Wuthnow (2011). *America and the challenges of religious diversity*. Princeton University Press.

*גירץ, קליפורד. (1973) (1990). "הדת כמערכת תרבותית", עמ' 89-122, "אתוס, השקפת עולם והניתוח של סמלים מקודשים", עמ' 123-137 בתוך: פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר.

מאמרי רשות:

*Ammerman, N. T., & Farnsley, A. E. (1997). *Congregation & community*. Rutgers University Press.

*Orsi, R. A. (Ed.). (1999). *Gods of the city: Religion and the American urban landscape*. Indiana University Press.

חלק ב': דיון ממוקד על היהדות

מאמר חובה:

*Brink-Danan, M. (2008). Anthropological perspectives on Judaism: A comparative review. *Religion Compass*, 2(4), 674-688.

ארבעה מאמרי רשות:

*Goldberg, H. E. (2003). *Jewish passages: Cycles of Jewish life*. Univ of California Press.

*Goldberg, H. E. (Ed.). (2012). *Judaism viewed from within and from without: anthropological studies*. SUNY Press.

*נאמן, רינה. 2011. "תל אביבית: בית תפילה ישראלי בתל אביב". סוציולוגיה ישראלית י"ב :2 455-479.

* טקסי ילדות. חניכה ולימוד בחברה היהודית בימי הביניים- איבן (ישראל) מרקוס (פרקים נבחרים)

חלק ב': "ברוך שעשני אישה"- שלושה שיעורים בנושא פמיניזם יהודי
שיעור 4: תיאוריה פמיניסטית כללית ויהודית
חלק א': רקע בתיאוריה פמיניסטית
מאמר חובה:

*מוניק ויטיג (2004). "אדם אינו נולד אישה". בתוך: יובל יונאי, מעבר למיניות: מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית.

מאמר רשות:

*לורד אודרי, "כלי האדון לעולם לא יפרקו את ביתו של האדון", תרגום: עדנה גורני, ללמוד פמיניזם: מקראה, עורכות: דלית באום, דלילה אמיר, רונה ברייר-גארב, יפה ברלוביץ, דבורה גריינימן, שרון הלוי, דינה חרובי, סילביה פוגל-ביז'אוי, תל-אביב

חלק ב': פמיניזם יהודי

מאמר חובה:

*Plaskow, J. (1989). Jewish memory from a feminist perspective. *Weaving the Visions. New Patterns in Feminist Spirituality/Ed. by Judith Plaskow and Carol P. Christ.*—Harper and Row, Publishers, San Francisco.

מאמר רשות:

*פוגל-ביז'אוי, סילביה (2006). סקירת הספר:

Reviewed Work: *Jewish Feminism in Israel: Some Contemporary Perspectives* by Kalpana Misra, Melanie S. Rich

בתוך סוציולוגיה ישראלית, עמודים 460-462, 2, כרך ז.

שיעורים 5 ו-6: מחקרים נבחרים של פרקטיקות וזהויות פמיניסטיות יהודיות
בכל שיעור יוצגו שניים\שלושה מאמרים מתוך רשימת מאמרי בחירה אלו:

- *מרקס, ד. (2014). "נשים ברבנות ובסמיכת נשים: היסטוריה, אתגרים ואופקים". בתוך: זהויות 5, עמ' 75-98.
- *מרקס, ד. (2015). "אארוג, כי אליך נפשי תערוג": הפרוכת במקדש, אורגותיה וסמליותה. בתוך: קרתא. עמ' 6-21.
- *צילה זן-בר צור (2005) בין תרבות לתפיסה מגדרית: מטפורות זכריות בעולמן של מספרות סיפורים יהודיות מאפגניסטן.
- *אברהם גרוסמן - חסידות ומורדות: נשים יהודיות בימי הביניים.
- *תמר אלאור - בפסח הבא: נשים ואוריינות בציונות הדתית. (בחירה חופשית של הפרקים הרלוונטיים)
- אלאור, תמר. 2006. "הפרשת חלה, ניתוח טקס" עמ' 58-80 בתוך: מקומות שמורים - מגדר ואתניות במחוזות הדת והתשובה. תל אביב: עם עובד.
- *חגית אקרמן - עושות סדר: סדר פסח לנשים, מבט מגדרי. (בחירה חופשית של הפרקים הרלוונטיים)
- *ליאון, ניסים ולביא עליזה (2014) להגדיל את היש: פמיניזם דתי בשיח רבניות מחזקות בישראל. סוגיות חברתיות בישראל. חוברת 18, 60-30.
- *פרסר, ר. (2014). דברים שלמדתי מרות: קריאה קוויירית במגילת רות. תיאוריה וביקורת, 43, עמ' 314.
- *רפפורט תמר (1999) ההבניה הפדגוגית של אישה מסורתית בעידן המודרניות: מחקר אתנוגרפי של "שיעור קדושה". לט 4, עמ' 492-516.
- *גמליאל, טובה (2005). תרבות הקינה של נשים יהודיות בנות תימן: מבחן לקטגוריות חברתיות. בתוך מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי. כרך כג, 61-88.
- *כהן טובה (2006). מנהיגות דתית נשית: האורתודוקסיה המודרנית בישראל כמקרה-מבחן. בתוך תרבות דמוקרטית, 251-296.
- *הגר סלמון ואסתר יוהס (2011) "אלות של בשר ומתכת": המבט על גופן של כלות יהודיות בתוניסיה. מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי. כז, 231-262.
- *רובין, ניסן. 2004. "הכנסת כלה" עמ' 80-121 בתוך: שמחת החיים. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

*Ayala Fader. *Mitzvah Girls: Bringing Up the Next Generation of Hasidic Jews in Brooklyn*. Princeton: Princeton University Press, 2009.

*Fader, A. (2007). Reflections on Queen Esther: The Politics of Jewish Ethnography. *Contemporary Jewry*, 27(1), 112-136.

*Laznow, J. (2014). "Many Women Have Done Nobly, but You Surpass Them All": Life Stories of Women Rabbis Living and Working in Israel. *Nashim: A Journal of Jewish Women's Studies & Gender Issues*, 26(1), 97-121.

*Fader, A. (2007). Reflections on Queen Esther: The Politics of Jewish Ethnography. *Contemporary Jewry*, 27(1), 112-136.

חלק ג': "ברוך שעשני כרצונו": שלושה שיעורים בנושא להט"ב ויהדות

שיעור 7: תשתית תיאורית להט"בית וקווירית

שני מאמרי חובה:

*אדריאן ריץ' (2002). "הטרנסקסואליות כפזיה והקיום הלסבי". בתוך: מעבר למיניות: מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית

*Butler, J. (1993). *Critically queer. GLQ: A journal of Lesbian and Gay Studies*, 1(1), 17-32.

אופציה חלופית לקרוא את באטלר בעברית: באטלר, ג. (2007). קוויר באופן ביקורתי. תרגום מאנגלית (רז, ד.), רסלינג, תל-אביב, 59.

מאמרי רשות:

*איב קוסופסקי סדג'וויק "האפיסטמולוגיה של הארון", בתוך: מעבר למיניות: מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית 303 יאיר קדר, עמליה זיו ואורן קנר עורכים, 2003.

*הרטל, ג., דוד, י. ופסקר, ל. (2014). מרחב בטוח. בתוך: מפתח 8, עמ' 101.

שיעורים 8 ו-9: מחקרים נבחרים של פרקטיקות וזהויות להט"ביות יהודיות

בכל שיעור יוצגו שניים/שלושה מאמרים מתוך רשימת מאמרי בחירה אלו:

מחקרים אמפיריים על המתח בין יהדות ללהט"ביות

- *קורן, ע. (2011). ארון בתוך ארון. סיפוריהם של הומוסקסואלים ולסביות דתיים. ידיעות אחרונות ספרי חמד. (בחירה חופשית)
- *גרינברג, ס. (2013). עם אלוהים ועם אנשים: הומוסקסואליות במסורת היהודית. הוצאת קו אדום, הקיבוץ המאוחד. (בחירה חופשית).
- שביידל זאב (2011). מתלבטים עם בחירה: דילמות ודרכי התמודדות של בני נוער הומוסקסואלים בציבור הציוני-דתי בישראל. בתוך: מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית. 123-136.
- *שוקד, מ. (2012). מסע אנתרופולוגי תצפית מקרוב ומרחוק, פרק 4: אנתרופולוג חוקר מין הומוסקסואלי. הוצאת: רסלינג: תל אביב

*Norman, J. R. (2011). Congregational culture and identity politics in a lesbian, gay, bisexual, and transgender synagogue: making inclusiveness and religious practice one and the same.

*Shokeid, M. (2001). 'The Women Are Coming': The Transformation of Gender Relationships in a Gay Synagogue. *Ethnos*, 66(1), 5-26.

Schnoor, R. F. (2006). Being gay and Jewish: Negotiating intersecting identities. *Sociology of Religion*, 67(1), 43-60.

*Norman, J. R. (2011). Congregational culture and identity politics in a lesbian, gay, bisexual, and transgender synagogue: making inclusiveness and religious practice one and the same.

מחקרים תיאורטיים על המתח בין יהדות ללהט"ביות

- *אנגלנדר, י. (2014). "תפיסת המיניות החד-מינית בקרב איגוד הרבנים הרפורמים בארצות הברית". בתוך: עורך רוזנק, א. (היהדות הרפורמית: הגות, תרבות וחברה. ירושלים: מכון ואן ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד.

*Schuck, K. D., & Liddle, B. J. (2001). Religious conflicts experienced by lesbian, gay, and bisexual individuals. *Journal of Gay & Lesbian Psychotherapy*, 5(2), 63-82.

*Wood, A. W., & Conley, A. H. (2014). Loss of religious or spiritual identities among the LGBT population. *Counseling and Values*, 59(1), 95-111.

*Oswald, R. F. (2001). Religion, family, and ritual: The production of gay, lesbian, bisexual, and transgender outsiders-within. *Review of Religious Research*, 39-50.

חלק ד': "ברוך שעשני גבר": שלושה שיעורים בנושא להט"ב ויהדות

שיעור 10: תיאוריות מגדריות על גבריות, וגבריות יהודית בפרט

חלק א': דיון בתיאוריה על גבריות

מאמר חובה:

*הירש, דפנה (2017). מי גבר? תיאוריות של גבריות במבט ביקורתי. בתוך: תיאוריה וביקורת. גיליון 48 עמודים 11-34.

מאמרי רשות:

*Presner, T. S. (2007). *Muscular Judaism: the Jewish body and the politics of regeneration*. Routledge.

*Boyarin, D. (2000). The colonial drag: Zionism, gender, and mimicry. *The Pre-Occupation of Post-Colonial Studies*, 234-265.

חלק ב': הנחיות והסבר על הרפרט

יחולק דף הסבר עם הנחיות לגבי העבודה

שיעור 11: סרט ודיון

חלק א': הקרנת הסרט "זרע קודש"

<http://hot.ynet.co.il/home/0,7340,L-11809-104138,00.html>

חלק ב': דיון וניתוח הסרט על-פי המחקר

מאמר חובה:

בילו, יורם (2000). "ממילה למילה: ניתוח פסיכו-תרבותי של הבניית זהות גברית בטקסי ילדות בחברה החרדית". בתוך: אלפיים 19, 16-46.

מאמר רשות:

רובין, ניסן. טקסי לידה, מילה ופדיון הבן במקורות חז"ל (פרקים נבחרים)

שיעור 12: דיון במחקרים על פרקטיקות וזהויות גבריות יהודיות

בשיעור יוצגו שניים\שלושה מאמרים מתוך רשימת מאמרי בחירה אלו:

*אנגלנדר, יקיר (2016). "הגוף הגברי החרדי-ליטאי בספרות המוסר ובסיפורי הצדיקים". הוצאת מגנס, ירושלים. (פרקים נבחרים).

*דניאל בויארין (2008) מזוכים יהודי: קובד, סירוס ורבנים מתייסרים. בתוך מקראה מבוא לאנתרופולוגיה (עורכת מתת אדר-בוניס), האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 41-66. (אפשר בגרסה האנגלית המצורפת מטה)

*פלדמן ענת (2011). קרנבל לילי: פרקטיקה חדשה של טקסי תיקון מודרניים. בתוך: תרבות דמוקרטית 181-211.

*חקק, יוחאי (2009). "איזהו גיבור? החרדי הכובש את יצרו' פוגש גוף גברי חילוני". סוציולוגיה ישראלית, י"א(1): 159-190.

*Satlow, M. L. (1996). "Try to be a man": the Rabbinic construction of masculinity. *Harvard Theological Review*, 89(1), 19-40.

*Boyarin, D. (1994). Jewish masochism: couvade, castration, and rabbis in pain. *American Imago*, 51(1), 3.

שיעור 13: סיכום

הצגת רעיונות לעבודות

מבוא לאנתרופולוגיה - סמסטר א'

התפתחות האנתרופולוגיה כדיסציפלינה

יום א' 16:15 – 17:45

מרצה: ד"ר ניר אביאלי (avieli@bgu.ac.il)

מתרגלות: אליזה פרנקל elizaf@post.bgu.ac.il
ירדן אור yarden.ur@gmail.com

כללי:

מהי אנתרופולוגיה? במה עוסקים אנתרופולוגים? מהן התיאוריות המרכזיות בתחום?
במהלך הקורס נעסוק בשאלות אילו ואחרות, ונטעם מעט מן השפע המגוון של המחקר
האנתרופולוגי. נלמד על טקסים בתרבויות שונות, על אגדות ומיתוסים, על הקשר התרבותי
שבין האדם לסביבתו ועל האופן שבו אנו חושבים על העולם. נלמד גם שהניתוח
האנתרופולוגי עצמו מעוגן בהקשרים היסטוריים חברתיים ותרבותיים, ולפיכך, נדגיש את
המתח שבין התופעות התרבותיות המיוצגות בטקסטים האנתרופולוגיים ("אתנוגרפיות") לבין
התיאוריות שמשמשות לארגן, לפרש ולנתח את אותן תופעות.
חשיבות רבה יש לתרגול, אשר נועד לפתח דיון סביב חומר הקריאה ולאפשר היכרות קרובה
ומפורטת יותר עם דרכי הייצוג של הידע האנתרופולוגי. בתרגול יידונו גם דרכי יישומן
ובחינתן של הגישות התיאורטיות השונות. התרגול נועד לעורר השתתפות פעילה של
התלמידים. **חובה** לקרוא את כל החומר המבוקש לפני כל תרגיל ולהביא את הטקסט
מודפס, שכן הדיון בכיתה מבוסס רובו ככולו על קריאה מקדימה שכזו. התרגול יתקיים אחת
לשבוע לאורך כל הקורס, וכל פגישה תימשך 45 דקות.

דרישות הקורס והרכב ציון סופי:

חובת נוכחות בשיעורים ובתרגילים.

השתתפות פעילה בשיעורים ובתרגילים.

בוחר בקיאות: לקראת סוף סמסטר א' יתקיים בוחן בקיאות על כל פרטי הביבליוגרפיה שנלמדו במהלך הסמסטר (10% מהציון הסופי).

מטלות: 1. ניתוח טקס (10% מהציון הסופי); 2. ניתוח טקסט (10% מהציון הסופי) ביצוע תצפית משתתפת (20% מהציון הסופי); אין אפשרות להגיש את המטלות ללא השתתפות סדירה בתרגילים ולא ניתן לסיים את הקורס ללא הגשה של כל המטלות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 133 }

תכנית השעורים והתרגילים סמסטר א'

תאריך שיעור	נושא השיעור	תרגילים	חובת הקריאה לתרגיל
22.10.17	מהי אנתרופולוגיה		בוהנן, ל. שייקספיר בג'ונגל
29.10	אבולוציה חברתית ותרבותית		סהל'נס, מ. איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף (איך קוראים מאמר)
5.11	יחסיות תרבותית; המחשבה הפונקציונאלית במדעי החברה		מוס, מ. המתנות המוחלפות בין הצדדים והחובה להשיבן אבוהב, א. חתונת הדמים הנחיות להגשת מטלה ראשונה: ניתוח טקס
12.11	פונקציונליזם פסיכולוגי		1. Malinowski, B. The Essentials of the Kula Ring; 2. Malinowski, B. Death and the Reintegration of the Group.
19.11	מלינובסקי ומהפכת עבודת השדה		Malinowski, B. The Subject, Method and Scope of this Inquiry הגשת מטלה ראשונה
26.11	תרבות ואישיות		מיד, מ. מילדות לבגרות בגינאה החדשה הנחיות לכתיבת מטלה שניה: ניתוח טקסט לפי מאמרים
3.12	פונקציונליזם מבני		שוקד, מ. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
 תואר ראשון

{ 134 }

ניתוח טקסט ע"פ הגישה הפונקציונאלית			
1. אורטנר, ש. הנשי והגברי – טבע ותרבות? 2. Leach, E. Genesis as Myth		סטרוקטורליזם: ק. לוי- שטראוס	10.12
Douglas, M. Animals in Lele Religious Symbolism.		חופשת חנוכה	17.12
<u>ניתוח טקסט ע"פ הגישה הסטרוקטוראלית.</u>		ניתוח סטרוקטוראלי של תרבויות	24.12
קרב התרנגולים בבאלי הגשת מטלה שניה		הגישה הפרשנית: קליפורד גירץ	31.12
טרנר "לימינאליות וקומוניטס" הנדלמן וכץ "טקסים ממלכתיים במדינת ישראל		ממבנה למשמעות: טקסים	7.1.18
	יום שישי	בוחן בקיאות	
Avieli, N. Vietnamese New Year Rice Cakes הנחיות להגשת מטלה שלישית: תצפית משתתפת וניתוח פרשני. (הגשה: יום ראשון של סמסטר ב')		הגישה הפרשנית תרמילים ישראלים	14.1

רשימת הקריאה (סמסטר א')
בוהן ל. 1988. "שקספיר בג'ונגל", בתוך: רבינוביץ', ד. (עורך) שקספיר בג'ונגל: על מפגשים
בין תרבותיים. תל אביב: דביר.

סהלינס מ. 1980. "איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף. טיפוסים פוליטיים במלינזיה
ופולינזיה", בתוך: מ. שוקד, ע. מרקס וש. דשן. פרקים באנתרופולוגיה חברתית, ירושלים:
שוקן, עמ' 153-162.

מוס, מ. 2005. מסה על המתנה. פרקים 1 ו 2. תל אביב: רסלינג, עמ' 43 – 90.

אבוהב, א. 1998. "חתונת הדמים: מתנות של חפץ ושל כסף בחתונה ישראלית", בתוך:
אורית אבוהב, אסתר הרצוג, הרווי גולדברג ועמנואל מרקס (עורכים). אנתרופולוגיה מקומית,
תל-אביב: צ'ריקובר, ע"מ 571-594

Malinowski, B. 1930. "The Essentials of the Kula", in: Argonauts of the
Western Pacific. New York: Dutton & Co., 81-104.

Malinowski, B. 1948. "Death and the Reintegration of the Group", in: Magic,
Science and Religion. London: Faber and West.

Malinowski, B. 1930. "The Subject, Method and Scope of this Inquiry
(Introduction)", in: Argonauts of the Western Pacific: An Account of Native
Enterprise and Adventure in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea.
New York: Dutton & Co., 1-25.

מיד, מ. 1966 [1930]. "מילדות לבגרות בגינאה החדשה: מחקר משווה של חנוך
פרימיטיווי". תל-אביב: מסדה: 11 - 64.

שוקד, מ. 1977. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו. בתוך שוקד, מ. וש. דשן, דוב
התמורה: שינוי והמשכיות בעולמם של יוצאי צפון-אפריקה. ירושלים: יד בן צבי: 211-226.

אורטנר, ש. 2007 [1974]. "האם היחס בין הנשי לגברי הוא כמו היחס שבין הטבע
לתרבות?" בתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מגדר (ניצה ינאי, עורכת) -27-
45. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

Leach, E. 1969. "Genesis as Myth". In Genesis as Myth and other Essays.
London: Cape.

Douglas, M. 1975. "Animals in Lele Religious Symbolism". in Implicit Meaning.
London: Routledge and Kegan Paul. pp. 27-46

גירץ, ק. 1990. "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי", מתוך: פרשנות של
תרבויות. ת"א: כתר ע"מ 273 – 375.

טרנר, ו. 2004. "לימינאליות וקומיוניטס", בתוך: התהליך הטקסי, ת"א: רסלינג, עמ' 87 -
115.

הנדלמן, ד. וכץ, א. 1998. "טקסים ממלכתיים במדינת ישראל: יום הזיכרון ויום העצמאות"
בתוך: מ. אדר-בוניס (עורכת) מבוא לאנתרופולוגיה, מקראה, האוניברסיטה הפתוחה, ת"א:
121-148.

Avieli, N. 2005. "Vietnamese New Year Rice Cakes: Iconic Festive Dishes
and Contested National Identity". Ethnology, Vol. 44(2):167-187.

מבוא לשיטות מחקר

קוד קורס: 10210028

המרצה: פרופ' אביעד רז aviadraz@bgu.ac.il

מטרת הקורס:

הקורס מספק רקע פילוסופי ומתודולוגי לשיטות מחקר כמותיות ואיכותניות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. במהלך הקורס נעמוד על המורכבות הקיימת בתכנון המחקר ובביצועו הלכה למעשה. תכני הקורס יעסקו במבנה החשיבה המדעית, שאלות והשערות, משתנים, מערכי מחקר, מהימנות ותוקף

הרכב הציון:

ציון הקורס מורכב מ- 100% מבחן

במהלך הקורס יחולקו שתי עבודות לעבודה עצמית – עבודה על היסודות של המחקר הכמותי, ועבודה על היסודות של המחקר האיכותני.

נושאי הקורס וקריאה

כל פריטי הקריאה נמצאים באתר הקורס.

25.10 שיעור 1. מקורות ועקרונות של השיטה המדעית (בשבוע זה אין תרגולים) מושגים בסיסיים בחשיבה המדעית: אובייקטיביות, אמפיריות, תיאוריה, פרדיגמה, טענה וטיעון (תקף, בטל ומבוסס), דדוקציה ואינדוקציה, בעיית האינדוקציה.

קריאה לשיעור הבא: המפל, ק. (1977), "חקירה מדעית: המצאה ובחינה". מתוך מקראת הקורס "פילוסופיה של המדע", הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב.

2.11 שיעור 2. פוזיטיביזם בדגש על אישוש: המפל

אישוש והפרכה, מודוס טולנס והכשל של חיוב המסקנה, כבסיס לשיטה המדעית הפוזיטיביסטית.

קריאה לשיעור הבא: פופר, ק. (1977). "מדע, פסאודו-מדע, והניתנות להפרכה". מתוך מקראת הקורס "פילוסופיה של המדע", הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב.

9.11 שיעור 3. פוזיטיביזם בדגש על הפרכה: פופר

קריאה לשיעור הבא: אדורנו, ת. (1977). "הכרה ומדע, תורת-הכרה ותיאוריה של המדע", מתוך הקורס "פילוסופיה של המדע", האוניברסיטה הפתוחה, יחידה 12, עמ' 82-92

16.11 שיעור 4. הביקורת על הפוזיטיביזם: פרשנות, הבניה חברתית, סוציולוגיה של המדע

קריאה לשיעור הבא: כהן ינון (1990), "הסיכסוך הישראלי-ערבי והירידה מהארץ". מגמות, ל"ב (4): 443-447.

23.11 שיעור 5. עיצוב המחקר ומערכי מחקר שונים: מחקר כמותי מושגים: מערך ניסויי, מערך מתאמי

30.11 שיעור 6. הדרכה – כתיבה מדעית

7.12 שיעור 7. מהימנות ותוקף, דגימה וסלקציה (בשבוע זה אין תרגולים)

14.12 שיעור 8. שיטות כמותיות לאיסוף הנתונים: סקר (שאלונים, שאלון חצי מובנה)

קריאה לשיעור הבא: נעמה צבר בן יהושע (1995). "המאפיינים של המחקר האיכותני" (עמ' 21-31), "אמינות ושימות במחקר האיכותני" (עמ' 106-100), מתוך *המחקר האיכותני*. מסדה.

21.12 שיעור 9. הפרדיגמה הפרשנית והמחקר האיכותני

קריאה לשיעור הבא: בקר, הווארד "חניכותו של מעשן המריחואנה", בתוך: דניאל רוט-הלר וניסן נוה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל אביב: עם עובד, 112-101.

28.12 שיעור 10. שיטות איכותניות לאיסוף נתונים: ראיונות, תצפית משתתפת

קריאה לשיעור הבא

Newman, I. & C. Benz. (1998). "Qualitative and Quantitative Research Methods: an Interactive Continuum," pp. 13-26 in their Qualitative-Quantitative Research Methodology, Carbondale, IL: Southern Illinois University Press.

צור, יובל ואביעד רז. 2008. "השילוב הראוי: נשים בקורס טיס". סוציולוגיה ישראלית י(1): 81-106

4.1 שיעור 11. מחקר משולב: מודל והדגמה

קריאה לשיעור הבא: צבר-בן יהושע, נ', ודושניק, ל' (2006). "של מי הסיפורים האלה? התמודדות אתית במחקר האיכותי." שבילי מחקר, 13, 41-36.

11.1 שיעור 12. אתיקה במחקר

18.1 שיעור 13. סיכום וחזרה, מבחן לדוגמה.

מבוא לשיטות מחקר איכותניות

102-1-0149

2017-2018 סמסטר א'

יום ב' 16:15 – 17:45

צוות הקורס:

מרצה:

ד"ר לימור מעודד-דנון

limormdanon@gmail.com

שעת קבלה: ימי ב' 18:00-19:00 (בתיאום מראש)

צוות תרגול:

מיכל פימה - pima@post.bgu.ac.il

שעת קבלה:

ויקי אשכנזי - vickyashkenazy@gmail.com

מטרתו של הקורס היא להפגיש את הסטודנטים עם אחת הפרדיגמות הדומיננטיות במדעי החברה של היום – המחקר האיכותני הפרשני – תוך כדי למידה של מושגים מרכזיים של הפרדיגמה והתנסות פרקטית בשיטות למחקר אמפירי שהיא מציעה.

הקורס יתמקד בשתי אסטרטגיות מחקר מרכזיות:

המחקר הנרטיבי הפונה לקולו של הסובייקט הנחקר כמקור להבנת המציאות החברתית-תרבותית ושיטתה המרכזית היא ראיון עומק. ניתן שיח אשר מעניקה מרכזיות לדרכי ניסוח, רטוריקה של הכוח וסמכות הידע המיוצרים דרך השפה הרשמית והכתובה.

בנוסף, במהלך הקורס נלמד אסטרטגיות מחקר נוספות:

המחקר הפנומנולוגי, המתמקד בחוויות רגשיות וגופניות של תופעות חברתיות שונות. המחקר האוטו-אתנוגרפי המתמקד בחקר העצמי ובמיקומו-חוויותיו בתוך זירות חברתיות-פוליטיות-גופניות שונות.

ניתוח שיחים שאינם מילוליים, ניתוח מרחבים שונים, אובייקטים וחפצים פיזיים, אשר מגלמים משמעויות וערכים סוציו-תרבותיים.

כל אסטרטגיית מחקר צומחת מתוך תפישות תיאורטיות פילוסופיות ומביאה עמה מושגים תיאורטיים ממדעי הרוח והחברה. לכן, במהלך ההכרות וההתנסות עם האסטרטגיות המחקריות השונות, נתאר את הנחות היסוד ותפיסתן את המציאות החברתית. נתמקד בפנומנולוגיה, תפישת "ההבניה החברתית של המציאות", גישת ה- *Verstehen* של מקס וובר, תפישת "השיח" של מישל פוקו ופירוקם של יחסי הכוח ועוד.

חובות הקורס ומבנה הציון

נוכחות חובה בשיעורים ובתרגולים. אי-עמידה בדרישת הנוכחות תוביל לאובדן נקודות ואף עשויה לגרום לפסילה של הקורס. האחריות מוטלת על הסטודנטים ליידע את צוות הקורס על היעדרות ממושכת מהשיעורים והתרגולים.

עבודות המבוססות על התנסות בשתי אסטרטגיות המחקר המרכזיות – ניתוח שיח וניתוח נרטיבי. כל עבודה מזכה ב- 45% מהציון הסופי.

העלאת תגובות למאמרים בפורום הקורס – במהלך הסמסטר על הסטודנטים להעלות לפחות 5 תגובות למאמרים השונים הנלמדים במהלך הקורס. התגובות ייבדקו במתכונת של עובר/לא עובר כאשר הגשת 5 התגובות אשר קיבלו ציון "עובר" יזכו את הסטודנטים ב- 10% מהציון הסופי.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 142 }

עבודות

כל אחת משתי העבודות בקורס תהיינה מבוססות על כל אחת משתי אסטרטגיות המחקר המרכזיות שיימדו. במסגרת עבודת הניתוח הנרטיבי, הסטודנטיות יבנו ויערכו ראיון עומק אחד בנושא לבחירתן, וינתחו אותו ניתוח ראשוני. במסגרת עבודת ניתוח השיח, הסטודנטיות יבחרו טקסט, וינתחו את הזירה הטקסטואלית שלו ואת התוכן שלו באופן ראשוני. הוראות נפרדות לכל עבודה יפורסמו במודל.

חובה לאשר את נושאי העבודות אל מול המתרגלות, עבודות לא מאושרות לא יבדקו
העבודה הנרטיבית תוגש עד התאריך: 13.12.17.
העבודה בניתוח שיח תוגש עד התאריך: 31.1.18.

תרגיל

עבודה בקבוצות התרגיל היא מרכיב חיוני וחשוב מאוד בקורס. התרגיל בקורס אינו מהווה רק "כלי עזר" להבנת החומר, אלא זירה בה מתקיימים תרגול ואימון של פרקטיקות מחקר הנלמדות בקורס. מפגשי התרגיל יעבדו גם במתכונת של סדנאות בהן התלמידים ידונו בהתנסויות המחקריות שלהם, ישוו ביניהן לאור המושגים וחומרי הקריאה הנלמדים בקורס.

חומר הקריאה

הקורס מלווה בקריאה של טקסטים הנמצאים באתר הקורס, הטקסטים ברובם כוללים דוגמאות מחקריות לסוגיות הנלמדות בשיעורים. במהלך הקורס יושם דגש על חובת הקריאה, הבנתה ושימוש בה דרך תגובותיכם למאמרים דרך אתר הקורס.

תגובות למאמרים

במהלך הסמסטר הסטודנטים יתבקשו לכתוב חמש תגובות לפחות, למאמרים הנלמדים. במסגרת התגובה ניתן להביא מחשבות, רעיונות וסוגיות המתייחסות למאמר. למשל: דוגמאות מחיי היומיום המתחברות למאמר, ביקורת על המאמר או על חלקים ממנו, שאלות נוספות שעלו בזמן הקריאה והמאמר אינו עונה עליהן, מחשבות שעלו בעקבות הקריאה או קישור בין המאמר למאמרים אחרים שנלמדו בקורס זה או בקורסים אחרים.

תגובה אינה סיכום המאמר! תגובות אשר יסכמו את המאמר יקבלו ציון לא עובר. אורכה של תגובה לא יעלה על 400 מילים, אין מגבלת מינימום. לכל סטודנט/ית תיפתח גישה לפורום במודל לפי קבוצת התרגול אליה הם רשומים. צוות הקורס יפתח בפורום שרשור למאמר רלוונטי. בשרשור זה יוכלו הסטודנטים להגיב על המאמר ולקרוא את תגובותיהן של סטודנטים אחרים. שרשורים אלו יינעלו ב- 23:59 בלילה שלפני התרגול הרלוונטי לאותו המאמר. תחת "ציונים" במודל תוכל הסטודנטית לעקוב אחר מספר התגובות עליהן היא קיבלה ציון "עובר".

חומרי הקריאה

מבואות

חזן, חיים. 2016. 'קול אחר-על הצליל המיוחד במחקר איכותני', בתוך: נעמה צבר- בן יהושע (עורכת), מסורות וזרמים במחקר האיכותני, תל אביב: מכון מופת, 7-9. עוז, עמוס, 1996. 'הסיבה האמיתית למות סבתי', בתוך: מתחילים סיפור, ירושלים: כתר, 109-122. שקדי, אשר, 2003. מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני-תיאוריה ופרקטיקה. תל-אביב: רמות, עמ' 23-36.

קריאת רשות

ברונר, ג'רום, 2000 [1986]. 'לגעת בספרותי, שתי צורות של מחשבה' (תרגום מאנגלית: נורית פלד-אלחנן), בתוך: נורית פלד-אלחנן (עורכת), מדיבור לסיפור, ירושלים: כרמל, 56-19.

Bertaux, Daniel, 1981. 'From the Life-History Approach to the Transformation of Sociological Practice', in Daniel Bertaux (ed.), *Biography and Society: The Life History Approach in the Social Sciences*, London: Sage, 29-45.

מחקר נרטיבי

ג'וסלסון, רותלאן, 2015 [2013]. 'עשי ואל תעשי בראיון' (תרגום מאנגלית: עמיה ליבליך), בתוך: כיצד לראיין למחקר איכותני: גישה התייחסותית (תרגום מאנגלית: עמיה ליבליך), תל-אביב: מכון מופ"ת, 174-155.

לומסקי-פדר עדנה ותמר ורפפורט, בשיתוף עם יוליה לרנר, עדי קונצמן וילנה קפלן, 2007. 'לדבר בשפתם? זרות, בית ויחסי כוח בראיון עם מהגרים', מגמות מד (4): 654-636. ליבליך, עמיה. 2003. סדר נשים: סיפורי נשים במשפחה החדשה בישראל. ירושלים: שוקן. נגר-רון, סיגל, 2014. 'על דיבור, שתיקה ו"רפלקסיביות בזמן אמת" בראיונות עם נשים בעלות שוליות מרובה', בתוך: מיכל קרומר-נבו, מיה לביא-אג'אי ודפנה הקר (עורכות), מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 133-112.

שלסקי, שמחה וזאב אפל, 2010. 'נרטיבים בקבוצה בשירות ההבניה מחדש של העצמי: אסירים מספרים על זוגיותם', בתוך: רבקה תובל-משיח וגבריאלה ספקטור-מרזל (עורכות), מחקר נרטיבי: תיאוריה, יצירה ופרשנות, ירושלים: מאגנס ומופ"ת, 378-369. תובל-משיח, רבקה וגבריאלה ספקטור-מרזל. 2010. 'מחקר נרטיבי: הגדרות והקשרים' בתוך: רבקה תובל-משיח וגבריאלה ספקטור-מרזל (עורכות), מחקר נרטיבי: תיאוריה, יצירה ופרשנות. תל-אביב: מכון מופ"ת, 42-7.

Lomsky-Feder, Edna, 1996. 'A Woman Studies War: Stranger in a Man's World', *The Narrative Study of Lives* 4: 232-242.

קריאת רשות

מעודד-דנון, לימור, 2012. 'המחקר כמסע', בתוך: אינטרסקואליות ותהליך המינגוף: הפרדוקס של המין בגוף, חיבור לשם קבלת תואר דוקטור, אוניברסיטת בן גוריון בנגב, 40-25.

קרומר-נבו, מיכל, 2006. נשים בעוני: סיפורי חיים, מגדר, כאב התנגדות. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.

בין אתנוגרפיה לאוטואתנוגרפיה

ברויאר, נילי, 2012. "לעטות את המסכה של ריק-קוד: אוטו אתנוגרפיה בחוג לריקודי עם בכיסאות גלגלים. בתוך: סוציולוגיה ישראלית, חיפה: פרדס, יג (2): 331-352.

קריאת רשות

וייס, מאירה, 2014. על גופתם המתה: כוח וידע במכון הלאומי לרפואה משפטית, תל אביב: רסלינג.

מוצפי-הלר, פנינה, 2012. בקופסאות הבטון: נשים מזרחיות בפריפריה הישראלית, ירושלים: מאגנס.

פינקלשטיין, עדי, 2014. לכסות בשקוף: על סבל גופני, עמימות רפואית והכחשה חברתית, תל אביב: רסלינג.

Pitts-Taylor, Victoria, 2009. 'Becoming/Being a Cosmetic Surgery Patient: Semantic Instability and the Intersubjective Self', *Studies in Gender and Sexuality* 10: 119-128.

Tsalach, Calanit, 2013. 'Between Silence and Speech: Autoethnography as an Otherness-Resisting Practice', *Qualitative Inquiry* 19(2): 71-80.

סוגיות ואתיקה מחקרית (קריאת רשות)

דושניק, לירון ונעמה בן-צבר יהושע, 2001. "אתיקה של המחקר האיכותי." בתוך מסורות וזרמים במחקר האיכותני. צבר-בן יהושע נעמה (עורכת), עמ' 343-368. אור יהודה: דביר. ליבליך, עמיה והדס ויסמן. 2009. "שיקולים אתיים במחקר נרטיבי-סוגיות, מחשבות והרהורים. בתוך סוגיות במחקר הנרטיבי: תבחיני איכות, אתיקה. עמיה ליבליך ואחרים (עורכים), עמ' 45-53. העמותה לחקר האדם הרב-מימדי איגוד החוקרים האיכותניים.

ניתוח שיח

גולדין, סיגל, 2007. 'טכנולוגיות של אושר: ניהול פריון במדינת רווחה מעודדת ילודה', בתוך: יוסי יונה ואדריאנה קמפ (עורכים), פערי אזרחות: הגירה, פריון וזהות בישראל, ירושלים ותל-אביב: מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד, 206-167.

וייסמן, כרמל, 2015. 'יפה בוורוד ויפה בשחור: קהילות המבוססות על זהויות מגדר בבלוגים
ישראליים', בתוך: אזי לב-און (עורך), קהילות מקוונות, תל-אביב: רסלינג, (להוסיף עמודים).
טנא, עפרה, 2005. "כך נבשל" בית בישראל: קריאה בספרי בישול משנות השלושים עד
שנות השמונים', בתוך: א. קליינברג (עורך), בטן מלאה: מבט אחר על אוכל וחברה, -130
93.

קטקו, תמר, 2016. מקרח ברא אותו, החינוך בשירות הנאצים, עמ' 19-11, 83-172. תל
אביב: רסלינג
פלד-אלחנן, נורית, 2012. 'תסדיר אידיאולוגי: כמה דוגמאות מספרי לימוד בהיסטוריה',
בתוך: מיכל חמו, מנחם בלונדהיים ותמר ליבס (עורכים), תקשורת כשיח: עיונים בשפה
ובמדיה, ירושלים: מאגנס, 206-174.
רוזלינד, גיל, 2011. 'ניתוח שיח', בתוך: מרטין באואר וג'ורג' גאסקל (עורכים), מחקר
איכותני: שיטות לניתוח טקסט, תמונה וצליל (תרגום מאנגלית: אורית פרידלנד), רעננה:
האוניברסיטה הפתוחה, 218-199.

קריאת רשות

בילו, יורם, 1983. 'הדיבוק ביהדות: הפרעה נפשית כמשאב תרבותי', מחקרי ירושלים
במחשבת ישראל ב (ד): 563-529.
בלום-קולקה, שושנה, 2000. 'סיפור, סיפר ומספר באירועים סיפוריים במשפחה' (תרגום
מאנגלית: נורית פלד-אלחנן), בתוך: נורית פלד-אלחנן (עורכת), מדיבור לסיפור ירושלים:
כרמל, 143-101.
גולדין, סיגל, 2002. 'אנורקסיה בישראל או "אנורקסיה ישראלית"? כמה הערות על "תסמונת
תלוית-תרבות בהקשר גלוקלי', סוציולוגיה ישראלית ד (1): 141-105.
הלבק, יוכן, 1997. 'עיצוב הנפש הסטיליניסטית: יומנו של סטפן פודלובני'. זמנים 59, 101-
87.

Noy, Chaim, 2008. 'Mediation Materialized: The Semiotics of a Visitor Book at
an Israel Commemoration Site, *Critical Studies in Media Communication*,
25(2): 175-195.

ניתוח מרחב, תמונה וארטיפקטים
פייגה, מיכאל, 2013. 'ארצנו הקטנטונת: מיני ישראל בין הגלובלי למיניאטורי'. בתוך: זאב
שביט, אורנה ששון-לוי וגיא בן-פורת (עורכים), מראי מקום: זהויות משתנות ומיקומים
חברתיים בישראל (עמ' 284-312). ירושלים: מכון ון ליר בירושלים, 284-312.
קריאת רשות
אלאור, תמר, 2014. סנדלים: אנתרופולוגיה של סגנון ישראלי, תל אביב: עם עובד. דיבוב
החפצים – מתודולוגיה של החומר. עמ' 115-148.
ברטל, אורי, 2010. 'מהירושימה לסברה שתילה – הקומיקס, הרומן הגראפי והאנימציה
כסוכני זיכרון חתרניים', היחידה להיסטוריה ותיאוריה, בצלאל, 15.
בורדייה, פייר, 2000 [1979]. 'הבית הקבילי', בתוך: רחל קלוש וטלי חתוקה (עורכות),
תרבות אדריכלית: מקום, ייצוג, גוף, תל אביב: רסלינג, 267-285.
דיאנה, רוז, 2011. 'ניתוח תמונות בתנועה', בתוך מרטין ו. באואר וג'ורג' גאסקל (עורכים),
מחקר איכותני, שיטות לניתוח טקסט תמונה וצליל, רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. 279-
300.

ספרי לימוד נבחרים במחקר איכותני
באואר, מרטין וג'ורג' גאסקל (עורכים), 2011 [2000]. מחקר איכותני: שיטות לניתוח טקסט,
תמונה וצליל (תרגום מאנגלית: אורית פרידלנד), רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.
ג'ונסטון, ברברה, 2012 [2002]. ניתוח שיח (תרגום מאנגלית: יעל אונגר), רעננה:
האוניברסיטה הפתוחה.
ג'וסלסון, רותלאן, 2015 [2013]. כיצד לראיין למחקר איכותני: גישה התייחסותית (תרגום
מאנגלית: עמיה ליבליך), תל-אביב: מכון מופ"ת.
צבר-בן יהושע, נעמה, 2001. מסורות וזרמים במחקר האיכותי, תל אביב: דביר.
צבר-בן יהושע, נעמה, 1990. המחקר האיכותי: בהוראה ובלמידה, רמת גן: מסדה.
קופפרברג, עירית (עורכת), 2010. חקר הטקסט והשיח: ראשומן של שיטות מחקר, באר
שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.
שלסקי, שמחה וברכה אלפרט, 2007. דרכים בכתיבת מחקר איכותני: מפירוק המציאות
להבנייתה כטקסט, תל אביב: מכון מופ"ת.

שקדי, אשר, 2003. מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני – תיאוריה ויישום, תל אביב:
הוצאת רמות – אוניברסיטת תל אביב.
תובל-משיח, רבקה וגבריאלה ספקטור-מרזל (עורכות), 2010. מחקר נרטיבי: תיאוריה,
יצירה ופרשנות, ירושלים: מאגנס ומופ"ת.

Burgess, Robert, 1984. *In the Field: An Introduction to Field Research*,
London, Unwin Hyman.

Denzin, Norman and Yvonna Lincoln (eds.), 2000. *Handbook of Qualitative
Research*, Thousand Oaks: Sage.

Hammersley, Martyn and Paul Atkinson, 1983. *Ethnography: Principles in
Practice*, London: Routledge.

Silverman, David, 2004. *Qualitative Research: Theory, Method, and Practice*,
London: Sage.

Silverman, David, 2000. *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*,
London: Sage.

Vagle, Mark, 2014. *Crafting Phenomenological Research*, Creek, CA: Left
Coast Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 149 }

מדינה, חברה ותרבות בסין הקומוניסטית

מרצה ד"ר ליאור רוזנברג

השיעור מתקיים בסמסטר א', יום ב' 10:15-11:45

שעת קבלה: יום ב' 9:30 בתיאום מראש

rosenberg.lior@gmail.com

מאז עלייתה של המפלגה הקומוניסטית הסינית לשלטון באמצע המאה הקודמת חלו בסין שינויים חברתיים ותרבותיים מרחיקי לכת. תחת הנהגתו של מאו (1949-1976), היו אלו תוצאה של אידיאולוגיה מהפכנית והרצון לבנות "חברה חדשה", יצרנית ושיוויונית יותר, כאלטרנטיבה לחברה ולתרבות המסורתיות שהתפתחו בסין במהלך אלפי שנות היסטוריה. עלייתו לשלטון של דנג סיאו פינג בסוף שנות השבעים סימנה את נטישתה של סין את הקו המהפכני לטובת מודרניזציה, גלובליזציה ופיתוח כלכלי מהיר. החל משנות התשעים הפכו אלו לגורמים משמעותיים בעיצובה של החברה והתרבות הסינית תוך שהם מציבים אתגרים חדשים איתם צריכה סין להתמודד כיום.

מטרתו של קורס זה להקנות ידע וכלים להבנה וניתוח ביקורתי של תהליכים חברתיים-פוליטיים-כלכליים-תרבותיים מרכזיים בסין הקומוניסטית. למקרה הסיני חשיבות מיוחדת לא רק בשל מרכזיותה של סין בזירה הבינ"ל אלא גם בשל מאפייניה הייחודיים ההופכים אותה פעמים רבות ל"ברבור שחור" שאינו עולה בקנה אחד עם הספרות הקיימת.

State, Society and Culture in Communist China

The rise to power of the Chinese Communist Party (CCP) in the mid-20th century was followed by significant social and cultural changes. Under the leadership of Mao Zedong (1949-1976), these were a result of revolutionary ideology and the State-Party's attempt to construct a "new society" that would be more productive and egalitarian, as an alternative to the traditional society and culture that had developed in China for thousands of years.

The rise to power of Deng Xiaoping in the late 1970s marked the end of the revolutionary era, in favor of modernization, globalization and rapid economic development. Since the 1990s, these have become powerful shapers of the Chinese society and culture, posing new challenges for China to confront. The aim of this course is to furnish basic knowledge and tools for critical analysis of central social, political, economic and cultural processes in China under CCP rule. The importance of studying the Chinese case relates not only to China's central role in the contemporary international arena, but also to the fact that China, with its distinctive characteristics, is often viewed as a "black swan", which is not borne out by the existing literature.

דרישות הקורס

נוכחות חובה וכתנאי לסיום הקורס. היעדרות של יותר משלושה שיעורים תתאפשר רק עם הצגת אישורים פורמאליים.

קריאה שוטפת של המאמרים, לפי הנחיית המרצה, לפני השיעור והשתתפות פעילה. בוחן אמצע (20% מהציון) – יתקיים באמצע הסמסטר ויכלול שאלות אמריקאיות שיבחנו שליטה בחומרים מתוך רשימת קריאת החובה ומהשיעורים. הבוחן הוא חובה ותנאי מעבר לסיום הקורס.

מבחן בסוף הקורס (80% מהציון) – מבוסס על קריאת החובה והחומר הנלמד בשיעורים. המבחן הוא חובה ותנאי מעבר לסיום הקורס.

שיעור 1: מבוא לסיין

האקר, צ'ארלס, סין עד 1850 (הוצאת דביר, תל אביב: 1992), עמ' 13-62
Jacka Tamara, Andrew B. Kipnis and Sally Sargeson, *Contemporary China: Society and Social Change* (Cambridge University Press: New York, 2013), *Introduction*.

שיעור 2: חברה ותרבות בסיין המסורתית

Lee, Shu-Ching, "China's Traditional Family: Its Characteristics and Disintegration", *American Sociological Review*, Vol. 18, No. 3 (Jun., 1953), pp. 272-280

Fei, Xiaotong, *From the Soil: The Foundations of Chinese Society* (Berkeley: University of California Press, 1992), pp.37-44; 94-100.

תקופת מאו (1949-1976): בנייתה של "חברה חדשה"

שיעור 3: שינויים מבניים בחברה: קומונות ו danweis

Howard, Pat, *Breaking the Iron Rice Bowl: Prospects for Socialism in China's Countryside* (New York and London: M.E. Sharpe, Inc., 1988), chapter two.

שיעור 4: קמפינים המוניים (yundong)

Gordon, Bennett, *Yundong: Mass Campaigns in Chinese Communist Leadership* (Berkeley: Center for Chinese Studies, University of California at Berkeley, China Research Monographs No. 12, 1976), pp. 38-74.

שיעור 5: סרט דוקומנטרי על תקופת מאו

סין בתקופת הרפורמות: 1979 ועד היום

שיעור 6: כלכלת שוק במדינה קומוניסטית?

Oi, Jean C., "The Role of the Local State in China's Transitional Economy",
The China Quarterly, No. 144 (1995), pp. 1132-1149.

שיעור 7: התפתחות אי שוויון בסין

Rozelle, Scott, "Stagnation without Equity: Patterns of Growth and Inequality
in China's Rural Economy", *The China Journal*, Vol. 35 (1996), pp. 63-92.

שיעור 8: אזרחות (citizenship), מרשם תושבים והגירה לערים

Chan, Kam Wing and Will Buckingham, "Is China abolishing the *hukou*
system?", *The China Quarterly*, Vol. 195 (2008), pp. 582-606.

שיעור 9: השכלה כערוץ למוביליות חברתית

Jacka, Tamara, Andrew B. Kipnis and Sally Sargeson, *Contemporary China:
Society and Social Change* (New York: Cambridge University Press), Chapter
8.

שיעור 10: חברה אזרחית בסין?

Saich, Tony, "Negotiating the State: The Development of Social Organizations
in China", *The China Quarterly*, No. 161 (2000), pp. 124-141.

שיעור 11: מחאות המוניות

Cai, Yongshun, "Disruptive Collective action in the Reform Era", in Kevin J.
O'Brien (ed.) *Popular Protest in China* (Cambridge M.A.: Harvard University
Press, 2008), pp. 163-178.

שיעור 12: מיעוטים ואתניות בסין

Jacka, Tamara, Andrew B. Kipnis and Sally Sargeson, *Contemporary China: Society and Social Change* (New York: Cambridge University Press), Chapter 7.

שיעור 13: מסורת ומודרניות - הילכו יחדיו?

Chen, Xiao-ping, "On the Intricacies of the Chinese Guanxi: A Process Model of Guanxi Development", *Asia Pacific Journal of Management*, No. 21 (2004), pp. 305–324.

קריאה מומלצת נוספת:

רקע היסטורי

Ebrey, Patricia Buckley, *The Cambridge Illustrated History of China* (Cambridge University Press: New York, 1996).

שי, אהרן, *סין במאה העשרים* (משרד הביטחון: ישראל, 1998).

שי, אהרן, *ממלחמת האופיום עד יורשי מאו* (זמורה ביתן: תל אביב, 1990).

החברה הסינית

Stockman, Norman, *Understanding Chinese Society* (Cambridge: Polity Press, 2000).

Jacka, Tamara, Andrew B. Kipnis and Sally Sargeson, *Contemporary China: Society and Social Change* (New York: Cambridge University Press).

Zhang, Xiaowei (ed.), *Understanding Chinese Society* (Milton Park, Abingdon, Oxon; New York, N.Y. : Routledge, 2011).

כללי

Wasserstrom, Jeffrey N., *China in the 21st Century: What Everyone Needs to Know* (Oxford; New York, N.Y. : Oxford University Press , 2010).

Yu, Hua, *China in Ten Words* (New York: Pantheon Books, 2011). Translated by Allan H. Barr.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 156 }

מהפכה או מוות? אנתרופולוגיה של קובה

[@steinmic](mailto:post.bgu.ac.il) מיכל שטיין

שעות השיעור: יום א' 16-18, סמסטר א

שעת קבלה: יום א' 15-16 רצוי לתאם מראש

קובה היא אי קריבי של יותר מאחד עשרה מיליון בני אדם, עם היסטוריה ארוכה של עבדות, קולוניאליזם ספרדי ואימפריאליזם צפון אמריקאי. ב-1959 המהפכה הקובנית בהנהגתו של פידל קסטרו זעזעה את העולם. שלטון המהפכה ביקש לייצר חברה אגליטרית תוך שינוי המבנים החברתיים-תרבותיים, דרך יצירה של ארגונים מדינתיים רחבים, בנייה של מערכות בריאות וחינוך אוניברסליות ועיצובו של 'האדם החדש'. נפילתה של ברית המועצות בשנות התשעים, מי שהייתה התמיכה הפוליטית והכלכלית של קובה, יצרה משבר כלכלי חריף והובילה את המדינה ממצב של מבנה ריכוזי סוציאליסטי למצב עמום ומפוזר בו עולים מוסדות אחרים אשר משפיעים על המבנה החברתי-תרבותי כגון השוק, החברה האזרחית והגלובליזציה. קובה כיום היא מדינה המכילה סתירות רבות הדרות בכפיפה אחת, היא מדינה סוציאליסטית עם כלכלה קפיטליסטית בחלקה, אזרחיה משכילים ועניים יחדיו, התיירות פורחת ומהווה מנוע כלכלי משמעותי יחד עם הפרדה ממסדית בין קובניים ותיירים ורבים מבטאים רגשות והזדהות לאומית חזקה בעודם מנסים להגר החוצה מהמדינה. מטרת הקורס הנוכחי הינה לספק מסגרת להבנה של קובה כיום. אנו נדון בהיסטוריה, פוליטיקה, כלכלה ושינוי חברתי ותרבותי בקובה בדגש על כניסה של כוחות גלובליים למדינה סוציאליסטית ופוסט-סובייטי, זאת דרך בחינת חיי היום יום של אזרחיה והנושאים המרכזיים להם כגון שארות, מגדר, דת, גזע, ריקוד, מיניות, תיירות ועוד בנוסף לקריאת אתנוגרפיות המתמקדות בקובה, הדיון בנושאים השונים ילווה בדוגמאות מתוך סרטים ויצירות ריקוד ומוסיקה.

דרישות הקורס ומבנה הציון

נוכחות והשתתפות פעילה לאורך השיעורים.

קריאה שוטפת של חומרי הקריאה. המאמרים מהווים מפתח להבנת ההרצאות לכן עליכן להגיע לכיתה לאחר שקראתן את חומר הקריאה לאותו השיעור ולהיות מוכנות לדון בו.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 158 }

כתיבת ארבעה יומני קריאה במהלך הסמסטר בהתאם לשאלות מנחות שיינתנו מראש. כול יומן ייכתב על מאמר אחר מרשימת הקריאה לפי בחירת הסטודנטית, יוגש בתחילת השיעור הרלוונטי ולא יעלה על עמוד אחד. (כול דוח – 5% מהציון הסופי). יומני הקריאה יענו על ארבעת השאלות הבאות:

מה הם הטיעונים המרכזיים של המאמר, מה החוקר/ת מבקש/ת להגיד.
מה הם מושגי המפתח במאמר, הרעיונות התיאורטיים המרכזיים והאופן בו הם מודגמים או מופרכים.

הבעת עמדה רפלקסיבית אל מול הטיעונים המוצגים. מסכימה או לא עם הטיעונים המרכזיים? פירוק ונימוק על בסיס מקום אישי/חברתי, ניסיון אישי ו/או קריאה בתחום. איזו פרשנות וניתוח אלטרנטיבי את יכולה להציע אל מול הטיעונים המופיעים במאמר. עבודת בית מסכמת שתבחן יכולת אינטגרציה וניתוח של חומרי הקריאה וההרצאות. העבודה תכלול 4 שאלות שמתוכם תתבקשו לענות על 2 שאלות ואורכה לא יעלה על 4 עמודים. תאריך הגשה: 14.2.18. (עבודה- 80% מהציון הסופי).

תוכנית הקורס

ייתכנו שינויים בסדר השיעורים וברשימת הקריאה

(22.10) הכירות עם קובה ועם הקורס, נהלים, שאלות ועניינים

(29.10) האדם החדש ותרבות תחת הפיכה

Andaya, E. (2014). Producing the new women. In: *Conceiving Cuba: Reproduction, Women, and the State in the Post-Soviet Era* (pp24-45). Rutgers University Press.

(5.11) גזע ו(אי)שוויון

Daniel, Y. P. (1994). Race, Gender, and Class Embodied in Cuban Dance. *Contributions in Black Studies*, 12(1), 8.

(12.11) דת

Moore, R. (2006). Ay, Dios Ampárame: Sacred Music and Revolution. *Music and revolution: Cultural change in socialist Cuba*. University of California Press. Pp 197-224 dance music and the politics of fan

(19.11) התקופה המיוחדת בזמן שלום

Hernandez-Reguant, A (2009) Writing the special period: An introduction, In: *Cuba in the special period: Culture and ideology in the 1990s* (pp 1-18). Springer.

(26.11) מגדר ותפקידים חברתיים

Pertierra, A. C. (2008). En casa: women and households in post-soviet Cuba. *Journal of Latin American Studies*, 40(4), 743-767.

(3.12) לא יתקיים שיעור. שיעור השלמה יקבע לסוף הסמסטר.

(10.12) שארות

Andaya, E. (2013). "Relationships and Money, Money and Relationships": Anxieties around Partner Choice and Changing Economies in Post-Soviet Cuba. *Feminist Studies*, 728-755.

(17.12) שינוי והתנגדות חברתית

Perna, V. A. (2002). Dancing the Crisis, Singing the Past: Musical Dissonances in Cuba during the Período Especial. *Journal of Latin American Cultural Studies*, 11(2), 213-229.

(24.12) מיניות

Fairley, J. (2006). Dancing back to front: regeton, sexuality, gender and transnationalism in Cuba. *Popular Music*, 25(03), 471-488.

תירות במדינה סוציאליסטית (31.12)

Roland, L. K. (2010). Tourism and the commodification of cubanidad. *Tourist Studies*, 10(1), 3-18.

הוואנה הקטנה (7.1)

Abreu, C. (2007). Celebrity, "crossover," and cubanidad: Celia Cruz as "la Reina de Salsa," 1971-2003. *Latin American Music Review*, 28(1), 94-124.

? (14.1) How is this still a thing ?

Holbrad, M. (2013) *Revolucion o muerte: self-sacrifice and the ontology of Cuban revolution*. *Ethnos*, 79(3): 365-387.

סוציולוגיה של התרבות

ד"ר יפעת גוטמן, ליצירת קשר: gutmany@bgu.ac.il, שעות קבלה: ימי ראשון 10-12
בתיאום מראש

מהי תרבות בראי הסוציולוגיה - האם תרבות מצומצמת ל"תרבות גבוהה" לעומת "נמוכה" או שמה היא נוכחת בכל היבט של חיינו החברתיים? הקורס סוקר את מגוון ההגדרות, השימושים, התיאוריות, הפרקטיקות, ושיטות המחקר וההסבר של הסוציולוגיה של התרבות. התפיסות הצרה והרחבה של התרבות ייבחנו באופן ביקורתי בהקשר של יחסי כוח וסמכות כמבנות טעמים וסגנונות חיים וכיצרות הבדלים היררכיים בין יחידים וקבוצות בהקשר של אמנות, מדע, תרבות פופולרית, זיכרון קולקטיבי, ותחומים נוספים. תהליכים של יצירת משמעות ומתן ערך יובנו ברמות המיקרו והמקרו, לצד כחלק מההסדרים המוסדיים שמבנים ומשנים הבדלי סטטוס, מעמד, מגדר וגזע/מוצא אתני.

The Sociology of Culture

What is culture in sociology – is culture limited to “high” as opposed to “low” culture or is it present in every aspect of our social lives? The course surveys the numerous definitions, uses, theories, practices, methods and explanations of the sociology of culture. The narrow and expanded perceptions of culture are critically examined in the context of power relations and authority, as constructing tastes and life styles and as forming hierarchical differences between individuals and groups in the context of art, science, popular culture, collective memory and other fields. Processes of meaning making and the creation of value will be understood on the micro and macro levels, along with and as part of the institutional arrangements on which social status, class, gender and race/ethnicity are formed and reformed.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 162 }

מטלות הקורס והרכב הציון הסופי:

1. קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מנומקת מלא יותר משלושה שיעורים במהלך השנה. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר של הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לשיעור (בעותק דיגיטלי או מודפס).
2. תגובות לקריאה - 20%. כל משתתפי הסמינר יהיו מחויבים להגיש ארבע תגובות אישיות קצרות במהלך הסמסטר (2-3 פסקאות כל אחת) לחומרי הקריאה של הסמינר. התגובות צריכות להישלח דרך אתר הקורס עד שמונה בבוקר יום השיעור שבו יידון הנושא שאליו הן מתייחסות. על התגובות לכלול אחד ממאמרי החובה לאותו שיעור. תגובות שיגיעו באיחור לא יתקבלו. בתגובה יש לכתוב את דעתכם הביקורתית על חומר הקריאה בכמה פסקאות. הכוונה איננה לתאר את הכתוב אלא להביע דעה, לשאול שאלות, להשוות לקטעי קריאה אחרים שעסקנו בהם, או לדון בתרומתו לנושאים שעלו בקורס עד כה. התגובות לא יקבלו ציון אך ייקראו ויוזכרו בשיעור לעתים. אי הגשת ארבע תגובות בזמן או כתיבתן באופן שאינו תואם לדרישה ייפגעו בציון הסופי.
3. מטלת אמצע – 20%: ב. כל משתתפי הסמינר יגישו במודל מטלה באמצע הסמסטר תוך שימוש בקריאת החובה ובדיונים בכיתה.
4. עבודת סיכום - 60%. להגשה שבוע אחרי השיעור האחרון. לא יינתנו הארכות.

מערך השיעורים :

הקדמה

Raymond Williams, "Culture is Ordinary" in N. McKenzie (ed.), *Convictions*,
1958

רקע התרבות כתחום מחקר סוציולוגי

*Diana Crain, Introduction: The Challenge of the Sociology of Culture to
Sociology as a Discipline *The Sociology of Culture*

רגב, מוטי. 2011. "הגדרות" מתוך *סוציולוגיה של התרבות*. האוניברסיטה הפתוחה, עמודים
12-18

[http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=102603811#1.6978.6.
default](http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=102603811#1.6978.6.default)

קריאה מומלצת:

Griswold. Wendy. 1987. "A Methodological Framework for the Sociology of
Culture" *Sociological Methodology* 17, pp. 1-35

A.L. Kroeber & C. Kluckhohn. Culture: A Critical Review of Concepts &
Definitions Intro. & Part IV. Summary & Conclusions

גישות אנתרופולוגיות

* קליפורד גירץ 1990 (1973). "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבלניזי", בתוך:
פרשנות של תרבויות. תל-אביב: כתר, 273–305.

*Elijah Anderson, 1999. "Code of the Streets: Violence and the Inner city"

תרבות כפרשנות ותרבות כפעולה

*Moore, Shaun. 1991. "Texts, Readers and Contexts of Reading". In:
Culture and Power: A Media & Society Reader (London: Sage), 146-152.

סוידלר, אן. (2003) 'תרבות בפעולה, סמלים ואסטרטגיות', ליבס, ת. (עורכת), *תקשורת
כתרבות- מקראה*. כרך א'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 77-102.

גישות היסטוריות

אלגזי, גדי 2000. "הילכות הגוף וארגון החברה: תהליך הציויליזציה של נורברט אליאס",
זמנים 70, 62-83
קריאה מומלצת:

Norbert Elias. *The Civilizing Process* Part I, preface and chapter 2. IV, On
Behavior at Table Norbert Elias. *The Civilizing Process* Part II, Conclusion

דת

E. Durkheim. *The Elementary Forms of the Religious Life* Intro. pp. 1-18; *
מוטי רגב, "גישות תיאורטיות מרכזיות - התרבות כגורם מגדיר ומלכד: דורקהיים וממשיכיו",
סוציולוגיה של התרבות, עמ' 20-21

קריאה מומלצת:

C. Geertz "Religion as a Cultural System" in *The Interpretation of Cultures*

H. Gerth & C.W. Mills. "Religious Rejections of the World" pp.340-43 in *From Max Weber*

תרבות ומבנה: אידיאולוגיה

* ריימונד וויליאמס, 1999 [1991]. "בסיס ומבנה על בתיאוריה התרבותית המרקסיסטית" בתוך אליהו כ"ץ ויצחק ינוביצקי (עורכים), *תרבות, תקשורת ופנאי* (מקראה, חלק א). תל אביב: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 39-53

מוטי רגב, "גישות תיאורטיות מרכזיות - תרבות, אידיאולוגיה, וכוח: מרקס וממשיכיו", סוציולוגיה של התרבות, עמ' 24-21

קריאה מומלצת:

Karl Marx. *The German Ideology* קטעים מתוך

***

מטלת אמצע.

***

מעמד, סטטוס, סמל

* ובלן, תורסטון. 1991 [1953]. "התיאוריה של מעמד 'בעלי הפנאי' - מחקר כלכלי של מוסדות". בתוך אליהו כ"ץ ויצחק ינוביצקי (עורכים), *תרבות, תקשורת ופנאי* (מקראה, חלק א). תל אביב: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 83-69.

* דימאג'יו, פול. 1999 [1986]. "יזמות תרבותית בבוסטון של המאה ה-19", בתוך אליהו כ"ץ ויצחק ינוביצקי (עורכים), *תרבות, תקשורת ופנאי* (מקראה, חלק א). תל אביב: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, ע"מ 169-147.

*P. Willis. *Learning to Labor: How Working Class kids get Working Class Jobs.*

טעם וסגנונות חיים

*בורדייה, פייר. "שלוש דרכים להתבדל" בתוך: *עבודות בסוציולוגיה של התרבות*, [בהכנה] בעריכת איתמר אבן-זהר וגדי אלגזי.

* בורדייה, פייר. "המטאמורפוזת של הטעם" בתוך *שאלות בסוציולוגיה מצרפתית*: אבנר להב. תל אביב: רסלינג. עמודים 155-164
קריאה מומלצת:

Bourdieu, Pierre 1984 (1979). "The Habitus and the Space of Life-Styles". In: *Distinction* (Harvard University Press), 169-175.

R. Williams. "Pierre Bourdieu & the Sociology of Culture: An Introduction"

תרבות וזהות

גופמן, ארווינג 1980. "אמנות ניהול הרושם". בתוך *הצגת האני בחיי היומיום*. תרגום לעברית: שלמה גונן. תל-אביב: דביר/רשפים, עמ' 177-200.

תרבות ואמנות

*Bourdieu & Darbel. 1997[1966]. *The Love of Art: European Art Museums and their Public*. Polity

מוטי רגב. 2011. "עולמות אמנות" *סוציולוגיה של התרבות*. מתוך פרק 3 – הסביבה המוסדית של ייצור תרבות. האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 98-104
(H.S. Becker. 2008. *Art Worlds*. University of California Press)

קריאה מומלצת:

R.A.Peterson. 1997. *Creating Country Music: Fabricating Authenticity*,
University of Chicago Press.

מסירת מטלת סיכום. הגשה במודל

לקריאה נוספת:

R.A. Peterson. 1994. "Cultural Studies Through the Production Perspective:
Progress and Prospects" in Crane, D. (ed.) *The Sociology of Culture:
Emerging theoretical Perspectives*. Blackwell

Elizabeth Long, ed. 1997. *From Sociology to Cultural Studies: New
Perspectives* Blackwell,

Michèle Lamont & Marcel Fournier, eds. 1992. *Cultivating Differences:
Symbolic Boundaries and the Making of Inequality* University of Chicago
Press

Particularly:

1. David Halle. "The Audience for Abstract Art" pp.131-151

2. Vera Zolberg. "Barrier or Leveler? The Case of the Art Museum" pp. 87-209

Mark D. Jacobs & Nancy Weiss Hanrahan, eds. 2005. *The Blackwell
Companion to The Sociology of Culture* Blackwell,

David L. Swartz and Vera L. Zolberg. 2004. *After Bourdieu: Influence,
Critique, Elaboration*. Kluwer Academic Press

John R. Hall, Laura Grindstaff, and Ming-Cheng Lo, and eds. 2010. *Handbook
of Cultural Sociology*. Routledge

David Halle. 1993. *Inside Culture: Art & Class in the American Home*.
University of Chicago Press

L. W. Levine. *Highbrow Lowbrow: The Emergence of Cultural Hierarchy in America* (Harvard Univ. Press) 1987

Russell Lynes. *The Tastemakers*

Harrison C. White. 1993. *Careers & Creativity: Social Forces in the Arts*. Westview Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 169 }

סטטיסטיקה ב' - סטטיסטיקה הסקית

(נק"ז: 3)

מספר קורס: 102-1-0088

שם המרצה: ד"ר אורי ביבי

דוא"ל: bibi@sapir.ac.il

שעות קבלה: יום ב' 19.00-20.00 בניין 72 חדר 365 – נא לתאם מראש במייל.

מטרות הקורס:

במהלך הקורס ילמדו הסטודנטים את הרציונל ודרכי היישום של מבחנים סטטיסטיים לצורך בחינת השערות שעולות ממדגם.
במקביל ילמדו לבצע מבחנים סטטיסטיים אלו בתוכנת SPSS.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 171 }

תכני הקורס:

קריאה	נושא ההרצאה	הרצאה מספר
Chapter 4	הרציונל מאחורי תהליך ההסקה הסטטיסטי. התפלגות הדגימה. מבנה המבחן הסטטיסטי.	1
Chapter 7	בחינת השערות ביחס לממוצע בודד כאשר שונות המשתנה באוכלוסייה ידועה. (Z לממוצע בודד)	2
Chapter 4	מצבי החלטה: טעות מסוג ראשון ושני, רבת ביטחון ועוצמת מבחן. חישוב גודל מדגם לשמירה על עוצמת מבחן מתבקשת. רמת מובהקות אפריורית ורמת מובהקות פוסטריורית.	3
Chapter 7	בחינת השערות ביחס לממוצע בודד כאשר שונות המשתנה באוכלוסייה אינה ידועה. (t לממוצע בודד)	4
Chapter 7	גישת רווח סמך לאמידת הממוצע באוכלוסייה. חישוב גודל מדגם מינימאלי לשמירה על מרווח מתבקש.	5
	סיכום מבחני ממוצעים וחזרה לבוחן	6
	בוחן	7
Chapter 7	בחינת השערות ביחס להשוואת שתי שונות בלתי תלויות. (F להומוגניות שונות)	8

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 172 }

Chapter 11	בחינת השערות ביחס להפרש ממוצעים תלויים ובלתי-תלויים. (t להפרשים)	9
Chapter 9	ניתוח שונות פשוט. (ANOVA / מבחן F)	10
Chapter 6	בחינת השערות ביחס למתאם בודד כאשר $\rho=0$. בחינת השערות ביחס למתאם בודד כאשר $\rho \neq 0$. בחינת השערות ביחס לשני מתאמים בלתי תלויים. מיצוע מתאמי פירסון.	11
	מבחן חי בריבוע לאי-תלות. מבחן חי בריבוע לטיב-התאמה. מבחן שאריות מתוקננות.	12
	שיעור מסכם – חזרה למבחן	13

דרישות קדם:

יסודות הסטטיסטיקה א' (סטטיסטיקה תיאורית).

דרישות הקורס:

נוכחות חובה.

הגשת תרגילים במסגרת הקורס תוכנות סטטיסטיות.

תרגול רצוף של חומר הלימוד מדי שבוע.

ציון עובר לפחות במבחן סוף סמסטר.

מבנה הציון:

מבחן בסוף הסמסטר שמשקלו 100% מהציון הסופי.

רשימה ביבליוגרפית:

קריאת חובה:

Howell, C. D. Fundamental statistics for the behavioral sciences. (6th Ed.).
2008. Florence, Ky. : Thomson/Wadsworth.

קריאת רשות:

כל תכני הקורס (מערכי שיעור, תרגילים ופתרונות) ניתנים לגישה באתר הקורס.
סטטיסטיקה א' למדעי החברה – יחידות 1-5 - האוניברסיטה הפתוחה
סטטיסטיקה למדעי ההתנהגות – אלחנן מאיר – הוצאת דיונון 2000.
קיימים ספרי סטטיסטיקה נוספים בספריית המכללה. סטודנט המעוניין בכך, יכול לפנות
למרצה הקורס על מנת לקבל יעוץ בנוגע לספר זה או אחר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 174 }

סמים וחברה

תשע"ח 2017-2018 102-1-0388

ד"ר אורי שויד (shwed@bgu.ac.il)

שעת קבלה: יום ג', 11:45, חדר 378 – ורצוי בתאום מראש

מטרות: הקורס יעסוק בחומרים משני תודעה, כמו גם בהקשרים החברתיים, ההיסטוריים, והפוליטיים של היחס המשתנה לחומרים אלו. הקורס יחשוף בפני התלמידים את גישת הסוציולוגיה הפוסט-הומניסטית המנתחת תהליכים והקשרים חברתיים על כל הגורמים השותפים בעיצובם - אנושיים, מוסדיים, וגם חומריים. הקורס יספק מידע מדעי לגבי השפעתם של חומרים מסוימים בתנאים מסוימים, וידון באמצעים השונים שבהם חברות שונות סיפקו מרחב לשינוי התודעה – מהמרחב הדתי, אל הרפואי, הפילי, וחוזר חלילה. הסכנות בשימוש בסמים ינותחו באופן מעמיק, וגישות חברתיות שונות לסכנות אלו יידונו בהרחבה.

הרכב הציון: 30% מבדקי קריאה דיגיטליים במהלך השיעור*

70% מבחן מסכם

*במהלך לפחות 4 מהשיעורים יערכו חידונים דיגיטלים (Kahoot) על קריאת החובה לשיעור, והציון המשוקלל של לפחות 3 מתוכם ירכיב 30% מהציון הסופי. היעדרות מהמבדק משמעה ציון 0 במבדק.

תוכנית הקורס (יתכנו שינויים בנושאים ובחומרי הקריאה):

חלק ראשון – מבוא לסוציולוגיה של משני תודעה

24.10 - פתיחה – מהם סמים, מה אנחנו יודעים עליהם, ולמה?

קריאת חובה –

Weil, A. (2004). From Chocolate to Morphine: Everything you need to know about mind-altering drugs. Chapter 2 pp 10-15.

31.10 – מה לסוציולוגיה ולסמים?

קריאת חובה:

Faupel, Charles and Alan Horowitz. The Sociology of American Drug use.
Chapter 5

קריאת רשות:

Pinch, Trevor J., and Wiebe E. Bijker. "The Social Construction of Facts and Artefacts: Or How the Sociology of Science and the Sociology of Technology Might Benefit Each Other." *Social Studies of Science* 14, no. 3 (August 1, 1984): 399–441. doi:10.1177/030631284014003004.

לצפיה משותפת:

Hamilton's Pharmacopeia S01E01 – The Story of the South African Quaalude

7.11 מצבי תודעה אלטרנטיבים

קריאת חובה –

Weil, A. (2004). From Chocolate to Morphine: Everything you need to know about mind-altering drugs. Chapter 3 pp 15-24.

קריאת רשות:

Walsh, R. (1995). Phenomenological Mapping: A Method for Describing and Comparing States of Consciousness. *Journal of Transpersonal Psychology* 27(1):25-56

חלק שני: מה אנחנו יודעים על משני תודעה?

14.11 טקסונומיות של חומרים פסיכואקטיביים

קריאת חובה:

Faupel, Charles and Alan Horowitz. The Sociology of American Drug use.
Chapter 3

21.11 נזקי הסמים

קריאת חובה

Nutt, David J., L.A King, and L.D. Phillips. 2010. Drug Harms in the UK: A
Multicriteria Decision Analysis. *Lancet* 376(9752):1558-1565.
Kalant, Harold. 2010. "Drug Classification: Science, Politics, Both or Neither?"
Addiction 105(7): 1146–49. doi:10.1111/j.1360-0443.2009.02830.x.

קריאת רשות

28.11 התמכרות

קריאת חובה:

Weinberg, Darin. 2002. On the Embodiment of Addiction. *Body and Society*
8(4):1-19
<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1357034X02008004001>

קריאת רשות:

Lindesmith, Alfred R. 1938. A Sociological Theory of Drug Addiction.
American Journal of Sociology. 42(4): 593-613
Weinberg, Darin. 2013. Post Humanism, addiction, and the loss of self-
control: Reflections on the missing core in addiction science. *International
Journal of Drug Policy* 24(3):173-181
Lenson, David. *On Drugs*. 1st edition. Minneapolis, MN: University of
Minnesota Press, 1999. pp 30-50

5.12 הבניה חברתית של שינוי תודעה - ומעבר לה

קריאת חובה:

בקר, ה.ס. (1999). "חניכותו של מעשן המריחואנה", בתוך: דניאל רוט-הלר וניסן נוה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל אביב: עם עובד, 101-112.

Hartogsohn, I. 2017. "Constructing Drug Effects A history of Set and Setting" *Drug Science and Policy Review* 3:1-17

Zinberg, Norman E. *Drug, Set, and Setting: The Basis for Controlled Intoxicant Use*. 1st ed. New Haven, CT: Yale University Press, 1986. Chapter 1.

קריאת רשות:

Hartogsohn, I. 2017. "Constructing Drug Effects A history of Set and Setting" *Drug Science and Policy Review* 3:1-17

MacAndrew, Craig, and Robert B. Edgerton. *Drunken Comportment: A Social Explanation*. Chicago: Aldine, 1969.

12.12 המלחמה בסמים

ה House I live InT: צפיית חובה:

קריאת חובה: רם, חגי: ההסטוריה החדשה של הג'וינט: חשיש בפלסטין המנדטורית ובמדינת ישראל. תיאוריה וביקורת 102-75-43

קריאת רשות:

Johann Hari. 2015. *Chasing the Scream*. Bloomsbury publishing.

צפיית כיתה:

Adam Ruins Everything: Season 1 Ch. 20 Adam Ruins Drugs. TruTV

19.12 סמים מהרופא

קריאת חובה:

Liebert, R. and N. Gavey. 2009. "There Are Always Two Sides to These Things: Managing the Dilemma of Serious Adverse effects from SSRIs".

Social Science and Medicine. 68(10):1882-1991

קריאת רשות:

- McGoey, L. 2007. On the Will to Ignorance in Bureaucracy. *Economy and Society*. 36(2):212-235.
- Netherland, J. and Hansen, H. 2017. White Opioids: Pharmaceutical Race and the War on Drugs that Wasn't. *Biosocieties* 12(2):217-238
- Healy, David. *Pharmageddon*. Reprint edition. University of California Press, 2013. pp. 44-129.

חלק שלישי: לאן כל זה הולך?

26.12 מדיקליזציה וקוץ בה

קריאת חובה TBD

צפיית חובה: "טריפ של חמלה" (?)

"The Scientist"

קריאת רשות TBD

2.1 הפחתת נזק, מקרו – מאמסטרדם עד פורטוגל

קריאת חובה:

Hughes, C.E. and Stevens, A. 2010. "A Resounding Success or a Disastrous Failure:

Re-examining the Interpretation of Evidence on the Portuguese

Decriminalization of Illicit Drugs" *Drug and Alcohol Review* 31(1):101-13

רשות:

Hughes, C.E. and Stevens, A. 2010. "What can we learn from the Portuguese decriminalization of illicit drugs?" *British Journal of Criminology* 50(6):999-

1022

9.1 הפחתת נזק – מיקרו – הרצאת אורחת, גב' יהב ארז

קריאת חובה

Ruane, Deirdre. 2015. "Harm Reduction or Psychedelic Support? Caring for Drug-Related Crisis at Transformational Festivals". *Dancecult: Journal of Electronic Dance Music Culture* 7(1):55-75

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 180 }

16.1 סיכום, משוב וחזרה למבחן

תאוריות סוציולוגיות מתקדמות

צוות הקורס:

דר' שרה הלמן

שעות קבלה: יום א' 14.30-15.30

sarith@bgu.ac.il

מר אהוד חבושה

שעות קבלה:

ehudha@post.bgu.ac.il

מר אריה ניסנבאום

שעות קבלה: יום ד' 12:00-13:00 חדר 353 בנין 72

דוא"ל: arjenis@post.bgu.ac.il

דברי הסבר:

מטרת השיעור הינה לחשוף את הסטודנטים/יות למבחר תיאוריות סוציולוגיות עדכניות ולאופן שבו הן מתמודדות עם האתגרים והאילוצים שהחברה בת זמנינו מציבה. במהלך הסמסטר נדון בתיאוריות אשר מחברות בין הפעולה של הפרט לבין המבנה; בתיאוריות המבקרות את המודרניות וחושפות את הצדדים האפלים שלה (זאת לעומת הפיאור של המודרניות בתיאוריות הקלאסיות). נתייחס לאתגרים שהתיאוריה הפמיניסטית וחקר המגדר מציבים בפני התיאוריה סוציולוגית וכן באופן שבו עדשה מגדרית מסייעת לנו להבין את המורכבות של המציאות החברתית. לבסוף נדון בגלובאליזציה, ובאופן שבו היא משנה את ההסתכלות על תופעות חברתיות.

מבנה הקורס:

הרצאה הפרונטאלית: מטרת ההרצאה הפרונטאלית היא לפרוש ראייה רחבה של התיאוריות השונות ולשמש מסגרת לחומרים שיקראו בתרגיל.

תרגיל:

התרגיל יתמקד בקריאה ובדיון על המקורות השונים. קריאת המאמרים היא **חובה** לכל מי שמשתתף/ת בתרגיל. קבוצת התרגיל משמשת כמסגרת אינטימית לדיון במאמרים. כדי לעודד קריאה, הבנה וגם יישום עליכם לקרא את המאמרים לקראת כל תרגול. במסגרת התרגול יתקיים דיון על המאמר, יישומו לסוגיות בנות זמנינו, הצגת הבנת הסטודנטים את המאמר וכן את קשיים שהתגלו במסגרת קריאת המאמר. לשם כך, שבועיים לפני כל תרגול תועלה למודל כתבה קצרה שאותה תתבקשו לקרא ולהביא ליכתה לשם דיון וניתוח על בסיס המאמר, גם אם לא הגשתן/ם דו"ח קריאה באותו שבוע. אין חובה להשתתף בתרגולים, אך מאוד מומלץ.

עליכם להגיע לתרגול עם המאמר המודפס או על גבי המחשב. אותו כלל חל לגבי הכתבה אותה תנתחו בתרגול על סמך המאמר לקריאה.

חובות הקורס:

השתתפות בשיעורים: השתתפות בשיעורים הינה חובה.

דוח"ות קריאה: הגשת חמישה דו"חות קריאה **באורך של עד 350 מילים** על מאמרים מתוך הרשימה הביבליוגרפית. הדו"חות יוגשו באמצעות המודל לפי קבוצת התרגול אליה אתם. רשומים.ות. הציון עבור הדו"חות הוא עובר/לא עובר. סטודנט/ית אשר הגישה פחות מ-4

דו"חות שציונם עובר – הציון שלו.ה יהיה אפס. סטודנט.ית אשר הגישה 4 דוחו"ת שציונם עובר – ציונה.ה יהיה 16% מהציון הכולל. סטודנט.ית אשר הגישה 5 דוחו"ת שציונם עובר תקבל 20% מהציון בקורס. כל הגשה של דו"ח מעבר לדו"ח החמישי שציונו עובר תזכה את הסטודנט.ית בבונוס של נקודה אחת בציון הסופי של הקורס. שימו לב: סטודנט.ית אשר הגישה דו"ח אשר קיבל ציון לא עובר יצטרך לבחור במאמר אחר ולהגיש עליו דו"ח על מנת להשלים את מכסת הדו"חות המזכים בציון עובר בקורס. **אופי הדו"חות:** שבועיים לפני כל תרגול תועלה למודל כתבה קצרה או פסקה של כתבה, שאותה תתבקשו לנתח על פי המאמר לקריאה. מתכונת הדו"ח תהיה כדלהלן: ניתוח הכתבה באמצעות **העקרונות התאורטיים המרכזיים** עליהם נשען המאמר. ניתוח משמעותו להסביר, באמצעות הכלים התאורטיים, את הדברים אותם קראתן.ם בכתבה. יש לנתח ע"פ מושג מרכזי או עיקרון תיאורטי אחד לפחות אותם יש להסביר בקצרה במסגרת הניתוח. מעבר לקבלתו של ציון עובר/לא עובר על הדו"ח, אתן.ם תקבלו עליו גם משוב מילולי במודל על מנת שתוכלו לשפר את הבנתכן.ם של התאוריה ויישומה. משוב זה הוא כלי חשוב להבנה ולמידה במהלך הסמסטר ומטרתו להכוויןכן.ם חזרה למאמר אל המקומות בהם ההבנה הייתה לוקה בחסר. במהלך התרגול בכיתה יתקיים דיון על המאמר ועל ניתוח הכתבה באמצעותו. הניתוח שיתבצע בתרגול יהיה כוללני יותר וישקף את הניתוח אליו תידרשו במבחן. **הגשת הדו"ח: הדו"ח יוגש באמצעות המודל עד יום ראשון בשעה 16:15 בשבוע שהוא לרוונטי למאמר שנבחר. לא תתאפשרנה הגשות באיחור של המאמר שיידון בתרגיל.**

בחינה סופית: תהיה מורכבת משתי שאלות פתוחות שבהן תתבקשו לנתח תופעות אקטואליות תוך התייחסות לכל ההרצאות וכל החומר הביבליוגרפי. משקל הבחינה בציון הכולל הינו 80%.

לתשומת לבכם: ציון עובר בכל אחת מהמטלות הוא תנאי להשלמת הקורס.

הודעות: הודעות בנוגע לשיעור וכן לתרגילים תועברנה באמצעות מערכת ה-moodle. הודעות גם תועברנה בכיתה. חלה חובה להתעדכן על הודעות המועברות בכיתה.

סדר שיעורים ורשימת קריאה:

22.10.17-12.11.17: ערעור על מושג המבנה ועליית תיאוריות של פרקטיקה וסוכנות

- Desmond, M. (2006). Becoming a firefighter. *Ethnography*, 7(4), 387-421.
- Powell, A., & Sang, K. J. (2015). Everyday experiences of sexism in male-dominated professions: A bourdieusian perspective. *Sociology*, 49(5), 919-936.

18.11.17-3.12.17: הביקורות על המודרניות: אסקולת פרנקפורט, מישל פוקו: ידע/כוח

וממשליות

- Cairns, K., & Johnston, J. (2015). Choosing health: embodied neoliberalism, postfeminism, and the "do-diet". *Theory and Society*, 44(2), 153-175.

- Busse, J. (2015). The Biopolitics of Statistics and Census in Palestine. *International Political Sociology*, 9(1), 70-89.

10.12.17-24.12.17: מגדר ורב-ציריות: מעמד, מגדר, מיניות ואתניות

- Hoang, L. A. (2016). Moral Dilemmas of Transnational Migration: Vietnamese Women in Taiwan. *Gender & Society*, 30(6), 890-911.

- Roychowdhury, P. (2014). Brothers and Others: Organizing Masculinity, Disorganizing Workers. *Social Problems*, 61(1), 22-41.

7.1.17-31.1.18: גלובאליזציה, גלוקאליזציה ותבניות מעמדיות חדשות

- Robinson, W. I. (2012). Global capitalism theory and the emergence of transnational elites. *Critical Sociology*, 38(3), 349-363.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 185 }

Otis, E. M. (2016). Bridgework: globalization, gender, and Service Labor at a Luxury Hotel. *Gender & Society*, 30(6), 912-934.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 186 }

תנועות תחיה תרבותיות

ימי א' 14:00-16:00

פרופ' פרן מרקוביץ

חדר: 377, טלפון: 647-2060

fran@bgu.ac.il

Course Description: Revitalization and millenarian movements have long been of interest to anthropologists because they blur the boundaries between religion and politics. Often called "religions of the oppressed", millenarian movements defy Marx's definition of religion as the opiate of the people. They are profoundly subversive in their message--the audacious belief that the world will soon be radically transformed into one of perfection: of peace, justice, fellowship and plenty. While recognizing that millenarianism has deep roots in Judaism and Christianity, this course focuses primarily on 20th and 21st century new religious movements among American Indians, Melanesians, and people(s) of African descent in the Caribbean and in the U.S. Beyond the basic aim of introducing students to a wide range of millenarian movements, the course's goal is to stimulate thought about and analysis of religio-political congregations based on recovered (divine or ancestral) knowledge, and visions of social justice and reversed power relations.

אנתרופולוגים מתעניינים בתנועות תחיה ובתנועות משיחיות מזה זמן רב, מכיוון שהן מערפלות את הגבולות בין דת לפוליטיקה. תנועות משיחיות, אשר פעמים רבות נקראות "דתות של המדוכאים", מאתגרות את הגדרתו של מרקס את הדת כאופיום להמונים. הן חתרניות ביותר במסר שלהן – האמונה הנועזת שהעולם בקרוב יומר לעולם של שלמות: של שלום, צדק, אחווה ושפע. בעוד שקורס זה מכיר בשורשים העמוקים של משיחיות ביהדות ובנצרות, הוא מתמקד בתנועות דתיות חדשות של המאה ה-20 וה-21, בקרב אינדיאנים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 188 }

אמריקאים, מלאנזים, ואנשים ממוצא אפריקאי בקאריביים ובארצות הברית. מעבר למטרה הפדגוגית להכיר לסטודנטים מגוון גדול של תנועות משיחיות, מטרתו התיאורטית של הקורס היא לעורר מחשבה על קהילות המבוססות על ידע חדש ולנתח אותן, כמו גם על חזונות של צדק חברתי ושינויים ביחסי כוח.

Course Requirements/ דרישות הקורס:

Attendance is not required, but of course, class materials are vital to the course. Each unit will be accompanied by a film or guest speaker, and class lectures aim to clarify, contextualize, and stimulate discussion about the readings. Class begins at precisely 2:15 p.m., and arrival on time is required.

נוכחות אינה חובה. כמובן, חשוב להגיע לשיעורים. על מי שמגיע לשיעור להגיע בזמן.

Attendance IS required for class trips (10% of class grade).

נוכחות בסיורים הינה חובה (10% מהציון).

Most of the grade for this course will be comprised of two written exercises, each of which is worth 45% of the final grade. Exercises 1 and 2 are short essays that answer questions central to the reading assignments and lectures. Students will receive a list of 4 questions, and they will have a week (which turns out to be two weeks) to answer 2 of the 4 questions in double-spaced, printed essays of no more than 1-1/2 page per essay; that is, 3 pages, maximum. Students may work alone or in pairs. No late papers will be accepted.

2 מטלות (45% כל אחת).

Please do not use email in place of class attendance or face-to-face meetings with the professor during office hours.

שעות הקבלה מתקיימות פעם בשבוע. אם יש לכם שאלות אנא הגיעו לשעות הקבלה במקום לכתוב דרך המייל.

Course Plan

Introduction to the Course: What is religion? Anthropological approaches to religion: Structure, function, life crises; resistance, anti/post colonialism; anti/post racism.

What is millenarianism? Types of millenarian movements. Why are these issues interesting and important? Millenarianism/millennialism in Judaism and Christianity.

READ: Chapter 1: Millenarianism, in *The Nation of Islam: An American Millenarian Movement* by Martha F. Lee (1996).

3 & 4) Revitalization movements among Native Americans/Amerindians
Conquest, acculturation and their results

Handsome Lake, Ghost Dance, Sun Dance

Films: "Paiute Native American Shaman Wovoka and the Ghost Dance"

"The Sharing Circle Sun Dance Ceremony"

IMPORTANT BACKGROUND READING: Wallace, 1956,

"Revitalization Movements"

LOOK OVER: Howard, 1976, "The Plains Gourd Dance as a Revitalization Movement"

Martin, 1991, "Before and Beyond the Sioux Ghost Dance"

5 & 6) Melanesian Cargo Cults

What is Cargo? How is it related to White Men and Christianity?

Early research

Post-colonial critiques

IMPORTANT BACKGROUND READING: Jarvie, 1963, "Theories of Cargo Cults"

READ: Stephen, 1997, "Cargo Cults, Cultural Creativity, and Autonomous Imagination"

In preparation for the film: "God is American" (2014), Look Over: Lindstrom, 1981, "Cult and Culture: American Dreams in Vanuatu"

EXERCISE 1 DISTRIBUTED

7 & 8) Black Hebrews

Class trip: Discover the Village of Peace in Dimona!

הגיע הזמן לגלות את כפר השלום של קהילת העברים בדימונה!

The History and Diversity of Black Hebrews in America

Key names: Marcus Garvey; Martin Luther King, Jr.; AHIC; Ben-Ammi

READ: Chireau 2000, "Black Culture and Black Zion" The Hebrew Israelite Community of Dimona and beyond

** EXERCISE 1 DUE **

Key concepts: Original Hebrew Israelite Nation; holistic culture; power to define; veganism

READ: Yadah Baht Israel, 1998, "Holistic Lifestyle" and Markowitz 2005, "Claiming the Pain"

9) Jamaican Rastafarianism

Key concepts: Babylon=White-dominated lands/Zion=Africa, Ethiopia; I and I; (dred)locks; reggae; ganja

Key names: Ras Tafari/Emperor Haile Selassie; Marcus Garvey; Bob Marley

READ: Kitzinger 1969, "Protest and Mysticism: The Rastafari Cult of Jamaica"

Film: "The Rastafarians" (1980), 15 minutes

10) Nation of Islam

Key names: Wallace Fard; Mohammed Elijah; Malcolm X; Louis Farrakhan

READ: Martha F. Lee, 1996, Chapters 2 & 3 in *The Nation of Islam* (feel free to read the entire book!)

EXERCISE 2 DISTRIBUTED

11) Jewish millennialism in 21st century Israel—The third temple?

READINGS (choose one or more): Ehud Sprinzak. 1998. Extremism and Violence in Israel: The Crisis of Messianic Politics, *Annals of the American Academy of Political and Social Sciences* 555:114-126; Lapparkari 2005, "Liberating the Temple Mount"

Class trip: The Third Temple Institute Museum; מכון המקדש בירושלים

12) 29/6 Final Discussion: What have we learned? How might the comparative study of millenarianism be viewed as an anthropology of hope? What does the future hold?

** EXERCISE 2 DUE **

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 192 }

סמטר ב' – אביב

אנתרופולוגיה ויזואלית -

בחינה מחודשת של האנתרופולוגיה בעידן המסכים

שנת הלימודים תשע"ח (2017 – 2018), סמסטר ב', ימי שני ב-10:15

מרצה: עזרי עמרם

טלפון: 050-

דואר אלקטרוני: Azri.Amram@gmail.com

3040548

תקציר הקורס:

אחד המאפיינים הבולטים של העשור האחרון הוא צונאמי המסכים אשר שוטף את האנושות. כניסת המסכים כמעט לכל בית ולכל כיס בכל מקום ובכל תרבות על פני כדור הארץ מחייבת אותנו לבחון מחדש את המשמעויות החברתיות והתרבותיות הטמונות בשינויים טכנולוגיים בתחום התקשורת בכלל, ובתחום החזותי בפרט. האנתרופולוגיה עסקה בהיבטים חזותיים מימיה הראשונים, גם כדאטה מחקרית וגם כשיטת מחקר. זמינות הטכנולוגיה כיום משפיעה על השדות אותם אנו חוקרים וגם על האופן בו אנחנו אוספים חומרים אתנוגרפיים. הקורס יעסוק בנושאים מרכזיים בתחום האנתרופולוגיה הוויזואלית ויעניק כלים תיאורטיים לניתוח ההיבט הוויזואלי במחקר החברתי. במהלך הקורס נדון בסוגיות הבאות: הצילום בראשית האנתרופולוגיה; השיח הביקורתי סביב התמונה כטקסט מחקרי; הקולנוע האנתרופולוגי אל מול העיתונות המצולמת ועוד. במהלך הקורס תתקיים גם סדנה מעשית במהלכה נלמד את יסודות הצילום והשימוש בסמארטפון בשדה המחקר ונצא לסיור בו נתרגל יצירה וניתוח של טקסט אנתרופולוגי ויזואלי.

מעמד הקורס - קורס בחירה סמסטריאלי

קורסים נדרשים כקורסי קדם – ללא

אופן הוראת הקורס - שיעור בליווי מצגות וקטעי וידיאו. במהלך הקורס תתקיים גם סדנה מעשית במהלכה נלמד את יסודות הצילום והשימוש בסמארטפון בשדה המחקר ונצא לסיור בו נתרגל יצירה וניתוח של טקסט אנתרופולוגי ויזואלי.

דרישות הקורס ומבנה הציון:

השתתפות פעילה בשיעור (חובת השתתפות בסדנה ובסיור): 20%
הצגת מאמר בכיתה: 10%
הגשת מטלת ביניים: 10%
הגשת מטלה מסכמת: 60%

מטלות:

מטלת ביניים: הסטודנטים יגישו מטלה קצרה המשלבת "חומרים חזותיים" (סדרת תמונות או קטע וידיאו קצר) והסבר קצר (עד שני עמודים) של המשמעויות החברתיות שניתן לגזור מתוך החומרים שיצרו, תוך כדי יישום החומר הנלמד בקורס. המטלה תינתן בסיור שייערך במסגרת הקורס. תאריך הגשת המטלה: שבועיים לאחר הסיור הלימודי

מטלת סיכום: על הסטודנטים להגיש עבודה שאורכה 4 - 5 עמודים שדנה באחת מהסוגיות בה דנו בקורס. הרשימה הביבליוגרפית של העבודה תכלול לפחות עשרה פריטים (מהם חמישה שלא הופיעו בסילבוס). תאריך הגשת המטלה: 22 ביולי 2018

רשימת קריאה: (עשויה להשתנות מעט במהלך הקורס)

- Banks, M. (2002). Visual research methods. *Indian Folklife*, (9)
- Boellstorff, T. (2013). Rethinking Digital Anthropology. in Horst, H. A., & Miller, D. (Eds.). (2013). *Digital anthropology*. A&C Black. 39-60
- Gill, H. S. (2014). Before Picking Up the Camera: My Process to Ethnographic Film. *Anthropology Now*, 6(1), 72-80
- Caplan, P. (2005), In search of the exotic: A discussion of the BBC2 series *Tribe*. *Anthropology Today*, 21: 3–7
- Faulkner, S. A., & Zafiroglu, A. C. (2010, August). The Power of Participant-Made Videos: intimacy and engagement with corporate ethnographic video. In *Ethnographic Praxis in Industry Conference Proceedings* (Vol. 2010, No. 1, pp. 113-121). Blackwell Publishing Ltd.
- Jackson, J. L. (2004). An ethnographic film flam: Giving gifts, doing research, and videotaping the native subject/object. *American Anthropologist*, 106(1), 32-42.
- Jeffrey & Doron (2011) Celling India: exploring a society's embrace of the mobile phone, *South Asian History and Culture*, 2:3, 397-416
- Macdougall, D. (1969, 12). Prospects of the Ethnographic Film. *Film Quarterly*, 23(2), 16-30.
- MacDougall, D. (1997). The visual in anthropology. *Rethinking visual anthropology*, 276-295.

Mathew, W. (2014). Reality in Ethnographic Film: Documentary vs. Docudrama. *Visual Anthropology*, 27(1-2), 17-24.

Mead, M (1975) Visual anthropology in a discipline of words. *in Hockings, P. (Ed.). (2003). Principles of visual anthropology 3-13*

Miller, D. & Horst, H. A. (2013) The Digital and the Human: A Prospectus for Digital Anthropology *in Horst, H. A., & Miller, D. (Eds.). (2013). Digital anthropology. A&C Black. 3-35*

Pedely, M. (2010). Teaching ethnographic journalism: Critical comparison, productive conundrums. *Anthropology News*, 51(4), 25-26

Perry, S. & Marion, J (2010). State of The Ethics in Visual Anthropology, *Visual Anthropology Review*, Vol. 26, Issue 2 pp. 96-104

Pink, S. (2011). Images, senses and applications: Engaging visual anthropology. *Visual Anthropology*, 24(5), 437-454.

Ruby, J., 2005. The last 20 years of visual anthropology—a critical review. *Visual Studies*, 20(2), pp.159-170

Spitulnik, D. (1993). Anthropology and mass media. *Annual review of Anthropology*, 22(1), 293-315

Otto, T. (2013) Ethnographic Film as Exchange, *The Asia Pacific Journal of Anthropology*, 14:2, 195-205

Wiles, R., Coffey, A., Robison, J., & Prosser, J. (2012). Ethical regulation and visual methods: making visual research impossible or developing good practice?. *Sociological Research Online*, 17(1), 8.

בודריאר, ז'. (1981) [2007]. סימולקרות וסימולציה. מצרפתית: אריאלה אזולאי, 7-47 בילו, י. (2016) "אתנו יותר מתמיד": הנכחת הרבי מלובביץ' בחב"ד המשיחית, איגרת, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, גיליון 38.
בנימין, ו. (1983). יצירת האמנות בעידן השיעתוק הטכני, תרגום: שמעון ברמן, הקיבוץ המאוחד
בר-אור, א. (2006). נוער ונשים כותבים היסטוריה: פרויקט צילום, 'מקום ומקומיות' בכפר קרע. תו+: מוסיקה, אמנויות, חברה. 52-95, (8),
ברונפלד-שטיין, ח. (2005) 1948—1958/תמונה קבוצתית יפה עם רובה: ייצוגי חיילות באלבומי צה"ל בשנים 1948-1958. סוציולוגיה ישראלית 351-388,
נתנזון, ר. (2007). "מצלמים כיבוש: סוציולוגיה של ייצוג חזותי" תיאוריה וביקורת, 31: 127—154.
סונטאג, ס. (1977) [1979]. צילום כראי התקופה. מאנגלית: יורם ברונובסקי
שוחט, א. (2005). הקולנוע הישראלי: מזרח/מערב והפוליטיקה של הייצוג, האוניברסיטה הפתוחה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 198 }

לוחות זמנים:

קריאת רשות	קריאת חובה	נושא השיעור	שיעור /תארי ך
Banks 2002	בילו 2016	הקדמה: מהי אנתרופולוגיה חזותית?	1 5.3
Macdougall 1998	mead 1975	הצילום בראשית האנתרופולוגיה	2 12.3
בודריאר (1981) [2007]	ברונפלד-שטיין 2005	דימויים וייצוגים חזותיים במחקר החברתי	3 19.3
סונטאג (1977) [1979]	בנימין 1983	השיח הביקורתי סביב התמונה כטקסט מחקרי	4 26.3
Wiles, Coffey, Robison & Prosser, 2012	Jackson 2004	המצלמה בשדה - מאפיינים ומשמעויות	5 9.4
	Perry & Marion 2010	סדנת סמארטפון בשדה המחקר	6 16.4
Mathew 2014	נתנזון 2007	אותנטיות מבעד לעדשה	7 23.4

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
 תואר ראשון

Pink 2011	Spitulnik 1993	אנתרופולוגיה והציבור הרחב	8 30.4
Pedelty 2010	caplan 2005	עידן הפייק ניז: מה בין עיתונות מצולמת לאנתרופולוגיה חזותית?	9 7.5
	Gill 2014	סיוור ותרגיל	10 14.5
Otto 2013	שוחט 2005	"למסגר את האחר"	11 21.5
		הצגת המטלות בכיתה, הסבר על מטלת הסיכום	12 28.5
Faulkner & Zafiroglu 2005	בר אור 2006	ניתוח טקסט ויזואלי: בין עובדה לפרשנות	13 4.6
Macdougall 1969	ruby 2005	קולנוע אתנוגרפי	14 11.6
Jeffrey & Doron 2011	Miller, D & Horst, H. A. 2013	ההיבט הוויזואלי בחזית הטכנולוגיה	15 18.6

אנתרופולוגיה של היצירתיות

יואל טוויל

תיאור הקורס:

יצירתיות, המוגדרת כיכולת להמציא דבר-מה חדש הזוכה לאישור חברתי-תרבותי, הינה אחד המושגים השכיחים והנחשקים כיום – במדעים, באמנויות, בעולם העבודה ובחיי היומיום. מטרת קורס זה, בהתבסס על תובנות מתחום האנתרופולוגיה של היצירתיות, היא לשאול שאלות כגון: מהי יצירתיות? מיהו יצירתי? מה מבחין/מחבר בין סוגים שונים של יצירתיות? כיצד אנו מזהים חוויה יצירתית? מדוע יצירתיות (לרוב) מעוררת בנו הערכה כה רבה? במהלך הקורס, דרך טקסטים של חוקרים/ות המתייחסים לסוגיות אלו, נעמוד על טיבם של הכוחות התרבותיים ומערכות הידע אשר לוקחים חלק בהבניית התשובות המובנות מאליהן שניתנות על שאלות אלו ואחרות בתרבויות שונות. בחלקו הראשון של הקורס, נעמוד על האופנים שבהם הקשרים היסטוריים-פוליטיים-תרבותיים שונים (והתנועה הדינאמית שביניהם) מבנים, כל אחד בדרכו, ידע יצירתי, את חשיבותו ואת הלכי המחשבה והפרקטיקות הנדרשים להשגתו. משם, נפנה מבט ביקורתי אל השיחים ומנגנוני הפצת הידע המבנים את הפופולאריות של היצירתיות ומדגישים את חשיבות טיפוחה. לבסוף, בשלושת השיעורים האחרונים, נתבונן בכאן ועכשיו ונשתמש בידע שצברנו עד כה על מנת לנתח באופן ביקורתי את הכוחות התרבותיים המכוננים את כוחה היצירתי של האתנו-לאומיות היהודית-ישראלית כיוצא דופן - דבר הבא לידי ביטוי בתפיסתה של ישראל כ"אומת סטארט-אפ" הניחנת ב"מוח יהודי".

דרישות הקורס:

נוכחות חובה בשיעורים.

יש לקרוא את כל המאמרים המלווים את הקורס (רשימת הקריאה עשויה להשתנות). מבחן בסוף הסמסטר על כל תכני הקורס (90% מציון הקורס). המבחן יבדוק את קריאת והבנת המאמרים, כמו גם את הבנת החומר הנלמד בכיתה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 201 }

פרזנטציה המבוססת על תצפית/ריאיון (10% מציון הקורס) - בעקבות צפייה באירוע יצירתי או ריאיון עם אדם שנתפס יצירתי בעיניכם (לבחירה), כל זוג סטודנטים יתבקש להציג בקצרה את ממצאיו ומסקנה תיאורטית-תובנתית אחת לגביהם בפני הכיתה באחד מתוך מספר מפגשים (מחוץ לשיעורים) שיוקדשו לכך. השתתפות פעילה ועניינית בהרצאות תתקבל בברכה.

שיעור 1: היבטים היסטוריים של מושג היצירתיות והגדרות – היסטוריה של מושג היצירתיות
בתרבות המערבית:

קריאה:

Albert, R.S & Runco, M.A (1999). A History of Research on Creativity. In:
Robert J Sternberg, (Ed.), *Handbook of Creativity*. Cambridge University
Press. (Pp 16-28).

שיעור 2: "אחרות", אקזוטיקה ויצירתיות:

קריאה:

Bowden, R (1999). What is Wrong with an Art Forgery? An Anthropological
Perspective. *Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 57(3), 333-343.

שיעור 3: יצירתיות כתלוית-תרבות (1) – ארה"ב ובריה"מ:

קריאה:

Florida, R (2002). *The Rise of the Creative Class. And How It's Transforming
Work, Leisure and Everyday Life*. Basic Books. (Pp 190-211).

שיעור 4 - יצירתיות כתלוית-תרבות (2) – הבדל בין דתות אברהמיות לבין דתות דאהרמיות
וטאויסטיות:

קריאה:

Lubart, T.I (1999). Creativity Across Cultures. In: Robert J Sternberg, (Ed.), *Handbook of Creativity*. Cambridge University Press. (Pp 84-103).

שיעור 5 - מי "נחשב" יצירתי? (ומדוע?) – ילדים כיצירתיים מדי, נשים כלא יצירתיות מספיק:

קריאה:

Shostak, M (1992). The Creative Individual in the World of the !Kung San. In: Smadar Lavie, Kirin Narayan and Renato Rosaldo (Eds.), *Creativity/Anthropology*. Ithaca: Cornell University Press. (Pp 54-69).

Rais, S.M (1999). Women and Creativity. In: Mark A. Runco and Steven R Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of Creativity*. San Diego, Calif.: Academic Press. (Pp 699-708).

שיעור 6 - טיפוח יצירתיות – מודלים של מחסום ומודלים של מחסור:

קריאה:

Callahan, R and Stack, T (2007). Creativity in Advertising, Fiction and Ethnography. In: Elizabeth Hallam and Tim Ingold (Eds.), *Creativity and Cultural Improvisation*. Oxford: Berg. (Pp 267-284).

שיעור 7 - על (העדר) החפיפה שבין יצירתיות ומוסר (או - מדוע יצירתיות נתפסת כחיובית?):

קריאה:

Gell, A (1992). The Technology of Enchantment and the Enchantment of Technology. In: Jeremy Coote and Anthony Shelton (Eds.), *Anthropology, Art and Aesthetics*. Oxford: Clarendon. (Pp 40-63).

שיעור 8 - יצירתיות שלילית / יצירתיות זדונית:

קריאה:

Kaufman-Singer, J (2010). Creativity in Confinement. In David H Cropley, Arthur J Cropley, James C Kaufman and Mark A Runco (Eds.), *The Dark Side of Creativity*. Cambridge University Press. (Pp 1-14).

קריאת רשות:

Cropley, D.H , Cropley, A.J and Kaufman, J (2008). Creativity, Crime and Terror. *Creativity Research Journal*, 20 (2), 105-115.

שיעור 9: ביקורת על יצירתיות – על האייג'נסי של הממציא הבודד, "הבזקים" רעיוניים וסוגיות של הסתרת מקורות:

קריאה:

Montuori, A and Purser, R.E (1995). Deconstructing the Lone Genius Myth: Toward a Contextual View of Creativity. *Journal of Humanistic Psychology*, 35 (70-106).

קריאת רשות:

Latour, B , Callon, M & Akrich, M (2002). The Key to Success in Innovation.
International Journal of innovation Management, 6 (2), 207-225.

שיעור 10- "המוח היהודי":

קריאה:

(חומר הקריאה קיים גם בעברית)

Slezkine, Y (2004), *The Jewish Century*, Princeton, N.J., Princeton University
Press (Pp 41-60).

קריאת רשות:

Patai, R (1996 [1976]). *The Jewish Mind*. Detroit, Mich.: Wayne State
University Press. (Pp: 325-338)

הראבן, אלוף (2004), *לדעת שאיננו יודעים*. תל-אביב: ידיעות אחרונות. ("להיות יהודי או
ישר-אל: ממתח של דת למתח של דעת" עמ' 13-24)

שיעור 11 - ישראל כמעצמה יצרנית (1): כוחות גלובליים ולוקאליים המעצבים את כוחה
היצרתי של מדינת הלאום הישראלית ומשמעותו:

קריאה:

כהן, ס.א (2003). היחסים המשתנים בין הצבא לחברה בישראל - ההשלכות המבצעיות.
בתוך: מאג'ד אלחאג' ואורי בן-אליעזר (עורכים), *בשם הביטחון – סוציולוגיה של שלום
ומלחמה בישראל בעידן משתנה*. הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה /פרדס הוצאה
לאור. (עמ' 103-124).

קריאת רשות:

Rivlin, P (2011). *The Israeli Economy from the Foundation of the State through the 21st Century*, Cambridge University Press. (Pp 95-117).

שיעור 12 - ישראל כמעצמה יצירתית (2): על הבנייה של "מעצמות":

קריאה:

Tawil. Y (2015). Acknowledging Weakness, Negotiating Invincibility: On the Creative Performance and Interpretation of Creativity in Israel. *Ethnologie Francaise*, XLV (2), 223-234.

לבקר באתר "מסבירים ישראל": [/http://www.masbirim.gov.il](http://www.masbirim.gov.il)

בין טברנה להפגנה – חברה ותרבות ביוון המודרנית

גב' אורית הירש-מציאולס

סמסטר ב', יום ראשון 16-18

פרטי התקשרות

גב' אורית הירש-מציאולס: hirschcho@bgu.ac.il. שעת קבלה: יום א', בין השעות 15-16 (בתיאום מראש במייל).

תקציר הקורס

מטרת הקורס הנוכחי היא לפתוח צוהר לחברה ותרבות ביוון המודרנית, תוך למידת כלי חשיבה תיאורטיים ומתודולוגיים. במהלך הקורס תהיה התמקדות במרכיבים שונים אשר מעצבים את דמותה של החברה והתרבות היוונית; היסטוריה של יוון העתיקה וחלקה בבניית זהות לאומית- יוונית, אוכל, מוסיקת הרבטיקו, טקסי אבלות, הדת היוונית-אורתודוקסית, תפקידי מגדר, יחסי יוון-האיחוד האירופי ועוד. כמו כן, הקורס יעסוק בסולידריות, מחאות והתנועה החברתית-אנרכיסטית ביוון וכן, על חיי היום-יום בצל משבר כלכלי חריף. הדין בנושאים השונים ילווה בדוגמאות מגוונות מתוך סרטים, יצירות מוסיקליות, התנסות בחווית הכנת אוכל יווני, טעימות קולינאריות והרצאת אורח מיוון.

דרישות הקורס ומבנה הציונים

נוכחות חובה.

קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור, לפי הנחיית המרצה, והשתתפות פעילה. בוחן אמצע (20% מהציון הסופי) – בוחן חובה ותנאי מעבר לסיום הקורס. המבדק יתקיים בתאריך ה-13.5, אורכו יהיה 40 דקות והוא יכלול שאלות רב-ברירתיות שיבחנו שליטה בקריאת רשימת החובה עד לתאריך זה. ציון עובר – 56. מבחן בסוף הקורס (80%) – המבחן יבדוק הבנה של חומרי קריאת החובה והשיעורים ושימוש בהם באופן אינטגרטיבי. ציון עובר – 56. המבחן הוא חובה ותנאי מעבר לסיום הקורס.

שיעורי הקורס

הערה: ייתכנו שינויים בסדר השיעורים וברשימת הקריאה

שער ראשון: "אנחנו ההלנים, צאצאי יוון העתיקה!" – היסטוריה, זהות לאומית ואמביוולנטיות

קריאת חובה

*ברונבסקי, יורם. 1980. "יוון שבחלום ויוון שבמציאות – על יוון שאיבדה ממשותה והפכה לסמל והשראה". *מחברות לספרות, חברה וביקורת*, 6: 2-4.

*Traganou, Jilly. 2010. National Narratives in the Opening and Closing Ceremonies of the Athens 2004 Olympic Games. *Journal of Sport and Social Issues* 34(2): 236–251.

קריאת רשות להרחבת הידע

*Clogg, Richard. 1998. 'After Independence'. In Sparkes, Brian A. (ed.). 1998. *Greek Civilization – an Introduction*. Oxford: Blackwell Publishers, 296-309.

*Gallant, Thomas W. 2001. *Modern Greece*. London: Hodder Headline Group.

*Herzfeld, Michael. 1987. 'Aboriginal Europeans'. In *Anthropology Through the Looking-Glass: Critical Ethnography in the Margins of Europe*. Cambridge: Cambridge University Press: 49-76.

*Koliopoulos, John S. and Thanos Veremis. 2002. *Greece: The Modern Sequel*. NY: New York University Press. 227-235, 242-248.

*Yalouri, Elena. 2001. 'Introduction'. In *The Acropolis: Global Fame, Local Claim*. Oxford: Berg: 5-26

שער שני: יוון כשדה מחקר אנתרופולוגי

קריאת חובה

Danforth, Loring M. 1982. *The Death Rituals of Rural Greece*. Princeton: Princeton University Press. Introduction: *The Self and the Other* (5-8)+Chapter 1: *Death in Potamia* (9-24).

קריאת רשות להרחבת הידע

*Du Boulay, Juliet. 1974. *Portrait of a greek mountain village*. Oxford: Clarendon Press

*Herzfeld, Michael. 1985. *The Poetics of Manhood: Contest and Identity in a Cretan Mountain Village*. New Jersey: Princeton University Press, methodological problems: xi-xvii.

*Just, Roger. 2000. 'Orientation'. in *A Greek Island Cosmos – Kinship and Community on Meganisi*. James Currey, SAR: Oxford and Santa Fe, 11-20.

שער שלישי: בין מסורת ומודרנה ביוון

קריאת חובה

Sutton, David. 1994. 'Tradition and Modernity: Kalymnian Construction of Identity and Otherness'. *Journal of Modern Greek Studies* 12(2): 239-260.

קריאת רשות להרחבת הידע

Friedl, Ernestine. 1962. *Vasilika: a Village in Modern Greece*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

שער רביעי: רמבטיקו – ממוסיקת 'הדחויים' ללב התרבות היוונית

הרצאה קצרה והקרנת חלקים מהסרט "Rembetiko" (1983)

קריאת חובה

Monos, Dimitri. 1987. 'Rebetico: The music of the Greek urban working class'. *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 1(2): 111-119.

קריאת רשות להרחבת הידע

*קוסטאס פריס. 2003. רבטיקו. ירושלים: כרטא.

*Hirschon, Renee. 1989. *Heirs of the Greek catastrophe: the social life of Asia Minor refugees in Piraeus*. Oxford, New York: Clarendon Press; Oxford University Pre

ss.

*Holst, Gail. 1994. *Road to Rembetika: Music of a Greek Sub-Culture, Songs of Love, Sorrow and Hashish*. Evia: Denise Harvey.

שער חמישי: יחסי דת ומדינה - הדת היוונית אורתודוקסית וביני האומה היוונית

קריאת חובה

Dubisch, Jill. 1988. 'Golden Oranges and Silver Ships: An Interpretive Approach to the Greek Holy Sharine'. *Journal of Modern Greek Studies*, 6(1): 117-134.

קריאת רשות להרחבת הידע

*Danforth, Loring M. 1982. *The Death Rituals of Rural Greece*. New Jersey: Princeton University Press.

*Dubisch, Jill. 1995. *In a Different Place: Pilgrimage, Gender and the Politics at the Greek Island Shrine*. New Jersey: Princeton University Press. Pp. 49-75.

*Stewart, Charles. 1991. *Demons and the Devil*. New Jersey: Princeton University Press.

שער שישי: בושח וכבוד, הבית הנשי ובית הקפה הגברי - תפקידי מגדר ביוון

קריאת חובה

Dubisch, Jill. 1993. "Foeign Chickens" and Other Outsiders: Gender and Community in Greece". *American Ethnologist* 20(2): 272-287.

קריאת רשות להרחבת הידע

- *Campbell, John Kennedy. 1964. *Honour, family and patronage: a study of institutions and moral values in a Greek mountain community*. Oxford: Clarendon Press.
- *Dubisch, Jill. 1986. 'Culture Enters through the Kitchen: Women, Food and Social Boundaries in Rural Greece'. In Dubisch, Jill (ed.). *Gender and Power in Rural Greece*. New Jersey: Princeton University Press. Pp. 195-214.
- *Herzfeld, Michael. 1985. *The Poetics of Manhood: Contest and Identity in a Cretan Mountain Village*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- *Hirschon, Renne. 1985. 'The woman-environment relationship: Greek cultural values in an urban community'. *Ekistics*, 52(310): 15-21.
- *Papataxiarchis, Evthymios. 1991. 'Friends of the Heart: Male commensal Solidarity, Gender, and Kinship in Aegean Greece'. In Loizos, Peter and Evthymios Papataxiarchis (eds.). *Contested Identities: gender and kinship in modern Greece*. Princeton: Princeton University Press.

שער שביעי: לפתוח שולחן ביוון – על אוכל ו"יווניות"

השיעור יתחיל בשעה 16:00 ויכלול טעימות קולינאריות

קריאת חובה

*Sutton, David E. 1997. 'The Vegetarian Anthropologist'. *Anthropology today* 13 (1): 5-8.

*Yiakoumaki, Vassiliki. 2006. 'Local," "Ethnic," and "Rural" Food: On the Emergence of "Cultural Diversity" in Greece since its Integration in the European Union'. *Journal of Modern Greek Studies*, 24(2):415-445.

קריאת רשות להרחבת הידע

Sutton, David E. 2001. *Remembrance of Repasts - An Anthropology of Food and Memory*. New York: Berg.

שער שמיני: יוון כאתר תיירות – רומנטיזציה, אוריאנטליזם ויחסי כוח

קריאת חובה

*Zinovieff, Sofka. 1991. 'Hunters and Hunted: Kamaki and the Ambiguities of Sexual Predation in a Greek Town'. In Loizos, Peter and Evthymioa Papataxiarchis (eds.). *Contested identities : gender and kinship in modern Greece*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press: 203-220.

קריאת רשות

*Hough, Elizabeth. 2011. 'Rethinking Authenticity and Tourist Identity: Expressions of Territoriality and Belonging among Repeat Tourists on the Greek island of Symi. *Journal of Tourism and Cultural Change* 9(2): 87-102.

*Tzanelli, Rodanthe. 'Casting' the Neohellenic 'Other': Tourism, the culture industry, and Contemporary Orientalism in 'Captain Corelli's Mandolin (2001). *Journal of Consumer Culture* 3(2): 217-244.

*Yalouri, Elena. 2001. 'Introduction' and 'Contesting Greek Identity: Between Local and the Global'. In *The Acropolis: Global Fame, Local Claim*. Oxford: Berg: 5-26, 77-100.

שער תשיעי: כשרחובות אתונה נשטפים בשחור – על סולידריות והמאבק האנרכיסטי ביוון

הרצאת אורח בנושא אקטיביזם פוליטי ביוון

קריאת חובה

*Karamichas, John. 2009. 'The December 2008 Riots in Greece, Social Movement Studies'. *Journal of Social, Cultural and Political Protest*, 8:3, 289-293.

קריאת רשות להרחבת הידע

*Special Section: The Other Side of the Crisis: Solidarity Networks in Greece.
Social Anthropology 24(2).

שער עשירי: ההיסטוריה שוב חוזרת? המשבר הכלכלי ביוון

קריאת חובה

*Knight, Daniel M. 2012. 'Turn of the screw: narratives of history and economy in the Greek crisis'. *Journal of Mediterranean studies*, 21 (1). pp. 53-76.

קריאת רשות להרחבת הידע

*Margomenou, Despina. 2013. 'Times of Crisis and Seeds of New Intimacies on a North Aegean Island: Activism, Alternative Exchange Networks, and Re-Imagined Communities'. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 13(3): 523-529.

*Leonidas, Vournelis. 2016. 'Alexander's Great Treasure: Wonder and Mistrust in Neoliberal Greece'. *History and Anthropology*, 27 (1): 121-133.

*Penelope Papailias (ed). 2011. Beyond The "Greek Crisis": Histories, Rhetorics, Politics. Electronic edition of the journal Cultural Anthropology (Journal of the Society for Cultural Anthropology), series: Hot Spots.

<https://culanth.org/fieldsights/243-beyond-the-greek-crisis-histories-rhetorics-politics>

(a collection of essays on the Greek crisis)

*Theodossopoulos. Dimitrios. 2014. 'The Ambivalence of Anti-Austerity Indignation in Greece: Resistance, Hegemony and Complicity'. *History And Anthropology* 25(4): 488-506.

שער 11: התחברות אישית והתגוששות בין תרבותית בצל המשבר הכלכלי –
צפייה בסרט "אהבה יוונית" (2015)

קריאת חובה

*Hirschon, Renee. 'Cultural Mismatches: Greek Concepts of Time, Personal Identity, and Authority in the Context of Europe'. In Kevin Featherstone (ed.). 2014. *Europe in Modern Greek History*. London: Hurst Publishers. Pp. 153-169.

שער 12: דיון בסרט וסיכום המסע

הפוליטיקה של הפורנוגרפיה

ד"ר יעלה להב-רז

יום ג' 16:00-18:00

lahavraz@post.bgu.ac.il

שעת קבלה: יום ג' 15:00-16:00 בתיאום מראש.

תיאור הקורס

הקורס יעסוק בהיסטוריה של הפורנוגרפיה ובוויכוחים התיאורטיים-פוליטיים סביב סוגיית הפורנוגרפיה. במהלך הקורס נבחן את שדה הפורנוגרפיה כחלק מניבון שדה המיניות תוך התמקדות במחלוקת הפמיניסטית סביב סוגיה זו. האם פורנוגרפיה היא בגדר פגיעה בנשים,

אקט של אלימות כלפי נשים כפרטים וכקבוצה או שיש באמצעותה לייצר העצמה של הסובייקט הנשי והבניות אלטרנטיביות של מגדר ומיניות. במהלך הקורס נבחן טקסטים תיאורטיים כמו גם טקסטים תרבותיים משדות מגוונים כגון אמנות, שירה, ספרות וקולנוע.

דרישות הקורס ומבנה הציונים

נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור ונוכחות פעילה.

מבחן בית 100% אורך המבחן יהיה עד 5 עמודים. הנחיות נוספות ימסרו בהמשך הסמסטר.

שיעורי הקורס

הערה: יתכנו שינויים בסדר השיעורים וברשימת הקריאה.
6/3 שיעור פתיחה-היכרות עם עולם המושגים ודרישות הקורס.
13/3- שיעור 2- השיח ההיסטורי אודות מיניות
מילט, ק' ([1970]2006). תיאוריה של פוליטיקה מינית. בתוך: ד', באום ואחרות (עורכות).
ללמוד פמיניזם: מקראה (עמ' 67-101) מגדרים: הוצאת הקיבוץ המאוחד: תל אביב.
פוקו, מ' (2003). מדע המין. בתוך: תולדות המיניות-הרצון לדעת. (עמ' 39-54). הקיבוץ
המאוחד: תל אביב.
קריאת רשות:
איריגארי, ל' (2003). מין זה שאינו אחד. (עמ' 15-26). רסלינג: תל אביב.
פוקו, מ' (2008). ארוטיקה. בתוך: תולדות המיניות: השימוש בתענוגות. (עמ' 167-203).
רסלינג: תל אביב.
20/3 שיעור 3- פורנוגרפיה-היסטוריה והגדרות.

Andrews, D. (2012). Toward A More Valid Definition of Pornography". *The Journal of Popular Culture*, 45(3): 457-477.

קריאת רשות:

D'Orlando, F. (2011). The Demand for Pornography. *Journal of Happiness Studies*, 12: 51–75

27/3 חופש פסח

3/4 חופש פסח

10/4 שיעור 4- פורנוגרפיה, דמוקרטיה וחופש הביטוי

בן-נתן, ס' (2013). חופש הביטוי, גזענות ופורנוגרפיה: הערה לפסק הדין בעניין ערוץ פלייבוי. בתוך: א', הרצוג וא', שדמי (עורכות). *בשר ודמים: זנות, סחר בנשים ופורנוגרפיה בישראל*. (עמ' 259-270). פרדס: חיפה.

קריאת רשות:

הרצוג, א' ושירן, ו' (2013). פורנוגרפיה בין הון, שלטון ועיתון. בתוך: א', הרצוג וא', שדמי (עורכות). *בשר ודמים: זנות, סחר בנשים ופורנוגרפיה בישראל*. (עמ' 271-295). פרדס: חיפה.

17/4 שיעור 5- גישות תיאורטיות לפורנוגרפיה
דבורקין, א' (2005). פרק 5: בעלות. בתוך: משגל. (עמ' 78-94). בבל: תל אביב.
זיו, ע' (2004). בין סחורות מיניות לאובייקטים מיניים: המחלוקת הפמיניסטית על
פורנוגרפיה. *תיאוריה וביקורת* 25, 163-194.
מקינן, ק' (1990[2006]). מיניות, פורנוגרפיה ושיטה: "הנאה תחת הפטריארכיה". בתוך: ד',
באום ואחרות (עורכות). *ללמוד פמיניזם: מקראה*. (עמ' 376-414). מגדרים: הוצאת הקיבוץ
המאוחד: תל אביב.
קריאת רשות:

Ciclitira, K. (2004). Pornography, Women and Feminism: Between Pleasure
and Politics *Sexualities*, 7(3): 281–301.

MacKinnon, C.A (2005). Pornography as trafficking. *Michigan Journal of
international law*, 26: 993-1012.

24/4 שיעור 6-פורנוגרפיה ואומנות
ספרינקל, א' (2004). אמנות פוסט פורנו. בתוך: פוסט פורנו מודרניסטית-25 שנותי כזונת
מולטימדיה (עמ' 106-167). ת"א: הוצאת אסיה.
קריאת רשות:

Nead, L. (1990). The Female Nude: Pornography, Art, and Sexuality. *Signs*,
15(2): 323-335.

Levinson, J. (2005). Erotic Art and Pornographic pictures. *Philosophy and
Literature*, 29(1): 228-240.

Mag Uidhir, C (2009). Why pornography can't be art. *Philosophy and
Literature* 33(1), 193-203.

1/5 שיעור 7- פורנוגרפיה, בורלסק ופין-אפ
רט- "בטי פיג' חושפת הכול".
8/5- שיעור 8- הזדמנויות חדשות- פורנוגרפיה עבור נשים, על ידי נשים.
זיו, ע' (2013). פורנוגרפיה נשית כאתר של שכתוב מגדרי. בתוך: *מחשבות מיניות-תיאוריה
קווירית, פורנוגרפיה והפוליטיקה של המיניות*. (עמ' 163-184) רסלינג: תל אביב.

Schauer, T. (2005). Women's porno: The heterosexual female gaze in porn sites "for women". *Sexuality & Culture*, 9(2): 42-64.

מאמרי רשות:

Corsianos, M. (2007). Mainstream Pornography and "Women": Questioning Sexual Agency. *Critical Sociology* 33: 863–885.

Sonnet, E. 'Erotic Fiction by Women for Women': The Pleasures of Post-Feminist Heterosexuality. *Sexualities* 2(2): 167–187

22/5 שיעור 9- הזדמנויות חדשות-פורנוגרפיה קווירית

זיו, ע' (2013). בת לוקחת בן: סקס קווירי והזדהות חוצת מגדר בפורנוגרפיה לסבית. בתוך: *מחשבות מיניות-תיאוריה קווירית, פורנוגרפיה והפוליטיקה של המיניות*. (עמ' 201-215) רסלינג: תל אביב.

DeGenevieve, B. (2007). Ssspread.com- The hot bods of queer porn. In: K. Jacobs, M. Janssen & M. Pasquinell (Eds.) *C'Lickme-A Netporn Studies Reader* (pp. 233-238). Institute of Network Cultures. Paddiso: Amsterdam.

29/5- שיעור 10 פורנוגרפיה, מעמד וגזע

Miller-Young, M. (2014). Introduction: Theorizing Black Women's Sexual Labor in Pornography. In: *A Taste for BROWN SUGAR- Black Women in Pornography*. (pp.1-23). Duke University Press Durham and London.

קריאת רשות:

Nash, J.C. (2014). 3-Race-Pleasures. Sexworld and the Ecstatic Black Female Body. In: *The Black Body in Ecstasy* (pp.83-106). Duke University Press Durham and London.

Miller-Young, M. (2014). Black Female Sexuality at the Convergence of Hip Hop. In: *A Taste for BROWN SUGAR- Black Women in Pornography*. (pp.142-180). Duke University Press Durham and London

5/6- שיעור 11 פורנופיקציה של התרבות

וולף, נ' (2004). מין. בתוך: *מיתוס היופי-על השימוש בייצוגים של יופי נגד נשים*. (עמ' 124-165). הקיבוץ המאוחד (מגדרים): תל אביב.

Dines, G. (2010). Chapter 1: "Playboy, Penthouse and Hustler-Paving the way for today's porn industry". In: *Pornland-How porn has hijacked our sexuality*. Beacon Press: Boston.

קריאת רשות:

Attwood, F. (2006). 'Sexed Up: Theorizing the Sexualization of Culture'. *Sexualities*, 9(1): 77-94.

Mulholland, M. (2011). When porno meets hetro-Heteronormativity and the Pornification of the Mainstream. *Australian Feminist Studies*, 26(67): 119-135.

12/6 שיעור 12 פורנוגרפיה, אנימציה ותוצרי לוואי

קריאת רשות:

Dines, G. (2010). Chapter 4: "Grooming for Gonzo-Becoming a man in a porn culture". In: *Pornland-How porn has hijacked our sexuality*. Beacon Press: Boston.

Dines, G. (2010). Chapter 6: "Visible or invisible-Growing up female in a porn culture". In: *Pornland-How porn has hijacked our sexuality*. Beacon Press: Boston.

19/6 שיעור מסכם

השלמות+ הוראות למבחן בית

מבוא לאנתרופולוגיה - סמסטר ב'

אנתרופולוגיה כאן ועכשיו

תשע"ח 2107 - 2018

יום א' 16:15 – 17:45

מרצה: יואל טוויל tawil@post.bgu.ac.il

מתרגלות: אליזה פרנקל elizaf@post.bgu.ac.il

תמוז שביר tamooz@post.bgu.ac.il

כללי:

מהי אנתרופולוגיה? במה עוסקים אנתרופולוגים? מהן התיאוריות המרכזיות בתחום? במהלך סמסטר זה נעסוק בשאלות אלו ואחרות ונמשיך להיחשף לרבגוניות האנושית (ולשאלות של דמיון ושוני בהשוואה בין תרבויות) ולטעום מן השפע המגוון של המחקר האנתרופולוגי. נוסיף למערך הידע אליו נחשפנו בסמסטר הראשון של הקורס בכל הנוגע לקשר התרבותי שבין האדם לסביבתו ועל האופן שבו אנו חושבים על העולם כאן ועכשיו. היות והניתוח האנתרופולוגי עצמו מעוגן בהקשרים היסטוריים חברתיים ותרבותיים, נוסיף להדגיש את המתח והדיאלוג שבין תופעות התרבותיות המיוצגות בטקסטים האנתרופולוגיים לבין התיאוריות שמשמשות לארגן, לפרש ולנתח את אותן תופעות.

לתרגול, אשר נועד לפתח דיון סביב חומר הקריאה ולאפשר היכרות קרובה ומפורטת יותר עם דרכי הייצוג של הידע האנתרופולוגי, חשיבות רבה. בתרגול יידונו גם דרכי יישומן ובחינתן של הגישות התיאורטיות השונות על תופעות תרבותיות וטקסטים אתנוגרפיים (כולל תצפיות). **חובה** לקרוא את כל החומר המבוקש לפני כל תרגיל ולהביא את הטקסט **מודפס**, שכן הדיון בכיתה מבוסס רובו ככולו על קריאה מקדימה שכזו. התרגול יתקיים אחת לשבוע לאורך כל הקורס, וכל פגישה תימשך 45 דקות.

דרישות הקורס והרכב ציון סופי:

חובת נוכחות בשיעורים ובתרגילים.

השתתפות פעילה בשיעורים ובתרגילים.

בוחן בקיאות: לקראת סוף סמסטר ב', יתקיים בוחן בקיאות על כל פרטי הביבליוגרפיה שנלמדו במהלך הסמסטר (10% מהציון הסופי).

מבחן: לקראת סוף סמסטר ב', יתקיים מבחן המורכב משאלות אינטגרטיביות הנוגעות לחומר התיאורטי הנלמד בכיתה וכן מניתוחי טקסטים כפי שנלמדו בתרגילים (20% מהציון הסופי).

מטלות: 1. ביצוע תצפית משתתפת (10% מהציון הסופי); 2. ניתוח רפלקסיבי של אותה תצפית (10% מהציון הסופי); אין אפשרות להגיש את המטלות ללא השתתפות סדירה בתרגולים ולא ניתן לסיים את הקורס ללא הגשה של כל המטלות.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
 תואר ראשון

{ 222 }

תכנית השעורים והתרגילים סמסטר א'

תאריך שיעור	נושא השיעור	תרגילים	חובת הקריאה לתרגיל
11.3.18	חזרה כללית על סמסטר א' והצגת סמסטר ב'		תזכורת – ניתוח טקסט על פי גישת הפונקציונליזם
18.3.18	בין פרטיקולאריות תרבותית לאוניברסאליות אנושית – הויכוח על מותו של קפטן קוק		תזכורת – ניתוח טקסט על פי גישת הסטרוקטורליזם (קריאת קטעים מיומנו של מלינו בסקי לקראת השיעור)
25.3.18	מספר הערות על יומני מלינו בסקי ומבוא למשבר הייצוג.		ניתוח טקסט על פי הגישה הרפלקסיבית
8.4.18	אתניות		שלמה דשן – לבירור טיב העדתיות של יוצאי דרום תוניסיה
15.4.18	קשרי שארות	אין תרגול	
22.4.18	מין, מגדר ופמיניזם – חלק ראשון		Weston – Families We Choose (ייתכן שיוחלף בטקסט אחר)
29.4.18	מין, מגדר ופמיניזם – חלק שני		Wikan – The Xanith, A Third Gender Role
6.5.18	אנתרופולוגיה ואקטיביזם חברתי – האם יש לאנתרופולוגיה חובה מוסרית?		רבינוביץ' – המסע המפותל להצלת נשים חומות מנאר חסן – הפטריארכיה, המדינה ורצח בשם כבוד המשפחה.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
 תואר ראשון

{ 223 }

<u>הגשת מטלת תצפית וניתוחה</u>			
Assa Doron – Mobile Persons: Cell Phones, Gender and the Self in North India		אנושיות משתנה בקונטקסט טכנולוגי – אנתרופולוגיה עם הפנים לעמיד	13.5.18
Jordan-Smith – Ritual Killing, 419 and Fast Wealth in Nigeria		יישום חשיבה אנתרופולוגית בתחומי ידע שונים – חלק ראשון	27.5.18
גדעון קונדה – מהנדסים תרבות		יישום חשיבה אנתרופולוגית בתחומי ידע שונים – חלק שני	3.6.18
Shweder – An Interview with Fuambai S. Ahmadu		על יכולתנו וחובתנו לפקפק בחובתנו לפקפק	10.6.18
סיכום התרגולים, שאלות, הערות/הארות וחזרה לקראת המבחן		סיכום ו"ייצוג האחר" – מחשבה ביקורתית וידע עולם כמורשת אנתרופולוגית	17.6.18

רשימת הקריאה (סמסטר ב')

דשן, ש (1984). לבירור טיב העדתיות של יוצאי דרום תוניסיה. בתוך שלמה דשן ומשה שוקד (עורכים). *יהודי המזרח: עיונים אנתרופולוגיים על העבר וההווה*. ירושלים: שוקן. (עמ' 190-199).

חסן, מ (1999). הפטריארכיה, המדינה ורצח בשם כבוד המשפחה. בתוך דפנה יזרעאלי, אריאלה פרידן, הנרייט דהאן-קלב, חנה הרצוג, מנאר חסן, חנה נוה וסילביה פוגל-ביז'אווי (עורכים). *מין, מגדר, פוליטיקה*. הוצאת הקיבוץ המאוחד, (עמ' 267 – 306).

קונדה, ג (1992). *מהנדסים תרבות: שליטה ומסירות בחברת היי-טק*. חרגול הוצאה לאור (עמ' 110-147).

רבינוביץ', ד (1995). המסע המפותל להצלת נשים חומות, *תיאוריה וביקורת*, 7, עמ' 5-19.

Ahmadu, F.S & Shweder, R.A (2009). Disputing the myth of the sexual dysfunction of circumcised women: An Interview with Fuambai S. Ahmadu by Richard A. Shweder, *Anthropology Today*, 25 (6), 14-17.

Assa, D (2012). Mobile Persons: Cell Phones, Gender and the Self in North India, *The Asia Pacific Journal of Anthropology*, 13 (5), 414-433.

Jordan-Smith, D (2001). Ritual Killing, 419, and Fast Wealth: Inequality and the Popular Imagination in Southeastern Nigeria, *American Ethnologist*, 28 (4), 803-826.

Malinowski, B (1967). *A Diary in the Strict Sense of the Term*. London: The Athlone Press.

Weston K (1991). *Families We Choose: Lesbians, Gays, Kinship*. New-York: Columbia University Press. (Chapter 5 Pp 105-136).

Wikan, U (1991). *Behind The Veil in Arabia: Women in Oman*. Chicago and London: The University of Chicago Press. (Chpater 9 Pp 168-188)

מיגדר, פמיניזם וחברה

דר' ניצה ברקוביץ

יתכנו שינויים ברשימת הקריאה

תיאור הקורס:

האופן בו אנו מפרשים ומבינים את ההבדלים בין גברים ונשים - הינו קריטריון מרכזי המארגן את החיים החברתיים של יחידים (מערך הזדמנויות, חסמים זהויות) ומונח בבסיס כל המוסדות החברתיים (פוליטיים, כלכליים ותרבותיים). הסדר המיגדרי בנוי על יצירת קטגוריות (המסתמכות על "הבדלים בין המינים") ועל יצירת היררכיה ביניהם. מטרת הקורס הינה להבין את התהליכים המייצרים את הסדר המיגדרי ואת הזהויות המיגדריות, להתחקות אחר הדינמיקות המשמרות אותם ולזהות להצביע גם האפשרויות לשינוי חברתי. נלמד כיצד מתקשר מבנה הכוח המיגדרי עם מבני כוח אחרים כמו גזע, אתניות ומעמד ובין כיצד דרכי החשיבה הפמיניסטיות השונות משמשות הן כלי לבניית תיאוריה ולניתוח בקורתי של החברה והן אמצעי לפעולה לשינוי חברתי. הדגש בקורס יהיה על החברה והחברות בישראל – נכיר את המופעים המקומיים של דרכי חשיבה ופעולה פמיניסטית, כולל אלה הייחודיים לחברה כאן ונלמד על יחסי הגומלין שבין ההקשר החברתי הרחב (כולל מבנים, תהליכים ודרכי חשיבה ואידיאולוגיות) לבין המערכות המארגנות את המשטר/ים המגדרי/ים בישראל.

דרישות הקורס:

1. קריאת מאמרי החובה (מצוינים ב *) המאמרים מצויים באתר הקורס או on-line
2. א. כתיבת מינימום חמישה (אפשר יותר) דוחות קריאה במהלך הסמסטר בהתאם לשאלות מנחות שיינתנו מראש. השאלות יהיו על המאמר/ים שברשימת הקריאה. אתם יכולים לבחור איזה דוחות להגיש אבל עליכם להגיש אותם לפני השיעור בו נדון במאמר עליו כתבתם. שני הדוחות הראשונים הינם חובה. יש להשלים את המכסה הנדרשת עד שבועיים לפני סוף הסמסטר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 227 }

אורך הדוחות לא יעלה על 400 מילים.
הציון על הדוחות הינו עובר/לא עובר. על מנת להיות זכאים להגיש את עבודת הבית יש לקבל ציון 'עובר' על חמישתם כך שבמידה וסטודנט/ית קיבל/ה ציון 'לא עובר' עליה/יו להגיש דוח נוסף. דוחות מצטיינים יקבלו נקודות בonus.
3. עבודת בית (עבודת סיכום קורס). את השאלות לעבודה תקבלו בשבוע האחרון ללימודים ויש להגיש אותה שבוע לאחר תום הלימודים.

הרכב הציון:

10% השתתפות בדיונים בכיתה

90% עבודת בית

שימו לב: אין להשתמש במסכים כלשהם - טלפונים סלולריים ו/או מחשבים - במהלך השיעור, למעט מקרים חריגים בהם ינתן אישור מיוחד.

מיגדר, הטרונומרטיביות, לימודי מיגדר ולימודים קווירים

* יואל, דפנה. הרצאה על מוח ומגדר. מתוך: מבוא לפמיניזם. גלי צה"ל. 24/11/15

<http://glz.co.il/1097-71223-HE/Galatz.aspx>

* הרצוג, חנה. 2006. "מיגדר". בתוך אי/שוויון בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. ע' 220-227.

* עפרי אילני 2016. "נגע נפוץ במזרח" תיאורים של הומוסקסואליות בעיתונות העברית של תקופת המנדט. זמנים 131: 8-21

*זיו, עמליה 1999. "דנה אנטרנשיונל". בתוך עדי אופיר (עורך) 48ל50: מומנטים ביקורתיים בתולדות מדינה ישראל. ירושלים, תל אביב: מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד. עע' 401-411

פמיניזמים

* ברקוביץ, ניצה. 2006. "פמיניזם". מתוך: אי/שוויון, בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת אוניברסיטת בן גוריון. עע' 324-331.

* גרוס, אייל גרוס ועמליה זיו. 2003. זיו בין תיאוריה לפוליטיקה: לימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית. מתוך: מעבר למיניות מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית. הוצאת הקיבוץ המאוחד. עע' 9-44

* טריגר, צבי. 2016. תיאוריות פמיניסטיות וזכויות להט"ביות. בתוך: זכויות הקהילה הגאה בישראל. בעריכת ע. מורגנשטרן, י. לוינסקי ואלון הראל. ירושלים: נבו. 81-116

קמיר, אורית. 2002. *פמיניזם, זכויות ומשפט*. האוניברסיטה המשודרת. משרד הבטחון. פרק א'. "פמיניזם – תיאוריה ואקטיביזם" 17-30.

* פרק ב'. "ההיסטוריה של התנועה הפמיניסטית ומושגי יסוד" 31-48.
* פרק ד'. "הזכות לשוויון". 61-71.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 229 }

* בל הוקס. 2002 (2000). פמיניזם זה לכולם. חיפה: פרדס.
מאבק מעמדי פמיניסטי. עע' 46-52. נשים בעבודה. עע' 57-62. גזע ומיגדר. עע' 63-67.

זיו, עמליה. 2004. בין סחורות מיניות לסובייקטים מיניים: המחלוקת הפמיניסטית על פורנוגרפיה. תיאוריה ובקורת. 25: 163-194.

*ישכר, חדוה. 2011. [פמיניזם וקפיטליזם חיים כאן בכיף?](#) הגדה השמאלית on-line

פמיניזמים בישראל/פמיניזם ישראלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 230 }

* הרצוג, חנה. 2000. "ידע, כוח ופוליטיקה פמיניסטית". בתוך ח. הרצוג (עורכת) חברה במראה, תל אביב: הוצאת רמות, עמ' 269-293.

* פוגל-ביזאוי, ס. (2010), "הנשמע קולן? זרמים פמיניסטיים כיום בישראל", פנים, רבעון לתרבות, חברה וחינוך, 49, (עמ' 46 - 55), הסתדרות המורים

* יאלי השש. פמיניזם מזרחי. מתוך מבוא לפמיניזם. גלי צה"ל.

* דגן, נגה. 1996. משבר הזהויות בפמיניזם. מצד שני, גליון 4, עמ' 28-31.
מוסף פמיניזם מזרחי. 1996. מתוך: מצד שני. 5-6. עמ' 25-39

* רונית עיר שי על פמיניזם דתי. תוך מבוא לפמיניזם. גלי צה"ל.

טובה כהן. 2006. מנהיגות דתית נשית: האורתודוקסיה המודרנית בישראל כמקרה מבחן. תרבות דמוקרטית, כרך 10. 251-296.

<http://10tv.nana10.co.il/Category/?CategoryID=600230>

החרדיות. אמנון לוי. פרק ד' – מובילות שינוי

שמיסאן, דנה. 2015. [כשאומרים לנו "סבתא שלכן פמיניסטית": על נשים מזרחיות ופמיניזם דתי...](#)

מתוך: העוקץ (on-line)

פמיניזם בדואי – בין קידמה למסורת. פאנל על פמיניזם ערבי-בדואי, באוניברסיטת בן גוריון
26.11.16

https://www.youtube.com/watch?v=w_r45HWCguo

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 231 }

דהאן-כלב, הנרייט. 2006. פמיניזם מזרחי, פוסט קולוניאליזם וגלובליזציה. תרבות דמוקרטית, 10, 135-161 (רשות).

תורג'מן, ורד. 2011. "מעברה על הדשא": מיקומים פוליטיים מצטלבים במאבק להשתתפות שוויונית בזירה הפמיניסטית בשנות ה-90. עבודת תזה. אוניברסיטת תל אביב.

אשה לאשה. דף מידע. יולי, אוגוסט, ספטמבר 2012. גליון מיוחד על המדיה החדשה, הגל הרביעי של הפמיניזם

צפי סער. על פמיניסטיות המקלדת. הארץ 20.2.2015

פרטי/משפחתי/ביתי וציבורי

* הרצוג, חנה 1994. "פרק 2: נשים ופוליטיקה: השסע בין הפרטי והציבורי" מתוך: נשים ריאליות. מכון ירושלים לחקר ישראל. ע' 26-35.

* יזרעאלי, דפנה. 2001. "יחסי עבודה משפחה: המקרה של נשים במעמדות הביניים בישראל". "מעשה ידיה": אשה בין עבודה ומשפחה, בעריכת טובה כהן. אוניברסיטת בר אילן. ע' 3-16.

אבתסאם ברכאת. 2015. על הפרטי, הקולקטיבי והציבורי בחברה הדרוזית הכפרית. מתוך: אסטרטגיות ופרקטיקות פעולה של נשים דרוזיות כנגד יחסי כוח מרובים. עבודת דוקטורט. אוניברסיטת בר אילן.

אילוז, אווה. 2008. אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 232 }

אלאסד אלהוזייל, נוזהה. 2016. ה"בית". בתוך: כשהצל גדול סימן שהשמש שוקעת: חייהן של נשים בדואיות בראי השינויים. ת"א: רסלינג. עמ' 119-134.

משפחה, הורות, זוגיות (משפחה גרעינית, משפחה מורחבת, משפחה חדשה, משפחה מורכבת/משולבת ...)

* הקר, דפנה. 2011. סוגיות משפחתיות בעיניים משפטיות. האוניברסיטה המשודרת.

פוגל-ביז'אווי, סילביה. 2009. משפחות בישראל: מגמות ומאפיינים. כוורת, גליון 17.

בירנבוים-כרמלי, דפנה. 2009. "יותר זול מעולה חדש". על מדיניות הפריון והפוליטיקה של 'המשפחה הטבעית' בישראל. מטעם 18 65-78

* ערן-יונה, מיטל. 2013. "ארגון" ישן" אבות "חדשים" קצינים לוחמים בין הקריירה הצבאית לאבהות". מיגדר: כתב עת למיגדר ופמיניזם, גליון 2, עמ' 1-26. (כתב העת מקוון)

אי"דן, מיה. [אמהות משקיעות נגד אמהות שוקעות: הקרב על תואר האמא המושלמת](#)

נענע10 עודכן 23/02/2016 08:41

דונת, אורנה. 2010. פרו-נטליזם סדוק: נרטיבים של הולדה ואי-הולדה בישראל. "סוציולוגיה ישראלית י"א (2): 417-439.

סגל-אנגלצ'ין, דורית, פאולין-עירית אררה וג'ולי צוויקל. 2010. משמעות הבחירה בדפוס משפחתי 'הטרו-גי' מקנדות מבטן של הנשים. מתוך: שריד, א., ואחרים, עורכים. פסיפס גופנפש: בריאות נשים בישראל. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב. עמ' 129-154.

אבו-רביעה-קווידר, סאראב. 2010. "התמודדות של נשים בדויות משכילות עם אהבה אסורה, נישואים זוגיות". מתוך נשים פלסטיניות בישראל. ואן ליר, הקיבוץ המאוחד, עמ' 175-201. (רשות)

גרוס, אייל. 21.11.06. "עכשיו גם הומו חייב להתחתן?", YNET, <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3330933,00.html>

צבא, מלחמה ומיליטריזם

* הרצוג, חנה. 2006. "המשפחה הלוחמת: השפעת הקונפליקט הערבי-ישראלי על מעמד הנשים בישראל" מתוך: בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה. בעריכת מאג'ד אלחאג' ואורי בן אליעזר. עמ' 401-419.

* יזרעאלי, דפנה. 1999, "מיגדור בשירות הצבאי בישראל" תיאוריה וביקורת 14, עמ' 59-29.

* ששון-לוי, ארנה. 2003 "גבריות מתוך מחאה" סוציולוגיה ישראלית ה' 1, עמ' 15-47.

קרומר-נבו, מיכל. מני מלכה וסטס מרדכייב. 2013. "השירות הצבאי של יוצאי קוקז –כרטיס כניסה לחברה הישראלית או שעתוק אתנו-מעמדי? סוציולוגיה ישראלית. י"ד (2) 313-333.

אייל גרוס. 2002. "מיניות, גבריות, צבא ואזרחות: שירות הומואים ולסביות בצה"ל במשקפים השוואתיים" פלילים, ט', 95-183.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 234 }

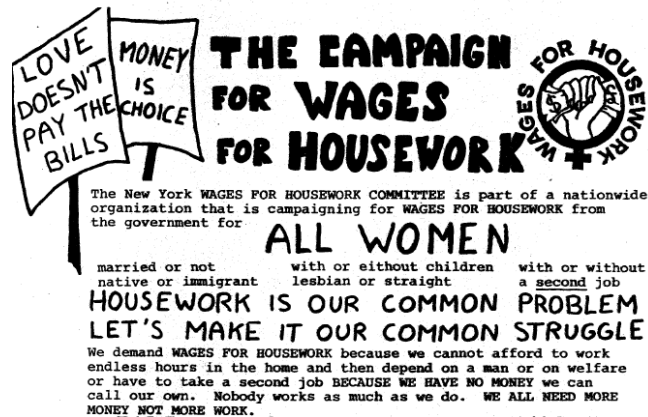
דפנה ברק-ארז. 2007. "על טייסות וסרבניות מצפון: מאבק אחד או מאבקים שונים?" מתוך:
דפנה ברק-ארז, שלומית יניסקי-דביר, יפעת ביטון ודנה פוג' (עורכות) עיונים במשפט,
מיגדר ופמיניזם. הוצאת נבו. (רשות)

עבודה, כלכלה ומשק (הבית)

* ברקוביץ, ניצה. 1996. "על עקרת הבית והחשבונאות הלאומית", תיאוריה וביקורות, 9:
189-197.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 235 }

* סער, עמליה. 2011. על החוזה המגדרי - תעסוקת נשים פלסטיניות בישראל. דוח מחקר, אוניברסיטת חיפה.

* סער, עמליה. 2010. יזמות זעירה של נשים כמסלול ניעות חברתית, מספר היבטים פרדוקסליים. סוציולוגיה ישראלית. י"א (2): 441-462.

* יזרעאלי, דפנה. 1997. "מנהלות בישראל" מתוך: נשים הכוח העולה: קידום נשים בעבודה- ניפוח "תקרת הזכוכית". ע' 56-75.

אלאסד אלהוזייל, נוזהה. 2013. אני מפרנסת זה סימן שאני קיימת: נשים בדואיות יוצרות בשולי הכלכלה הפורמאלית

ליוש, בלה. 2014. השינויים בחלוקת עבודה בבית קרב זוגות חרדים ועל המשמעויות שלהן בקרב נשים חרדיות. מתוך: נשות הסף: נשים חרדיות מול השינוי המודרני. רסלינג.

פוגל-ביז'אווי, סילביה. 2003. "המפרנסת השנייה" בעידן הגלובליזציה: נשים בשוק העבודה בישראל", מתוך חברה – כתב עת סוציאליסטי לעינייני חברה, כלכלה, פוליטיקה ותרבות, בער' סבוראי וכל. ת"א: יסו"ד, יולי 2003, גיליון 8.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 236 }

יעל חסון, נוגה דגן-בוזגלו. 2014. [בידול](#) תעסוקתי ופערי שכר בין גברים ונשים. מרכז אדוה.

יאנה פבזנר בשן. 2016. [ההיסטוריה](#) המלוכלכת של עבודת הניקון. Mako. 18 מאי.

על הרצפה

החלוצות שסירבו לעבוד בניקיון, התימניות שהצליחו למצוא גאוה בעבודה, העולות מרוסיה שספגו הערות סקסיסטיות ותושבות הפריפריה שניסו להיחלץ ממנה דרך קורסים לבניית ציפוניים. מי ניקה את ישראל 68 שנה? בגדול, מי שלא היתה לו ברירה

יאנה פבזנר בשן | מגזין mako | פורסם 16:01 18/05/16

אימהות ועבודה – אימהות כעבודה

The World's toughest job

<https://www.youtube.com/watch?v=HB3xM93rXbY>

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 237 }

ספרות עזר, רקע והשלמה לנושאי הקורס

י אייל גרוס, עמליה זיו ורז יוסף. "אם יש סקס אחר הביאווהו לכאן ונדעהו" – לימודים להטבי"ם וקוויריים בישראל. בתוך: סקס אחר: מבחר מאמרים בלימודים להטבי"ם וקוויריים ישראלים בעריכת א. גרוס, ע. זיו ור. יוסף. תל אביב: רסלינג. ע' 11-47.

זרעאלי דפנה, פרידמן אריאלה, דהאן-כלב הנרייט, הרצוג חנה, חסן מנאר, נוה חנה, פוגל-ביז'אוי סלביה (עורכות) 1999. מין מיגדר פוליטיקה, תל אביב: קו אדום, הקבוץ המאוחד.

באום דלית ואחרות (עורכות) 2006. ללמוד פמיניזם – מקראה. תל אביב: האגודה הישראלית ללימודים פמיניסטיים ולחקר המיגדר, מיגדרים הקיבוץ המאוחד.

ינאי ניצה ואחרות (עורכות) 2007. דרכים לחשיבה פמיניסטית – מבוא ללימודי מיגדר. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה.

<http://www.gendersite.org.il> אתר האגודה הישראלית ללימודים פמיניסטיים ולחקר המיגדר (גם בפייסבוק) (והפנייה לכתב העת המקוון מגדר: כתב עת בין תחומי למיגדר ופמיניזם)

סדרת הרצאות מבוא לפמיניזם עם קובי מידן. גלי צה"ל
<http://glz.co.il/1097-71223-HE/Galatz.aspx>

סוציולוגיה פוליטית

פרופסור לב גרינברג

הקורס מיועד להקנות כלים בסיסיים להבנת תיאוריות של סוציולוגיה פוליטית תוך כדי הצגת דיונים מרכזיים בתחום. הקורס דן בשאלת הסמכות, המפלגות, אליטות והמדינה; ומנתח מאבקים בין מעמדות, קבוצות אתניות, לאומיות, וצבא, פעולות מחאה ואלימות. לבסוף הוא בוחן את מהותה של הדמוקרטיה כמנגנון להכלת קונפליקטים ומגבלותיה. נוכחות בשיעורים וקריאת החומר הביבליוגרפי הם חובה. מטלות במשך הסמסטר: הגשת 4 דו"חות קריאה ובחינה בסוף הסמסטר. משקל הדו"חות והשתתפות בכיתה הוא 25% מהציון הסופי, ומשקל הבחינה הוא 75%.

רשימה ביבליוגרפית

1. Weber M. "Authority and Legitimacy".
2. Michels, R. "Principles and Bureaucracy in Political Parties"
3. Hanna Arendt, "On Violence".
4. Rustow, D.A. (1970) "Transitions to Democracy: Toward a Dynamic Model".
5. Bourdieu, P. "Delegation and Political Fetishism"
6. "קהילות מדומיינות" אנדרסון, ב.
7. Tilly, C "How War Made States and Vice Versa"
8. Michael Mann, "The Dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing", Ch. 1
9. Stepan, A. "Military Politics in Three Polity Arenas"
10. Fanon, F. "Spontaneity: Its Strength and Weakness"
11. Grinberg, Lev Ch 11, "No Paradise Now", in Politics and Violence.

12. Grinberg, Lev Ch. 9 "Time, Movement, Actors and Masses" in
Mo(ve)ments of Resistance.

סוציולוגיה של הסכסוך הישראלי פלסטיני

שנת תשע"ח

פרופסור לב גרינברג

הקורס ידון בהיבטים שונים של הסכסוך הישראלי פלסטיני, טריטוריאליים, כלכליים, פוליטיים וצבאיים מתוך פרספקטיבה היסטורית. יידונו התקופות השונות החל מהקמת היישובים היהודים הראשוניים ועד למלחמת לבנון השנייה, תוך כדי ניתוח קווי דמיון ושוני ביניהם. הקורס ידון בהתנגדות הפלסטינית האלימה להתיישבות הציונית והשימוש בכוח להכרעת הקונפליקט, וגם יבחן את יחסי התלות הכלכליים כמנגנון שליטה. הקורס נוקט בגישה השוואתית לסכסוכים מקבילים ובוחן את שאלת המשכיות של הסכסוך, ומבסס את ההסבר על רצף האירועים המתגלגלים, להבדיל מגישה מבנית המניחה מראש את המשכיותו של הקונפליקט.

נוכחות חובה

ציונים: 20% השתתפות בכיתה, 80% בחינה. הבחינה תהיה עם חומר פתוח, שאלת מסה אינטגרטיבית.

רשימה ביבליוגרפית

הנחות יסוד ביחס למבנה החברה

הורוביץ דן וליסק משה (1977) מישוב למדינה (עם עובד), פרק 1

Kimmerling, B. (1992) "Ideology, Sociology and Nation Building: The Palestinians and Their Meaning in Israeli Sociology," American Sociological Review, 57: 446-460.

יחסי יהודים ערבים בתקופת המנדט הבריטי

Kimmerling, B. (1993) Zionism and Territory, Berkeley, Institute of International Studies, UC, ch.1. 1-30.

Shafir, G. (1989) Land and Labor in the Making of Israeli Nationalism, Cambridge: Cambridge University Press. Ch. 1, pp.1-21.

הקמת מדינת ישראל

Ben Eliezer, (1998) The Making of Israeli Militarism, Indiana Univ. Press, Introduction, Pp. 1-18.

Zureik, E. (1979) The Palestinians in Israel, London: Routledge and Paul Kegan, Ch. 8, pp 188-202.

הרחבת גבולות המדינה

Grinberg, L.L. 1993. "The Crisis of Statehood: A Weak State and Strong Political Institutions", Journal of Theoretical Politics, 5: 89-107.

Aran G. (1987) "A Mystic-Messianic Interpretation of Modern Israeli History: The Six Day War and its Aftermath, " Studies in Contemporary Jewry, 4:

Farsakh, L. (2005) Palestinian Labour Migration to Israel, Routledge: London and New York, Ch. 2, pp. 31-51.

פולמוס המדינה היהודית

Smooha, S. (1993) "Class, Ethnic and National Cleavages and Democracy in Israel", in Sprinzak and Diamond (eds.) Israeli Democracy under Stress, Boulder Co.: Lynne Reiner. Ch. 16, pp. 309-342.

Peled, Y. (1992) "Ethnic Democracy and the Legal Construction of Citizenship: Arab Citizens of the Jewish State," The American Political Science Review, 86 :432-443.

שנות ה-1980 – מלחמת לבנון והאינתיפאדה

Helman, S. (1999) "Negotiating Obligations, Creating Rights: Conscientious Objection and the Redefinition of Citizenship in Israel", Citizenship Studies, 3, pp. 45-69.

Nassar, J.R. and Heacock, R. (1990) Intifada: Palestine at the Crossroads, New York: Praeger, Ch 2 and 12, pp. 37-52, 191-206.

Grinberg, L. (2013) "Resistance, politics and violence: the catch of the Palestinian struggle", Current Sociology, vol. 61 (2), pp. 206-225.

גלובליזציה דרך השלום

רם אורי (2005) הגלובליזציה של ישראל (רסלינג) פרק 2.

גרינברג לב (2007) שלום מדומיין שיח מלחמה (רסלינג) פרק 7.

Shafir G. and Peled Y (2000) "Peace and Profits: The Globalization of Israeli Business and the Peace Process" in Shafir and Peled eds. The New Israel, Westview Press: Oxford, Ch. 10, pp. 243-264.

צבא ופוליטיקה

לוי יגיל (2007) מצבא העם לצבא הפריפריות (כרמל), פרק 1.

Peri, Y. (2006) Generals in the Cabinet Room: How the Military Shapes Policy, Washington: USIP Press. Ch. 1, 6, pp. 17-32, 91-109.

עוני בתוך שפע: הסוציולוגיה של העוני

תשע"ח- סמסטר אביב

מספר קורס: 0-102-1-35

שם המרצה: דר' שרה הלמן

יום ג' 8.30-9.45

שעות קבלה: יום א' 14.30-15.30 חדר 368 או בקביעה מראש.

דוא"ל: sarith@bgu.ac.il

תאור הקורס:

כל שנה מפרסם המוסד לביטוח לאומי נתונים על עוני. כמו כן, כל שנה בסמוך לחגים עמותות שונות פונות לציבור "לפתוח את הלב ואת הכיס" ולתרום למשפחות עניות, והטלוויזיה מראה דירות עלובות, מקררים ריקים, ותורים אין סופיים במוקדי חלוקת מזון. מצד שני, תוכניות טלוויזיה, כתבות עיתונאיות חושפות בפנינו אנשים החיים בעושר מופלג, הבא לידי ביטוי בדירות פאר, וצריכת מותגי יוקרה שהם ההיפך המוחלט של הכתבות המתארות את החיים בעוני.

האם יש קשר בין עוני לבין עושר? או שמא אלו שתי תופעות נפרדות?

כיצד עוני קשור לאי-שוויון חברתי ולמדיניות חברתית כלכלית?

מטרת שיעור זה היא לנתח את המימדים השונים של החיים בעוני וכן את ההסברים הקיימים לעוני. נתמקד בתיאוריות של עוני: תרבות עוני; תיאוריה מעמדית של עוני; והתיאוריה של מה שמכונה ה-underclass. ננתח את הגורמים לעוני החל משנות ה-90 של המאה העשרים ומתוכם המדיניות החברתית כלכלית, הגלובליזציה והניאו-ליברליזציה ונשאל מדוע תהליכים אלו גרמו לא רק להתרחבות העוני אלא גם לתופעה של מה שמכונה "עובדים עניים." נשאל כיצד מתמודדות מדינות עם עוני ומדוע מדינות מסויימות מצליחות יותר מאחרות בהתמודדות עם העוני. לבסוף נתמקד בעוני בישראל, בחיים בעוני ובתוצאותיו המגדריות, והמעמדיות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 243 }

חובות הקורס:

השתתפות חובה – בתחילת כל שיעור תיבדק נוכחות. היעדרות: רק במקרים של מחלה ומילואים וזאת תוך הודעה מראש למרצה.
קריאה משיעור לשיעור. השיעור בנוי על השתתפות שלכם ובתחילת כל שיעור נדון במאמר הרלוונטי.
הגשת 5 דוח"ות קריאה. דוח"ות כל דו"ח קריאה ליעלה על 350 מילים. הדו"ח צריך להיות מוגש באמצעות מערכת המודל עד יומיים לפני השיעור. דו"ח הקריאה צריך להתייחס לנושא מאמר, לשאלה שנשאלה בו, וכן לממצאים מרכזיים. ערך כל דו"ח 5 נקודות מהציון הכולל. אין אפשרות לעבור את הקורס ללא הגשת דו"חות קריאה וציון עובר בכל אחד מהם. מי שתקבל ציון לא עובר בדו"ח תצטרך לכתוב בו"ח חדש. הציון בדו"ח הוא עובר/לא עובר. משקל הדוח"ות בציון הכולל: 20%.
בחינה בסוף הסמסטר: הבחינה תהיה מורכבת משלוש שאלות, ועליכם יהיה לענות על 2 מתוכן. במבחן תוצגנה כתבות בנושא הקורס ויהיה עליכם לנתח אותן על פי חומר ההרצאות ומאמרי הקריאה. משקל הבחינה בציון הכולל: 80%

סדר שיעורים ורשימת קריאה:

6.3.18

תאור כללי של הקורס.

עוני, עניים, והחיים בעוני: הסברים תאורטיים לחיים בעוני:

13.3.18 תרבות העוני

Oscar Lewis

1966 "The Culture of Poverty." *Scientific American* 125, 4: 19-25.

20.3.18 הסברים מבניים לתת-המעמד הנמוך (the underclass)

חיה שטייר

2005 "עוני בין דיסציפלינות: תרומת הסוציולוגיה לחקר העוני." *סוציולוגיה ישראלית* ז, 1:
22-9.

27.3.18: הסבר מעמדי לעוני:

Eric Olin Wright

1994 "The class analysis of poverty," pp. 32-50, in: *Interrogating Inequality*.
London, Verso.

10.4.18-17.4.18: מדינת הרווחה ועוני

פיטר טיילור גובי. 2009. "מסגור מחודש של האזרחות החברתית." *ביטחון סוציאלי* 79 (אדר):

מיכל קורא ושות'. 2007. "מבט בינלאומי משווה על רשת הביטחון האחרונה בישראל." *ביטחון סוציאלי* 74 (אוגוסט):

1.5.18-15.5.18: מדיניות חברתית כלכלית, ניאו-ליברליזם וגלובאליזציה כגורמים לעוני ואי-שוויון.

יובל מזר. 2015. "בחינת ההשפעה של המדיניות הכלכלית על רווחתם של משקי בית בעשור האחרון." *ביטחון סוציאלי* 97 (יולי).

22.5.18-29.5.18: עבודה, שכר ועובדים עניים

Amoore, L. (2006). Invisible subject (s): Work and workers in the global political economy. In Poverty and the Production of World Politics (pp. 14-37). Palgrave Macmillan UK.

5.6.18-12.6.18: מגדר, עוני ועבודה

Janet C. Gornick and Nascia Boeri. 2015. "Gender and Poverty." In: The Oxford Handbook of the Social Science of Poverty. Oxford, Oxford University Press.

Roni Strier et al.

2014 "Masculinity, Poverty and Work: the multiple constructions of work among working poor men." *Journal of Social Policy* 42,2: 331-349.

19.5.18: סיכום הקורס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 247 }

רוסיה בישראל : אנשים, תרבות ואידיאולוגיה

קורס בחירה

2018 סמסטר ב'

יום ה' 10:15- 11:45

מספר הקורס-

מרצה: ד"ר יוליה לרנר

julialer@bgu.ac.il

הקורס:

קורס זה יעסוק במופעים שונים של רוסיות במרחב התרבותי הישראלי. מופעים אלה שזורים בשדות של אומנות וספרות, אידיאולוגיה, דת, פוליטיקה והוויי ישראל. "השדה הרוסי" מצוי גם בתהליכים שמתרחשים בתוך הקולקטיב של דוברי הרוסית בישראל וכן השיח הציבורי סביבו. נבחן את ארגז הכלים התרבותי המיובא של המהגרים הרוסים, את מקורותיו ואת תהליכי ההשתנות שהוא עובר במפגש עם ישראל וכן לאור הטרנספורמציה הפוסט-סובייטית. דרך המקרה של "רוסיה/רוסים בישראל" יעסוק באופנים בהם המפגש הבין-תרבותי המעוצב מחדש בהקשרים לאומיים, אידיאולוגיים כלכליים שונים, ובהקשר של הגירה ודיאספורה.

חובות והרכב הציון בקורס:

חובות ומטלות:

נוכחות ב- 10 מפגשים במהלך הסמסטר הינה תנאי חובה לסיום הקורס.

השתתפות בסיוור הינה חובה.

תרגיל אמצע הקורס יהווה 20 אחוז מהציון הסופי.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 249 }

עבודה מסכמת - 80 אחוז מהציון הסופי. העבודה (כ5 עמ') תהיה מבוססת על ניתוח ראשוני של שדה אמפירי נבחר, אינטגרציה של חומרי השיעורים, הקריאה והצפייה.

רשימת קריאה מורחבת וסוגיות המומלצת לשימוש בעבודות הסטודנטים:

מגעי תרבות בין רוסיה לישראל

אבן-זהר, איתמר 1987. "תהליכי מגע והתערבות בהיווצרות התרבות העברית החדשה". בתוך נקודות תצפית: תרבות וחברה בארץ-ישראל. נורית גרץ, דן מירון ושלוש רייכמן עורכים. (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה) עמ' 140–129.

הירשפלד, אריאל. 2012. השיר הישראלי ומקורותיו הרוסיים. אוניברסיטת תל אביב (הרצאה ותדפיס).

פלד רינה. האדם החדש של המהפכה הציונית. הוצאת עם עובד.

יעקב רואי. תשל"ג... "יחסי ברית-המועצות-ישראל מסוף המלחמה עד מות סטאלין". שבות, יהדות ברית-המועצות ומזרח-אירופה, בירורים- רשומות-מחקרים. העורך: יהושע א. גלבוע. המכון לחקר התפוצות תל-אביב

ישראל כ"רוסיה הקטנה": עבודות מרכזיות

לרנר, יוליה ורבקה פלדחי. 2012. רוסים בישראל: הפרגמאטיקה של תרבות בהגירה. מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד. (אסופת מאמרים, מבוא תיאורטי).

לומסקי פדר עדנה ותמר רפפורט. 2012. ישראלים בדרכם: סיפורי הגירה של צעירים מברית המועצות לשעבר. ירושלים: מאגנס.

גלילי לילי ורומן ברונפמן. המיליון ששינה את המזרח התיכון: העלייה הסובייטית לישראל. הוצאת מטר.

גומל, אילנה. 2006. *אתם ואנחנו: להיות רוסים בישראל*. כנרת זמורה-ביתן.
קימרלינג, ברוך, 2004. *מהגרים, מתיישבים, ילידים: המדינה והחברה בישראל – בין ריבוי
תרבויות למלחמת תרבות*. תל-אביב: עם עובד.
לשם, אלעזר. 2005. עולי ברה"מ לשעבר בין התבדלות לשילוב בחברה ישראלית. בתוך
ראלי, א.; גוטוויין, ד.; פרילינג, ט. (עורכים): *חברה וכלכלה בישראל: מבט היסטורי ועכשווי*.
ירושלים: יד יצחק בן-צבי וקריית שדה-בוקר: מכון בן-גוריון לחקר ישראל, 2005, 541-580.
ליסק משה ולשם אלעזר (עורכים). 2001. *זהות ותרבות במעבר (אסופת מאמרים)*. הקיבוץ
המאוחד.
סיקרון, מ. וא. לשם (עורכים). 1998. *דיוקנה של עלייה*, ירושלים: מאגנס.

- Al-Haj, Majid, 2004. *Immigration and Ethnic Formation in a Deeply Divided Society: the Case of the 1990's Immigrants from the Former Soviet Union in Israel*. Leiden: Brill.
- Ben-Rafael, E., M. Lyubansky, O. Glockner, P. Harris, and J. Schoeps, 2006. *Building a Diaspora: Russian Jews in Israel, Germany and the USA*. Leiden: Brill.
- Elias, Nelly, 2008. *Coming Home: Media and Returning Diaspora in Israel and Germany*. New York: SUNY Press.
- Fialkova Larisa and and Maria N. Elenevskaya. 2007. *Ex-Soviets in Israel: From personal Narratives to A group Portrait*. Detroit: Wayne state University Press.
- Fialkova Larisa and and Maria N. Elenevskaya. 2013. *In Search of the Self: Reconciling the Past and the Present in Immigrants' Experience*. Tartu: ELM Scholarly Press.
- Remennick, Larissa, 2007. *Russian Jews on Three Continents: Identity, Integration and Conflict*. New Jersey: Transaction Publishers.

מקורות סובייטיים ומצב פוסט-סובייטי

- אלטשולר, מרדכי, 2007. *יהדות במכבש הסובייטי: בין דת לזהות יהודית בברית המועצות בין 1941--1964*. ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל.
- Slezkine, Yuri. 2005. *The Jewish Century*, Princeton: Princeton University Press. (PP in Hebrew version)
- Kornblatt, Judith Deutsch. 2004. *Doubly Chosen: Jewish Identity, the Soviet Intelligentsia and the Russian Orthodox Church*. University of Wisconsin Press.
- Shtereshnis, A. (2007). "Kaddish in a Church: Perceptions of Orthodox Christianity among Moscow Elderly Jews in the Early Twenty-First Century". *The Russian Review*, 66, 273–94.

ישראל

- לשם אלעזר, 2001. "העלייה מברה"מ והשסע הדתי-חילוני בחברה ישראלית", בתוך ליסק ולשם (עורכים). מרוסים לישראל, עמודים 124-148.
- גודמן, יהודה, 2008. "גיור המהגרים: התאזרחות, ממשליות והדתה בישראל של שנות האלפיים" בתוך יוסי יונה ואדריאנה קמפ (עורכים), *פערי אזרחות: הגירה, פריין וזהות בישראל*. ירושלים ותל-אביב: מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד.
- מיכל קרבל. מתוך *חליפת זהויות. עבודת דוקטוראט*. האוניברסיטה העברית בירושלים. כהן, אשר. יהודים לא-יהודים, זהות יהודית וישראלית ואתגר הרחבת הלאום היהודי בישראל. מכון הרטמן, אוניברסיטת בר אילן וכתר.
- סקולסקי, דמיטרי, 2009. "עמך עמי ואלהכך אלהי" – השלכותיו של הגיור הממלכתי על זהות המהגרים מברה"מ לשעבר. עבודת מ"א. המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת חיפה.
- סקורטובסקי דבורה. 2011. "נשים רוסיות" באולפן גיור רפורמי ואורתודוכסי

גרסאות שונות של מגדר, אזרח והלאמה. עבודת מ"א, ב"ס לחינוך, האוניברסיטה העברית בירושלים.

Asher Cohen and Susser Bernard, 'Jews and Others: Non-Jewish Jews in Israel', *Israel Affairs*, Vol. 15, no. 1 (2009), pp.52-65

Remennick, Larissa and Anna Prashizky, 2010. "Evolving Attitudes and Practices in the Religious Field among Former Soviet Immigrants in Israel", pp. 1-54 in "From State socialism to State Judaism: 'Russian' Immigrants in Israel and their attitudes towards Religion", Special issue of *Sociological Papers* 5.

Remennick, Larissa and Anna Prashizky. 2012. Russian Israelis and Religion: What Has Changed after Twenty Years in Israel? *Israel Studies Review* 27(1):55-77.

Raijman, Rebeca and Janina Pinsky, 2011. "'Non-Jewish and Christian': perceived discrimination and social distance among FSU migrants in Israel". *Israel Affairs* 17(1): 126--142.

Raijman, Rebeca and Yanina Pinsky. 2012. "Religion, Ethnicity and Identity : Former Soviet Union Christian immigrants in Israel", *Ethnic and Racial Studies*, 20 (2): 280-303.

תפישות של לאום, גזע ואזרחות

מקורות סובייטיים

Slezkine, Y. 1996. "The USSR as a Communal Apartment, or How a Socialist State Promoted Ethnic Particularism". Pp. 203-238 in Geof Eley and Ronald Suny (eds.) *Becoming National: A Reader*. Oxford: Oxford University Press. (Or 1994. *Slavic Review* 53(2)).

Lemon, A. 2002. Without a "Concept" ? Race as Discursive Practice. *Slavic Review* 61(1) 2002

Slezkine, Yuri. 2005. *The Jewish Century*, Princeton: Princeton University Press. (PP in Hebrew version)

Chlenov, M. (2003). "The characteristics of the ethnic and religious identity of the Russian Jews". *Jews of the former Soviet Union in Israel and diaspora*, 20-21, 254-273 (Hebrew).

ישראל

ברטל, ישראל. קוזק ובדווי: עולם הדימויים הלאומי החדש", העלייה השנייה – מחקרים, א', עמ' 482 – 493.

שומסקי, דימיטרי, 2001. "אתניות ואזרחות בתפיסת הישראלים הרוסים", *תיאוריה וביקורת* 19 (סתיו): 17--40.

+ (תגובה למאמר זה של) לרנר, יוליה, 2001. "ריבוי והיברידיות בתפיסת הישראלים הרוסים", *תיאוריה וביקורת* 19: 41--44.

"הומו-סובייטיקוס": קולקטיביזם, אינדיווידואליזם

מקורות סובייטיים

מתוך ענברי, אסף. 2010. "הביתה".

Kharkhordin, Oleg. 1999. *The Collective and the Individual in Russia: A Study of Practices*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

Kharkhordin, Oleg. 1995. "The Soviet Individual: Genealogy of a Dissimulating Animal". In *Global Modernities*, ed. By M. Featherstone et al. London: Sage.

Halfin, I. 2003. *Terror in My Soul*. Cambridge: Harvard University Press.
Chapter 3.

ישראל

פלד, רינה. 2002. האדם החדש של המהפכה הציונית: השומר הצעיר ושורשיו האירופיים.
עם עובד.

רפופרוט תמר ולומסקי-פדר עדנה. "איש זר בבית": חוויות הקיבוץ של מהגרים יהודיים-
רוסיים צעירים. בתוך: לשם אלעזר ודורית רואר-סטריאר. שונות תרבותית כאתגר לשירותי
אנוש, הוצאת מאגנס, 2003, 139--161.

Horowitz, Tamar (ed.). 1989. *The Soviet Man in an Open Society*. Lanham:
University Press of America.

הורוביץ, תמר, 1996. בין שלוש תרבויות פוליטיות: העולים מברית המועצות לשעבר
בישראל. ירושלים: האוניברסיטה העברית בירושלים, מכון לאונרד דיוויס ליחסים בינלאומיים.

יחס לסמכות ולכוח, התנגדות ותמרון

היסטוריה והמצב פוסט-סובייטי

Gorrer, G. 2001. "The Psychology of great Russians" in *Russian culture* by
M. Mead, Geoffrey Gorer, John Rickman. New York : Berghahn Books.

Mead, Margaret. 2001. *Russian culture* / Margaret Mead, Geoffrey Gorer,
John Rickman. New York : Berghahn Books.(PP)

Etkind, A.M. 1996. "Psychological Culture", pp. 99-125 in *Russian Culture at
the crossroads: Paradoxes of Postcommunist Consciousness*, ed. By D.N.

Shalin. Boulder: WestviewPress

Yurchak, Alexei. 2006. *Everything was Forever, Until It was No More*.
Princeton: Princeton University Press. Chapter 2 "Hegemony of Form:
Stalin's Univanny Paradigm shift", pp. 36-76 Chapter 7 "Dead Irony"

ישראל

אלון ויינר. נגד מה בעצם? תרבות-הנגד של הרוק רוסי בישראל. מתוך הספר *רוסים בישראל*:
הפרגמטיקה של התרבות בהגירה.

Epstein, A. 2002. Violating the Mores, Seizing the Guards: The Riot of the
'Youth of Perestroika' in an Israeli Military Jail. *Terrorism and Political
Violence* 14(2): 123- 138.

Philippov, Michael, 2008. "1990s Immigrants from the FSU in Israeli Elections
2006: The Fulfillment of the Political Dreams of Post-Soviet Man?", in Asher
Arian and Michal Shamir (eds.), *The Elections in Israel 2006*. New Brunswick,
NJ: Transaction Publishers.

אנשי האימפריה ותושבי הגטו בין מזרח ומערב

מקורות היסטוריים ומצב פוסט-סובייטי

Walicki, A.. 1977. *Russian Social Thought: An Introduction to the Intellectual
History of Nineteenth-Century Russia*. California: Kimberly Press (PP)

Neumsnn I.B. 1996. *Russia and the Idea of Europe*. London: Routledge (PP)

Mc Daniel, Tim. 1996. *The Agony of the Russian Idea*. Princeton: Princeton
University Press. (PP)

Laruelle, M. 2008. *Russian Eurasianism. An Ideology of Empire*, Washington
D.C.: Woodrow Wilson Press/Johns Hopkins University Press, 2008.

ישראל

ברם, חן, 2008. קטגוריזציה אתנית וריבוי תרבויות – "מבט מהשוליים": יהודי קווקז בין אירופה לאסיה. עבודת דוקטוראט, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים.

Fialkova, Larisa & Maria Yelenevskaya, 2004. "How to Find the West in the Middle East: Perceptions of East and West amongst 'Russian' Jews in Israel," In Times, Places, Passages: Ethnological Approaches in the New Millenium, ed. Atilla Paládi-Kovács, Budapest: Publishing House of the Hungarian Academy of Sciences, pp. 453-480.

Nudelman, Rafael. 1998. "Between the empire and the ghetto". *Panim* 4: 10-16. (Hebrew)

שומסקי, דימיטרי. 2005. "אוריינטליזם ואיסלאמופוביה בקרב האינטליגנציה דוברת הרוסית בישראל". *תיאוריה וביקורת* 26 : 89 – 119.

לומסקי-פדר, עדנה, תמר רפפורט, ויוליה לרנר, 2005. "אוריינטליזם במבחן ההגירה: סטודנטים "רוסים" קוראים מזרחיות", *תיאוריה וביקורת* 26 (אביב): 119--147.
קרי זלסון וורשבסקי. 1999. *מתוך בדרך להגמוניה. עבודת מ.א.*

Maria N. Yelenevskaya & Larisa Fialkova. 2006. "Between Dream Cities and Reality: Personal Narratives of Ex-Soviets in Israel". *Applied Research of Quality of Life* 1:189-209.

Lerner, J. 2011. "Russians" in Israel as a post-Soviet Subjects: Implementing civilizational repertoire". *Israel Affairs* 17(1):21-37.

נשיות, גבריות, מגדר, מיניות

מקורות סובייטיים

חלפין, יגאל. 2002. "האדם החדש על פי הבולשביזם: סקסולוגיה ופסיכיאטריה ברוסיה הסובייטית", *זמנים*, 78, עמ' 94-106.

Rotkrich, Anna.2003."What kind of sex can you talk about? Acquiring sexual knowledge in three Soviet generations. In *On Living Through Soviet Russia*, ed. By D. Beraux. P. Thompson and A. Rotkrich. London: Routledge.

ישראל

Remennick Larissa, 2005. "Cross-cultural dating patterns on an Israeli campus: Why are Russian immigrant women more popular than men?" *Journal of Social and Personal Relationships* 22(3): 435-454.

Remennick, Larissa I. 2004. *Providers, Caregivers, and Sluts: Women with a Russian Accent in Israel*. *Nashim: A Journal of Jewish Women's Studies & Gender Issues* - Number 8, Fall.

Golden, Deborah. 2003 "A national cautionary tale: Russian women newcomers to Israel portrayed". *Nations and Nationalism*, 9 (1): 83-104.

רפפורט, תמר, וילנה קפלן-נייטרמן, בהכנה. "זוה רק חצאית!?!: ה/חזרה בתשובה של נערות "רוסיות" מהגרות באולפנא". בספר *רוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה*. לומסקי-פדר, עדנה, ותמר רפפורט, 2000. "משחקים במודלים של גבריות: מהגרים יהודים רוסים בצבא הישראלי", *סוציולוגיה ישראלית* ג(1): 31-51.

"רופאים, מוזיקאים ומהנדסים": אינטליגנציה, השכלה ואורח החיים

היסטוריה ומצב פוסט-סובייטי

ברלין, ישעיה. 1955. "לידתה של האינטליגנציה הרוסית". בתוך ברלין, ישעיה. 1982, *הוגים רוסים*. תל אביב: עם עובד.

Slezkine, Yuri. 2005. *The Jewish Century*, Princeton: Princeton University Press. (PP in Hebrew version)

Volkov, V. 2000. "The Concept of 'Kulturnost': Notes on the Stalinist civilizing process". Pp. 210-230 in Fitzpatrick, Sh. (ed) 2000. *Stalinism: New Directions*. London: Routledge.

Boym, Svetlana. 1994. *Common Places: Mythologies of Everyday Life in Russia*. Cambridge: Harvard University Press.

ישראל

Lissak, Moshe and Eliezer Leshem. 1995. "Russian Intelligentsia in Israel: between Ghettoization and Integration". *Israel Affairs* 2(2): 20-37.

ליסק, משה, 1995. העולים מחבר העמים בין התבדלות לאינטגרציה. ירושלים: המרכז לחקר המדיניות החברתית בישראל.

Rapoport, Tamar and Edna Lomsky-Feder. 2002. "'Intelligentsia' as an Ethnic Habitus: The Inculcation and Restructuring of Intelligentsia among Russian Jews". *British Journal of Sociology of Education* 23(2): 233 – 248.

Lerner Julia and Rapoport Tamar, Lomsky-Feder, Edna 2007. "The 'Ethnic Script' in Action: The Re-grounding of Russian-Jewish Immigrants in Israel". *Ethos* 35 (2): 168-195. (או מאמר בעברית בספר "הפרגמטיקה של התרבות בהגירה")
Epstein, Alek D. and Nina Kheimets (2000). "Immigrant Intelligentsia and its Second Generation: Cultural Segregation as a Road to Social Integration?". *Journal of International Migration and Integration* (Canada), 1 (4), pp. 461-476.

Gershenson, Olga, 2005. *Gesher: Russian Theatre in Israel; A Study of Cultural Colonization*. New York: Peter Lang. (או מאמר בעברית בספר "הפרגמטיקה של התרבות בהגירה")

"עליית הנקניק": תרבות הצריכה, המחסור והכלכלה הבלתי פורמאלית

בברית המועצות ומצב פוסט סובייטי

Osokina, E.A. 2001. *Our Daily Bread. Socialist Distribution and the Art of Survival in Stalin's Russia, 1927-1941*. Armonk, New York; London, England: M.E. Sharpe.(PP)

Ledeneva, A.V. 1998. *Russian Economy of Favours: Blat, Networking, and Informal exchange*. Cambridge: Cambridge University Press.

Oushakine, S. 2000 "The Quantity of Style: Imaginary Consumption in the Post-Soviet Russia". *Theory, Culture and Society*, vol. 17 (5): 97-120.

"יוליה ברנשטיין. "אתמול הייתי עצוב אז הלכתי לחנות הרוסית וקניתי שמנת ונקניק חזיר..." המשמעות הסימבולית של חזיר וקוויאר בפרקטיקות הקולינאריות של מהגרים מבר"מ בישראל ובגרמניה. בתוך הספר: רוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה.

Bernstein J. and Y.S. Carmeli. 2004. "Food for Thought: the dining Table and Identity Construction among Jewish Immigrants from the Former Soviet Union in Israel". In *Consumption and Market Society in Israel*, ed. By Y.S. Carmeli and Kalman Applbaum. Oxford: Berg.

מרקוביץ'. פרן. 1998. חברות בקרב יוצאי רוסיה בהקשר אמריקני ובהקשר הישראלי. בתוך החוויה הבין תרבותית: מקראה באנתרופולוגיה. עורכים: משה שקד ושלמה דשן. הוצאת שוקן.

אליאס נלי ונטליה חבורוסטיאנוב. "לא על הלחם לבדו": חיי התרבות של הרחוב הרוסי של באר שבע. באר שבע - מטרופולין בהתהוות; קובץ מאמרים. בעריכת יהודה גרדוס ואסתר מאיר-גליצנשטיין. באר שבע: מרכז הנגב לפיתוח אזורי - אוניברסיטת בן גוריון בנגב/

"אישה לבד, ילד אחד וסבתא": משפחה והורות

ברוסיה הסובייטית

Semenova V. and Thompson, P. 2003. "Family models and transgenerational influences: grandparent, parents and children in Moscow and Leningrad from

the Soviet to market era" In *On Living Through Soviet Russia*, ed. By D. Beraux. P. Thompson and A. Rotkrich. London: Routledge.
Rotkrich Anna. 2003. "Coming to stand on firm ground': the making of a Soviet working mother" in In *On Living Through Soviet Russia*, ed. By D. Beraux. P. Thompson and A. Rotkrich. London: Routledge.

Shlapentokh, V. 1989. *Public and Private Life of the Soviet People: Changing Values in Post-Stalin Russia*. NY: Oxford Univ.Press;
Shlapentokh, V. 1984. *Love, Marriage, and Friendship in the Soviet Union : Ideals and Practice*. New York: Praeger.

בישראל

לייבוביץ' טלי ועדנה לומסקי פדר. עומד להתפרסם. מפגש בין-אתני במשפחה מזרחית-רוסית, דינאמיקה של חליפין. בספר: רוסים בישראל: הפראגמטיקה של התרבות בהגירה. מירסקי. יוליה. 2009. "אימהות מרוסיה בישראל" בתוך אימהות: מבט מהפסיכואנאליזה וממקום אחר. בערכית אמליה פרוני. מכון ון ליר בירושלים.

תרבות הזיכרון: זיכרונות הרואים וטראומטיים ושימושיהם

ברוסיה

Oushakine, S. 2009. *The Patriotism of Despair: nation, war and loss in Russia*. Ithaca: Cornell University Press.
Gershenson, Olga. 2013. *The Phantom Holocaust :Soviet cinema and Jewish catastrophe*. New Brunswick, New Jersey : Rutgers University Press.

בישראל

רוברמן, סוטה, 2005. זיכרון בהגירה: חיילי הצבא האדום בישראל. ירושלים: מאגנס.
עדי קונצמן. "מקום ליד המחראה"? מיניות, לאומיות, אלימות והשתייכות. בתוך הספר רוסים בישראל: הפרגמטיקה של תרבות בהגירה.

Rapoport, T, Lomsky-Feder, E., and Heider, A., 2002. "Recollection and Relocation in Immigration: Russian-Jewish Immigrants "Normalize" their Anti-Semitic Experiences". *Symbolic Interaction* 25(2):199-227.

שפה, מדיה וזהות

ברוסיה

Gorham, M.S. 2000. "Natsiia ili Snikirezatsiia: Identity and Perversion in the Language Debates of Late- and Post – Soviet Russia". *Russian Review* (59)4

בישראל

אליאס, נלי. 2005. *שימושי תקשורת כאסטר טייגת השתלבות: המקרה של מהגרים מחבר העמים בישראל*. מכון חיים הרצוג: אוניברסיטת תל אביב.

Gershenson, O. (2009). "Accented memory: Russian immigrants reimagine Israeli past". *Journal of Israeli History*, 28(1) , 21-36: 614-629.

Kheimets, N. and Epstein, A. "Language education in the Trilingual situation: The Post-Soviet Jewish Intelligentsia in Israel between State, Community and Labor Market". In Alek Epstein and Vladimir (Ze'ev) Khanin (eds.), *Every Seventh Israeli: The Jews of the Former Soviet Union - Patterns of Social and Cultural Integration* (Jerusalem - Ramat-Gan: Bar-Ilan University), pp. 85-116.

בדיאספורה הוירטואלית

Elias, Nelly and Shorer-Zeltser, M. 2006. "Immigrants of the world unite? A Virtual Community of Russian-speaking Immigrants on the Web". *Journal of International Communication*, 12 (2): 70-90.

זהות ופרקטיקה רוסית אצל דור שני, דור וחצי, וילדי מהגרים:

- Zbenovich C. and Lerner J. 2013. "Vospitanie - eto rabota: Intercultural Encounters in Educational Communication within Russian-Speaking Families in Israel. Russian Journal of Communication (special issue on 'Russian interpersonal communication') 5(2):119-140. (in English)
- Elias, N. & Lemish, D. (2011). Between Three Worlds: Host, Homeland, and Global Media in the Lives of Russian Immigrant Families in Israel and Germany. *Journal of Family Issues*, 32(9), 1245-1274. (גרסה עברית של המאמר) (בספר "רוסים בישראל...")
- Niznik, M. (2011), 'Cultural practices and preferences of 'Russian' youth in Israel', *Israel Affairs*, 17 (1), 89-107.
- Niznik, M. (2011a). "I've never been to the Theatre: Cultural Preferences of 'Russian' internet generation in Israel". *Sociological Papers* 16 (The Emerging Second Generation of Immigrant Israelis) 78-92.
- Remennick, L. & Celnik, P. 2011. The Children of 'Russian' Immigrant Parents in Israel: Identity and Social Integration. *Sociological Papers*, 16 (The Emerging Second Generation of Immigrant Israelis), 1-38.
- Remennick, L. The 1.5 Generation of Russian Jewish Immigrants in Israel: Between Integration and Socio-Cultural Retention. *Diaspora: A Journal of Transnational Studies* 2003, 12(1) 39-66.
- Niznik, M. (2011), 'Cultural practices and preferences of 'Russian' youth in Israel', *Israel Affairs*, 17 (1) 89-107.

קטעים נבחרים מתוך העיתונות:

"איברוס, זרקלו, טוסובקה, 32 מונחים בסיסיים בנבכי התרבות הרוסית בישראל". מאת יוליה חרומצ'נקו, הארץ 26.9.2004.

מוזגוביה נטשה. 2001. "היפה, המאפיונר והתרבותניק". פנים 18.

"אין רוסים נאצים" מאת ולדימיר אינדקט, הארץ 29.10.2007

"העולים שעזבו לרוסיה לא רוצים לחזור" מאת ליל גלילי, הארץ 5.04.2008

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 263 }

- "לרוצח הרי לא קוראים בוריס" מאת לילי גלילי, הארץ 27.10.2007
"הגזענות כפי שסיפרה לי אנסטסיה" מאת יוסי יונה, YNET
"שם, חם, יפת וברק אובמה – והתקשורת הרוסית בישראל" מאת לילי גלילי, הארץ
6.07.2009
"יאללה בלאגן – ברוסית", מאת ליזה רוזובסקי, הארץ 16.08.2011
"הצבע האדום מבריא את יוצאי ברה"מ מהמחאה" מאת ספי קרופסקי, הארץ 9.08.2011
"ליברמן – נייט": משנים את המפה. השמלאך הרוסי החדש", הארץ 31.1.15

תיאוריות אנתרופולוגיות מתקדמות

תשע"ח 2018

סמסטר ב'

יום א' 12:00 – 14:00

מרצה: פרופ' ניר אביאלי

avieli@bgu.ac.il

שעת קבלה: יום ג' 16:00 – 17:00

מתרגלים: אהוד חבושה ואפי אליה

נושא הקורס: כיצד מסבירים אנתרופולוגים את העולמות החברתיים והתרבותיים אותם הם חוקרים בראשית האלף השלישי? באילו כלים ומודלים תיאורטיים הם משתמשים כדי לנתח את החומר האתנוגרפי שהם אוספים במהלך עבודת השדה? ובאילו כיוונים התפתחה והשתכללה האנתרופולוגיה בעשורים האחרונים? בקורס נדון בשאלות אילו וברבות אחרות ונכיר את המהלכים התיאורטיים העכשוויים המאפיינים את הדיסציפלינה. הקורס בנוי סביב ארבע סוגיות תיאורטיות: המפנה הפוסט-הומני; אנתרופולוגיה של מערכות עולמיות; החזרה לעבודת השדה; ותיאוריות אנתרופולוגיות עכשוויות בישראל. במהלך ההרצאות נדון במחקרים אתנוגרפיים אשר נערכים בשנים הארוכות, נפגוש זירות מחקר לא מוכרות ושאלות מחקר חדשניות, ונלמד על המגמות התיאורטיות באנתרופולוגיה בת זמננו. התרגיל מהווה חלק בלתי נפרד מן הקורס והוא מרכיב מרכזי בהצלחה בלימודים. בתרגיל נדון במאמרים, נלמד לקשר בינם לבין ההרצאות, ונציג את ההוראות לכתיבת המטלות. מטלות: במהלך הקורס תתבקשו לבצע שלוש מטלות בהן תיישמו את מה שלמדתם וקראתם, וכן להגיש דו"ח קריאה. המטלות דורשות קריאה שוטפת ויכולת ניתוח תיאורטית. המטלות מהוות את הדרישה העיקרית בקורס ועליהן יתבסס הציון הסופי. שעות קבלה: המרצה והמתרגלים עומדים לרשותכם לכל שאלה ולכל עניין בשעות הקבלה, ובמידת הצורך גם במהלך השיעור והתרגילים. במקרים דחופים בלבד ניתן לפנות אל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 265 }

המרצה והמתרגלים במייל. חשוב להבין כי אין אפשרות להעניק הדרכה אישית לסטודנטים במייל. התקשורת במייל מיועדת לענייני מנהלה בלבד.

חובות וכללים אקדמיים:

חובת נוכחות מלאה בשעורים ובתרגילים בהתאם לתקנון האוניברסיטה. סטודנט אשר יעדר משעור או מתרגיל – ידווח מראש ויבקש אישור מן המתרגלים. סטודנט אשר יעדר ללא אישור מעל שני שעורים ושני תרגילים לא יוכל לסיים את הקורס. חובת קריאה: בקורס שני סוגי טקסטים – מאמרי חובה ומאמרי רשות. יש לקרוא את כל מאמרי החובה. קריאת מאמרי הרשות תשפר את התהליך הלימודי והשימוש בכל מאמר רשות במטלה הרלוונטית יעניק בonus של עד 10% מציון כל מטלה. הסטודנטים מתבקשים להדפיס את מאמרי החובה ולהגיע איתם לתרגילים מוערים וממורקרים.

דיון על מאמר בתרגיל: כל הסטודנטים (בזוגות) ינהלו דיון בתרגיל על אחד מן המאמרים לפי רשימה אשר תקבע בשיעור הראשון. אין צורך להציג את המאמר – אלה לנהל עליו דיון! מי מהסטודנטים שרשומים להצגת מאמר בתרגיל שבפועל לא מתקיים יתבקשו להגיש את הפרזנטציה בכתב (10%).

השיעור והתרגיל מהווים "אזורים חופשיים מאינטרנט". חל איסור לעשות כל שימוש במחשב נייד או בטלפון סלולרי במהלך השעורים והתרגילים (סטודנטים בעלי אישור מיוחד מתבקשים לתאם עם המרצה והמתרגלים שימוש במחשב נייד; בכל מקרה אין שימוש בטלפון סלולרי).

מטלות הקורס:

בקורס 3 מטלות חובה וכן מטלת בonus אשר מיועדות ליצור רצף ואינטגרציה בין השיעור לתרגילים ולחומר הקריאה. המטלות דורשות קריאה שוטפת ושימוש מידי ואנליטי במאמרי החובה – וזאת בכדי למנוע תחושה של שינון ו"הקאת חומר". מאמרי הרשות יסייעו לכם להגיש עבודות ברמה אקדמית גבוהה יותר והשימוש בהם עשוי לזכות בbonus של עד 10% מציון המטלה (בהתאם לאיכות השימוש במאמרים). המטלה הנוספת בקורס היא דו"ח

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 266 }

קריאה מונחה (לפי שאלות) על חלקים מתוך הספר "העולם עד אתמול" מאת ג'ארד דיימונד. ניתן לבחור באתנוגרפיה אחרת באישור המרצה.
המטלות:

ניתוח טקסט עיתונאי לבחירתכם - באמצעות כל מאמרי החובה ביחידה הראשונה (15% עד 500 מילים) הגשה עד לתאריך 18.4.18.
ביקורת (בזוגות) על מאמר אנתרופולוגי שיימסר לכם - באמצעות כל מאמרי החובה ביחידה השנייה (20% עד 750 מילים) הגשה עד לתאריך 9.5.18.
מטלת בונוס (לא חובה): השתתפות בכנס השנתי של האגודה האנתרופולוגית אשר יערך בדימונה ב 23 – 24 למאי. הגשת דו"ח תצפית ביקורתי בן 300 מילים על שני מושבים בכנס תזכה בעד 5 נקודות בונוס. הגשה עד ה 30.5.18.
דו"ח קריאה על הספר "העולם עד אתמול". הסטודנטים (בזוגות) יקראו את "פתח דבר" (עמ' 11 – 41) ואת "סוף דבר" (434 – 447), וכן שני פרקים לפי הנחיית המתרגלים, ויכתבו דו"ח קריאה מבוסס על שאלות מנחות (15% עד 750 מילים). הגשה עד לתאריך 6.6.18.
הגשת הצעת מחקר בזוגות בנושא חופשי (באישור המתרגלים) אשר תתבסס גם על כל מאמרי החובה ביחידה השלישית והרביעית. ההצעה תכלול פרק מתודולוגי וסקירת ספרות תיאורטית (40% עד 1500 מילים) הגשה עד לתאריך 24.6.18.

חובה להגיש את כל המטלות במועד ולפי ההנחיות. לא ניתן לסיים את הקורס ללא הגשת כל המטלות.

המתרגלים לא יבדקו עבודות שהוגשו באיחור.

הגשה: יש להגיש את העבודות מודפסות לתא של הקורס ובמקביל להעלות עותק אלקטרוני לאתר הקורס.

הרכב הציון:

הצגת מאמר בכיתה 10%; מטלה I 15%; דוח קריאה 15%; מטלה II 20%; מטלה III 40%; מטלת בונוס (עד 5%);

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
 תואר ראשון

{ 267 }

סדר השעורים, התרגילים והמטלות (יתכנו שינויים והתאמות במהלך הסמסטר)

תרגיל	תאריך	שעור	תאריך
סמפסון + מענה מודפס לשתי שאלות	14.3.18	שעור פתיחה: טבעונות, התנגדות ופוליטיקה	11.3.18 (שימו לב: השבוע הראשון לסמסטר מתחיל ביום ב' ולפיכך אין שעור ולא יתקיימו תרגילים)
			חלק ראשון: המפנה האונטולוגי
חובה: נוה - חיות פראיות ומבויתות רשות: Thinking through things	21.3	החיים החברתיים של הדברים	18.3
חובה: Carlos the Meerkat הנחיות למטלה הראשונה	28.3 הנחיות למטלה הראשונה	על אנשים וחיות אחרות	25.3
חובה: Feasting on People רשות: The Ontological turn in Anthropology הנחיות לדו"ח קריאה	11.4 הנחיות להגשת דו"ח קריאה <u>דיון כיתתי בתגובות</u> <u>למאמר החובה</u>	הרצאת אורח אורית הירש: ANT (Actor Network Theory)	8.4

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
 סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
 תואר ראשון

{ 268 }

			חלק שני: אתרופולוגיה של מערכות עולמיות
חובה: Recovering from the Tsunami in Thailand רשות: Cutting the Network	18.4 יום הזיכרון אין תרגיל <u>הגשת מטלה</u> <u>ראשונה</u>	אתרופולוגיה ומשברים גלובאליים	15.4
חובה: Spectacular infrastructure in Vietnam להחליף? רשות: Ingold Anthropology of technology הנחיות למטלה שניה	25.4 הנחיות למטלה שניה	אתרופולוגיה וטכנולוגיה	22.4
חובה: מק'קנל – אותנטיות מבוימת בימינו רשות: Anthropological Interventions in Tourism	2.5	אתרופולוגיה ותיירות	29.4

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
 תואר ראשון

{ 269 }

			חלק שלישי: בחזרה לעבודת שדה
חובה: How native is a native Anthropologist	9.5 <u>הגשת מטלה שניה</u>	הרצאות אורח טל גורינג ודניאלה דוקס	6.5
הנחיות למטלה שלישית ולמטלת בנוס חובה: Lovers in the Field רשות: The Vegetarian Anthropologist	16.5 הנחיות למטלה שלישית ולמטלת בנוס	החוקר בשדה	13.5
הכנס האנתרופולוגי השנתי בנוס עד 5 נק' על השתתפות בכנס והגשת דו"ח על שני מושבים	23 - 24 למאי אין תרגיל הכנס האנתרופולוגי השנתי	שבועות אין שיעור	20.5
חובה: על הסרט Nanook	30.5 <u>הגשת מטלת בנוס</u>	קולנוע אתנוגרפי	27.5
			חלק רביעי: ומה קורה בישראל?

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר ראשון

{ 270 }

חובה: על האש ביום העצמאות רשות: תרבות הפראייר	6.6 <u>הגשת דוח קריאה</u>	לאן צועדת הישראליות?	3.6
חובה: Kelly The Attraction of Accountancy	13.6	אנתרופולוגיה והפלסטינים	10.6
חובה: עמליה סער גני ילדים ומעמד רשות: דסקולה על הידע האנתרופולוגי	20.6 <u>הגשת מטלה</u> <u>שלישית</u> עד ה 24.6.18	העם דורש צדק חברתי?	17.6

רשימת הקריאה

שבוע 1

לקראת התרגיל הראשון אתם מתבקשים לקרוא את

Sampson, Steven. 2016. "Angry white males as suffering subjects."

FocaalBlog, 16 December.

www.focaalblog.com/2016/12/16/steven-sampson-angry-white-males-as-suffering-subjects.

נא להשיב בכתב על השאלות הבאות (פסקה לכל שאלה):

מה הופך את הטקסט של סמפסון ל"אנתרופולוגי"?

ומה מבחין אותו כ"תיאורטי"?

נא להעביר את הטקסט במייל למתרגלים עד מועד התרגיל ולהביא את הטקסט ואת התשובות מודפסים לשיעור.

שבוע 2

חובה:

נוה, דני. 2015. שינויים בתפיסת בעלי חיים וצמחים עם המעבר לחיים חקלאיים: מה ניתן

ללמוד מהמקרה של הניאקה, חברת ציידים-לקטים מיערות הגשם של דרום הודו? *חיות*

וחברה, 52: 5 – 15.

רשות:

Henare, A., Holbraad, M. and Wastell, S. eds., 2007. Thinking through things: Theorising artefacts ethnographically. Routledge. Ch. 1 pp. 1-23.

הספר המלא נמצא ב

<http://www.antropologias.org/files/downloads/2012/03/Holbraad-Thinking-Through-Things.pdf>

שבוע 3

חובה:

Candea, M., 2010. "I fell in love with Carlos the Meerkat": Engagement and detachment in human–animal relations. *American Ethnologist*, 37(2), pp.241-258

שבוע 4

הנחיות להגשת דו"ח קריאה

חובה

Fausto, C., 2007. Feasting on people: eating animals and humans in Amazonia. *Current Anthropology*, 48, 4: 497-530.

רשות

Paleček, M. and Risjord, M., 2013. Relativism and the ontological turn within anthropology. *Philosophy of the Social Sciences*, 43(1), pp.3-23.

<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0048393112463335>

שבוע 5

אין תרגיל (יום הזיכרון)

חובה

Falk, M.L., 2010. Recovery and Buddhist practices in the aftermath of the Tsunami in Southern Thailand. *Religion*, 40,2: 96-103.

רשות

Strathern, M., 1996. Cutting the network. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, pp.517-535.

שבוע 6

הנחיות למטלה השנייה

חובה

Schwenkel, C., 2015. Spectacular infrastructure and its breakdown in socialist Vietnam. *American Ethnologist*, 42, 3: 520-534.

רשות

Ingold, T., 1997. Eight themes in the anthropology of technology. *Social Analysis*, 41, 1:106-138.

שבוע 7

חובה

MacCannell, D. 2011. *The ethics of sightseeing*. Ch. 2 Staged Authenticity Today. University of California Press. Pp. 13-34

https://books.google.co.il/books?hl=en&lr=&id=5FIIDQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=MacCannell,+2011++Staged+Authenticity+Today.+&ots=lgfcYEQTmi&sig=R3LQsAxnWqHSLBgEk765nU5IXrE&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

רשות

Leite, N. and Graburn, N., 2009. Anthropological interventions in tourism studies. *The Sage handbook of tourism studies*, pp.35-64.

https://books.google.co.il/books?hl=en&lr=&id=fX3g0AIRas0C&oi=fnd&pg=PA35&dq=Anthropological+interventions+in+tourism+studies&ots=oxm_AQcz5C&sig=9D0x3JFleAmg0mAlgalbjp_SbN4&redir_esc=y#v=onepage&q=Anthropological%20interventions%20in%20tourism%20studies&f=false

שבוע 8

חובה

Narayan, Kirin. 1993. "How Native is a Native Anthropologist?" *American Anthropologist*, 95, 3:671-686,

שבוע 9

הנחיות למטלה שלישית ולמטלת בונוס

חובה

Dubisch, J. 2003. Lovers in the field. In Kulick, D. and Willson, M. (eds.).
2003. *Taboo: Sex, identity and erotic subjectivity in anthropological fieldwork*.
London: Routledge. Pp.29-50.

רשות:

Sutton, D. 1997. The Vegetarian Anthropologist. *Anthropology Today*, 13, 1:
5–8.

שבוע 10

הגשת מטלת בונוס

חובה

Marcus, G.E., 1995. Ethnography in/of the world system: The emergence of
multi-sited ethnography. *Annual review of anthropology*, 24, 1:95-117.

רשות

Constable, N. 2003. *Romance on a global stage: Pen pals, virtual
ethnography, and" mail order" marriages*. Berkeley: University of California
Press.

Read only Chapter 2. Pp 31- 62.

(הספר נמצא כעותק אלקטרוני ב full text בספריית האוניברסיטה)

שבוע 11

חובה:

Marcus, A., 2006. Nanook of the North as Primal Drama. *Visual Anthropology*, 19(3-4), pp.201-222.

שבוע 12

חובה: אביאלי, נ. 2012. על האש: בשר, כוח, מרחב ולאומיות ביום העצמאות הישראלי.
סוציולוגיה ישראלית, 14, 1: 83 – 108.

רשות:

רוניגר, ל. ומ. פייגה. 1993. תרבות הפראייר והזהות הישראלית, *אלפיים* 7: 118-136

שבוע 13

חובה:

Kelly, T., 2008. The attractions of accountancy: Living an ordinary life during the second Palestinian intifada. *Ethnography*, 9,3: 351-376.

שבוע 14

חובה:

רוטמן, ע. וסער, ע. 2014. גן הילדים הפרטי: אנטי צרכנות ומעמד בעידן קפיטליסטי,
סוציולוגיה ישראלית, 15, 2: 262 – 281.

רשות:

Descola, P. 2005. On anthropological knowledge. *Social Anthropology*, 13, 1: 65-73.

תרבות בהגירה

קורס בחירה

2018 סמסטר ב'

יום חמישי שלישי 11:45 ל13:45

מרצה: ד"ר יוליה לרנר

שעות קבלה: בתאום julialer@bgu.ac.il

תאור הקורס:

הקורס יעסוק במושגי היסוד לניתוח מצבים של בין-תרבותיות ושינוי תרבותי. נתבונן בשלושה מצבים המייצגים ערעור על "המובן מאליו" התרבותי, ומגלמים בתוכם מפגש שיכול להתנהל כדיאלוג ומיזוג, כעימות ומאבק, כהתעלמות או השתלטות. הראשון הוא תרבות שהמהגרים מביאים איתם למקום חדש ומה שמתרחש במפגש שבינה ובין התרבות המקומית. השני הוא מצב של "מהפכה" – שינוי תרבותי, חברתי ופוליטי דרסטי מידי או הדרגתי, מצב בו אנשים חווים הגירה תרבותית בביתם. והשלישי הוא מצב של השאלה בין תרבותית אשר במהלכה תפישות ופרקטיקות מיובאות מבחוץ עוברות התאמה למקום חדש. השנה יושם דגש על הממד החומרי והאומנותי של הגירה. נלמד על משמעויות של החפצים, האוכל, וצורות אומנות בהגירה ובמפגש הבין תרבותי. דוגמאות של מצבים בין תרבותיים נמצא בשפע בהקשר התרבותי הרוסי-סובייטי, האירופאי, האמריקאי והישראלי. הדיון יתבסס על חומר הקריאה ועל קטעי הצפייה מתוך סרטים עלילתיים ודוקומנטריים הנוגעים בשלושת המצבים של תרבות בהגירה.

חובות ומטלות:

נוכחות ב- 10 מפגשים במהלך הסמסטר הינה תנאי חובה לסיום הקורס.

השתתפות בסיוור הינה חובה.

הגשת תרגיל אמצע - 20 אחוז מהציון הסופי

עבודה מסכמת המבוססת על אינטגרציה של חומרי השיעורים, הקריאה והצפייה - 80 אחוז מהציון הסופי.

עבודה מסכמת:

בעבודה המסכמת של הקורס הסטודנטים מתבקשים לכתוב מסה (essay) המהווה אינטגרציה של חומרי השיעורים, הקריאה והצפייה. בכתיבה תנסו ליישם את הנלמד בניתוח של מופע אחת של תרבות בהגירה בהקשר הישראלי הרחב. העבודה לא תהיה מבוססת על איסוף וניתוח חומר אמפירי חדש אלא תתבסס על הצגת הנושא באמצעות חומר משני מחקרי, עיתונאי ותקשורתי. מתחילת הקורס הסטודנטים מתבקשים לבחור מצב/חוויה/קבוצה שניתן להבין במושגים של תרבות בהגירה ולאסוף לגבולה חומרים טקסטואליים, ויזואליים או אחרים. אין חובה להשתמש בספרות מחקרית מעבר לסילבוס של הקורס.

תוכנית השיעורים וחומרי הקריאה והצפייה:

[** - סימון לפרטי קריאת רשות שישולבו במהלך הקורס לבחירת המרצה ועניין הסטודנטים]

שיעורים 1-2 מבואות

נושאים: מהו המצב "הנורמאלי" של התרבות - "מובן מאליו" תרבותי; "זרות" כיחס חברתי וחוויה;

קריאה מתוך:

Schuetz, A. 1944 "The Stranger: An Essay in Social Psychology", The American Journal of Sociology 49(6):499-507.

(pp. 402–408). New York: Free Press.

**Berger, P.L. & Luckman Th. 1966 (or 1971). The Social Construction of Reality. Penguin Books: London. Ch.1 "The foundation of knowledge in everyday life".

Simmel, G. (1950). The Stranger. In K. H. Wolf (Ed.), The Sociology of G. Simmel

**Park, R.E. 1928. "Human Migration and Marginal Man." American Journal of Sociology 33:881-893.

רפפורט, ת., לומסקי-פדר, ע., 2003, "איש זר בבית: חווית הקיבוץ של מהגרים יהודים-רוסים צעירים". בתוך א. לשם וד. רואר-סטריאר (עורכים), שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש. מאגנס: ירושלים, עמ' 139-162

שיעורים 3-7   תרבות של מהגרים
נושאים:

הגירה כמפגש בין תרבותי; מודלים להבנה של התמקמות תרבותית של המהגרים בחברה המארחת (ארה"ב, ישראל, אירופה); מהי "מובלעת (גטו) תרבותי" והאם היא קיימת? מפגשים בין תרבותיים בספרה הפרטית; תקשורת בין תרבותית וכשליה; מפגש תרבותי בספרה של המשפחה והזוגיות. מפגשים בין תרבותיים בספרה הציבורית; היררכיה ויחסי הכוח בין המאחרים למהגרים; מאבקים על משאבים, מאבקים על הנרטיבים המרכזיים של החברה. חוויה של זרות\גלות בבית;

קריאה מתוך:

בר-יוסף רבקה. 1990 (1968) דה-סוציאליזציה ורה-סוציאליזציה: תהליך ההסתגלות של עולים. משפחה, קליטה, עבודה. היבטים סוציולוגיים על החברה הישראלית, ירושלים, 133-151.

לשם, אלעזר. 2005. עמ' 544-547 על "יחסי גומלין בין קבילות מהגרים לחברה מקבלת" מתוך "עולי ברה"מ לשעבר בין התבדלות לשילוב בחברה ישראלית". (המאמר באתר) גולדן, דבורה. 2003. "עכשיו כמו ישראלים אמיתיים, בואו נקום ונשיר": הוראת השפה הלאומית למהגרים רוסים בישראל". *מגמות* מ"ב (3): 388-411.

**קרומר-נבו, מיכל, מני מלכה וסטס מרדכייב. 2013. השרות הצבאי של חיילים וחיילות יוצאי קווקז "כרטיס כניסה" לחברה ישראלית או שעתוק אתנו-מעמדי? *סוציולוגיה ישראלית* יד (2): 313-318.

Bloch, L-R. (1998). Communicating as an American immigrant in Israel: The *Freier* phenomenon and the pursuit of an alternative value system. *Research on Language and Social Interaction*, 31, 177-208.

Anna Prashizky & Larissa Remennick (2015) Cultural Capital in Migration: Fishka Association of Young Russian-Speaking Adults in Tel-Aviv, Israel, *Journal of Intercultural Studies* 36:1, 17-34

**לילך לב ארי וניר כהן. 2012. "בין מולדת לתפוצה: תנועת הנוער "צופי צבר" ויצירת זהות אתנית בקרב צאצאי מהגרים ישראלים בארצות הברית. *מגמות* מח (4-3): 681-708.

** John Baily (2006) 'Music Is In Our Blood': Gujarati Muslim Musicians in the UK, Journal of Ethnic and Migration Studies, 32:2

**ברנשטיין, יוליה (2013). "אתמול היה לי עצוב, אז הלכתי לחנות הרוסית וקניתי שמנת ונקניק חזיר" תוך הרוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה בעריכת לרנר י. זר. פלשחי. מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.

**ווילן שרה. 2010. "דם, רטוריקה וסיכון: מהגרי עבודה, פיגועי התאבדות והפוליטיקה של אי-נראות במרחב אבל". בתוך נראות בהגירה: גוף, מבט, ייצוג.

**לייבוביץ' טלי ועדנה לומסקי פדר. "מפגש בין-אתני במשפחה מזרחית-רוסית, דינאמיקה של חליפין". בספר: רוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה.

**רוברמן סוטה. 2013. זיכרון ושייכות: ותיקי מלחמת העולם השנייה בישראל. בתוך: רוסים בישראל: הפרגמטיקה של תרבות בהגירה.

שיעורים 8-13 תרבות מהגרת

נושאים:

מתי תרבויות מהגרות? מצבים של קולוניאליזם, גלובליזציה, פוסט-סוציאליזם כמצבים של מפגש בין תרבותי והגירה תרבותית;
מסלולים ותחנות של רעיונות תרבותיים ומה קורה בדרך? המושג של תרגום בין-תרבותי.
תפקיד סימבולי של השאלות והשפעות זרות בתחומי תרבות שונים: שפה – אוכל – מוסיקה;

קריאה מתוך:

כתריאל, תמר. 1999. "סגנון דיבור כסגנון תרבות: לדבר דוגרי לעשות מוסיירה". עמ' 206-225 בתוך: מילות מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל. תל-אביב: אוניברסיטת חיפה זמורה ביתן.

** עמ' מתוך ואללה בסדר : דיוקן לשוני של הערבים בישראל. עבד אלרחמן מרעי. 2013.. ירושלים: כתר.

**לרנר יוליה וקלאודיה זבנוביץ'. "שיח תרפויטי בתרגום לרוסית: ניתוח תכנית ריאליטי אחת בטלוויזיה פוסט-סובייטית. עומד להתפרסם בתוך טרפיה בתרגום. תל אביב: רסלינג.

**ברטל, ישראל. קוזק ובדווי: עולם הדימויים הלאומי החדש, "העלייה השנייה – מחקרים , א', עמ' 482 – 493.

**אריאל הירשפלד. 2012. השיר הישראלי ומקורותיו הרוסיים. הרצאה.

סעדה אופיר גלית. 2001. "בין "ישראליות" ל"מזרחיות": הכלאות מוסיקאליות מין העיר שדרות". סוציולוגיה ישראלית ג(2) 253-276.

**ויינר אלון, 2013. נגד מה בעצם? תרבות הנגד של הרוק הרוסי בישראל. עמ' 319-341 בתוך רוסים בישראל: הפרגמטיקה של תרבות בהגירה.

ענתבי - ימיני, ליסה (2003) אתיופיה האורבנית ותרבות שחורה: מודלים של זהות חדשה בקרב נוער עולה מאתיופיה בישראל. בתוך: רבקה אייזיקוביץ' (עורכת) על גבולות תרבותיים וביניהם: עולים צעירים בישראל. תל אביב: הוצאת רמות.

Nir Avieli. "Italian Food in Israel: Stuffing Up in an Imagined Mediterranean".

**Obnuki-Tierney, Emico. 1997. McDonald's in Japan: Changing Manners and Etiquette. In Golden Arches East: McDonald's in Ease Asia, ed. by James L. Watson. Stanford: Stanford University Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 283 }

תואר שני

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 284 }

קורסים שנתיים

החברה האזרחית בעידן הניאו ליברלי

ד"ר ניצה ברקוביץ
nberko@bgu.ac.il

הקורס ניתן בימי ג' 12-14 פעם בשבועים לאורך השנה

(יתכנו שינויים ברשימת המאמרים)

תיאור הקורס

במרכז הקורס תעמוד החברה האזרחית על שלל מופעיה וביטוייה הארגוניים. מדובר בתנועות חברתיות, התארגנויות של אקטיביזם פוליטי, ארגונים לשינוי חברתי ועמותות הפועלים ברמה המקומית, הארצית והגלובלית ואשר משנים את פני החברה, אופי ההשתתפות הפוליטית, אופן פעולת המדינה והפעילות הכלכלית. בהקשר הישראלי אפשר להצביע למשל על תנועת (תנועות?) המחאה החברתית של קיץ 2011, רופאים לזכויות אדם, אנונימוס לזכויות בעלי חיים, הקמפיין נגד פיטום אווזים, קולך – פורום נשים דתיות, קפה רינגלבלום, כוח לעובדים, סחר הוגן, עמותות להעצמה כלכלית של אוכלוסיות מוחלשות, עמותת על"ם לנוער בסיכון, קרן רש"י, יד הנדיב, ציונות 2000 ועוד.

במהלך הקורס נציע מערכת אנליטית לניתוח התופעה ולהבנת מערכות היחסים שמתקיימות בין הסוגים השונים של ארגוני החברה האזרחית עם המדינה (ארגוני זכויות אדם לעומת עמותות רווחה) ועם השוק (ארגוני סביבה רדיקליים הפועלים נגד תאגידיים לעומת עסקים חברתיים). כל אלה יבחנו בהקשר הרחב של תהליכי ניאו ליברליזציה וצמיחה של סוג חדש של ממשליות *governance* ובעזרתו של אנטוניו גרמשי הטוען נגד קרטוגרפיה, מלאכת שרטוט המפות והגבולות המבחינים לכאורה בין המדינה, החברה האזרחית והשוק, והקורא לניתוח של המכלול החברתי.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 286 }

הנושאים והמאמרים שאליהם לא נגיע ושלא נספיק לכסות במהלך סמסטר קצר אחד יוכלו לשמש אתכם לכתובת העבודות.

דרישות הקורס:

קריאת מאמרי החובה (מצוינים ב *) והשתתפות בדיונים בכיתה.
קריאה שוטפת של עיתון יומי.

כתיבת עבודה על אחד הנושאים שנידונו בקורס במהלך הסמסטר או שמופיעים בסילבוס.
יש לקבל ממני אישור על הנושא (במייל בכתב) וגם אישור על הכיוון הספציפי באמצעות התכתבות במייל או בפגישה של הדרכה אישית.

העבודה יכולה אחת משלושה סוגים: א. עבודה אמפירית - עבודת מחקר מצומצמת שתתבסס על איסוף וניתוח חומרים ראשוניים. ב. הצעת מחקר. ג. עבודה שתתבסס על ספרות תיאורטית וחומרים משניים (מחקרים שפורסמו).
הנחיות לגבי היקף ופורמט העבודה ינתנו במהלך הקורס.

הגשת העבודה הסופית בתאריך 30.9.18

הרכב הציון:

10% השתתפות בכיתה (מבוססת על חומרי הקריאה)
90% העבודה הסופית

ניאו-ליברליזם / ניאו-ליברליזציה

Brown, Wendy. 2003. "Neo-Liberalism and the End of Liberal Democracy." *Theory & Event* 7(1).

* דני פילק, 2004. "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם ניאו-ליברלי". בתוך: שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי. בעריכת דני פילק ואורי רם. הקיבוץ המאוחד. עמ' 34-56.

*דיוויד הארווי. [2005] 2015. קיצור תולדות הניאו ליברליזם. מולד הקדמה" עמ' 16-11; פרק א. "חירות היא סתם עוד מילה". עמ' 56-17; רונן מנדלקרון. "קיצור תולדות הניאו-ליברליזם בישראל. עמ' 271-291"

ברקוביץ, ניצה. 2002. "אפוקליפסה עכשיו?!" על גלובליזציה, חוסר נחת וצרות אחרות. סוציולוגיה ישראלית, ד(2) 465-491.

Peck, Jamie, and Adam Tickell. 2002. "Neoliberalizing space." *Antipode* 34: 380-404.

חברה אזרחית: גישות ומודלים

גדרון, בנימין, ניסן לימור ואסתר זיכלינסקי. 2015. ממגזר שלישי למגזר אזרחי: לשאלת הזהות הקולקטיבית של ארגוני המגזר האזרחי. נייר עמדה. מכון ון ליר בירושלים.

* גדרון, בנימין, מיכל בר וחגי כץ. "גישת החברה האזרחית" בתוך: המגזר השלישי בישראל תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 38-45.

- * בן-אליעזר אורי. 2006 "חברה אזרחית" בתוך א. רם ונ. ברקוביץ (עורכים) אי/שוויון, הוצאת הספר של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 173-180
- * רם, אורי 2001. מבדוק לתיקון או רפסודת הצלה? שני פניה של החברה האזרחית – מבוא מושגי. בתוך: קווים לדמותה של החברה האזרחית בישראל. אוניברסיטת בן גוריון בנגב .
- * חנין, דב. 2001 "בעקבות גראמשי על החברה האזרחית" בתוך י. פלד וע. אופיר (עורכים) ישראל: מחברה מגויסת לחברה אזרחית?, הוצאת הקבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, עמ' 73-93
- ששון לוי, אורנה 1995. "מודעות של מהפכנים – זהות של קונפורמיים: תנועת המחאה 'השנה ה – 21', ירושלים: מאגנס.
- תנועות חברתיות
- * הרמן, תמר. 1995. מלמטה למעלה: תנועות חברתיות ומחאה פוליטית. האוניברסיטה הפתוחה. כרך ב'.
- פרייזר נ. "מחלוקה להכרה? דילמות של צדק בעידן ה"פוסט סוציאליסטי", מתוך ד. פילק וא.רם (עורכים) שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, עמ' 270-297
- *Della Porta D. and M. Diani 1999 Social Movements: An introduction, Ch. 1: "The Study of Social Movements: Collective Behavior, Rational Actions, Protests and New Conflicts," pp. 1-28.
- *זנהאק, זאב ומכאל שלו. 2013. הכלכלה הפוליטית של מחאת 2011: ניתוח דורי-מעמדי. תיאוריה ובקורת, 41, עמ' 141-162.

חנה ספרן. 2006. הפעילות הפמיניסטית בארץ בשנים 1971-1982. מתוך: לא רוצות להיות נחמדות, המאבק על זכות הבחירה בארץ וראשיתו של הפמיניזם החדש בישראל. חיפה: פרדס. עמ' 75-106.

* פוגל-ביזאוי, ס. (2010), "הנשמע קולן? זרמים פמיניסטיים כיום בישראל", פנים, רבעון לתרבות, חברה וחינוך, 49, (עמ' 46 - 55), הסתדרות המורים.

NGOization של החברה האזרחית

* Silliman, Jael. 1999. Expanding Civil Society: Shrinking Political Spaces - the Case of Women's Nongovernmental Organizations. Social Politics. 6(1): 23-53.

Taylor Lucy. 1999 "Globalization and Civil Society: Continuities, Ambiguities and Realities in Latin America," Indiana Journal of Global Legal Issues 7(1),

Jad, Islah. (2003) 'The NGOization of the Arab Women's Movements'. Paper presented to workshop Feminist Fables and Gender Myths: Repositioning Gender in Development Policy and Practice, Institute of Development Studies, Sussex, 2-4 July.

http://www.siyanda.org/docs/jad_ngoization.doc

החברה האזרחית בישראל – שינוי חברתי (?)
בן-אליעזר, אורי. (1999) "האם מתהווה חברה אזרחית בישראל? פוליטיקה וזהות בעמותות החדשות", סוציולוגיה ישראלית, ב (1) 51-98.

חנה הרצוג. 2006. "בין כיכר הדשא לשביל החצץ: נשים, פוליטיקה והחברה האזרחית". תרבות דמוקרטית, 10: 191-214.

Payes, Shany. 2005. "Conclusion: The difficult road to socio-political change".
In: *Palestinian NGOs in Israel: The politics of Civil Society*. London: Taurus
Academic Studies

משגב, חן. 2015. בין ממסדיות לחתרנות: פוליטיקה מרחבית ואקטיביזם במרכז הגאה
בתל-אביב". המרחב הציבורי. 64-94

ישי, יעל. 2003. "החברה האזרחית בישראל – שורשים ומקורות" 71-84. "מסקנות – האם
החברה הישראלית מתאזרחת?" 203-225. בתוך: בין גיוס לפיוס: החברה האזרחית
בישראל. ירושלים: כרמל.

החברה האזרחית הגלובלית ותנועות חברתיות על-לאומיות
* קוקס. החברה האזרחית בתום המילניום: הסיכוי לסדר עולמי חלופי. מתוך:
Review of International Studies, 25: 3-28.

Wallace, Tina. "NGO dilemmas: Trojan horses for global neoliberalism?"
Socialist Register 40.40 (2009).

* Bandy, Joe. "Paradoxes of transnational civil societies under neoliberalism:
The coalition for justice in the maquiladoras." *Social problems* 51.3 (2004):
410-431.

* ברקוביץ, ניצה (2003). גלובליזציה של זכויות אדם ושל זכויות נשים: המדינה והמערכת
הפוליטית העולמית. תיאוריה וביקורת, 23: 48-13.*

ברקוביץ, ניצה ואדריאנה קמפ. "העצמה כלכלית של נשים, יזמות ואשראי זעיר: צמיחתו, התמסדותו ומסחרו של מפעל חובק עולם" יופיע בספר כלכלה פמיניסטית בעריכת ארגון אחותי, בהוצאת קו אדום, הקיבוץ המאוחד

Klotz, Audie. "Transnational activism and global transformations: the anti-apartheid and abolitionist experiences." *European Journal of International Relations* 8.1 (2002): 49-76.

* Merry, Sally Engle. "Transnational human rights and local activism: Mapping the middle." *American anthropologist* 108.1 (2006): 38-51.

We Are Legion: The Story of the Hacktivists

<https://www.youtube.com/watch?v=ISqurTMe7Rw>

אנונימוס (radical online community)

החברה האזרחית והמדינה

ארגוני החברה האזרחית ומערכת שירותי רווחה

[חזרה לתוכן העניינים](#)

Bode, Ingo. 2006. "Disorganized Welfare Mixes: Voluntary Agencies and New Governance Regimes in Western Europe." *Journal of European Social Policy*, 16(4): 346-359.

* מימי אייזנשטדט וזאב רוזנהאק. 2001. הפרטה ודפוסי מעורבות חדשים של המדינה: תוכנית הסיעוד בישראל. ביטחון סוציאלי, 60: 113-128.

* Almog-Bar, Michal, and Mimi Ajzenstadt. "Women, welfare and civil society organizations: creating an alternative women's welfare sphere in Israel." *Social Policy & Administration* 44.6 (2010): 673-688.

שמיד, הילל ואחרים. 2008. פעילות סינגור פוליטי של עמותות ללא כוונות רווח המספקים שירותים חברתיים. בטחון סוציאלי, 78: 11-37.

* שלמה סבירסקי ויעל חסון. 2008. שירותי רווחה אישיים בעידן של צמצום תקציבי. תל אביב: מרכז אדוה.

ב. ארגוני זכויות אדם

* נטע זיו ורון שמיר. 2000. בנה ביתך: פוליטיקה גדולה ופוליטיקה קטנה במאבק נגד אפליה בקרקע. תיאוריה ובקורת 16: 45-66.

* ניצה ברקוביץ וניב גורדון. 2009. הכלכלה הפוליטית של משטרים על-לאומיים: המקרה של ארגוני זכויות אדם בישראל. המרחב הציבורי, 4: 75-109.

Jamal, Amal. 2008. "The counter-hegemonic role of civil society: Palestinian–Arab NGOs in Israel." *Citizenship studies* 12(3): 283-306.

* אומיימה דיאב. 2009. יחסה של החברה האזרחית הפלסטינית בישראל לחברה הפוליטית. עבודת מ.א. סיכום ודיון.

ג. החברה האזרחית, מיליטריזם ודה-מיליטריזציה

* אורי בן אליעזר. 2003. החברה הצבאית והחברה האזרחית בישראל. מתוך: בשם הבטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה. הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה. עמ' 29-76

* הלמן, שרה. 2003. מחאה וסימון גבולות מגדריים ואתנו-מעמדיים: כיצד היה השלום לסמל של זהות אתנו-מעמדית. מתוך: בשם הבטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה. הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה. עמ' 557-574

החברה האזרחית והשוק

א. אקטיביזם נגד תאגידים, התנועה נגד הגלובליזציה

www.corpwatch.org history and mission, annual reports, research tools

Ayres, Jeffrey M. 2015. "Framing collective action against neoliberalism: the case of the anti-globalization movement." *Journal of World-Systems Research* 10(1): 11-34.

Bartley, Tim, and Curtis Child. "Shaming the corporation: the social production of targets and the anti-sweatshop movement." *American Sociological Review* (2014): 0003122414540653.

* קליין נ. 2002. בלי לוגו, תל-אביב: בבל,

"מצב הרוח מידרדר, אקטיביזם אנטי-תאגידי חדש" עמ' 345-362.
"מעבר למותג: גבולות הפוליטיקה מבוססת המותג" עמ' 439-455.

Nike Sweatshops: Behind the Swoosh

<https://www.youtube.com/watch?v=M5uYCWVfuPQ>

שיבוש תרבות

<https://www.adbusters.org/spoofads>

ב. כלכלה חברתית ועסקים חברתיים

* אילני, איילת. 2005. צמיחה מכיוון אחר; מיפוי אסטרטגיות לפיתוח כלכלי-קהילתי והתבוננות בתהליך הצמיחה של כלכלה חברתית בישראל. ירושלים: שתיל.

גדרון, בני וענבל אבו. 2012. מיזמים עסקיים חברתיים בישראל: לקראת הגדרה. המרכז הישראלי לחקר מיזמים עסקיים חברתיים בישראל.

העצמה כלכלית של נשים – מימון זעיר לעסקים קטנים

https://www.youtube.com/watch?v=d5Q_UXkVkJs

אנתוני גידנס. "שאלת החברה האזרחית" בתוך "הדרך השלישית. ת:א: ידיעות אחרונות. עע' 103-111

ג. החברה האזרחית לובשת פני השוק

**Eikenberry, Angela and Jodie Drapal Kluver. "The marketization of the nonprofit sector: civil society at risk?." Public Administration Review 64.2 (2004): 132-140.

<http://www.midot.org.il/>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 295 }

ד. השוק לובש פני החברה האזרחית

רון שמיר, 2007. שוק פרטי ולחץ ציבורי: על עיצוב מושג האחריות החברתית של תאגידים. בתוך: *דורות, מרחבים, זהויות*, בעריכת חנה הרצוג ואחרים. מכון ואן ליר והקיבוץ המאוחד. ע' 237-258

תמר ברקאי, 2008. אחריות חברתית של עסקים: נאו-ליברליזם בתרגום ציוני. תיאוריה וביקורת, 33, ע' 45-71.

תמר ברקאי, 2016. על אחריות תאגידית ועבודה מאורגנת: בעקבות פרשת פלאפון. מתוך: רונית דוניץ-קידר ועופר סיטבון (עורכים) *אחריות תאגידית והאינטרס הציבורי*, הוצאת רסלינג

Shamir, Ronen. 2004. "The De-Radicalization of Corporate Social Responsibility". *Critical Sociology*, 30(3): 669-689.

פילנתרופיה חדשה (יזמית) וישנה, תרומות תאגידיים

"ביל גייטס ודיויד כריסטיאן עושים מהפיכה בידע האנושי". 11.9.14 הארץ (ניו יורק טיימס)
<http://www.haaretz.co.il/magazine/premium-1.2430999>

Bartley, Tim. 2007. How Foundations Shape Social Movements: The Construction of an Organizational Field and the Rise of Forest Certification. *Social Problems*. 54 (3): 229–255

Moody, M. (2008). Building a culture: "the construction and evaluation of venture philanthropy as a new organizational field". In: *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. vol. 38. Pp. 324-352.

קראוז-להב, נועה. 2014. פילנתרופית" דור ההמשך "של האליטות העסקיות בישראל : אתנוגרפיה של קבוצה חברתית בהתהוות. עבודת מ.א. החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת תל אביב.

טשטוש הגבולות בין החברה האזרחית, המדינה והשוק

Bromley, Patricia, and John W. Meyer. 2014. "“They Are All Organizations” The Cultural Roots of Blurring Between the Nonprofit, Business, and Government Sectors." *Administration & Society*, 1-28.

Froelich, Karen. 1999. Diversification of Revenue Strategies: Evolving Resource Dependence in Nonprofit Organizations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 28 (3) 246-265

שיתופי פעולה, קונפליקטים ותחרות

Amaila Sa'ar. 2006. ["Cooperation and Conflict in the Zone of Civil Society: Arab-Jewish Activism in Jaffa" *Urban Anthropology*, 35 \(1\) 105-139.](#)

רוני קאופמן. 2001. "היבטים ארגוניים של פעילות קואליציונית לשינוי חברתי". ביטחון סוציאלי, 59: 47-63.

* רות חננאל. תשס"ז. תם ולא נשלם: קרקע משותפת לארגוני הסביבה ולקשת. קשת של דיעות: סדר יום מזרחי בישראל. ספרי נובמבר. 106-113

* בל הוקס. 2006. אחיות (sisterhood): "סולידריות פוליטית בין נשים". בתוך: ללמוד פמיניזם. תא: מגדרים, הקיבוץ המאוחד. עע' 223-243.

החברה האזרחית, ידע והמרחב הוירטואלי

McCaughey, Martha, and Michael D. Ayers, eds. *Cyberactivism: Online activism in theory and practice*. Routledge, 2013.

Van Aelst and Walgrave. 2004. New Media, New Movements? The Role of the Internet in Shaping the Anti Globalization Movement." In: Van de Donk. et.al. eds. *Cyberprotest: New Media, Citizen and Social Movements*. pp. 97-122.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 298 }

הפמיניזם החדש ברשת

קבוצות פייסבוק פמיניסטיות: שולפות ציפורניים: פמיניזם מקלדת; [פמיניזם – צעדים ראשונים](#); [פרויקט גילה](#) להעצמה טרנסית; [פמיניזם](#) וירטואלי; נשים מעלות סטטוס; גברים מדברים פמיניזם; אני פמיניסטית ואין לי חוש הומור; קולך – פורום נשים דתיות; פמיניסטיות הלכתיות; מדברות פמיניזם מזרחי; מגדר קידס ברשת; אימהות פמיניסטיות; נטוורקינג בין פמיניסטיות; שוות ערך – לקידום שכר שווה; מאבק סייעות על תנאי העסקתן;

שימור הידע הטרנסי האקדמי
ושיפור הידע הטרנסי
באקדמיה
Community

225 people like this
Alon Shachar and 4 other friends

Invite friends to like this Page

ABOUT

נשמח לעזרה באיתור ושיתוף עבודות, מחקרים, וסמינריונים שנעשו על הקהילה הטרנסית בארץ

Ask for שימור הידע הטרנסי האקדמי ושיפור הידע הטרנסי באקדמיה's website

PHOTOS

20.11.20 21.11.20

Post Photo / Video

Write something...

Post

שימור הידע הטרנסי האקדמי ושיפור הידע הטרנסי באקדמיה shared Sharon Kattan's post.
July 7 · 🌐

Sharon Kattan

אני מחפשת מרואיינים ומרואיינות למחקר על העצמת מטופלים טרנסג'נדרים. ממש אשמח אם תרצו להשתתף, או אם תפיצו לאנשים רלוונטים את הפנייה שלי. תודה! 😊

==

היי, אני שרון, ואני סטודנטית לתואר שני במידענות רפואית וחברתית באוניברסיטת בר אילן. אני כותבת עבודת סמינריון בנושא העצמה של מטופלים טרנסג'נדרים, ומחפשת אנשים שירצו להפגש איתי לראיון/שיחה בנושא.

תיזות מ.א. בנושא תנועות חברתיות והחברה האזרחית בישראל (נמצאות ב-Moodle)

אופיר-גוטלר, מרגנית. 2005. יוזמות שורש (grassroots) סביבתיות בישראל: ניצנים של פוליטיקה חדשה, או שרידים של הפוליטיקה המסורתית? אוניברסיטת חיפה.

[אור, צביקה. 2008. הפוליטיקה של זכויות כלכליות וחברתיות : ידע ולאומיות בעמותת ידיד בחיפה חיבור לשם קבלת תואר מוסמך. האוניברסיטה העברית.](#)

אלחנני קנדליק, מור. 2011. "אני בתוכי משלבת את שתי התמות האלה": בין הכלכלי לחברתי – מנחות בארגוני העצמה כלכלית לנשים. אוניברסיטת תל אביב.

הוד, רמי. 2013. "הפרטה מלמטה": שינויים מוסדיים ותמורות ביחסי מדינה חברה במערכת החינוך בישראל. אוניברסיטת בן גוריון. (על הקמת בתי ספר ביוזמת עמותות הורים)

הרטל, רחלי. 2011. מזהות אישית לזהות פוליטית - פעילות פוליטית לסבית בישראל. אוניברסיטת בר אילן.

ינר, נגה. 2002. קריאה מחדשת של אמהות, אזרחות וצבאיות במחאתה של תנועת "ארבע אמהות" אוניברסיטת בן גוריון.

ורדרי-קסלר, אלמה. 2007. קריאה מחודשת של יחסי מגדר: זיכרון, רטוריקה ונראות של נשים אלבניות בקוסובה. אוניברסיטת בן גוריון.

ליבר, ענת. 2006. בין "יחד בגאווה" לבין "אין גאווה בכיבוש": דילמות של אזרחות, זהות וקוויריות בשיח הפוליטי של הקהילה ההומו-לסבית. אוניברסיטת בן גוריון.

מור, מור. 2009. הכלה לשוליים: אל"מים (NGOS) הפועלים למען יוצאי אתיופיה בישראל וניסיונותיהם לייצר שינוי. אוניברסיטת חיפה.

מורנו, עדי. 2011. גאים במרכז: משילות נאו-ליברלית ותהליכי אינדיבידואליזציה בראי קהילת הלהט"ב בישראל. אוניברסיטת תל אביב.

מילשטיין, טלי. 2007. "שיח(רור) בעלי-חיים": ניתוח השיח בשלוש מערכות הסברה למען זכויות בעלי-חיים. אוניברסיטת בן גוריון.

עינצ'י, לירון. 2012. האם נעלמו תנועות השלום בישראל? פעולה קולקטיבית, תנועות חברתיות וארגונים לא-ממשלתיים. אוניברסיטת חיפה.

פיינשטיין יובל. 2006. בין "גדר הביטחון" ל"חומת האפרטהייד": השפעות הפעילות של תנועות חברתיות על המדינה בעידן המודרני המאוחר אוניברסיטת חיפה.

קראוז-להב, נועה. 2014. פילנתרופית" דור ההמשך "של האליטות העסקיות בישראל : אתנוגרפיה של קבוצה חברתית בהתהוות. אוניברסיטת תל אביב.

שוסטק-פסקל, יעל. 2011. כוח לעובדות? התאגדות מטפלות המשפחתונים בישראל. אוניברסיטת חיפה.

תורג'מן אופנהיימר, ורד. 2011. "מעברה על הדשא": מיקומים פוליטיים מצטלבים במאבק להשתתפות שוויונית בזירה הפמיניסטית בשנות ה-90. אוניברסיטת תל אביב.

פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית – תשע"ח

פרופ' אביעד רז aviadraz@bgu.ac.il

המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תואר שני בסוציולוגיה ארגונית

הקורס מציג סוגיות נבחרות ועכשוויות במחקר משתתף בארגונים, עם דגש על פיתוח ארגוני וייעוץ ארגוני.

דרישות הפרקטיקום:

א. 6 שעות נוכחות שבועיות בארגון. הנוכחות בארגון תיעשה בתיאום עם המדריך. ניתן לעשות פרקטיקום במגוון של ארגונים (מכוני ייעוץ ארגוני, מחלקות כוח אדם ומשאבי אנוש, מחלקות לפיתוח ארגוני, ארגונים חברתיים), בתנאי שהארגון מאפשר להתנסות בפרקטיקות מקצועיות רלבנטיות תחת פיקוחו של מדריך. פרקטיקות מקצועיות רלבנטיות כוללות פיתוח ארגוני, ייעוץ ארגוני, למידה ארגונית, הערכת עובדים והערכת פרויקטים, פיתוח הדרכה, העברת סדנאות ארגוניות, ניהול משאבי אנוש, ועוד. על המדריך להיות בעל תואר שני בתחומים ארגוניים. ניתן גם לשלב פרקטיקום במקום העבודה, במידה ומתמלא התנאי הנ"ל. ניתן גם לשלב פרקטיקום ועבודת שדה לתזה. הפרקטיקום הוא אמנם מסגרת ללא שכר, אולם הניסיון בפרקטיקום הוא אלמנט חשוב בקורות החיים ובסיס אפשרי להמלצות וקשרי עבודה בעתיד. תפקידו של המרצה לעזור בהשמה אולם האחריות הסופית למציאת פרקטיקום מוטלת על הסטודנט. מכוני ייעוץ רבים מקיימים ראיונות לפרקטיקום החל ממאי לקראת השנה הבאה, ועליכם להיות בקשר אתם לצורך תיאום ראיון (ראו רשימה מצורפת). לידיעתכם, הביטוח הסטודנטיאלי מכסה אתכם גם בהיותכם בפרקטיקום (כך שהארגון אינו צריך לבטח אתכם בנפרד).

לגבי פרקטיקום ללא פרקטיקום – יבוצע לפי דרישה.

ב. פרזנטציה כללית (על אחד מנושאי הקורס) בסמסטר א' וספציפית (על פרויקט מהפרקטיקום של הסטודנט) בסמסטר ב'. הפרזנטציות ייעשו במהלך המפגשים הפרונטליים של הקורס.

ג. בסיום הפרקטיקום אין ציון אלא מוזן קוד של עובר/לא עובר. ההיגיון מאחורי החלטה זאת הוא שלהבדיל מקורס אקדמי בו המרצה מעריך את הישגי הסטודנט, הפרקטיקום מבוסס על עבודה מעשית שהערכתה יכולה להיעשות בעיקר ע"י המדריך בשטח (שאינו איש אקדמיה). כיוון שאין ציון, הפרקטיקום אינו מלווה במבחן או בהגשת עבודה. ציון ה"עובר" מתבסס על חוות-הדעת של המדריך, ועמידה בדרישות המפגשים הפרונטליים.

מבנה הקורס

בסמסטר א' נדון בנושאים כלליים (ראו רשימה בהמשך) תוך בדיקת הרלבנטיות שלהם לשדות הארגוניים של המשתתפים בפרקטיקום. בסמסטר ב' נלווה באופן אישי את הפרקטיקום של כל אחד מהמשתתפים בהתאם לנסיונו ותוך מבט ביקורתי על הנושאים הכלליים שעלו קודם. עקב אופיו הסדנאי של קורס הפרקטיקום, גודלה האופטימלי של קבוצת התלמידים הוא לא יותר מ-10.

נושאי לימוד

הדיון בנושאי הפרקטיקום מצריך שילוב ממוקד של שלוש רמות: תיאוריה, פרקטיקה, וניתוח ביקורתי של שתיהן. אין בנמצא כרגע ספר שיענה על צורך ייחודי זה בהקשר הכללי של פרקטיקום. כדי לענות על צורך זה נשתמש במקראה שנוצרה במיוחד עבור הפרקטיקום. מטרת המקראה לשלב בין התיאוריה למחקר באמצעות הצגה ביקורתית ופרשנית של מקרי מחקר שונים המייצגים התנסות בדינמיקה של ארגונים ספציפיים. תחת המטרייה של "מחקר משתתף בארגונים" נכללים תחומי עניין רבים ושונים כגון פיתוח ארגוני, למידה ארגונית, מיון והערכה, הדרכה, ניהול משאבי אנוש, וכן הלאה. המקראה מחולקת לפרקים על-פי תחומי

העניין המקובלים בלימודי ארגונים. בתוך כל פרק מופיעה סקירה רלבנטית של התיאוריה העדכנית, תיאור של מקרה מחקר בו יושמה התיאוריה בשדה ארגוני בישראל, ודין ביקורתי במושגים התיאורטיים לאור מקרה המחקר. בהצגת מקרה המחקר יושם דגש תהליכי על בעיות באבחון וביישום הפתרון, דילמות של החוקר וסוגיות ביחסי יועץ-נועץ.

נושאי לימוד בסמסטר א' (בסוגריים רשומים שמות כותבי המאמרים. המאמרים הועלו בנפרד למודל)

אוריינטציה מושגית: מפת דרכים כללית לפיתוח ארגוני, מתוך "מפתח לפיתוח הארגוני" של אמיתי ואווה ניב

המודל הכללי – כניסה – אבחון – התערבות – הערכה – יציאה: ניתוח מקרה של פיתוח ארגוני (ריטה אלוני, פיתוח ארגוני ברשות מקומית) – בדיקת התאמה למודל הכללי ניתוח אירוע של פיתוח ארגוני: שיפור השירות בבי"ח

ניהול שינוי והתערבות בארגונים: שינוי ולמידה ארגונית, תהליכי משוב ומחקר פעולה בארגונים (ארג'ריס)

המודל של קירקפטריק להערכת הדרכה ולמידה בארגון (קירקפטריק) חסמים ללמידה ארגונית (סנג'י)

מודל אופרטיבי לשינוי ארגוני – אדיג'ס

נא"כ וצוותי שיפורים – הקשר חברתי ומיקרו-פוליטי של צוותי שיפור (חנה רודניק, גדי רבינוביץ'), נא"כ ו"סרגל ביצועים מאוזן", מתודולוגיית "שבעת השלבים".

מלבד נושאי הלימוד הפרונטלי יכללו המפגשים: התעדכנות במתרחש בפרקטיקום (לפי צורך אישי ו/או ביוזמת המרצה) ניתוחי אירוע לצורך הדגמת הכלים – לפי הפירוט המצ"ב

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 304 }

מצגות – בתיאום עם התלמידים
מפגשים עם יועצים ארגוניים – יתואמו וישולבו לתוך הל"ז המצ"ב

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 305 }

סמסטר א' – סתיו

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 306 }

מחקרי פוליטיקה ביקורתיים

ד"ר לב גרינברג

זהו קורס מתקדם אודות מחקרים של פוליטיקה ביקורתית. מחקרים אלה הם רב-תחומיים, נעשים מתוך פרספקטיבה היסטורית השוואתית. מחקרים מניחים כי בחברה קיימים קונפליקטים והזירה הפוליטית היא מישור של מאבק, עימות והכרעה. הקורס ידון במושגים פוליטיים מרכזיים - סמכות, עוצמה וכוח -, ובתופעות היסטוריות בעלות זיקה הדדית - מדינה, לאומיות ודמוקרטיה, ומנגנוני שליטה דיסקורסיביים וצבאיים. לבסוף הוא בוחן את הפוליטיקה כמרחב להכלת קונפליקטים ומגבלותיה לנוכח תנועות מחאה. קריאת החומר הביבליוגרפי היא חובה, נדרשת נוכחות והשתתפות בכיתה. יש בו שתי מטלות: הצגת ספר וכתובת עבודת פרט בת 15 עמודים בסוף הסמסטר. הספרים שניתן להציג בכיתה על ידי התלמידים מסומנים ב-*, התלמידים מחויבים לקרוא לקראת השיעור את העמודים או הפרקים של הספר המופיעים ברשימה. נוכחות חובה

רשימת נושאים וביבליוגרפית

1. מבוא: כוח, סמכות, זכויות

1. C.W. Mills, "On Politics" in *The Sociological Imagination*, Penguin Books.
2. Hanna Arendt, *Between Past and Future*, Meridian Books (Ch. 3).
3. Tilly, C. "Where rights come from?" in Skocpol, T. (ed) *Democracy, Revolution and History*, Ithaca: Cornell UP.

2. מדינה, אלימות וצבא

4. Mann, M. (2005) *The Dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing*, New York, NY: Cambridge University Press (Ch. 3).
5. Tilly C. (1985) "War Making and State Making as Organized Crime", in Evans P., Rueschemeyer D. and Skocpol, T. (eds.) *Bringing the State Back In*, New York: Cambridge University Press.

* 6. פאנון, פ. (2006) *מקוללים עלי אדמות*, בבל.

3. לאומיות ואתניות

* 7. Gellner, E. (1983) *Nations and Nationalism*, Ithaca, New York: Cornell University Press.

* 8. Anderson, B. (1991) *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Revised Edition ed. London and New York: Verso.

* 9. Brubaker, R. (1996) *Nationalism Reframed: Nationhood and the National Question in the New Europe*, London: Cambridge UP.

* 10. Chatterjee, P. (1993) *The Nation and its Fragments, Colonial and Post-Colonial Histories*, Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

4. דמוקרטיזציה, מרחב פוליטי ומחאה

* 11. Moore, Barrington, Jr. (1966) *Social Origins of Dictatorship and Democracy*. Penguin Books: Harmondsworth. Chapters 7-8, pp. 413-452.

* 12. Rueschemeyer, D., Stephens, E.H and J. Stephens. (1992) *Capitalist Development and Democracy*. University of Chicago Press: Chicago. Chapter 7, pp. 269-302.

* 13. Tarrow, S. (1998) *Power in Movement*, Cambridge: Cambridge University Press.

* 14. Stepan, A. (2001) *Arguing Comparative Politics*, New York: Oxford University Press

* 15. Grinberg, L.L. (2010) *Politics and Violence in Israel/Palestine*, London: Routledge.

* 16. Grinberg, L.L. (2014) *Mo(ve)ments of Resistance: Israel's Political Economy*. New York: Academic Studies Press.

שיטות מחקר איכותניות

סמסטר א' תשע"ח 2017-2018

יום ג' 8.30-9.45

שעות קבלה: יום ג' 14.30-15.30 או בתיאום מראש.

חדר 368 בניין 72

דוא"ל: sarith@bgu.ac.il

מטרות השיעור: מטרתו של שיעור זה היא לבחון ולהתנסות מתוך המבחר הגדול של שיטות מחקר איכותניות בראיונות מובנים למחצה, סיפורי חיים, קבוצות מיקוד וניתוח מסמכים. נתקמד בתכנון מחקר איכותני, החל מניסוח שאלת מחקר, מערך מחקר, ביצוע מחקר, פרשנות וכתיבה. הקורס הנושא אופי עיוני והתנסותי יתמקד בפרשנות ואופיה, סוגים שונים של פרשנות והאופן שבו המחקר האיכותני הופך את החומרים המופקים על ידיו לכלים להבנת מציאות חברתית. השיעור מבוסס על השתתפות אקטיבית, שכן אין אפשרות ללמוד שיטות מחקר בכלל, ושיטות מחקר איכותניות ללא התנסות בפועל ודין רפלקסיבי בשיטות השונות והתכנים המופקים מהן.

חובות הקורס

נוכחות: בגלל אופיו ההתנסותי של הקורס, וההכרח לתרגל את השיטות, הנוכחות בכיתה הינה חובה. משתתף/ת לא יחסרו יותר משיעור אחד במהלך הסמסטר וזאת תוך הודעה מוקדמת למרצה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 311 }

תרגילים: הגשת תרגילים בתאריכים הנקובים מטה: הגשת כל התרגילים הינה חובה.
התרגילים יוגשו שלוש ימים לפני השיעור באמצעות מערכת ה-moodle, להוציא את
ראיון העומק שיוגש לתא של דר' הלמן.

הצגה בכיתה של השלבים השונים של המחקר ועבודה משותפת

הגשת עבודה סופית: העבודה הסופית יכולה להיות הצעת מחקר או מחקר פיילוט כשלב
מקדים לכתיבת עבודת תזה

מבנה הציון:

הגשת כל התרגילים הינה חובה כדי לקבל ציון בקורס. על התרגילים לא יינתן ציון אלא רק
משוב פרטני (20%)
עבודה מסכמת (80%)

עבודה מסכמת: העבודה המסכמת יכולה להיות הצעת מחקר המבוססת על שני ראיונות
עומק או ניתוח טקסטים. דגש מיוחד יושם על המתודולוגיה וכן על הפרשנות של הראיונות.
אפשרות אחרת היא כתיבת דו"ח מחקר המבוסס על שני ראיונות עומק או ניתוח טקסטים.
העבודה המסכמת צריכה לכלול סקירת ספרות קצרה, שאלת מחקר, פרק מתודולוגי מורחב
וניתוח ראשוני של ממצאים במסורת הפרשנית.
אורך העבודה לא יעלה על 10 עמודים מודפסים ברווח כפול, פונט 12.
העבודה צריכה להתייחס לחומרים הביבליוגרפים של הקורס וכן לנושא המחקר הספציפי
שבחרתם לחקור.

נושא	תאריך הגשה
נושא מחקר ושאלת מחקר	4.11.17
פרוטוקול ראיון	19.11.17

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 312 }

5.12.17	ראיון
17.12.17	קטגוריות ותימות
תחילת סמסטר ב'	עבודה מסמכת בקורס

סדר שעורים:

24.10.17: שיעור מבוא: **הצגת השיעור. אפיסטמולוגיה איכותנית**

Barbara Czarniawska

2004 "The Narrative Turn in the Social Sciences." Pp. 1-16, in: *Narratives in Social Science Research*.

London, Sage.

Egon G. Guba and Ivonna S. Lincoln

1994 "Competing Paradigms in Qualitative Research." Pp. 105-117, in: Norman K. Denzin and Ivonna S. Lincoln (Eds.) *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks, Ca. Sage

Steven L. Taylor, Robert Bogdan and Marjorie L. DeVault

2016 "Introduction: Go to the People," pp. 3-28, in: *Introduction to Qualitative Methods Research- A Guide Book and Resource*. New Jersey, Wiley and Sons.

31.10.17: שיעור שני: תכנון מחקר איכותני: נושא מחקר, ושאלת מחקר

Kate Brown

2005 "Snowball Sampling: Using Social Networks to Research Non-heterosexual Women." *International Journal of Social Research Methodology* 8,1: 47-60.

Nissim Cohen and Tamar Arieli

2011 "Field Research in Conflict Environments: Methodological Challenges and Snowball Sampling." *Journal of Peace Research* 18 (4): 423-435.

Mark L. Mac Caslin and Karen Wilson Scott

2003 "The five question method for framing a qualitative research study." *The Qualitative Report* 8 (3): 447-461.

תרגיל ראשון: נושא מחקר ושאלת מחקר: נושא מחקר ושאלת מחקר: הגדר/י נושא שאת/ה מעוניינת לחקור. מהי השאלה שאת מעוניינת לבחון מסגרת נושא? אם אפשר הגדירי גם את השדה האפשרי לבחינת שאלת המחקר. עליכם להגיש את התרגיל באמצעות ה- moodle לא יאוחר מאשר יום ראשון 4.11.17

7.11.17: שיעור שלישי.

חלק ראשון: משוב ודין כיתתי בתרגיל.

חלק שני: סוגיות אתיות במחקר איכותני.

Martyn Hammersley and Anna Trainou

2012 *Ethics in Qualitative Research- Controversies and Contexts*. pp. 9-13;
64-74; 82-98; 105-132.

London, Sage.

14.11.17-21.11.17: שיעורים רביעי וחמישי: ראיונות במסורת האיכותנית

Barbara Czarniawska

2004 "Narratives in an Interview Situation," pp. 47-75, in: *Narratives in Social Science Research*. Sage London.

Anne Galletta

2013 "The Semi-structured Interview as a Repertoire of Possibilities," pp. 45-72, in: *Mastering the Semi-structured Interview*. New York, New York University Press.

James Holstein and Jabber Gubrium

2008 "The Active Interview," pp. 140-161, in David Silverman (Ed.), *Qualitative Research – Theory, Method and Practice*. London, Sage.

תרגיל שני: לפי נושא המחקר ושאלת המחקר שבחרת, נסח/י שאלון לראיון עומק.

עליך להגיש את השאלון באמצעות ה-moodle עד לתאריך 19.11.17

21.11.17: שיעור שישי: עבודה כיתתית על פרוטוקול הראיון.

תרגיל שלישי: בחרו גישת ראיון מסויימת (סיפור חיים, חצי מובנה, ראיון עומק פתוח).
ראיינו מרואיין/מרואינת אחת. שקלטו את הראיון. הגשת התרגיל המודפס לידי המרצה
בכיתה 5.12.17

28.11.17: שיעור שביעי: מסמכים כמקור להפקת ידע במחקר איכותני

Lindsay Prior

2003 "Content, Meaning and Reference," pp. 107-14 in: Lindsay Prior *Using Documents in Social Research*. London Sage

5.12.18: שיעור שמיני: מבוא: שיעור תשיעי: מהו ההבדל בין קטגוריות, ותימות?

Virginia Brown and Victoria Clarke

2006 "Using Thematic Analysis in Psychology." *Qualitative Research in Psychology* 3,2: 77-101.

Barbara Czarniawska

2004 *Narratives in Social Science Research*, "Writing Social Sciences" pp. 118-130 and "Narrativizing Social Sciences" pp. 131-137. London, Sage.

Anna Galetta

2013 "Ongoing Iterative Analysis," pp. 107-124, in: *Mastering the Semi-structured Interview*. New York, New York University Press.

Anna I. Rogan and Dorothea de Kock

2005 "Chronicles from the Classroom: Making Sense of the Methodology and Methods of Qualitative Analysis." *Qualitative Inquiry* 11,4: 628-649

12.12.17: שיעור תשיעי: ניתוח ופרשנות של ראיונות וטקסטים: מהי פרשנות?

Virginia Brown and Victoria Clarke

2006 "Using Thematic Analysis in Psychology." *Qualitative Research in Psychology* 3,2: 77-101.

תרגיל רביעי: קרא/י את הראיון. נתחי אותו תוך חילוץ קטגוריות ותימות. צייני אילו הבדלים מצאת בין קטגוריה לבין תימה. יש להגיש את התרגיל באמצעות ה-moodle עד יום ראשון ה-17.12.17

19.12.17: שיעור אחד עשר ניתוח תרגיל בכיתה.

26.12.17: כתיבה פרשנית: מבוא

Celia Dillon 2009 "Growing Up: A Journal Toward Theoretical Understanding." *Qualitative Inquiry* 15, 8: 1338-1351.

Anna Galletta

2013 "Writing Up and Speaking Back to the Literature," pp. 173-190, in: *Mastering the Semi-structured Interview*. New York, New York University Press.

Steven J. Taylor, Robert Bogdan and Marjorie DeVault

2016 "Writing and Publishing Qualitative Studies," pp. 199-214, in: *Introduction to Qualitative Methods Research- A Guide Book and Resource*. New Jersey, Wiley and Sons.

2.1.18-9.1.18: שיעור שניים עשר: נטנוגרפיה: המדיה הדיגיטלית כמקור להבנת החיים החברתיים

Angela Garcia et al

2009 "Ethnographic Approaches to the Internet and Computer Mediated Communication." *Journal of Contemporary Ethnography* 38, 1: 52-84.

16.1.18: שיעור שלושה עשר: שעות קבלה פרטניות. הכנה לכתיבה הסופית

הגשת העבודה הסופית בקורס: תחילת סמסטר ב' תשע"ח

תאוריות חברתיות ותרבותיות א':

קהילה, (דה)אבולוציה ושונות

Social and Cultural Theories I: Community, (D)evolution and Difference

Fall Semester 2017 – Tuesdays 10-12:00

10-12:00 ימי שלישי סמסטר א' תשע"ח,

Prof. Fran Markowitz

fran@bgu.ac.il

פרופ' פרן מרקוביץ

הקורס מציע דיון בסוגיות תיאורטיות/אינטלקטואלי במחקר על חברה ותרבות המייצרות בסיס תיאורטי משותף לסטודנטים בתואר שני בכל המגמות במחלקה. החלק הראשון מתמקד במקורות האינטלקטואליים שהשפיעו על המחשבה הסוציולוגית והאנתרופולוגית המערבית. באופן ספציפי נתמקד בתיאוריות של קהילה, אבולוציה ושונות. החלק השני מתמקד ביחס לזמן עתיד וניהול העתיד בתיאוריות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות. באופן ספציפי נתמקד בסוגיות של זמן, כסף והקשר ביניהם.

This course offers to all MA students in Sociology and Anthropology a forum for analyzing and debating key theoretical issues and approaches that inform social and cultural research. The course's first part explores foundational works in Western sociological and anthropological thought by concentrating on theories of community, (d)evolution, and difference. The course's second part focuses on questions of time and money as expressed in Western sociological and anthropological theories, and focuses specifically on how the future is envisioned, planned for and managed.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 319 }

דרישות הקורס סמסטר א': צפוי שסטודנטים באים לכל שיעור מוכנים להשתתף בדיון של הסמינר.

יהיו שני מבחני בית, האחד באמצע הסמסטר, השני בסוף. הציון הסופי יבוסס על שני המבחנים

(2 x 45% = 90%) והשתתפות בסמינר (10%).

Course requirements: The course will be conducted as a seminar, meaning that students will come to class having completed the assigned reading(s) and actively participate in the discussion about them. Depending on the size of the class, during weeks 2-13 one or two students will lead the discussion. Twice during the semester students will be evaluated by means of a take-home essay exam. Students' grades will be based on their written work (2 x 45% = 90%), and their participation in the seminar (10%).

קריאה: אתם מוזמנים לקרוא כל מאמר בעברית! במהלך הסמסטר אעזור לכם למצוא תרגום, אם יש.

תכנית הקורס / Course Plan

Introduction: Course goals and expectations. How to read for class

READ: Michel de Certeau, "Reading as Poaching (ציד בלתי חוקי/להסיג גבול)".

In *The Practice of Everyday Life*, Berkeley: University of California Press, 1984.

Theories of Community

Utopias? How are people to be governed and/or self-governed? What is the role of the King or Prince? What is to be the role of the family, and the status of men and women; freemen and slaves?

READINGS from Plato's Republic (388 BCE) and הרפובליקה של אפלטון / Thomas More's Utopia (1516).

History-world.org/Utopia_T.pdf.: pp. 56-66; 84-90; 125-135; 170-183.

Human Nature and the Need for Community: Human appetites and self-interest vs. the general will.

READINGS from Hobbes's *Leviathan* (1651), and J. J. Rousseau's *The Social Contract* (1762).

Impacts of urbanity/modernity/class:

For most of you, Ferdinand Toennies on *Gemeinschaft and Gesellschaft* (קהילה וחברה) (1887) and Emile Durkheim's solidarities—excerpts from *The Division of Labor in Society* (1893/1933)-- are already familiar. Look over that material to refresh your memory. And let us apply these "oldies but goodies" to Diane O'Rourke's (2006) "A Failure of Imagination: The Decline of Community in a Greek Village", *The Journal of the Society for the Anthropology of Europe* 6(2):1-12.

Community = Nation; Nation = Community?

For *background reading* about THE NATION in the late 19th and early 20th centuries:

"Qu'est-ce qu'une nation/What is a Nation?" Ernest Renan (1892)

<http://www.humanityinaction.org/files/569-E.Renan-WhatisaNation.pdf>

Defining "the nation" was critical for V. I. Lenin and his protégé, Joseph Stalin as they forged the future socialist state: "The Nation" in *Marxism and the National Question* (1913)

<https://www.marxists.org/reference/archive/stalin/works/1913/03a.htm#s1>

READ the Introduction to Benedict Anderson's *Imagined Communities* (1983/1991), which is one of the most cited academic texts. What does he mean as regards the nation as community? Let us then explore and discuss Gerald Creed's (2004) "Constituted through Conflict: Images of Community

(and Nation) in Bulgarian Rural Ritual," *American Anthropologist* 105(1):56-70.

Midterm essay exam distributed

High-Modern Community/Communities

Zygmunt Bauman's idea of *Community: Seeking safety in an insecure world* (2001). READ: An Overture (1-6) and Afterword (144-150)—think about what might come in-between. And pages 51-53 from Setha Low 's (2001) "The Edge and the Center: Gated Communities and the Discourse of Urban Fear", *American Anthropologist* 103(1)—why is she equating neighborhood (שכונה) with gated community?

Theories of (D)Evolution and Difference

Midterm Essays Due

Genesis: Creation and the Fall, and the tower of Babel: "An etiology of *both* faces, the unified and the divided" (Herzfeld 1987:30). READ: Genesis 3 & 11/ ועל מגדל בבל and Herzfeld 1987, *Anthropology Through the Looking Glass*, pp. 30-40.

Michel Rolphe Trouillot's "Anthropology and the Savage Slot" (1991/2003)

[http://iidypca.homestead.com/FundamentosAntropologia/Trouillot -](http://iidypca.homestead.com/FundamentosAntropologia/Trouillot_-_The_Savage_Slot.pdf)

[_The Savage Slot.pdf](http://iidypca.homestead.com/FundamentosAntropologia/Trouillot_-_The_Savage_Slot.pdf) Read pp. 14-24; or the entire article!

Darwin's Theory of Evolution, Natural Selection and Social Darwinism

LOOK OVER: Charles Darwin (1871/1981) *The Descent of Man and Selection in Relation to Sex*, Part I, Chapter I, The Evidence of the Descent of Man from some Lower Form (esp. pp. 9-14 and 31-33), and Chapter VII, On the Races of Man (214-235).

<https://teoriaevolutiva.files.wordpress.com/2014/02/darwin-c-the-descent-of-man-and-selection-in-relation-to-sex.pdf>, and

And READ pp. 160-161 and 168-172 in: Offer, John. 2013. From 'natural selection' to 'survival of the fittest': On the significance of Spencer's refashioning of Darwin in the 1860s. *Journal of Classical Sociology* 14(2):156-177.

Categories and their Consequences: Race and "Othering" in Law and Culture
READ: F. Douglass 1881, The Color Line

<https://ia601702.us.archive.org/13/items/jstor-25100970/25100970.pdf>

Categories and their Consequences, continued

Selections from E. Said 1978, *Orientalism*; and S. Kaplan 2002, Black and White, Blue and White and Beyond the Pale: Ethiopian Jews and the Discourse of Colour in Israel, *Jewish Culture and History* 5(1):51-68.

Encounters in EU Europe: Cultural fundamentalism vs. Multiculturalism

READ: Stolcke, V. 1995. Talking Culture: New Boundaries, New Rhetorics of Exclusion in Europe. *Current Anthropology*, 36(1), 1-24.

Concluding discussion – Going beyond Community and Difference; Inclusion and Exclusion; Ascent and Descent; Unity and Diversity/

קהילה ושונות, עליה וירידה, הכללה והוצאה, עליה וירידה, אחדות ורבגוניות.

READ: "The Trans of Beyond" in Rogers Brubaker's (2016) *Trans: Gender and Race in an Age of Unsettled Identities*.

Distribution of final exam questions. Due in HARD COPY only, 2 weeks from today.

תרבות ארגונית – תשע"ח

102-2-0097

פרופ' אביעד רז

6472058

aviadraz@bgu.ac.il

מטרת הקורס

הקורס מציג גישות סוציולוגיות, אנתרופולוגיות, פסיכולוגיות וניהוליות לניתוח המושג של "תרבות ארגונית" ושימושו. הקורס יציג את הרקע הנחוץ בתיאוריות ארגוניות ויתמקד במודלים של תרבות ארגונית, "תרבות ארגונית חזקה", מיפוי ואבחון, ההבדל בין נקודת המבט הסוציולוגית והניהולית, ניהול רגשות במקום העבודה, שינוי ממעלה שניה ושינוי תרבותי, תרבות ארגונית בתאגידים בינ"ל ועל רקע תרבויות מקומיות שונות, ג'נדר ותרבות ארגונית, תרבות ארגונית במוקדי שירות לקוחות, תרבות ארגונית וניהול מש"א גלובלי תוך שימוש בסרגלי ביצועים. לקורס חלק סדנאי ובו מתורגלים כלי ניתוח של תרבות ארגונית. סוגיות אלה ואחרות יודגמו באמצעות מקרי מחקר ופרויקטים של ייעוץ ארגוני.

דרישות הקורס

- קריאת המאמרים המצויים באתר.
- הכרת והבנת החומר שבמצגות, השתתפות בדיונים הנערכים בשיעור.
- כתיבת עבודה על נושא לפי בחירתכן/ם ואשר יתייחס לחומר התיאורטי ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס.
- (א) יש לקבל אישור על הנושא עד השיעור הששי שבו נעבור יחד על הנושאים שלכם. לאחר מכן יש להגיש "הצעת מחקר" קצרה (1-2 עמודים) הכוללת: שאלת מחקר והשערות מפרספקטיבה של תרבות ארגונית, זווית תיאורטית, ספרות רלבנטית, שיטות איסוף וניתוח הנתונים.
- (ב) הצגת העבודה (הנושא, שאלות המחקר וממצאים ראשוניים) במהלך המחצית השנייה של הקורס לצורך קבלת הדרכה אישית, משוב ודיון משותף בבעיות הנוגעות למחקר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 324 }

בנוס: 5 נק' עבור הצגת מאמר (כ-15 דקות) בכיתה

מפגש 1. מבוא: הופעתה של התרבות הארגונית ככלי ניהולי וייעוצי

מצגת: מבוא

קריאה:

א רז (2004). פרק 1: מבוא. מתוך ספרו: *תרבות ארגונית*. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

מפגש 2. מודלים של תרבות ארגונית

מצגת: מבוא

קריאה:

Schein, E. 1990. Organizational Culture. *American Psychologist*, Feb. 109-119

Burnes, B. (2004), Kurt Lewin and the Planned Approach to Change: A Re-appraisal. *Journal of Management Studies*, 41: 977–1002.

קריאת רשות:

[Unfreezing change as three steps: Rethinking Kurt Lewin's legacy for change management](#) by Stephen Cummings, Todd Bridgman, and Kenneth G Brown (2016)

מפגש 3 מודלים של תרבות ארגונית - המשך

מצגת: מבוא

קריאה:

Martin, Joanne. 1992. *Culture in Organizations: Three Perspectives*. Oxford: Oxford University Press. Pp. 3-21

Hochschild, A, 1983. FEELING MANAGEMENT: From Private to Commercial Uses. Chapter 6 in: *The Managed Heart*. U of California P.

<https://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwi67snUqqfLAhWI0RQKHedVBfgQFggjMAA&url=https%3A%2F%2Fcarinlabor.files.wordpress.com%2F2012%2F09%2Fthe-managed-heart-arlie-russell-hochschild.pdf&usq=AFQjCNFL1GrtPhvguApJB85-PZ7eytbAtQ&sig2=P6U7ziORfuYuCiYjMaiPJq&cad=rja>

מפגש 4. ייעוץ מחקרי למדידה, ניהול ושינוי של תרבות ארגונית באמצעות מיפוי ואבחון
מצגת: מבוא

קריאה:

א רז (2004). מתווה למחקר אמפירי. מתוך ספרו: *תרבות ארגונית*. הוצאת האוניברסיטה
הפתוחה. עמ' 66-76

Cartwright, J. et al. (1999). "A methodology for cultural measurement and
change," *Total Quality Management*, 10:1, 121-128

מפגש 5. מיפוי ואבחון – המשך. הנחיות להצעת מחקר

מצגת: מבוא

Cameron, R. E. & Quinn, R. E. (2005). Introduction, from: *Diagnosing &
Changing Organizational Culture*. Jossey-Bass

ניתן להוריד את ספרם של קווין וקמרון מהרשת:

[Diagnosing and Changing Organizational Culture: Based ...](#)

מפגש 6. השוואה בין-תרבותית: תרבות ניהולית ביפן ובארה"ב

פידבק לתכניות מחקר של הסטודנטים: בשיעור זה נעבור יחד על הצעת מחקר קצרה (1-2
עמודים) בהתאם להנחיות.

מצגת: תרבות ארגונית ביפן ובארה"ב

אוצ'י, ויליאם. 1984. תיאוריה Z: עיקרי הניהול היפני – אתגר למערב. הוצאת עתרת.

בשיעורים הבאים יוקצב זמן לדיון בהצעות מחקר

מפגש 7. שינוי תרבותי והשתלה של תרבות

מצגת: תרבות ארגונית ביפן ובארה"ב

Raz, Aviad (1999). "The Hybridization of Organizational Culture," Studies in Cultures, Organizations and Societies, 12:1-30.

מפגש 8. תרבות ארגונית בארגוני שירות

מצגת: יעילות ואמפתיה בשירות לקוחות

Raz, A. & E. Blank. (2007). "Ambiguous Professionalism: Managing Service Quality and Efficiency in an Israeli Call Center", New Technology, Work & Employment 22(1): 83-97

מפגש 9. נשים, גברים ותרבות ארגונית

מצגת: השילוב הראוי

Hood, J. & C. Koberg. 1994. "Patterns of Differential Assimilation and Acculturation for Women in Business Organizations." Human Relations 47(2): 159-180.

צור, יובל ואביעד רז. 2008. השילוב הראוי: נשים בקורס טיס. סוציולוגיה ישראלית. 10(1): 81-106

מפגש 10. גיוון תעסוקתי ותרבות ארגונית

מצגת: גיוון תעסוקתי

גלבע, ח. (2015). "ממרחק תביא לחמה": עובדות חרדיות בשוק-ההייטק הישראלי. חקר החברה החרדית, כרך 2 תשע"ה / אוגוסט 2012, 220-193

מפגש 11. ניהול מש"א ותרבות ארגונית בתאגידים בינ"ל

מצגת: נטפים

Raz, A. (2009). "Transplanting Management: Participative Change, Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture," *Journal of Applied Behavioral Science*, 45(2): 280-304

מפגש 12. "ניהול טאלנט" ותרבות ארגונית
בשיעור זה יוקדש זמן להדרכה פרטנית ביחס לעבודה
מצגת: ניהול טאלנט

Lewis, R., & R. Heckman (2006). Talent management: A critical review.
Human Resource Management Review 16, 139–154

מפגש 13. סיכום הקורס וסטטוס העבודות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 328 }

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 329 }

סמטר ב' – אביב

אנתרופולוגיה של הידע: משולחן ערוך לריאליטי TV

סמינר מחקר

סמסטר ב' 2018

יום שלישי 8:15-9:45

מה בין ידע, רעיונות ואידיאולוגיה מצד אחד לבין החוויה, רגשות והפרקטיקה של היומיום, מצד שני?

הסמינר מבקש להציע לכם פרספקטיבה של ניתוח מציאות תרבותית דרך הפריזמה של ידע ורעיונות. רעיונות הם אלה שלעתים המעצבים את המציאות ונותנים משמעות לפעולות של האנשים, ולעתים הם מצטיירים כתוצר משני של ההווי התרבותי הממשי; ולעתים הם אף מופיעים כאוטונומיים, לא קשורים כלל או סותרים וגם פוגמים בחיי האדם והקבוצה. ידע ורעיונות בתרבות מאורגנים בג'אנרים, צורות ודיסציפלינות מגוונות ונבחנות זה מזה, הם מתווכים על ידי מוסדות ומומחים, נאגרים במאגרים שונים ונישאים בגוף. הם מועברים ממקום למקום, מתורגמים משפה לשפה, מתחזים ומשתנים.

מבחינה תיאורטית, הקורס עוסק בחיבור בין אתנוגרפיה של חיים תרבותיים לבין הסוציולוגיה של הידע. הוא מציע להתבונן ברגעים היסטוריים ועכשוויים בהם רעיונות אידיאולוגיים, דתיים, מדעיים ולאומיים משחקים תפקיד מרכזי בטרנספורמציה תרבותית של מרחב, דרכי פעולה של האדם ואף חוויותיו הרגשיות. לשפה והקטגוריות שטמונות בה, לגוף ולטכנולוגיות הידע המשתנות מקום מרכזי בתהליך זה. כמו כן, נתייחס להבחנה בין "ידע מה" ל"ידע איך", לסמלי ומילות מפתח תרבותיים, לתופעת ה"הביטוס" המגלם את ההיררכיות שהרעיונות מייצרים.

מבחינה אמפירית, נתמקד באבולוציה של שלוש זירות לייצור ידע ומציאות תרבותית: דת, מדע ותרבות פופולרית. נדון בדוגמאות מאירופה וארה"ב, רוסיה וישראל ונלמד על הדרכים השונות בהם הרעיונות מעצבים את המציאות הפרטית והקולקטיבית. השנה נתעכב במיוחד על התרבות הפסיכולוגית/התרפויטית, על הרגש והקוגניציה, ועל המושג עצמי – Self, Persona שהוא בו זמנית רעיון מדעי, קטגורית מפתח תרבותית של ציוויליזציה מערבית, חוויה רגשית ופרקטיקה מובנת מעליה של אדם מודרני ואולי גם אשליה מדבקת המכונה "Meme".

כמעט כול דבר אפשר לחקור כרעיון, כמערכת ידע, כאידיאולוגיה. במקביל לפריסה של גישות לחקר הידע התרבותי, תתבקשו לבחור נושא למחקר אמפירי בשדה רעיוני מסויים ותכתבו לגביו הצעת מחקר מפורטת. אתם מוזמנים להביא מוקד רעיוני אמפירי מתוך השדה\תחום של מחקר התיזה שלכם ולהציע לשלבו בקורס.

חובות הקורס:

1. נוכחות בכיתה הינה חובה, היעדרות דורשת הצדקה מנומקת
2. הכנת חומר קריאה או חומר נוסף לדיונים בכיתה והצגה בכיתה של נושא המחקר ו (20 אחוז)
3. עבודת סיום בקורס שתתבסס ע פיתוח רעיון למחקר ופרק אמפירי של ניתוח ממצאים ראשוני (60 אחוז)

מהלך הקורס:

מפגשים 1-3: שיעורי מבוא

1. גלגול של התחום: איך נפגשו האנתרופולוגיה של "הפרימיטיביים" וסוציולוגים של המדע?
2. איך רעיונות מתגלגלים? מגישה האבולוציה לממטיקה דרך פוקו
3. הזיקה בין ידע לזהות, בין ידע ומושג "העצמי", מקום של הסובייקט ביצור והעברה של הידע,

בין זהות לעצמי פנימי: פעולתו של ידע טיפולי

מפגשים 4-9: דיונים תימתיים ממוקדים

ידע בגוף, ידע רגשי: הביטוס, ידע איך ומיומנות, מניירות, סגנונות רגשיים
ידע בקטגוריות של השפה וקוגניציה, סגנונות הדיבור והתקשורת
מצבים ומסלולים של האדפטציה של הידע: אבולוציה, דיפוזיה, חיקוי ותרגום
רעיונות בחומר ובצורה: ידע בצורת מרחב, ארטיפקטים, מדיום, טכנולוגיה
האג'נדה שבידע, ידע וכוח, ידע ומוסר: רעיונות "מועילים" ורעיונות "מזיקים"
מפגשים 10-13 דיון בעבודות התלמידים

רשימת קריאה מורחבת

שיעורי המבוא: יסודות וגבולות של חקר הידע

Berger, P.L. & Luckman Th. 1966 (or 1971). *The Social Construction of Reality*. Penguin Books: London. "Introduction: the Problem of the Sociology of Knowledge".

Mannheim, Karl. 1936. (1962, 1955) *Ideology and Utopia: An Introduction to the Sociology of Knowledge*. NY: A Harvest Book. (אידיאולוגיה ואוטופיה בהוצאת מכון שלם)

Mauss, Marcel. 1987 (1938) A category of the human mind: the notion of person; the notion of self. In: *The Category of the Person: Anthropology, Philosophy, and History*. Ed. By Michael Carrithers, Steven Collins and Steven Lukes. Cambridge: Cambridge University Press.

Barth, Fredric. 2002. "An Anthropology of Knowledge". *Current Anthropology* 43(1): 1-17.

Boyer, Dominic. 2005. Visiting Knowledge in Anthropology: An Introduction. *Ethnos* 70(2):141-148.

Swidler, Ann and Jorge Ardity. 1994. "The New Sociology of Knowledge". *Annual Review of Sociology* 20:305-29.

Crick, Malcolm R. 1982. "Anthropology of Knowledge". *Annual Review of Anthropology* 11:287-313.

Douglas Mary, 1986, *How Institutions Think*. 1st ed. Syracuse, N.Y, Syracuse University Press.

Clifford Geertz, 1983. *Local Knowledge: Further Essays in Interpretive Anthropology*.

Boyer, Dominic 2005. "Conceptualizing the Formation of Dialectic Social Knowledge", 19-45 in his *Spirit and System: Media, Intellectuals, and the Dialectic in Modern German Culture*.

McCarthy, E.D. 1996. *Knowledge as Culture: The New Sociology of Knowledge*. London, New York: Routledge.

Ringer, Fritz. 1990. "The Intellectual Field, intellectual history, and the sociology of knowledge". *Theory and Society* 19:269-94.

לרנר יוליה, 2007, "הבסיס האנליטי של המחקר: ידע והקשר – ניתוח סוציולוגי של הידע" פרק מתוך עבודת דוקטורט מ"נשמה" ל"זהות": כינונם של מדעי החברה ברוסיה הפוסט-סובייטית וסוציולוגיזציה של הרוסיות. האוניברסיטה העברית בירושלים.

לוי שטראוס, ק. *החשיבה הפראית*. מרחביה: ספריית הפועלים. פרק ראשון "מדע הקונקרטי" ופרק תשיעי "היסטוריה ודיאלקטיקה".

Latour, B. & Woolgar, S. 1979. *Laboratory Life: The Social Construction of Scientific Facts*. Beverly Hills: Sage Publications.

ידע בגוף, ידע רגשי: הביטוס, מיומנות, מניירות וסגנונות רגשיים

Ryle, G. 1986. *The Concept of Mind*. Harmondsworth: Penguin. Chapter II. "Knowing how and Knowing that".

אלגזי, ג. 2000. "הלכות הגוף וארגון חברתי: תהליך הציביליזציה של נורברט אליאס". *זמנים*: רבעון להיסטוריה 70 : 60-83.

אליאס, נורברט. 2000. "תהליכי הציוויליזציה". *זמנים* 70 : 84-89.

אלאור, ת. 1992. *משכילות ובורות*. תל אביב: עם עובד. פרק "תוכן ותאכלס", עמ' 109-163 ועוד עמודים על גישת האוריינות.

Illouz, Eva. 2008. *Saving the Modern Soul: Therapy, Emotions and the Culture of Self-Help*. University of California Press.

Illouz, Eva. 2003. *Oprah Winfrey and the Glamour of Misery: an Essay on Popular Culture*. Columbia University Press.

Ahmed Sara. 2004. *The Cultural Politics of Emotions*. Edinburgh University Press.

אלגזי, ג. 2002. "לימוד הטבע הנלמד: עיצוב מושג ההביטוס בעבודתו של בורדייה".
סוציולוגיה ישראלית 4(2): 401-410.

Stearns, Peter. N. 1994. *American Cool Constructing a twenties-century emotional style*. New York: New York University Press.

Kelly, Catriona. 2001. *Refining Russia: Advice Literature, Polite Culture and Gender from Catherine to Yeltsin*. Oxford: Oxford University Press.

אריה אנגלברג ונורית נוביס-דויטש. 2010, "הסרת הקסם מהאהבה הרומנטית והשבתו לחיק המשפחה: ספרי הדרכה דתיים לזוגיות....". סוציולוגיה ישראלית י"ב 1:111-133.

Volkov, V. 2000. "The Concept of 'Kulturnost': Notes on the Stalinist civilizing process". Pp. 210-230 in Fitzpatrick, Sh. (ed) 2000. *Stalinism: New Directions*. London: Routledge.

Bourdieu, P., Passeron, J.C. & De Saint Martin, M. 1994. Academic Discourse Linguistic Misunderstanding and Professional Power. Cambridge: Polity Press. Pp. 1-24. pp.35-79.

סרט:

The Factory of Gestures: Body Language in Film by Oksana Bulgakowa.
Potemkin Press 2008

ידע בקטגוריות של השפה וקוגניציה, סגנונות הדיבור והתקשורת

Ortner, Sh. 1973. 'On Key Symbols'. *American Anthropologist* 75(5):1338-1346.

D'Andrade, R. and M. Egan. 1974. The Colors of Emotion. "American Ethnologist" 1:49-63.

D'Andrade, R. (1995), *The Development of Cognitive Anthropology*, Cambridge: Cambridge University Press.

Wierzbicka, Anna. 1997. *Understanding Cultures Through Their Key Words : English, Russian, Polish, German, and Japanese*. Oxford University Press.

Wierzbicka, Anna. 1999. *Emotions Across Languages and Cultures: Diversity and Universals*. Cambridge University Press.

Wierzbicka, Anna. 1989. "Soul and Mind: Linguistic Evidence for Ethno psychology" .

Wierzbicka, Anna. 2008. Why there are no 'color universals' in language and thought and Cultural History". "American Anthropologist" 91:41-58.

Lerner J. and Zbenovich C. 2013. "Adapting the Therapeutic Discourse to Post-Soviet Media-Culture: The Case of *Modniy Prigovor*". *Slavic Review* 72(4).

Deutscher, Guy. 2010. *Through the Language Glass: Why the world looks Different in Other Languages*.

Quinn Naomi (ed.) 2005. *Finding Culture in Talk: A Collection of Methods*. Palgrave Macmillan.

Boyer Pascal. 1994. *The Naturalness of Religious Ideas: A cognitive Theory of Religion*. Berkeley: University of California Press.

כתריאל, תמר. 1999. מילות מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל. תל-אביב:
אוניברסיטת חיפה וזמורה ביתן (עמ' 206-225 "סגנון דוגרי" ועמ' 148-167 "המטאפורה של
הגיבוש").

ברטל, ישראל. קוזק ובדווי: עולם הדימויים הלאומי החדש, העלייה השנייה – מחקרים ,
א', עמ' 482 – 493.

מצבים ומסלולים של האדפטציה של הידע: אבולוציה, דיפוזיה, חיקוי ותרגום

Said, Edward. 1983. "Traveling Theory", pp. 226-247 in his *The World, The Text, and the Critic*. Cambridge: Harvard University Press.

Boas, Franz. 1924. "Evolution or Diffusion?" *American Anthropologist* 26: 340-344.

Cohn, B.S. 1996. *Colonialism and its form of Knowledge: The British in India*. Princeton: Princeton University Press.

Hirsch, Francine. 2005. *Empire of Nations: Ethnographic Knowledge and the Making of the Soviet Union*. Ithaca: Cornell University Press.

Cox, Rupert (ed.). 2007. *The Culture of Copying in Japan: Critical and Historical Perspectives*. London: Routledge.

Czarniawska-Joerges, B. & Sevón, G. (2005) *Global ideas: how ideas, objects and practices travel in a global economy*, Malmö, Sweden: Liber & Copenhagen Business School Press.

Asad, Talal. "The Concept of Cultural Translation in British Social Anthropology" in *Writing Culture*.

Rogers, Everett M. 1983. *Diffusion of Innovations*. New York: The Free Press.

(Chapter 1: Elements of Diffusion).

כהנא, ראובן. 1975. "אסטרטגיות באימוץ ערכים חדשים בתהליכי מודרניזציה". *מגמות* כ"ב, עמ' 51-64.

חלפין, יגאל. 2002. "האדם החדש על פי הבולשביזם: סקסולוגיה ופסיכיאטריה ברוסיה הסובייטית", *זמנים*, 78, עמ' 94-106.

Paperno, Irina. 1997. "European Science on Suicide", Chapter 1 in her *Suicide as a Cultural institution in Dostoyevsky's Russia*. NY: Cornell University Press.

שומסקי, דימיטרי. 2005. "אוריינטליזם ואיסלאמופוביה בקרב האינטליגנציה דוברת הרוסית בישראל". תיאוריה וביקורת 26 : 89 – 119.

רולניק, ע. 2004. "אדיפוס בפלשתינה: הגירה של הפסיכואנליזה ממרכז אירופה לארץ ישראל". *זמנים* 88 : 62-44.

רטט: "Young Freud in Gaza" by PeÅ Holmquist, Suzanne Khardalian
סיוזן בלקמור, 2009, עמ' 116-46 בתוך *מכונת הממים*. תל אביב, כנרת, זמורה-ביתן, דביר.
האג'נדה שבידע (וגם כוח כמובן): רעיונות "טובים" ורעיונות "מזיקים"
סעיד. א. 2000. *אוריינטליזם*. תל אביב : הוצאת הקיבוץ המאוחד. פתח דבר לקורא העברי ומבוא (עמ' 32-11).

אייל, גיל. 2005. *הסרת הקסם מין המזרח: תולדות המזרחנות בעידן המזרחיות*. תל אביב: מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד. "מבוא" עמודים 21-9, פרק 5 "המודיעין והפרשנים".

הירש, דפנה. 2008. "הזרמת דם חדש אך פעולת הבראה וחזוק לה": רופאים ציונים ונישואי התערובת". עמ' 185-160 בתוך *גזענות בישראל*, עורכים יהודה שנהב ויוסי יונה. ירושלים: מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד.

גירץ, ק. "אידיאולוגיה כמערכת תרבותית", "דת כמערכת תרבותית" פרק רביעי ושמיני בתוך *פרשנות של תרבויות*. ירושלים: הוצאת כתר.
בלום, א. 1989. *דלדולה של הרוח באמריקה*. תל אביב: ספריית עם עובד.

רם, א. 1993. "החברה ומדעי החברה: סוציולוגיה ממסדית וסוציולוגיה ביקורתית בישראל". בתוך אורי רם (עורך) *החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים*. תל-אביב, הוצאת ברירות, עמ' 39-7.

רם, א. 1996. "זיכרון וזהות: סוציולוגיה של ויכוח ההיסטוריונים בישראל", תיאוריה וביקורת 4: 141-152. (את שניהם אפשר לקרוא בספר "הזמן של הפוסט")

פוקו, מישל. 1997. תולדות המיניות. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
פוקו, מישל. 1986. תולדות השיגעון בעידן התבונה. ירושלים: כתר.

Furedi Frank. 2004. *Therapy Culture: Cultivating Vulnerability in an Uncertain Age*. Routledge.

Bauman, Z. 1989. *Legislators and Interpreters*. NY: Ithaca, Cornell University Press.

Nader, Laura. 1996. *Naked Science: Anthropological Inquiry Into Boundaries, Power, and Knowledge*.

Somers, Margaret R. 1999. "The Privatization of Citizenship: How to Unthink a Knowledge Culture". Pp. 121-161 in Bonnell, Victoria and Lynn Hunt, eds. 1999 *Beyond the Cultural Turn: New Directions in the Study of Society and Culture*. Berkeley: University of California Press

סיוזן בלקמור . הרצאה על "טמים". ועמודים מהספר *מכונת הממים*.

ידע בחומר: מרחב, ארטיפקטים, ג'נר וטכנולוגיה

דני פילק. 2017. הפוליטיות של הקומיקס. רסלינג.

Knorr Cetina, K. (1997). Sociality with objects: social relations in postsocial knowledge societies. *Theory, culture & society*, 14(4), 1-30.

Marjorie Sarbaugh-Thompson and Martha Feldman, 1998. "Electronic Mail and Organizational Communication: Does Saying 'Hi' Really Matter?" *Organization Science* 9(6): 685-698.

Latour, Bruno. 1991. Technology is society made durable. Pp. 103-131, In John Law (Ed.) *A Sociology of Monsters: Essays on Power, Technology and Domination*. London: Routledge.

יונתן ונטורה. 2014. חפצים: עיצוב תעשייתי בישראל. תל אביב: רסלינג.

מלאת שמיר. 2008. הבית המפוצל: פרטיות ואינטימיות בבית האמריקאי במאה התשע עשרה. זמנים 104(6): 12-17.

Boym, Svetlana. 1994. *Common Places: Mythologies of Everyday Life in Russia*. Cambridge: Harvard University Press. (Introduction chapter, "Theoretical Common Places", pp.10-20).

Buchli, Vctor *An Archaeology of Socialism*. 1999. Oxford: Berg.

Paperniy, V. 2002. *Architecture in the Age of Stalin: Culture Two*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tamar Elor, 2012, "The Soul of Biblical Sandal: On Anthropology and Style". *American Anthropologist* 114(3): 433-445.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 341 }

הדרך והמראה: התיירות כתופעה חברתית

The Road and the Mirror: Tourism as a Social Practice

סמינר מחקר לתואר שני

יום ג' 10:00 – 12:00

פרופ' ג'קי פלדמן : jfeldman@bgu.ac.il

בנין 72 חדר 382 טל. 08-6472083

תקציר:

הדרך קוראת לנו. עבור אנשים רבים, התיירות איננה רק בריחה משגרת החיים המודרניים, אלא גם זירה לחיפוש משמעות ועצמי עמוק יותר. "תעשיית האירוח" התיירותית הגלובלית שקמה לענות על צרכים אלו היא זירה בה מקומיים וזרים, מארחים ומבקרים, מנהלים מסע ומתן על כוח, כסף, וזהות באמצעות עיצוב אתרים, מסלולים ונראטיבים. כזירה תיירותית, הארץ היא טעונה במיוחד: סוכנים שונים מפיצים מסרים פוליטיים ודתיים שונים דרך התיירות, וזרם התיירות משפיעה עמוקות על מרקם החיים של מקומיים – לחיוב ולשלילה. באמצעות קריאה ביקורתית, עבודת שדה וסיור נתבונן בתיירות כמראה (סדוק?) של החברה הישראלית.

מבנה הקורס: בחלק הראשון של הסמסטר נסקור את השאלות המרכזיות בתחום האנתרופולוגיה של התיירות בעזרת דוגמאות מרחבי העולם. בחלק השני, נתמקד בזירת התיירות הישראלית. לקראת כל שיעור נקרא מאמרים לפי הרשימה הביבליוגרפית. תלמידים יתבקשו להעלות שאלות על מאמרי החובה למודל לפני כל שיעור. נקיים סיור הכולל גם פגישות עם אנשי מקצוע בתיירות (השתתפות חובה) שימחיש חלק מהשאלות הועלו במהלך הסמסטר ויספק פרספקטיבות נוספות. השאלות, הדוגמאות ושיטות המחקר יכינו תלמידים לקראת ביצוע עבודת מחקר אתנוגרפית על אתר או פרקטיקה של תיירות ישראלית.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 343 }

דרישות הקורס ומבנה הציונים:

נוכחות חובה

השתתפות פעילה בשעורים, כולל העלאה למודל של שאלות והערות על מאמרים באופן שותף. השתתפות פעילה בסיור והגשת דו"ח סיור (20%).
הצגת מאמר בעל פה בכיתה וסיכומו בכתב (10%)
עבודה סמינריונית המבוססת על אתנוגרפיה של אתר או פרקטיקה תיירותית (70%). חלק מהציון יינתן על תכנית העבודה ותצפיות ראשונות שייעשו ויוצגו בשיעור במהלך הסמסטר.
הנחיות מדויקות יימסרו בהמשך.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 344 }

תכנית הקורס

ייתכנו שינויים במאמרים ובנושאים בהמשך!

מס' שיעור	תאריך	מטלה או פעילות	נושא	קריאת חובה	קריאת רשות
1	6.3.18		מבוא: אתנוגראפיות של תיירות הצגת הקורס ומטרותיו	Stronza: Anthropology and Tourism ¹	
2	13.3.18		קריאת אתנוגרפיה מלאה של תיירות 1	Tucker: Living with Tourism ²	
3	20.3.18		קריאת אתנוגרפיה מלאה של תיירות 2	Tucker: Living with Tourism	
4	27.3.18		החיפוש התיירותי: אותנטיות, מודרניות וניכור	MacCannell ³ : The Tourist, Ch. 2 & 5	Wang: Tourism and

¹ Stronza, Amanda. 2001. Anthropology of tourism: forging new ground for ecotourism and other alternatives. *Annual Review of Anthropology* 30: 261-83.

² Tucker, Hazel. 2003. *Living with Tourism: Negotiating Identities in a Turkish Village*, London: Routledge.

³ MacCannell, Dean. 1989 (1976). *The Tourist; A New Theory of the Leisure Class*, Schocken: New York, new edition.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 345 }

Modernity ⁵ , Ch. 3 Brown: Genuine Fakes ⁶	Bruner: Abraham Lincoln ⁴				
Boissevain ⁸ : Fiestas in Malta Urry and Larsen: The	Crick, Van den Berghe ⁷	קולוניאליזם, המבט התיירותי והיליד		10.4.18	5

⁴ Bruner, Ed. 2005. "New Salem as a Contested Site", and "Abraham Lincoln as Authentic Reproduction: A Critique of Postmodernism", in *Cultures on Tour*, Chicago: University of Chicago Press, pp. 127-168.

⁵ Wang, Ning. 2000. *Tourism and Modernity: A Sociological Analysis*, Elsevier, Amsterdam

⁶ Brown, David. 1996. "Genuine Fakes" in Tom Selwyn, *The Tourist Image: Myths and Myth Making in Tourism*, Chichester: John Wiley & Sons, pp. 33-47.

⁷ Van den Berghe, Pierre. 2007. "Tourism and Ethnic Relations: The Obvious Connection", in *The Study of Tourism: Anthropological and Sociological Beginnings*, Dennison Nash, ed., Elsevier: Amsterdam, pp. 209-22.

⁸ Boissevain, Jeremy. 1996. "Ritual, tourism and cultural commoditization in Malta: Culture by the Pound". In T Selwyn (ed.) *The Tourist Image: Myths and Myth Making in Tourism*, Tom Selwyn ed., Chichester: John Wiley & Sons, pp. 105-120.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
 תואר שני

(346)

Tourist Gaze 3.0 ⁹					
	Harrison, Julie?? Nash ¹⁰	איך חוקרים תיירות? מיקודים אתנוגרפיים שונים	הדרכה לקראת כתיבת עבודות	17.4.18	6
	Cohen-Hattab Propaganda ¹¹	הארץ כזירה תיירותית: ציונות והתפתחות התיירות		24.4.18	7
	Feldman ¹² , Ch 1, 3, 7	הארץ כזירה תיירותית: עלייה לרגל		1.5.18	8

⁹ Urry, John and Jonas Larsen. 2011. *The Tourist Gaze 3.0: Leisure and Travel in Contemporary Society*, London: Sage.

¹⁰ Nash, Dennison. 2004. "New Wine in Old Bottles: An Adjustment of Priorities in the Anthropological Study of Tourism", in *Qualitative Research in Tourism: Ontologies, Epistemologies and Methodologies*, Jenny Phillimore and Lisa Goodson, eds., New York: Routledge, p. 170-184.

¹¹ Cohen-Hattab, Kobi. 2004. "Zionism, Tourism, and the Battle for Palestine: Tourism as a Political-Propaganda Tool", *Israel Studies* 9(1): 61-85.

¹² Feldman, Jackie. 2016. *A Jewish Guide in the Holy Land: How Christian Pilgrims Made Me Israeli*. Bloomington: University of Indiana Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
 תואר שני

Clarke, Hebron ¹⁵ Stein ¹⁶ Ch. 3: Scalar Fantasies.	פלדמן: ישוע הפלסטיני ¹³ Brin, Political Tourism ¹⁴	הארץ כזירה תיירותית: תיירות פוליטית	בדיקת אתרי אינטרנט של סוירים פוליטיים בארץ: נשים בירוק, עיר דוד, עיר עמים, זכרות...	8.5.18	9
Ritzer and Liska, Mc-	סרטים על תיירות And then שואה:	הארץ כזירה תיירותית: השואה		15.5.18	10

¹³ פלדמן, ג'קי, לכתוב את הקונפליקט בנוצרית – סיורי צליינים בעקבות ישוע הישראלי

ובעקבות ישוע הפלסטיני, ספר זיכרון לברוך קימרלינג, אשכולות, בדפוס.

¹⁴ Brin, Eldad. 2006. "Politically-Oriented Tourism in Jerusalem". *Tourist Studies* 6(3): 215-243.

¹⁵ Clarke, Richard. 2000. "Self-Presentation in a Contested City: Palestinian and Israeli Political Tourism in Hebron", *Anthropology Today*, Vol. 16, No. 5: 12-18.

¹⁶ Stein, Rebecca. 2008. "Scalar Fantasies", in *Itineraries in Conflict: Israelis, Palestinians and the Political Lives of Tourism*, Durham: Duke University Press, pp. 71-96.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 348 }

Disneyization ¹⁷	came the Tourists, Uploading Holocaust, Yoloocaust, Miles??				
	Zerubavel, Y. Masada ¹⁸	הארץ כזירה תיירותית: ארכיאולוגיה		22.5.18	11
	Ness: Tourism and Terror ¹⁹ קולינס-קריינר, נגה	הארץ כזירה תיירותית: ביטחון		29.5.18	12

¹⁷ Ritzer, George and Allan Liska. 1997. "McDisneyization' and 'Post-tourism': Complementary Perspectives on Modern Tourism", in *Touring cultures: Transformations of Travel and Theory*, Chris Rojek and John Urry, eds., New York: Routledge, pp. 96-109.

¹⁸ Zerubavel, Yael. 1995. "The Multivocality of a National myth: Memory and Counter-Memories of Masada". *Israel Affairs*, 1 (3), 110-128.

¹⁹ Ness, Sally Ann. 2005. "Tourism–terrorism: The landscaping of consumption and the darker side of place", *American Ethnologist* 32(1): 118-140.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
 תואר שני

{ 349 }

Crang: Tourist Product ²⁰		הארץ כזירת תיירות: כלכלה ותעשיית התיירות	5.6.18 או סיור - תאריך ייקבע בראשית הסמסטר	13
	מאמר ייקבע בהמשך	הארץ כזירת תיירות: תיירות גאה בתל- אביב	12.6.18	14
		הצגת מחקרי סטודנטים בתהליך	19.6.18	15
		הצגת מחקרי סטודנטים בתהליך		

ביבליוגרפיה נוספת:

Lutz and Collins: National Geographic²¹

Urry & Rojek²², Introduction

²⁰ Crang, Philip. 1997. "Performing the Tourist Product", In Rojek and Urry, *Touring Cultures: Transformations of Travel and Theory*, New York: Routledge, pp. 137-154.

²¹Lutz, Catherine and Jane Collins. 1991. The Photograph as an Intersection of Gazes: The Example of National Geographic, *Visual Anthropology Review*, Volume 7. Issue 1, pp. 134 – 149.

²² Urry, John and Chris Rojek. 1997. "Introduction", in *Touring Cultures: Transformations of Travel and Theory*, New York: Routledge.

Bruner- Balinese border zone²³

Salazar: Envisioning Eden²⁴

---

²³Bruner, Ed. 2005. "Balinese Border Zone", in Ed Bruner, *Cultures on Tour* Chicago: University of Chicago Press, pp. 191-210.

²⁴ Salazar, Noel B. 2010. ENVISIONING EDEN: Mobilizing Imaginaries in Tourism and Beyond, New York and Oxford: Berghahn Press, Chapters 4 and 6.

מחאה ומדיה חדשה במרחב הציבורי

ד"ר יפעת גוטמן, ליצירת קשר gutmany@bgu.ac.il, שעות קבלה: ימי ראשון 10-12
בתיאום מראש

גלי המחאות החברתיות והפוליטיות שבאו זו אחרי זו - החל ב"אביב הערבי", דרך המחאה החברתית בקיץ 2011 בישראל, Occupy Wall Street האמריקאי שהחל בסתיו ואחריו מחאת החורף באוקראינה, וכן בטורקיה ובמקומות נוספים – העניקו נראות לתופעה של התארגנות ומחאת המונים במרחב הציבורי. כיצד ניתן להסביר ולהשוות תופעה זו של מחאה המתרחשת בהקשר ספציפי ונסובה על בעיות וטענות הייחודיות לו, אך מהדהדת בהקשרים אחרים סביב טענות שונות; מה היה תפקידה של המדיה החדשה בהנעת ציבורים וקהלים במקומות שונים בעולם; ואיך עשוי תפקיד זה לשנות תפיסות בסיסיות של הזירה הציבורית? הקורס בוחן אם גלי מחאות הם תופעה מקומית או גלובלית, חדשה או ישנה, וכיצד רשתות של אקטיביסטים הנעזרים בטלפונים סלולריים, מצלמות דיגיטליות ומדיה חברתית מציעים קריאה ביקורתית של התפיסה הליבראלית של הספירה הציבורית. הקורס יציג תיאוריות ודיונים מרכזיים על המרחב הציבורי בהקשר של גלי מחאה ומדיה, כמו גם מקרי מבחן שונים, מתוך מבט השוואתי על תופעות אלה ועל דרכי מחקרן.

מטלות הקורס והרכב הציון הסופי:

1. קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מנומקת מלא יותר משלושה שיעורים במהלך השנה. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר של הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לשיעור (בעותק דיגיטלי או מודפס).
2. תגובות לקריאה - 20%. כל משתתפי הסמינר יהיו מחויבים להגיש ארבע תגובות אישיות קצרות בכל סמסטר (2-3 פסקאות כל אחת) לחומרי הקריאה של הסמינר. התגובות צריכות להישלח דרך אתר הקורס עד שמונה בבוקר יום השיעור שבו יידון הנושא שאליו הן מתייחסות. על התגובות לכלול **שניים** ממאמרי החובה לאותו שיעור. תגובות שיגיעו באיחור

לא יתקבלו. בתגובה יש לכתוב את דעתכם הביקורתית על קטעי הקריאה בכמה פסקאות. הכוונה איננה לתאר את הכתוב אלא להביע דעה, לשאול שאלות, להשוות לקטעי קריאה אחרים שעסקנו בהם, או לדון בתרומתו לנושאים שעלו בקורס עד כה. התגובות לא יקבלו ציון אך ייקראו ויוזכרו בשיעור לעתים. אי הגשת שש תגובות בזמן או כתיבתן באופן שאינו תואם לדרישה ייפגעו בציון הסופי.

3. מטלת אמצע – 20%. להגשה באמצע הסמסטר.

4. עבודת סיום - 60% - להגשה שבועיים אחרי השיעור האחרון של הסמסטר, לא יינתנו הארכות.

מערך השיעורים:

הקדמה

1. המרחב הציבורי:

1. תפיסות תיאורטיות - הספירה הציבורית הליברלית של יורגן האברמס

הברמס, יורגן. 2001. "המרחב הציבורי", בתוך דן כספי (עורך) *תמונות בראש: דעת קהל ודמוקרטיה*

האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 57-63

Calhoun, Craig. 1993. "Introduction" in Haberman and the Public Sphere

Cambridge: MIT Press, pp. 1-32

2. ה-public domain של חנה ארנדט

ארנדט, חנה. 2013. *המצב האנושי*. הוצאת קו אדום, פרק 1 עמ' 35-50

ארנדט חנה. 2013. *המצב האנושי*, הוצאת קו אדום, פרק 2 עמ' 51-79

<http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=100648757&sSelectedTab=tdBookInfo#27.1682.3.fitwidth>

(Arendt, Hannah (1958, reprinted 1998) *The Human Condition*. Chicago: University of Chicago Press, pp. 50-7)

קריאה מומלצת:

-- (1963, reprinted 1982) *On Revolution*, Westport, Conn.: Greenwood Press

-- (1958, 2nd edition 1966) *The Origins of Totalitarianism*, New York: Harcourt, Brace & World

3. ביקורות

Benhabib, Seyla (1993) "Models of Public Space: Hannah Arendt, the Liberal Tradition, and Jurgen Habermas" in Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*, Cambridge: MIT Press. pp. 73-98

Warner, Michael. 1993. "The Mass Public and Mass Subject" in Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*, Cambridge: MIT Press. pp. 377-401

4. המשך ביקורות

(בחרו שני מאמרים)

Eley, Geoff (1993) "Nations, Publics, and Political Cultures: Placing Habermas in the Nineteenth Century" in Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*, pp. 289-339

Fraser, Nancy (1993) "Rethinking the Public Sphere: A contribution to the critique of actually existing democracy" in Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*, pp. 109-142

Landes, Joan (1998) *Women and the Public Sphere in the Age of the French Revolution*, Ithaca: Cornell University Press

Ryan, Mary P. (1993) "Gender and Public Access: Women's Politics in 19th Century America." in Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*, Cambridge: MIT Press. pp. 259-88

5. דיון ופתרונות/הצעות לתיקון

Warner, Michael. 2005. *Publics and Counterpublics*, New York: Zone Books. pp. 8, 10-11, 49-51, 54-7, 63, 87-9

***תימסר מטלת אמצע במודל. מועד הגשה: 15.5, עד תחילת השיעור.

II. גלי מחאות:

6. גלי מחאות בהיבט השוואתי

Frankel, Oz. 2012. "The Black Panthers in Israel and the Politics of Radical Analogy." In Nico Slate (ed.), *Black Power Beyond Borders* Bakinsdale: Palgrave Macmillan, pp. 81-106

Klimke, Martin and Joachim Scharloth. 2009. "Utopia in Practice: The Discovery of Performativity in Sixties' Protest, Arts and Sciences." In "The Utopian Years: 1968 and Beyond. Movement Dynamics and Theoretical Implications," Special Issue, *Historein* 9, pp. 46-56.

קריאה מומלצת:

Taylor, Blair. 2013. "Long Shadows of the New Left. From Students for a Democratic Society to Occupy Wall Street" in Laura Bieger, Christian

Lammert (eds.), *Revisiting the Sixties: Interdisciplinary Perspectives on America's Longest Decade*. Pp. 77-93

Epstein, Barbara (2001). "Anarchism and the Anti-Globalization Movement." *Monthly Review*, 53:4. 22 July 2013 <http://monthlyreview.org/2001/09/01/anarchism-and-the-anti-globalization-movement>.

7. מרחב ציבורי גלובלי לעומת מרחב לאומי?

Fraser, Nancy (2007) "Transnationalizing the Public Sphere: On the Legitimacy and Efficacy of Public Opinion in a Post-Westphalian World" *Theory, Culture & Society* 24 (4), pp. 7–30

Tarrow, Sidney. 2005. "Introduction" *The New Transnational Activism* Cambridge University Press.

Recommended:

Pleyers, Geoffrey. (2010) Alter-Globalization: Becoming Actors in the Global Age Polity,

----. (2012a) *Global Civil Society* Chapter 10: "A Decade of World Social Forums: Internationalization without Institutionalization?" pp. 166-181

Dayan, Daniel, Katz, Elihu (1992) *Media events: the live broadcasting of history*, Cambridge, Mass. ; London : Harvard University Press

8. מחאה גלובלית או במקומות שונים על הגלובוס?

Glasius, Marlies and Geoffrey Pleyers. 2013. "The Global Moment of 2011: Democracy, Social Justice and Dignity" *Development and Change* 44(3): 547–567

Ruth Milkman. 2017. "A New Political Generation: Millennials and the Post-2008

Wave of Protest." *American Sociological Review* 82(1), pp. 1–31 קריאה מומלצת:

Players, Geoffrey (2012b) "Beyond Occupy: progressive activists in Europe" *Open Democracy*

<https://www.opendemocracy.net/geoffrey-players/beyond-occupy-progressive-activists-in-europe>

III. מדיה

9. הדיון על תפקיד התקשורת בדמוקרטיה

Dewey, John. 1954. *The Public and its Problems*. Chicago: Swallow Press

Eliasoph, Nina. 1990. "Political Culture and the Presentation of a Political Self: A Study of the Public Sphere in the Spirit of Erving Goffman Author" *Theory and Society* 19 (4), pp. 465-494

קריאה מומלצת:

Lippmann, Walter. 1993. *The Phantom Public*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers

Flynn, D.J., Brendan Nyhan and Jason Reifler. 2017. "The Nature and Origins of Misperceptions: Understanding False and Unsupported Beliefs about Politics" *Political Psychology* 38, pp. 127-150

???. 2017. "Deep stories, Nostalgia Narratives, and Fake News: Storytelling in the Trump Era" *American Journal of Cultural Sociology*.

10-11. משיח מבוסס דפוס למדיה אלקטרונית

בנימין, וולטר. 1991 [ ] *יצירת האמנות בעידן השיעתוק הטכני*. בתוך אליהו כ"ץ ויצחק ינוביצקי (עורכים), *תרבות, תקשורת ופנאי* (מקראה, חלק א). תל אביב: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, ע"מ 221-261.

אדורנו, תיאודור. 1999 [1990] "עיון מחודש בתעשיית התרבות" בתוך אליהו כ"ץ ויצחק ינוביצקי (עורכים), *תרבות, תקשורת ופנאי* (מקראה, חלק א). תל אביב: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, ע"מ 262-268.

הקרנת קטעים מהסרט *Hypernormalization* <https://www.youtube.com/watch?v=-fny99f8amM>

קריאה מומלצת:

Horkheimer, Max and Adorno, Theodor W (1972) "The Culture Industry: Enlightenment as Mass Deception," in *Dialectic of Enlightenment*. New York: Herder and Herder, pp. 121, 136, 158

Baudrillard, Jean (1988) *Selected Writings*, ed. Mark Poster. Stanford; Stanford University Press, pp.166-84

Chomsky, Noam (1989) *Necessary Illusions: Thought Control in Democratic Societies*. Boston, MA: South End Press, pp. 1-12

Debord, Guy (1994) *The Society of the Spectacle*. New York : Zone Books, pp. 25-46

פוסטמן, ניל. 2000. *בידור עד מוות: השיח הציבורי בעידן עסקי השעשועים*. תל אביב: ספרית פועלים. עמ' 7-31, 75-99.

12. מדיה אלקטרוניים ואפשרויות חדשות של מחאה ודיון ציבורי
Marshal McLuhan (1994 [1964]) *The Medium is the Message*

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 358 }

Nahon, Karine, 2016. "Where there is Social Media there is Politics." In Bruns A., Skogerbo E., Christensen C., Larsson O.A. and Enli G.S., (Eds.) New York, NY: Routledge

13. סיכום ומתן מטלת סיכום

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 359 }

שיטות מחקר אתנוגרפיות מתקדמות

פרופ' ניר אביאלי

יום ג 14:00 – 16:00

שעת קבלה: יום ג' 16:00 – 17:00

avieli@bgu.ac.il

נושא: עבודת שדה אתנוגרפית היא שיטת מחקר אנתרופולוגית ייחודית אשר פותחה בראשית המאה העשרים בכדי להבין לעומק תרבויות אחרות וזרות. השילוב של שהות ארוכה בקרב בני החברה הנחקרת, רכישת שפתם ופרקטיקה מחקרית של "תצפית משתתפת" הקנתה לאנתרופולוגים סמכות ויוקרה מדעית בשל העובדה שהם "היו שם", ביצעו מחקר אמפירי מעמיק, ולפיכך יכולים לתאר ולנתח באופן מוסמך תופעות תרבותיות. המתודולוגיה האתנוגרפית אומצה במהלך השנים ע"י חוקרים מדיסציפלינות שונות אשר הבינו את היתרון המחקרי והעצמה האקדמית שבהכרות האינטימית עם התרבות והשפה בה הם מתעניינים. היסטוריונים, כלכלנים, אנשי מדע המדינה, חוקרי דתות, ולמעשה חוקרים מכל תחומי מדעי החברה והרוח הוסיפו את עבודת השדה לרפרטואר המתודולוגי שלהם, וגם בקרבם הפכה שהות משמעותית בשדה לתו איכות. הדגש על תהליכי גלובליזציה ותנועה מואצת של סחורות, אנשים, ומרכיבים תרבותיים, וכמובן גם השינויים הטכנולוגיים הדרמטיים אשר ייצרו סוגים חדשים של קהילות ופרקטיקות שהן ווירטואליות בעיקרן חייבו שכלול והרחבה של השיטה האתנוגרפית ומרכיביה: מחקרים בבית, מחקרים מרובי-אתרים, אוטו-אתנוגרפיות, נטנוגרפיות, מחקרים קצרי טווח ועוד מגוון שיטות מחקר נוספו לרפרטואר הכלים של החוקרים והובילו ליבול עשיר של מחקר אתנוגרפי. המפנה הפרשני במדעי החברה והדגש על המשמעות אותה מעניקים בני החברה הנחקרת למעשיהם הדגישו את חשיבות הממד הוורבלי במחקר האתנוגרפי. במקביל, התעצמה ההכרה בכך שעבודת שדה ארוכת טווח תוך שהות משמעותית ושרייה (immersion) בקרב בני הקבוצה הנחקרת, תוך הדגשת התהליכים וההקשרים אשר מחברים את בני הקהילה אל העולם, היא כלי אמפירי ייחודי ורב עצמה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ח (2017-18)
תואר שני

{ 361 }

בקורס נתמקד בעשייה האתנוגרפית: הפרקטיקות והתהליכים אשר מאפיינים את עבודת השדה. נלמד על הכניסה לשדה ועל היחסים של החוקרים עם בני החברה הנחקרת, ועל רכישה ושימוש בשפה, נתרגל איסוף חומר אמפירי (תצפיות וראיונות מסוגים שונים) ושימוש בטכנולוגית מגוונות (צילום סטילס ווידאו, שימוש בטלפון סלולרי), נדון בסוגים שונים של שיתוף-פעולה בשדה ונעסוק גם בניתוח החומרים. הקורס מיועד לתלמידי מחקר (מ"א וד"ר) אשר מתכוונים לבצע עבודת שדה אתנוגרפית במסגרת מחקריהם ומעוניינים ללמוד ולתרגל שיטות מחקר אתנוגרפיות. הקורס יערך במתכונת של סדנה, ישלב דיון תיאורטי בפרקטיקה וידגיש תרגול והתנסות. בקורס נארח מספר חוקרים אשר שבו לאחרונה מן השדה ואשר ישתפו אותנו בניסיונם האתנוגרפי ובדילמות האמפיריות שלהם.

מטלות: במהלך הקורס הסטודנטים יתבקשו לבצע שש מטלות אשר ידרשו תרגול של - ומחשבה על - מרכיבים שונים של הפרקטיקה האתנוגרפית. המטלות מיועדות ליצור רצף ואינטגרציה בין הדיון התיאורטי להנחיה הפרקטית ולחומר הקריאה ומהוות את הדרישה העיקרית בקורס. כל מטלה מהווה 10% מהציון (סה"כ 60%).

חובות הקורס:

1. חובת נוכחות והשתתפות מלאה בשעורים (10%).
  2. חובת קריאה: הסטודנטים מתבקשים להדפיס את המאמרים ולהגיע איתם לשיעור (10%).
  3. דיון על מאמר: כל סטודנט ינהל דיון על אחד או שניים מן המאמרים לפי רשימה אשר תקבע בראשית הקורס. אין להציג את המאמר – אלה לנהל עליו דיון! (10%)
  4. הכנה לקראת הדיון: לקראת כל שיעור ישלח מציג המאמר 2 - 3 שאלות מנחות במייל לכל משתתפי הקורס.
- יש להשיב על שתי שאלות בכתב (פסקה לשאלה) ולהגיע עם הדף התשובה מודפס לכיתה (10%).

4. השיעור הוא internet-free zone (למעט בשעורים שיתמקדו בשימוש בתכנים או כלים ווירטואליים).

5. השתתפות בסדנה המחקרית (19 - 21 באפריל - כולל יום העצמאות).

סדנה מחקרית :

בתאריכים 19 - 21 במאי נצא לתרגל תצפית משתתפת. נשהה על שפת הכנרת (או באתר קמפינג פעיל אחר) ונחקור ממדים שונים של חווית הנופש הישראלית.

שעורים, מטלות וקריאה (רשימה טנטטיבית)

14.3.17 "להיות שם" – על עבודת שדה אתנוגרפית

לקראת השיעור נא לענות בכתב על השאלות הבאות: במה שונה עבודת שדה אתנוגרפית משיטות מחקר כמותיות ואיכותיות אחרות? מדוע את מעוניינת לבצע מחקר אתנוגרפי? מה היית רוצה לדעת על מחקר אתנוגרפי?

21.3.17 כניסה לשדה:

קריאה: שושי

Magolda, P.M., 2000. Accessing, waiting, plunging in, wondering, and writing: Retrospective sense-making of fieldwork. *Field Methods*, 12(3), pp.209-234.

מטלה ראשונה

בחרו אתר מחקר: זירת מחקר התזה שלכם או כל זירה אחרת (בית קפה, דירת השכנים, אירוע וכו'). פנו אל הגורמים הרלוונטיים לדעתכם בבקשה לאשר לכם לבצע תצפית משתתפת. בקרו באתר ובצעו תצפית בת שעה לפחות. כתבו דו"ח באורך 400 - 500 מילים המתאר את תהליך קבלת האישור ואת תהליך הכניסה לשדה. עמדו על הקשיים, הדילמות והשאלות שהתעוררו במהלך ביצוע המטלה. יש להגיש את ההצעה במייל עד מועד תחילת השיעור ולהגיע עם עותק מודפס לשיעור.

28.3.17 שפה ודיבור בשדה - מרצה אורחת אורית הירש (עזרי)

Borchgrevink, A., 2003. Silencing language: Of anthropologists and interpreters. *Ethnography*, 4(1), pp.95-121.

4.4.17 שאלת מחקר - מרצה אורח ליאור בר (לימור חן)

Bernard, H. Russell. 2006. *Research Methods in Anthropology*, 4th edition.

Lanham, MD: AltaMira.

Chapter 3. Preparing for Research.

מטלה שניה

נסחו שאלת מחקר ראשונית לקראת התצפית המשתתפת בכנרת. נא להביא את השאלות לשיעור כדי שנוכל לדון בהן.

18.4.17 ראיונות לימור פורסיי רנן ברנרד

Forsey, M. G. (2010). Ethnography as participant listening. *Ethnography*, 11(4), 558-572

רנן

Bernard, H. Russell. (2006). *Research Methods in Anthropology*, 4th edition.

Lanham, MD: AltaMira. Ch. 9 Interviewing: Unstructured and Semi-structured.

Pp. 210-227

מטלה שלישית

נסחו מחדש (?) שאלת מחקר אשר נגזרת מן ההתנסות שלכם בסדנה המחקרית או לקראת המחקר שלכם. הכינו שאלות לראיון חצי פתוח בן כשעה. יש להעביר אלי את המטלה במייל עד יום שני 17.4 בשעה 20:00 – כדי שאוכל להציג את השאלות בכיתה. במהלך השיעור דון בשאלות ונשפר אותן לקראת ביצוע הריאיון

25.4.17 ילידים, אינפורמנטים וחברים

מרצה אורח מתן שפירא

Beatty, A. 2005. Emotions in the field: What are we talking about? *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 11: 17-37. שלומית

9.5.17 ראיונות (המשך)

Chen, S.H., 2011. Power relations between the researcher and the researched: An analysis of native and nonnative ethnographic interviews. *Field Methods*, 23(2), pp.119-135. עזרי

11-13 למאי: סדנה אתנוגרפית בצפון

מטלה רביעית

כתבו דו"ח בן 500 – 600 מילים המבוסס על התצפית המשתתפת שבצעתם סדנה המחקרית. בדו"ח עליכם להציג את שאלת המחקר, לציין באילו שיטות השתמשתם כדי לאסוף חומר על שאלת המחקר, ולהציג ממצאים ראשוניים. עליכם לפרט מה היו החסרונות והיתרונות של כל שיטה בה עשיתם שימוש. יש לשלוח את הדו"ח במייל אלי לני השיעור ולהגיע אתו מודפס לכיתה.

17 – 18 למאי: הכנס האנתרופולוגי בכפר קאסם.

23.5.17 סדנת סלולרי - עזרי עמרם

Plowman, L. and Stevenson, O., 2012. Using mobile phone diaries to explore children's everyday lives. *Childhood*, 19(4), pp.539-553. שושי

6.6.17 אתנוגרפיה מרובת אתרים - מרצה אורחת פרופ' פראן מרקוביץ'

Marcus, G.E., 1995. Ethnography in/of the world system: The emergence of multi-sited ethnography. *Annual review of anthropology*, 24(1), pp.95-117.

לימור

Markowitz, Fran. 2002. Creating Coalitions and Causing Conflicts:
Confronting Race and Gender through Partnered Ethnography, *Ethnos*, 67
(2): 201-222.

13.6.17 הצגת הראיונות וניתוחם בכיתה

מטלה חמישית :

ביצוע הראיון לפי השאלות שניסחנו בכיתה וצילומם בווידיאו

20.6.17 הגוף בשדה - מרצה אורחת דניאלה דוקס

Jones, R., 1999. Husbands and lovers: gender construction and the
ethnography of sex research. In Markowitz, F. and Ashkenazi, M. (eds.) *Sex,
Sexuality and the Anthropologist*. Chicago: University of Illinois Press. Pp.25-
42. שלומית

27.6.17 צילום סטילס ומסיבת סיום

Ruby, J., 2005. The last 20 years of visual anthropology—a critical review.
Visual Studies, 20(2), pp.159-170. עזרי

מטלה שישית

מצגת של 5 תמונות סטילס מוערות. בדומה למטלה הקודמת (הצגת ראיונות מצולמים לדיון
בכיתה) – אתם מתבקשים לבחור 5 תמונות מתוך המחקר שלכם: תזה/ סדנת
קמפינג/מחקר אחר ולהציג אותן בכיתה כאשר לכל תמונה מצורפת פסקת הסבר על הבחירה
בתמונה והמשמעות שלה. התייחסות בפסקה לטקסטים אקדמיים שנלמדו בקורס או אחרים
תחזק מאד את המרכיב האנליטי של המטלה.
לאחר כל מצגת יתקיים דיון קצר.

תיאוריות של חברה ותרבות

(מהדורה זמנית)

סמסטר ב' – 102-2-0033

פרופ' דניאל ממן

יום ג',

8:15-9:45

כיתה:

שעות קבלה: יום ג' 14:30-15:30, חדר 370 טלפון 08-6478244,

דואר אלקטרוני: dmaman@bgu.ac.il

תיאור השיעור ומטרותיו:

הקורס מציע דיון בסוגיות תיאורטיות/אינטלקטואליות במחקר על חברה ותרבות המייצרות בסיס משותף לסטודנטים בתואר שני בכל המגמות במחלקה. החלק הראשון מתמקד במקורות האינטלקטואליים שהשפיעו על המחשבה הסוציולוגית והאנתרופולוגית המערבית. באופן ספציפי נתמקד בתיאוריות של קהילה, אבולוציה ושוני. החלק השני מתמקד בדמיון וניהול העתיד בתיאוריות הסוציולוגיות והאנתרופולוגיות. באופן ספציפי נתמקד בסוגיות של זמן עתיד, כסף והקשר ביניהם.

חובות הקורס:

נוכחות חובה, השתתפות פעילה וערה בכל השיעורים ובדיונים בכיתה.

קריאה – קריאה שוטפת של פריטי החובה

יש להגיש 6 דוחות קריאה בהיקף של עד 400 מילה על פריטי קריאת החובה. יש להגיש עד

יום א' בשעה 10:00 – לפני השיעור הרלוונטי (30% מהציון הסופי).

בכל שיעור מספר סטודנטים יציגו מאמרים מתוך רשימת מאמרי הרשות (10% מהציון הכללי).
עבודה – בסוף הקורס יש להגיש עבודה בהיקף של כ- 10 עמודים ואשר תתמקד באחד מהנושאים בהם עסקנו במהלך הקורס ומחייבת קבלת אישור מראש (60%).
תאריך הגשת העבודה – לא יאוחר מ- 31.8.2018.

רשימת הקריאה

שיעור פתיחה: 6.3.2018

שיעור 2: – זמן: עתיד 13.3.2018

קריאת חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 21-34

קריאת רשות -

*Luhmann, Niklas. 1998. *Observations on Modernity*. Stanford, CA: Stanford University Press, pp. 63-74.

אריאל הנדל, 2014, "הווה", מפתח: כתב-עת לקסיקלי למחשבה פוליטית, 8, עמ' 7-30.

Adam, Barbara and Chris Groves. 2007. *Future Matters: Action, Knowledge, Ethics*. Leiden and Boston: Brill.

Esposito, Elena. 2011. *The Future of Futures: The Time of Money in Financing and Society*. Cheltenham, UK: Edward Elgar, pp.9-46.

Urry, John. 2016. *What is the Future?* Cambridge: Polity Press.

Peter Pels, 2015, "Modern Times: Seven Steps toward an Anthropology of the Future", *Current Anthropology*, Vol 56, no 6, 779-796.

Seligman, Martin E. P., Peter Railton, Roy F. Baumeister, and Chandra Sripada. 2016. *Homo Prospectus*. New York: Oxford University Press.

שיעור 20.3.2018 – כסף ואשראי

קריאת חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 97-130.

קריאת רשות

*Carruthers, Bruch G. 2005. "The Sociology of Money and Credit." in *The Handbook of Economic Sociology, Second Edition*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and Oxford: Princeton University Press and Russell Sage Foundation, pp. 355-378.

*Graeber, David. 2011. *Debt: The First 5000 Years*. Brooklyn, NY: Melvillehouse, pp. 211-217.

Esposito, Elena. 2011. *The Future of Futures: The Time of Money in Financing and Society*. Cheltenham, UK: Edward Elgar, pp. 47-61.

Bill Maurer, 2006, "The Anthropology of Money", *Annual Review of Anthropology*, 35, pp. 15-36.

Desan, Christine, 2017, "The Constitutional Approach to Money", in *Money Talks: Explaining how Money Really Works*, Edited by Nina Bandelj, Wherry Frederick F. Wherry and Viviana A. Zelizer, Princeton and Oxford: Princeton University Press, pp. 109-130.

ניל פרגוסון, 2008, *עלייתו של הכסף*, תל-אביב, עם עובד.

דרור גולדברג, 2015, "כיצד המציאו האמריקאים את הכסף המודרני", *זמנים*, 129, עמ' 38-49.

בילי מאורר, 2015, "כסף שלי יקר, אלכסון

<http://alaxon.co.il/article/%D7%9B%D7%A1%D7%A3-%D7%A9%D7%9C%D7%99-%D7%99%D7%A7%D7%A8/>

צבי טריגר, 2014, "כסף, חוזים ומגדר", *משפט ועסקים*, יח, 135-175.

שיעור 27.3.2018 – פיננסיאליזציה – כלכלה פוליטית

קריאת חובה

Van der Zwan, Natascha. 2014. "Making Sense of Financialization." *Socio-Economic Review*, 12:99-129.

קריאת רשות

*Carruthers, Bruce. 2015. "Financialization and the Institutional Foundations of New Capitalism." *Socio-Economic Review*, 13:379-398.

Davis, Gerald F. and Suntae Kim. 2015. "Financialization of the Economy." *Annual Review of Sociology*, 41:203-221.

שיעור 5: 10.4.2018 – פיננסיאליזציה II – כלכלה פוליטית תרבותית

קריאת חובה

Shamir, Ronen. 2008. "The Age of Responsibilization: On Market-Embedded Morality." *Economy and Society* 37:1-19.

קריאת רשות

*Weiss, Hadas. 2015. "Financialization and its Discontents: Israeli Negotiating Pensions." *American Anthropologist*, 117:506-518.

*גלית איילון, 2016, "התפכחויות בחסות שוק ההון: השיח הפיננסי הפופולרי ומוטיב האכזבה ממוסדות חברתיים מרכזיים", *סוציולוגיה ישראלית*, יח (1), עמ' 56-81.

שיעור 6: 17.4.2018 – סיכון ואי ודאות

קריאת חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 35-60

קריאת רשות

*Zinn, Jens O. 2017. "The Sociology of Risk." in *The Cambridge Handbook of Sociology*, edited by K. O. Korgen. Cambridge: Cambridge University Press.

*Zaloom, Caitlin. 2004. "The Productive Life of Risk." *Cultural Anthropology*, 19:365-391.

Power, Michael. 2014. "Risk, Social Theories, and Organizations." Pp. 370-392 in *Social Theory, and Organization Studies*, edited by P. Adler, P. Du Gay, G. Morgan, and R. Mike. Oxford: Oxford University Press.

שיעור 7: 24.4.2018 - דמיון העתיד

קריאת חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 61-94.

קריאת רשות –

*Appadurai, Arjun. 2013. *The Future as Cultural Fact*. London and New York: Verso, pp. 285-300

*דניאל ממן, זאב רוזנהק, 2018, "בנייתו של הומו-פינגסיוס: קונבנציות, רגשות ומוסר בחינוך הפינגסי", טיוטא.

שיעור 8: 1.5.2018 – פגישות אישיות

שיעור 9: 8.5.2018 – פגישות אישיות

שיעור 10 : 15.5.2018 – פגישות אישיות

שיעור 11: 22.5.2018 – ניהול העתיד: תחזיות

מאמר חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*, Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 217-244

– מאמר רשות

*Friedman, Walter A. 2014. *Fortune Tellers: The Story of America's First Economic Forecasters*. Princeton: Princeton University Press, pp.1-11.

שיעור 12: 29.5.2018 - ????

שיעור 13: 5.6.2016 - ניהול העתיד: חוב

קריאת חובה

Lazzarato, Maurizio. 2012. *The Making of the Indebted Man: An Essay on the Neoliberal Condition*. Los Angeles: Semiotext(e). pp. 37-88.

קריאת רשות

*Kus, Basak. 2015. "Sociology of Debt: States, Credit Markets, and Indebted Citizens." *Sociology Compass* 9:212-223.

*Graeber, David. 2011. *Debt: The First 5000 Years*, Brooklyn, NY: Melvillehouse, pp. 120-126.

Charbneau, Mathieu and Magnus Paulsen Hansen. 2014. "Debt, Neoliberalism and Crisis: Interview with Maurizio Lazzarato on the Indebted Condition." *Sociology* 48:1039-1047.

Dodd, Nigel. 2014. *The Social Life of Money*. Princeton: Princeton University Press, Ch. 3.

מרגרט אטווד, 2011, *חוב: צלו האפל של העושר*, אור יהודה, כנרת בית הוצאה לאור.

שיעור 14: 12.6.2018 – ניהול העתיד: ביטוח

מאמר חובה

Ewald, Francois. 1991. "Insurance and Risk." in *The Foucault Effect: Studies in Governmentality*, edited by G. Burchell, C. Gordon, and P. Miller. Chicago: The University of Chicago Press, pp. 197-210.

מאמרי רשות

*Chan, Cheris Shun-ching. 2009. "Creating a Market in the Presence of Cultural Resistance: The Case of life Insurance in China." *Theory and Society*, 38:271-305.

*O'Malley, Pat. 2015. "Uncertainty Makes us Free: Insurance and Liberal Rationality." in *Modes of Uncertainty*, edited by L. Samimian-Darash and P. Rabinow. Chicago and London: The University of Chicago Press, pp. 13-28.

שיעור 11: 19.6.2018 – ניהול העתיד: חסכון והשקעות

מאמר חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*, Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 131-168.

מאמר רשות

*Langley, Paul. 2008. *The Everyday Life of Global Finance: Saving and Borrowing in Anglo-America*, Oxford: Oxford University Press, pp. 88-111.

*Chong, Kimberly and David Tuckett. 2015. "Constructing Conviction through Action and Narrative: How Money Managers Manage Uncertainty and the Consequence for Financial Market Functioning." *Socio-Economic Review* 13:309-330.

de Goede, Marieke. 2004. "Repoliticizing Financial Risk." *Economy and Society*, 33:197-217.

de Goede, Marieke. 2005. *Virtue, Fortune and Faith: A Genealogy of Finance*. Minneapolis: University of Minnesota.

Knorr Cetina, Karin and Alex Preda. 2005. *The Sociology of Financial Markets*. Oxford: Oxford University Press.

Knorr Cetina, Karin and Alex Preda. 2012. "Introduction." in *The Oxford Handbook of the Sociology of Finance*, edited by K. Knorr Cetina and A. Preda. Oxford: Oxford University Press, 1-9.

Mellor, Philip A. and Chris Shilling. 2016. "Arbitrage, Uncertainty and the New Ethos of Capitalism." *The Sociological Review*.